

Doktori (PhD) értekezés

Ádám Barnabás ezredes

2024

NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM
Hadtudományi Doktori Iskola

Ádám Barnabás ezredes

A 21. századi huszárság feladatai a honvédelemben

Doktori (PhD) értekezés

Témavezető:

Dr. habil. Horváth Tibor alezredes

Budapest, 2024

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS	7
<i>A TÉMAVÁLASZTÁS INDOKLÁSA ÉS A TUDOMÁNYOS PROBLÉMA</i>	
<i>MEGFOGALMAZÁSA</i>	7
<i>A KUTATÁSI CÉLOK ISMERTETÉSE</i>	10
<i>KUTATÁSI HIPOTÉZISEK</i>	12
<i>A KUTATÁSI MÓDSZEREK ISMERTETÉSE</i>	13
<i>AZ ÉRTEKEZÉS FELÉPÍTÉSE ÉS A RELEVÁNS SZAKIRODALMAK ÁTTEKINTÉSE</i>	15
1.FEJEZET A MAGYAR HUSZÁRSÁG EREDETÉNEK, FELADATAINAK EGYES HAZAI ÉS ANGOL NYELVŰ FORRÁSAI	18
<i>1.1 A LOVASSÁG, AZON BELÜL IS A HUSZÁRSÁG KELETI GYÖKEREI</i>	18
<i>1.2 A HUSZÁRSÁG A MAGYAR JOGTÖRTÉNETBEN</i>	24
<i>1.3 A HUSZÁRSÁG ÉS FELADATAI EGYES ANGOL NYELVŰ ENCIKLOPÉDIÁKBAN</i>	30
<i>1.4 RÉSZKÖVETKEZTETÉSEK</i>	34
2. FEJEZET A SZÖVETSÉGES HADERŐK LOVASSÁGI ALAKULATAINAK SZERVEZETE ÉS FELADATAI A 21. SZÁZADBAN	35
<i>2.1 AMERIKAI EGYESÜLT ÁLLAMOK</i>	37
2.1.1 Az 1. Lovashadosztály	37
2.1.2 Az 1. Lovashadosztály ceremoniális lovasított részlege	43
<i>2.2 EGYESÜLT KIRÁLYSÁG</i>	45
2.2.1 A Királyi Páncélozott Hadtest	45
2.2.2 A brit ceremoniális Udvari Lovasság.....	47
<i>2.3 FRANCIAORSZÁG</i>	55
2.3.1 A Francia Idegenlégió 1. külföldi lovasezrede	55
<i>2.4 LENGYELORSZÁG</i>	57
2.4.1 A 11. Lubuska Páncélozott Lovashadosztály	57
2.4.2 A lengyel hadsereg ceremoniális lovassvadronja.....	59
<i>2.5 OLASZORSZÁG</i>	61
2.5.1 Lovassági Iskola	62
2.5.2 A "Pozzuolo del Friuli" Lovas dandár	62
2.5.3 A 1."Nizza" lovasezred	64
2.5.4 A 2."Piemonte" lovasezred	64

2.5.5	A "Savoya" lovasezred.....	65
2.5.6	A 4."Genova" lovasezred.....	65
2.5.7	Az 5. " Novara" dzsidásezred	66
2.5.8	A 6. " Aosta" dzsidásezred.....	66
2.5.9	A 8. „Montebello” dzsidásezred.....	67
2.5.10	A 15.”Lodi” könnyűlovassági ezred	69
2.5.11	A 19. „Guide” könnyűlovassági ezred	69
2.6	PORTUGÁLIA	70
2.6.1	A 2. lándzsás ezred	71
2.6.2	A 3. lovasezred	72
2.6.3	A 6. lovasezred	73
2.7	SPANYOLORSZÁG	74
2.7.1	Lovasezredek	74
2.7.2	Dandár vagy ezred alárendeltségű lovassági harccsoportok.....	79
2.8	EGYES KIVÁLASZTOTT KÜLFÖLDI PÉLDÁK A LÓ ÉS LOVASKÉPESSÉG MŰVELETI ALKALMAZÁSÁRA A 21. SZÁZADBAN	84
2.8.1	Amerikai Egyesült Államok	85
2.8.2	Ausztria	86
2.8.3	Egyesült Királyság	87
2.8.4	Lengyelország	88
2.8.5	Olaszország	89
2.8.6	Oroszország.....	90
2.9	RÉSZKÖVETKEZTETÉSEK	91
	3.FEJEZET A SZÖVETSÉGI HADERŐK HUSZÁREZREDEINEK SZERVEZETE ÉS FELADATAI A 21. SZÁZADBAN	94
3.1	DÁNIA	95
3.1.1	A Gárdahuszárezred	95
3.2	EGYESÜLT KIRÁLYSÁG	99
3.2.1	A Királynő Huszársága	99
3.2.2	A Király Huszársága	103
3.3	FRANCIAORSZÁG	107
3.3.1	Az 1. „Bercheny” ejtőernyős huszárezred	107
3.3.2	A 2. „Chamborant” Huszárezred	110
3.3.3	A 3. „Esterházy” Huszárezred	112

3.4	<i>HOLLANDIA</i>	115
3.4.1	Boreel Huszárezred	115
3.4.2	Katarina Amália hercegnő huszárezred.....	118
3.5	<i>KANADA</i>	120
3.5.1	A 8. kanadai huszárok	120
3.5.2	A Sherbrooke huszárok	122
3.5.3	A királyi kanadai huszárok.....	125
3.5.4	Az 1. huszárok	127
3.6	<i>SPANYOLORSZÁG</i>	129
3.6.1	A 4/II „hercegnő huszárjai” páncélozott lovassági harccsoport.....	129
3.7	<i>RÉSZKÖVETKEZTETÉSEK</i>	130
4.	FEJEZET A MAGYAR HONVÉDSÉG HUSZÁRSÁGÁNAK ÚJRA ALAPÍTÁSA, FELADATAI ÉS JAVASOLT FEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA	134
4.1	<i>A HUSZÁRSÁG FUNKCIONÁLIS SZEREPE A HAZAI KATONAI BIZTONSÁG-FELFOGÁSBAN</i>	134
4.2	<i>A MAGYAR HONVÉDSÉG ÁLLAMI PROTOKOLL FELADATAIT VÉGREHAJTÓ ALEGYSÉGEK</i>	136
4.2.1	A protokoll feladatokat ellátó gyalogos díszelgő alakulat	136
4.3	<i>A PROTOKOLL FELADATOKAT ELLÁTÓ HONVÉDHUSZÁRSÁG ÚJRA ALAPÍTÁSA</i>	137
4.4	<i>HONVÉDHUSZÁRSÁG JELENLEGI ÉS JAVASOLT PROTOKOLLÁRIS FELADATAI</i> 150	
4.4.1	Nemzeti ünnepek rendezvényein való részvétel	150
4.4.2	Az állami és kormányzati vezetők diplomáciai protokolláris eseményein részvétel.....	151
4.4.3	A Magyar Honvédség Parancsnokához köthető lovasított protokoll feladatok	154
4.4.4	Egyéb jellegű turisztikai, országimázs építő feladatok.....	155
4.5	<i>A LOVASÍTOTT HONVÉDHUSZÁRSÁG JAVASOLT MŰVELETI FELADATAI</i>	161
4.5.1	Részvétel a lovasképesség hazai műveleti alkalmazásában.....	161
4.5.2	A lovasképesség műveleti tervezésének sajátosságai	162
4.5.3	A ló szükségletei és képességei, alkalmazási szempontok a műveletekben	164
4.6	<i>A LOVASKÉPESSÉG GYAKORLATI ALKALMAZÁSA BÉKEIDŐBEN</i>	166
4.6.1	A kiképzési célú portyázás	166
4.6.2	Határbiztosítási feladatok.....	170

4.6.3	A lovasított huszárság javasolt feladatai az ifjúság hazafias és honvédelmi nevelésében	171
4.7	<i>HUSZÁROK JAVASOLT FELADATAI AZ ISKOLAI LOVASOKTATÁSBAN</i>	184
4.7.1	Az iskolai lovasoktatás célja	184
4.7.2	Az iskolai lovasoktatás kiképzési tervezete időszakbeosztással.....	185
4.8	<i>A HARCFELDERÍTŐ HUSZÁRSÁG – A HONVÉDHUSZÁRSÁG JAVASOLT FEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA MŰVELETI FELADATOKRA</i>	188
4.8.1	A huszárság műveleti sajátosságai, alkalmazási területei	190
4.8.2	A műveleti feladatokat ellátó huszárság integrálási lehetőségei és területei a modern kor haderejébe	191
4.8.3	A huszárságra jellemző irreguláris harcéljárások modern alkalmazási lehetőségei	192
4.8.4	A modern harcfelderítő huszárság integrálása a Magyar Honvédség hadrendjébe és annak javasolt szervezete	194
4.8.5	A modern (harcfelderítő) huszár jellemzői	196
4.8.6	A harcfelderítő huszárság javasolt alapvető technikai eszközei	197
4.9	<i>A „HUNHUSSAR” ELNEVEZÉSRE JAVASOLT KÉTKERESŰ HARCÁSZATI MOTORKERÉKPÁR (KHM) KONCEPCIÓ</i>	198
4.9.1	Fejlesztés alatt álló magyar katonai elektromos motorkerékpár.....	201
4.9.2	Külföldi elektromos katonai motor koncepciók.....	201
4.10	<i>RÉSZKÖVETKEZTETÉSEK</i>	204
	BEFEJEZÉS	205
	<i>A KUTATÓMUNKA ÖSSZEGZÉSE ÉS ÖSSZEGZETT KÖVETKEZTETÉSEK</i>	205
	<i>A KUTATÁS ÖSSZEGZETT EREDMÉNYEI</i>	207
	<i>ÚJ TUDOMÁNYOS EREDMÉNYEK</i>	207
	<i>A KUTATÁS ÉS TUDOMÁNYOS EREDMÉNYEK FELHASZNÁLHATÓSÁGA ÉS AJÁNLÁSOK TOVÁBBI KUTATÁSRA</i>	208
	FELHASZNÁLT IRODALOM	210
	1.MELLÉKLET – ÁBRÁK ÉS KÉPEK JEGYZÉKE	225
	2.MELLÉKLET – A NATO TAGORSZÁGOK LOVASSÁGI ÉS HUSZÁR ALAKULATAINAK ÁTTEKINTŐ TÁBLÁZATA	235
	3.MELLÉKLET – SAJÁT, A TÉMÁBAN MEGJELENT PUBLIKÁCIÓK	244
	4.MELLÉKLET – TÁRSSZERZŐI NYILATKOZAT	246

BEVEZETÉS

„Régi dicsőséget megtartani, szerzeni újat,
egyformán jeles ám.” (Taurinius)¹

A TÉMAVÁLASZTÁS INDOKLÁSA ÉS A TUDOMÁNYOS PROBLÉMA MEGFOGALMAZÁSA

Témaválasztásomat alapvetően motiválta, hogy katonai pályafutásom során 2006-2010 között Portugáliában nemzetközi környezetben szolgáltam a NATO Összhaderőnemi Elemző és Tapasztalatgyűjtő Központjában (Join Analysis and Lessons Learned Centre), ahol 2007-ben egy dán huszár, Jørgen Hansen-Nord dandártábornok vette át a parancsnokságot és az átadás-átvételi ceremónia során, amikor katonai pályafutását ismertette, nekem, egyetlen magyarnak köszönte meg, hogy három magyar huszártiszt 1614-ben megalapította azt a dán huszárezredet, ahol katonai karrierjét kezdte, majd ahol később parancsnoki beosztást is betöltött. A köszönet mélységesen meglepett és elgondolkoztatott, hiszen katonai tanulmányaim során sem hallottam arról, hogy a magyar huszárság különösebb hatást gyakorolt volna a külföldi haderőkre. Figyelmem rögtön megragadta a téma és megkérdeztem a velem szolgáló főtiszteket, hogy országukban is létezik-e a huszárság. A kapott információk szinte ledöbbenettek, mivel kiderült, hogy számos szövetséges haderőben mind a mai napig létezik a lovasság, azon belül is a magyar szívnek oly kedves könnyűlovassági csapatnem a huszárság. Ez motivált arra, hogy tanulmányokat folytassak a hadtudományi doktori iskolában azzal a céllal, hogy kutassam a 21. századi huszárságot. Tanulmányaim és kutatásaim során tudatosult bennem, ami az egyetemes történelem folyamán egyértelműen azonosítható, hogy a biztonság² értelmezésben beállt változások az adott kor katonai kihívásaira mindig is jelentős befolyást gyakoroltak. Az államok úgymond vagy erővel reagáltak a potenciális fenyegetést jelentő – adott esetben már szembenálló – fél politikájának és a mögötte húzódó katonai erejének kihívásaira, vagy igyekeztek politikai, diplomáciai úton elkerülni a konfliktust. Ugyanakkor a katonai biztonság tényezőinek³ szempontjából az államok igyekeztek az adott kor színvonalának megfelelő, minőségileg új szerkezetű haderőszervezet kialakítani, mely egyben

¹ TAURINUS István : Paraszti háború, 1519, ford: Geréb András Elérhető:

<https://mek.oszk.hu/02500/02570/02570.htm> (Letöltés dátuma: 2020.01. 24)

² GAZDAG Ferenc, REMEK Éva: *A biztonsági tanulmányok alapjai*, 2018, Dialóg Campus Kiadó, 21.

³ SZENES Zoltán: *Katonai biztonság napjainkban. Új fenyegetések, új háborúk, új elméletek* című tanulmánya, Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2017, 73. Elérhető: <https://www.uni-nke.hu/document/uni-nke-hu/3.%20Szenes%20k%C3%B6nyv,%20k%C3%B6nyvr%C3%A9szlet.pdf> (Letöltés dátuma: 2020.03. 24)

azt is jelentette, hogy a várható konfliktus megoldása szempontjából az elavult, hatékonyságában csökkenő tendenciát mutató hadrendi elemeket törölték. Nem történt ez másképp a huszárság esetében sem.

Mi magyarok büszkék lehetünk arra, hogy adtunk a történelemnek egy olyan lovassági csapatnemet, a huszárságot, amely, mint aktív és megkerülhetetlen funkcionális szereplő vett részt a háborúkban, a haderők szerkezetében ill. annak formálásában. A magyar eredetű huszárság a korabeli védelmi szektorokban kontinenseken átívelő mintává, fogalommá vált, hiszen annak fénykorában a világ harmincnégy országának hadserege⁴ vette át szervezetét, harceljársait, felszereléseit, öltözetét. A 16. század elejétől kezdve a magyaron kívül Európa egyre több országának haderejében jelent meg, majd 18. század végén Fabriczi Kováts Mihály huszárezredes, az amerikai függetlenségi háború hőse, az amerikai lovasság kiképzője és egyik alapító atyja jóvoltából eljutott egy másik kontinensre is. Később a 19. század folyamán az egyre nagyobb teret nyerő gyarmatosítás során a huszárság eljutott Latin-Amerikába és Indiába, sőt a Távols-Keletre is, így - mintegy apró, de figyelemre méltó - szerepet játszott a korabeli Európa globális térben való szerepének formálásában.

A 20. században jelentős események és változások következtek be Európa globális térben játszott szerepében és a katonai biztonsági helyzetében. A második világháború utáni megosztott Európa keleti feléből a nagy múltú, több évszázadon keresztül a katonai biztonság funkcionális szereplőjeként is eredményes huszárság teljesen eltűnt a magyar, román, bolgár és a jugoszláv haderőből. Ezzel szemben a nyugati oldalon számos – napjainkban már szövetséges – ország haderejében megmaradt, sőt aktívan működik!

Látunk azonban egy más felfogásmódot is a néhai keleti blokk tagországai közül. A varsói Nemzetvédelmi Egyetemen végzett tanulmányaim során szembesültem azzal, hogy a háború után a magyarországihoz hasonló folyamatok játszódtak le Lengyelországban is, a hadrendből eltörölték a lovassági alakulatokat, de a Szovjetunió összeomlása után a lengyel biztonságpolitikával és a katonai biztonsággal foglalkozók körültekintően kielemezték a néhai világhírű lengyel eredetű lovasság visszaállításának kül-, nemzet- és katonapolitikai hatásait a regionális- és katonai biztonság szempontjából⁵. A védelmi struktúra 1992-es átalakítása során a lengyel haderőben visszaállítottak és modern haditechnikai eszközökkel felszereltek egy páncélozott lovashadosztályt⁶, mely a Báthori István lengyel király által létrehozott szárnyas

⁴ Dr. habil. ZACHAR József: A Magyar Huszár. (Laudáció). Lovasfutár, 2007/11., 25–26.

⁵ A szerző 2002-ben diplomázott a Lengyel Nemzetvédelmi Egyetem katonai vezető MSc szakán.

⁶ 11 Lubuska Dywizja Kawalerii Pancerniej/ 11. Lubuska Páncélozott Lovassági Hadosztály, Elérhető:<https://www.wojsko-polskie.pl/11dkpanc/> (Letöltés dátuma: 2021.10.06.)

huszárokat (husaria polska) tekinti elődjének, valamint 2000. március 30-án visszaállították a Lengyel Hadsereg Díszrezdének részeként⁷ a történelmi lengyel katonai lovaskultúrát megjelenítő, 44 lóval lovasított, ceremóniális feladatokat ellátó ulánus díszalegységet is.

A huszárság funkcionális szerepe a szövetséges katonai biztonság-felfogásban ma is jelen van. A hidegháborút követően bekövetkezett globális biztonsági kihívások megoldásában a katonai megoldások továbbra is szerepet játszanak, így a biztonságot veszélyeztető katonai konfliktusok állandó elemzést igényelnek. A bekövetkezett destabilizációs események Kelet-Európában, a Geraszimov-doktrína⁸ alkalmazásának felismerése és elemzése hatással bírt az európai katonai biztonsági felfogásra, mely a létező Észak-Atlanti Szövetségi rendszer tagállamai hadereje együttműködésének erősítésében igyekszik megoldást találni a feltételezett keleti kihívó okozta biztonsági fenyegetésre. Hazánkban a katonapolitikával és a katonai biztonsággal foglalkozó szakirodalom is kevésbé ismeri, hogy a NATO katonai erejét alkotó szövetséges haderőkben olyan modern harceszközökkel felszerelt huszáralakulatok léteznek, melyek a legmodernebb fegyverzettel rendelkeznek. Az elmúlt századok során alapított huszáralakulatok napjainkban is a hadrend részét képezik a következő országokban:

- Dániában egy Gárdahuszárezred (Gardehusarregimentet), mely alapvető harcfelderítő hadrendi eleme a dán haderőnek;
- Franciaországban három huszárezred (1er „Bercheny” régiment de hussards parachutistes – ejtőernyős képességgel; 2e „Chamborant” régiment de hussards – nagy távolságú felderítő képességgel; 3e „Esterhazy” régiment de hussards – harcfelderítő képességgel);
- Hollandiában két huszárezred (Regiment Huzaren van Boreel – harcfelderítő és a Regiment Huzaren Prinses Catharina Amalia – harcfelderítő és protokoll lovasított képességgel);
- Kanadában négy huszárezred jogállású (8th Canadian Hussars; Sherbrooke Hussars; The Royal Canadian Hussars; 1st Hussars – mind a négy harcfelderítő képességgel);
- az Egyesült Királyságban két huszárezred (The Queen's Royal Hussars; The King's Royal Hussars – mindkettő harcfelderítő képességgel),

⁷ Najprzystojniejszy batalion/ A legjobbképpű zászlóalj, Elérhető: <http://www.polska-zbrojna.pl/home/articleinmagazineshow/20257?t=Najprzystojniejszy-batalion> (Letöltés dátuma: 2021.10.01.)

⁸ GERASZIMOV, Valerij: Основные тенденции развития форм и способов применения ВС, актуальные задачи военной науки по их совершенствованию / Főbb tendenciák a fegyveres erők alkalmazási formáinak és módjainak fejlesztésében, a hadtudomány aktuális feladatai ezek tökéletesítésében), – *Vesztnyik*, 2013, No.1., 42.old., Elérhető: <http://www.avnrf.ru/index.php/zhurnal-qvoennyj-vestnikq/arkhivnomerov/534-vestnik-avn-1-2013>, (Letöltés dátuma: 2020.11.09.);

- a spanyol haderőben a 4/II „hercegnő huszárjai” páncélozott lovassági harccsoport (Grupo de Caballería Acorazado "Húsares de la Princesa" II/4.) – harcfelderítő képességgel.

Úgy gondolom, hogy az említett országok hadereje által rendszerben tartott modern huszár alakulatoknak pusztán léte is bizonyítja, hogy a huszárság a szövetséges biztonsági felfogásban a katonai biztonság és védelmi rendszer funkcionális szereplője maradt. Napjaink katonai kihívásaira⁹ adandó válaszként a katonai biztonságot garantáló védelmi rendszerek funkcionális szereplőinek helyzete sokkal hangsúlyosabbá vált a szövetségi felfogásban, a védelmi struktúrákban hadrendben megmaradt huszáralakulatok jelentősége és feladatai felértékelődtek, a feltételezett keletről érkező tömeges harckocsitámadás fő irányának meghatározásában, a kijelölt terepszakaszok és objektumok biztosításában, a szárnyakra tervezett ellenlökések végrehajtásában, valamint a halogató harcban jelentős szerepet szántak, szánnak huszárságnak.

Ezek alapján jogosan felmerülhet a kérdés: van-e helye, szerepe a 21. században a huszárságnak a magyar honvédelmi rendszerben és mi lehet annak feladata?

A kutatásaim eredményeinek felhasználása lehetőséget nyújthat arra, hogy a NATO szövetséges haderőkben ma is aktív huszárság feladatrendszerére rávilágítsak, a politikai és katonai felsővezetésnek figyelmét erre felhívjam és ezáltal hatékonyan hozzájáruljak honvédelem erősítéséhez, a honvédelmi oktatás és a katonai kiképzés eredményességéhez, a katonai képesség tartalmi elemeinek bővítéséhez.

A KUTATÁSI CÉLOK ISMERTETÉSE

Az értekezés a magyar jogforrások és a külföldi enciklopédiák huszárságra vonatkozó információin, a külföldi lovassági és huszáralakulatok bemutatásán keresztül vizsgálja azok 21. századi feladatait és az újra alapított, a Magyar Honvédség hadrendi elemeként ismét megjelenő honvédhuszárság feladatairól, lehetséges fejlesztésének és alkalmazásának javasolt területeiről szól. Az elméleti kutatást első sorban célirányosan a szövetséges haderőstruktúrák, haderőszervezetek feladatrendszerének és képességeinek vizsgálatára koncentráltam, különös tekintettel az elmúlt korok huszárságának feladataira és a 21. században is hadrendben lévő lovassági és huszár alakulatok alaprendeltetési feladataira, szervezetére és haditechnikai

⁹ BODA József nb. vezérőrnagy – BOLDIZSÁR Gábor ezredes – KOVÁCS László ezredes – OROSZ Zoltán altábornagy – PADÁNYI József dandártábornok – RESPERGER István ezredes – SZENES Zoltán ny. vezérezredes: Fókusz és együttműködés. A hadtudomány kutatási feladatai, Honvédségi Szemle 2016/3. 3-20

eszközeire. Munkámmal a magyar haderő feladatrendszerét nem kibővíteni, hanem az újszerű képesség, kompetencia és alkalmazási követelményeit szem előtt tartva kiegészíteni kívántam és hozzájárulni, hogy a hungarikummá lett magyar huszár, annak szellemisége mélyebben jelenjen meg a folyamatban lévő haderőreform következetes véghezvitelében. Egyúttal kiegészítő információkkal kívántam szolgálni a politikai és katonai vezetőknek a személyi állomány nemzeti öntudatának fokozásához.

Első célként vizsgáltam a lovasság, azon belül is a magyar huszárság eredetét, a lovaglás, a lóhátról vívott harc keleti gyökereit, a lovassági fegyvernemnek nevet adó és a huszárság szempontjából kiemelten fontos szerepet játszó társnak, magának a lónak és a lovaglásnak hadviselésre gyakorolt hatását, a forrásokat összegyűjteni, az azokban szereplő információkat elemezni és a megfelelő módszertan alkalmazásával következtetéseket levonni a lovasság korabeli feladataira vonatkozólag. Ezen gondolatmenet folytatásaként vizsgáltam a régi magyar jogforrásokat és – a teljesség igénye nélkül – a külföldi enciklopédiákat a huszárságra, annak korabeli feladataira, a magyar és külföldi haderőszervezetben elfoglalt helyére vonatkozólag. Célom alapvetően a huszárságról szóló hiteles források feltárása, bemutatása annak érdekében, hogy azonosítsam a forrásokban szereplő huszárság feladatait, az adott korban erre a lovassági csapatnemre vonatkozó, elérhető, jogtörténeti és tudományos szempontból is hiteles információkat. Nem volt célom a huszárság nevének eredetéről vizsgálatokat folytatni, azonban a rendelkezésre álló jogtörténeti információkat be kívántam mutatni. Az azonosított korabeli feladatok alapozták meg, hogy azonosítani tudjam a huszárság feladatait, ill. párhuzamot találok a 21. századi huszárság és a századokra visszanyúló huszár csapatnem feladataira vonatkozólag.

A második kutatási célom az elsőre épült. Bemutatom és vizsgálom a külföldön a honvédelmi rendszerben megtartott lovassági feladatait, szervezetét és főbb haditechnikai eszközeit azzal a céllal, hogy rávilágítsak azok szükségszerű jelenlétére a 21. századi hadikultúrában. Ezen kutatási cél vizsgálatának eredményétől azt vártam, hogy össze tudom állítani a szövetségi haderők lovassági alakulatainak áttekintő táblázatát, mely megfelelő módon egyértelműsíti és komplex módon bemutatja a modern szövetséges haderők rendszerben lévő lovassági alakulatok szervezetét, főbb haditechnikai eszközeit és feladatait. Ezen gondolatmeneten haladva bemutattam és vizsgáltam a 20. század végén és a 21. század elején folyt műveletekben alkalmazott lovasképességet, annak alkalmazási területeit, eredményeit, kiegészítve és kiterjesztve a lovak alkalmazásának módszereit a szövetségi rendszerünkön kívüli, keleti ország haderejének műveleteire. Ezen cél megvalósításától azt várom, hogy a lovas specifikumok bemutatásával segítséget tudjak nyújtani a hazai törzseknek és a műveleti

tervezéssel foglalkozóknak a lovasképesség beillesztésére a kiképzési rendszerbe és alkalmazásra jelen korunk kihívásai között. Ezt azért tartom fontosnak, mivel jelentős eltérés tapasztalható a hazai és a szövetséges haderőszerkezeti struktúrákban a lovasképességet illetően.

A harmadik célként vizsgáltam a külföldi haderők ma is létező huszáralakulatait, azok szervezetét, főbb technikai eszközeit és feladataikat. Ezen cél vizsgálata során a fő erő kifejtést arra igyekeztem koncentrálni, hogy bizonyítsam, érthetővé és elérhetővé tegyem azt a tényt, hogy a szövetséges haderők katonai kultúrájának szerves részei maradtak a magyarok által alapított vagy magyar hatásra létrehozott huszáralakulatok és huszárszellem.

Negyedik célként fogalmaztam meg, hogy bemutassam a 2020 július 1-én az Állami Ménesgazdaság Szilvásvárad Lipicai Lovas Központjában, a parancsnokságom alatt akkor álló MH Vitéz Szurmay Sándor Budapest Helyőrség Dandár 32. Nemzeti Honvéd Díszegység részeként, majd 2022. szeptember 15-én abból kiváló és Honvéd Huszár Díszegységre, illetve 2023. február 1-én Gróf Nádasdy Ferenc Huszárosztályra átnevezett elsődlegesen lovasított protokolláris céllal visszaállított honvédhuszárság jelenlegi feladatrendszerét, tevékenységét.

Ötödik célom volt, hogy vizsgáljam a honvédhuszárság lehetséges fejlesztési koncepcióját, illetve az ahhoz kapcsolódó lehetséges feladatokat. Messzemenőig igyekeztem figyelembe venni korunk hadviseléséből adódó követelményeket, a hadtörténelmi gyökereinket és a modern huszárság alapvető jellemzőit.

KUTATÁSI HIPOTÉZISEK

1. A magyar jogtörténetben és külföldi enciklopédiákban található források huszárság feladataira vonatkozólag.
2. A 21. században is működő lovassági alakulatok feladatrendszere, szervezeti struktúrája és haditechnikai eszközei megfelelnek a modern kor hadviselési követelményeinek.
3. A lovasképesség jelen van korunk hadviselésében.
4. A szövetséges haderőkben léteznek huszáralakulatok, melyeket – vagy jogelődjeiket – magyarok alapítottak vagy magyar huszáralakulatok mintára helyiek szerveztek meg.
5. A Magyar Honvédségen visszaállított honvédhuszárság feladatrendszere nemcsak az állami protokolláris feladatokban való közreműködésben merülhet ki.

A KUTATÁSI MÓDSZEREK ISMERTETÉSE

A disszertáció kidolgozásánál a kutatási módszereket alapvetően a választott téma jellege és a téma kidolgozásával elérendő célok határozták meg. A módszereket illetően dr. Gócze István kutatási módszertanát¹⁰ kívánom alkalmazni. A vázolt kutatási problémákat alapkutatással és alkalmazott kutatással fogom megoldani. Tudományos módszertan tekintetében az általános módszertan területéről az összehasonlító módszert alkalmazom, melynek keretén belül a külföldi példákból összegyűjtött információkat összevetem a hazai vonatkozású információkkal, hogy megfelelő következtetések levonása után megválaszoljam a feltárt tudományos probléma lehetséges megoldását.

Az értekezés kidolgozása előtt széleskörű anyaggyűjtést végeztem, a lehetőségekhez mérten kiterjesztve a nyílt internetes forrásokra is, illetve a témához kapcsolódóan személyes tanulmányutakat és konzultációkat végeztem a külföldi alakulatoknál a nyílt forrásból rendelkezésre álló anyag bővítése céljából. Az előkészítő munka során személyes látogatást tettem a dán és a francia huszárezrednél, valamint a brit királyi lovastestőrségnél és az olasz lovasított ezrednél annak érdekében, hogy minél több információt gyűjtssek össze a külföldi haderőstruktúrákban jelen lévő lovassági és huszáralakulatokról, azok feladatairól, erejéről, összetételéről, fegyverzetéről és haditechnikai eszközeiről. Az összegyűjtött adatok alapján az alakulatokat részletesen elemeztem, majd azokat összefüggéseikben, kapcsolataikban vizsgáltam. Ugyanakkor az összegyűjtött adatok elemzését nem terjesztettem ki az alakulatok minőségi összetevőire, továbbá a személyi állományuk harcértékére sem. Ezen elemek kihagyására azért került sor, mert az összehasonlító elemzés során irreleváns koherencia állt fent egy létező, külföldön aktív szolgálatban tartott és folyamatosan modernizált fegyvernem csapatainak minőségi mutatói és egy hazai megszüntetett, majd szinte a semmiből újraélesztett között.

A kutatás végrehajtása során gyűjtőmunkát folytattam az alább bemutatott NATO haderők lovasított alakulatainak felkészítési rendszeréről és a keleti kihívó hadseregében alkalmazott lovasított feladatokra történő felkészítés és kiképzés sajátosságairól. A lovasított feladatok végrehajtására történő ló- és lovaskiképzés vonatkozásában felhasználtam személyes tapasztalataimat, mint saját tulajdonú lovait tartó és lószerető ember. Tereplovaglással, nagy távolságok lóháton való leküzdésével, lovasportyák szervezésével és végrehajtásával már közel 40 éve foglalkozom. A tiszti pályám kezdetén önálló felderítő járőr, majd mélységi felderítő

¹⁰ Dr. GÓCZE István: A tudományos kutatás módszerei. Hadtudományi Szemle, 2011/3, 157–166.

csoporthadvezetőként is a feladatok végrehajtására kijelölt területek elemzése, gyakorlatban azok leküzdése keltette fel az érdeklődésemet.

2010-ben a Portugáliából hazalovagló huszárjárórt, 2014-ben a Lengyelországba kilovagló huszárrajt vezettem, így több ezer kilométert lovagolva a saját felkészítésű lovamon lehetőségem volt a gyakorlatban is tanulmányozni a lovasképesség alkalmazására történő ló- és lovas felkészítés sajátosságait, a nagytávolságú lovasított menetek jellemzőit, követelményeit és végrehajtásuk módszereit. Katonai pályafutásom során mélységi felderítő felkészítőtisztként, később századparancsnokként, majd a Lengyel Nemzetvédelmi Egyetemen történő végzésem után a szárazföldi parancsnokságon, majd a vezérkarnál kiemelt felderítő főtisztként a mélységi és csapatfelderítő csapatok alkalmazásával, a harcászati-hadművelési felderítés megszervezésével foglalkoztam, mely valamikor a huszár csapatnem egyik fontos feladata volt. 2004-ben az Iraqi Freedom, majd a KFOR (Kosovo Force) és az ISAF (International Security Assistance Force) műveletekben való személyes részvételem hozzájárult, ahhoz, hogy megtapasztaljam a huszárság másik fontos feladatának, a biztosítási és szállítmánykísérési feladatok modern viszonyok közötti végrehajtási körülményeit és sajátosságait. Ezen személyes élmények és a felderítő szakterületen eltöltött szolgálati évek érdeklődésemet a modern, feladatorientált haderőstruktúrák és harcmezők vizsgálatára irányították.

A munkám során felhasználtam elemzési tapasztalataimat, melyeket a 2002-2006 közötti időszakban elemző-értékelő főtiszt, illetve a már említett NATO intézményben tapasztalatelemző kiemelt főtiszt beosztásaimban szereztem. Ezen tapasztalatok az elemzések és következtetések megfelelő színvonalú megalapozottságában és az elméleti általánosításokban jelennek meg. A Nemzeti Közszerződési Egyetem Felsőfokú Vezetőképző Tanfolyamán 2013-2014 között volt alkalmam stratégiai szinten végzett tanulmányokat folytatni és a nemzetközi tanulmányutak során megismerkedni a szövetségi parancsnokságok és haderők béke és háborús működésével.

Kutatómunkám során a megszerzett, témaorientált információk analízisét, majd szintézisét végeztem el. Ezen dolgozatomat az alkalmazott kutatások közé sorolom. A kutatás során a megismert eredmények hasznosítási lehetőségeinek feltárását végeztem el a legtradicionálisabb magyar csapatnem, a huszárság szempontjából.

AZ ÉRTEKEZÉS FELÉPÍTÉSE ÉS A RELEVÁNS SZAKIRODALMAK ÁTTEKINTÉSE

Az értekezésem a huszárság eredetének egy speciális bemutatásával foglalkozó fejezettel kezdődik, mely annak keleti gyökereit, a huszárságról magyar jogtörténetben és a külföldi enciklopédiákban megjelenő forrásokat dolgozza fel a huszárság feladataira vonatkozóan. A következő fejezetben azon, a 21. században is működő külföldi lovassági és huszáralakulatokat, azok szervezetét, feladataikat, főbb technikai eszközeit mutatom be, melyek bizonyíthatóan magyar gyökerekkel vagy befolyással rendelkeznek és alapul szolgálhatnak a Magyar Honvédség huszárságának, hatással lehet annak szervezetére, feladataira. Továbbá ezen fejezetben egyes kiválasztott külföldi példákat mutatok be a ló és a lovasképesség 21. századi műveleti alkalmazására. Ennek a fejezetnek a végén, a külföldi alakulatok elemzése után, összegzem azon képességeket és feladatokat, mely a 21. századi huszárságot alapvetően jellemzik.

A következő fejezetben a huszárság funkcionális szerepét tárgyalom a hazai katonai-biztonsági felfogásban, részletesen bemutatom a Magyar Honvédség huszársága visszaállításának kronológiai sorrendjét, annak feladatait, külön kitérve a ceremoniális és protokoll feladatokra, bemutatom a visszaállítás során elvégzett feladatokat, külön kitérve elhelyezési, logisztikai szakterületre.

A releváns szakirodalommal kapcsolatban, tudomásom szerint az általam választott témát illetően átfogóan és részletesen nem publikált senki. Az szakirodalom áttekintésekor meg kellett állapítanom, hogy többszörös, a magyar huszárság történelmi szerepét illetően mérhetetlenül sok, a modern huszárságot érintően pedig nem hagyható figyelmen kívül az a tény sem, hogy nincs a témával foglalkozó, mértékadó hazai irodalom. A magyar huszárság történetét és a magyar lovaskultúrát illetően nagyszerű és összefoglaló irodalmat találunk a Zürichi Magyar Történelmi Egyesület és a Heraldika Kiadó Kiadványában megjelent első magyar huszártörténeti konferencia anyagai között. Ebben a kiadványban Nagy Kálmán¹¹ megfogalmazza: „*A huszár harcmódja ugyancsak a ló jó tulajdonságain alapult, kezdetben még a nyilat használták a törökkel szemben, később a lőfegyverek megjelenésével a lovassági pisztoly, majd a karabély, végül az összes sorozat- és nehézfegyvereket használatba vették. Kardjuk természetesen ugyanolyan volt, mint őseiké. A lesbe csalás, félrevezetés, a terep messzemelő kihasználása, a rajtaiütés, a távolról megsemmisítés, halogató harc, a felderítés, utóvédharc, az üldözés és a gyors tartalék volt a huszár jellemző alkalmazásmódja. A magyar*

¹¹ ny. huszárezredes, ZMTE tagja, az utolsó huszártisztek egyike

*huszár harcmodja, harceljárása, taktikája az ősi magyar lovas hadművészetéből származik, még a második világháborúban is alkalmaztuk egyes elemeit. Így csak a nevének eredetét keltezzük a 15. századra.*¹² Pontos és hiteles leírást kapunk a magyar huszárság harcmodjáról, mely hangsúlyozza a lovaik képességeinek fontosságát. A lovak tenyésztése és kiképzése vonatkozásában Pál János, Győrffy-Villám András és Hecker Walter írásai nyújtanak támpontot. Történeti áttekintés szempontjából feltétlen meg kell említeni, hogy a magyar huszár hungarikum és a javaslati előterjesztésben¹³ minden igénynek megfelelően összefoglalt huszártörténeti áttekintést kapunk, de az általam választott téma hadtörténetéhez kapcsolódóan a huszárság szerepével korábban már többen foglalkoztak (prof. dr. Zachar József, prof. dr. Csikány Tamás hadtörténészek), azonban a magyar huszárság jogtörténeti vonatkozásával ill. a 21. századi modern huszárság és feladatrendszerének vonatkozásában ennek a kérdésnek még csak a behatárolt részét sem vizsgálták.

A modern külföldi lovasságról és azon belül is a huszáralakulatokról nem készült összefoglaló hazai kiadvány. A huszárság műveleti feladatait illetően külföldi katonai szabályzatokhoz, szakanyagokhoz való hozzáférés nehézkes, vagy egyáltalán lehetetlen. A külföldi szakirodalmat illetően megfigyelhető, hogy a 2014-ben bekövetkezett krími félsziget orosz megszállása, majd 2022. februárjában kirobbant, Ukrajnát ért orosz támadás okozta helyzet miatt a külföldi publikációk is ebben a témában megritkultak, jóllehet számuk az utóbbi években, bizonyos mértékben növekvő tendenciát mutat, melyek az orosz-ukrán háború eddigi tapasztalatainak feldolgozásával foglalkozik. Az utóbbi egy évben jelentősen felgyorsult a fegyverkezés és az éles (háborús) helyzetek kialakulásának veszélye szinte a világ minden táján. A mélyreható változások indultak el a katonai rendszerekben, új harceljárások és harceszközök jelentek meg, melyek hatással vannak a nemzetek és katonai szövetségek haderőinek szervezetére, rendeltetésére és feladataira¹⁴, továbbá ennek nyomán elindult modernizációs és átszervezési hullám érintette a lovasságot is. Az elérhető külföldi alakulatleírások az adott alakulat szakértői, többségében nyugállományú katonák, által készített promóciós könyvek, számuk egyedi, viszont az interneten elérhető idegen nyelvű források

¹² CSIHÁK György (szerk.): *A magyar huszárság története*, Zürichi Magyar Történelmi Egyesület és a Heraldika Kiadó Kiadványa, Budapest & Zürich, 2004 ISBN 963 9349 07 0

¹³ Elérhető: <https://www.hungarikum.hu/hu/content/magyar-husz%C3%A1r-0>, a javaslati lap elérhető: https://hungarikum.kormany.hu/download/c/dd/02000/A_Magyar_Huszar-1.pdf (Letöltés dátuma: 2021.11.04)

¹⁴ Nathan JENNINGS, Amos FOX, Adam TALIAFERRO, David GRIFFITH and Kyle TROTTIER, "Return of the Cavalry: A Multi-Domain Battle Study," United States Army White Paper, 1 February 2017. This white paper was distributed to the Armor community through the U.S. Army Armor School and through group pages on MilSuite during February and March 2017. Elérhető: <https://www.moore.army.mil/armor/earmor/content/issues/2017/Summer/pdf/3Jennings-return%20of%20Cav17.pdf> (Letöltés dátuma: 2022.01.13)

száma jelentős. Ugyanakkor a szakmai témájú kiadványok idegen nyelven való olvasása nehézségeket okoz, azoknak, akiknek idegen nyelvi felkészültségében még vannak bizonyos hiányosságok. Hazai katonai szabályzók vonatkozásában az érvényben lévő szabályzataink, utasításaink, jogi szabályzóink többsége elavult és átdolgozás előtt, illetve alatt áll.

A kutatásomat 2023. május 1-én zártam le, ezért ezt követően történt katonai eseményekre történt reakciót, a tárgyalt alakulatoknál beállt változásokat, megjelent információkat, adatokat jelen munka nem tartalmazza.

1. FEJEZET

A MAGYAR HUSZÁRSÁG EREDETÉNEK, FELADATAINAK EGYES HAZAI ÉS ANGOL NYELVŰ FORRÁSAI

Ezen fejezetnek nem az — és nem is lehet az — a célja, hogy teljesen és részletesen előadja a huszárság történetét, hogy tisztázza, rendszerbe foglalja a huszárság eredetével kapcsolatos összes információt, hanem rá kíván világítani annak magyar vonatkozású eredetére és kialakulásának speciális sajátosságaira, a korra jellemző feladataira, valamint a külföldi enciklopédiákban hasonló témában található forrásokra. Maga a disszertáció terjedelme sem engedi meg, hogy a huszárság kialakulási vitájában, főleg nevének eredetében állást foglaljon, csupán néhány tényre igyekszik felhívni a figyelmet, mely eddig elkerülhette a téma tudományos vizsgálatát végzők figyelmét. A fejezet alapvetően azt kívánja felvállalni, hogy bemutassa az ember és a ló kapcsolatának kezdetéből kiindulva, hogyan alakult ki a középkori ázsiai gyökerekből a magyar könnyűlovasság és szervezete, illetve feladatai hogyan jelent meg a magyar hadi vonatkozású jogtörténetben és milyen információk találhatóak erről a magyar eredetű könnyűlovassági csapatnemről a külföldi tudományos forrásokban.

1.1 A LOVASSÁG, AZON BELÜL IS A HUSZÁRSÁG KELETI GYÖKEREI

Az ember és a ló kapcsolata minden bizonnyal a háziasítással kezdődött, azonban lehetetlen meghatározni azt időt, mikor a jelenlegi értelemben vett lovaglás használatba jött, majd később a csoportba szerveződött, katonai feladatot végrehajtó lovasokat, a lovasságot először harcban alkalmazták és így nevet adott volna egy teljesen új fegyvernemnek. Az ókori európai viszonylatban visszatekintve Homerosz görög író a trójai hadjáratról írt művében egyáltalán nem említi a lovasságot¹⁵, ezáltal valószínűleg ebben a korban még a görögöknél teljesen ismeretlen volt, mert ellenkező esetben minden bizonnyal utalt volna rá a hadjárat leírásában. Az emberiség egyik legrégebbi könyvében, a Bibliában, legelőször említés lovasról az Ószövetségi Teremtés könyvének 49. szakaszában, a 18 versben van: „*Dán legyen olyan, mint a kígyó az úton, mint a vipera az ösvényen, amely a ló bokájába mar, hogy a lovasa hátra esik.*”¹⁶ Ázsiára tekintve Herodotosz említi először, hogy a lídek „*Lóról harcoltak, hosszú*

¹⁵ Kurt A. RAAFLAUB: Homer, the Trojan War, and History (Homérosz, a trójai háború és a történelem) Classical World 1998, 91/5, 386–403.

¹⁶ SZENT BIBLIA, ford. Károli Gáspár, Magyarországi Református Egyház Egyetemes Konventje, Budapest, 1949

lándzsát hordtak, és kitűnő lovasok voltak.”¹⁷ Noha nincsenek reá történelmi bizonyítékaink, de mégis minden valószínűség szerint a legelőször az ázsiai nép, a scythák alkalmazták először a lovat lovaglásra. Maga a füben gazdag nagy terület és annak éghajlata a lótarast rendkívül elősegítette, ebből adódóan a nagy távolságok leküzdése, a vándorló nomád életmód kézenfekvővé tette, hogy a háziasított lovakat megüljék és azokon közlekedjenek.¹⁸ A keleti népek már igen régi idők óta lóhoz szokottaknak s a lovaglásban gyakorlottaknak kellett lenniük, ha a lovas harcaikat alapvetően háromszög alakú nagy tömegekben vívják, nyilait már nagy távolságból lövik ki és az ellenséggel vívott kézitusa elől rendszerint kitérnek.¹⁹ Bölcs Leó A Taktika c. művének 63. §-a ugyanezt mondja a türkökről, vagyis magyarokról: „*Ütközet alkalmával tömegbe rendezett gyalogság legjobban megronthatja őket, ők ellenkezőleg lovasok lévén s lovaikról le nem szállhatván, mert gyalog megállani nem bírának, mint a kik lóháton növekedtek föl*”. A magyarok ezen forrás szerint lovas nép, a magyar sereg pedig csak lovasságból állt, még pedig könnyű lovasságból, mely először távolból lőtte ki nyílzáporát az ellenséges alakzatra, majd pedig heves rohammal döntötte el a csata sorsát. A hunok hadviselési szokásairól is hasonló olvashatunk: „*Olykor, ha ingerük őket, csatába szállnak és ék alakú tömegekben indulnak szörnyű csatakiáltással a küzdelembe. Mozdulataik fürgék és ki nem számíthatók; készakarva szétrebbennek, azután hirtelen megint erőre kapnak és rendetlen tömegekben rácsapnak különféle pontokon, nagy vérengzést okozva, az ellenségre. E szertelen gyorsaságuk következtében észre sem veszik őket, mikor máris valamely sáncot ostromolnak, vagy ellenséges tábornot fosztogatnak. Valamennyi közt azért lehetne őket a legkeményebb harcosoknak mondani, mivel távolról, nyilakkal kezdik a harcot, amelyeknek hegye élesre fent, csodálatos ügyességgel odaillesztett csontból készült; azután előre száguldanak és nem kímélve magukat, kézitusában karddal küzdenek. Míg az ellenségük csak arra vigyáz, hogy kardcsapás ne érje, amazok összecsavart pányvakkal úgy bekerítik, hogy tagjaik rugdalódzásaik közben mindjobban belebonyolódnak és sem lóháton, sem gyalog nem tudnak már mozdulni.*”²⁰ A fentebb leírt hadviselési szokásról arra következtethetünk, hogy a lovak ki voltak képezve nemcsak az egyéni, de a tömegben végrehajtott manőverekre is és minden bizonnyal a lóállományuk igen nagy létszámú és minőségben kiváló. Sok tekintetben a nomád életmód

¹⁷HÉRODOTOSZ: Kürosz – Xerxész (ford. Devecseri Gábor) Elérhető: <https://mek.oszk.hu/00400/00466/00466.htm> (Letöltés dátuma: 2023.02.11.)

¹⁸MARCELLINUS Ammianus ránk maradt művei (ford.Pirchala Imre) 319. Elérhető: http://real-eod.mtak.hu/3139/1/MTA_Konyvek_111782_1_000803701.pdf (Letöltés dátuma: 2023.02.11.)

¹⁹DENISON György:*A lovasság története a legrégebb időktől a jelenkorig.* Budapest, 1884.

²⁰MARELLINUS Ammianus: *Rerum gestarum libri XXXI.* 2 Elérhető: https://romaiakor.hu/tudomany_es_technika/hadtudomany_es_hadmuveszet/a_romai_vilag_hadmuveszete/keso_romai_hadmuveszet/a_iv_szazad_hadmuveszete/cikk/a_hunok_hadmuveszete (Letöltés dátuma: 2022.12.01.)

állatközpontúságának eredménye, hogy lovaik nagy távolságok leküzdésére alkalmasnak bizonyultak. A lovak kiképzése tekintetében is jelentős eredményeket értek el, mivel a fentiekből kitűnik, hogy a heves rohamok végrehajtásához, illetve a kézitusa rövid és gyors lefolyásához a lovaknak saját tapasztalatokkal kellett rendelkezniük. Ennek okait a csikónevelésben kell keresnünk, hiszen a mai viszonyok között is ismerősen csengő csikós foglalkozás akkoriban kiemelt fontossággal bírhatott, mely a hadtörténelemben is fontos szerepet játszhatott. A lovak kiképzése mindig csikó korban kezdődik, melynek módszere a ménésben tartás, ugyanakkor erre vonatkozó konkrétan a témában keletkezett magyar szakirodalom korlátozottan áll rendelkezésre vagy a magyar lótenyésztésre és a lovak hadifelkészítésére vonatkozó konkrét leírás, ugyanakkor következtetni lehet az alábbiakra²¹:

1. A 18. századig nincs egységes lótenyésztési és kiképzési irány;
2. Minden esetben a cél határozta meg a ló kiképzését;
3. Egy ember több lovat használ különböző célra pl. hadi, úti, mállás;
4. A kiválasztás nem fajtára, hanem az adott ló képességeire koncentrált;
5. A jó kanca a tenyésztés szempontjából túl értékes volt a hadialkalmazásra, éppen ezért nem használtak kancákat hadi célokra, ugyanakkor kitűnő zsákmánynak minősültek;
6. Specifikus kiválasztási módszereket alkalmazhattak a megfelelő lovak kiválasztására pl. települési lóversenyek, ügyességi versenyek.

A ridegen tartott szilaj ménesekből a vezércsödör által „kivert” csödörűcsikók voltak a legalkalmasabbak hadi célokra és a csikós volt a kiválasztásért és kiképzésért felelős személy. A lólétszám vonatkozásában meg kell említeni, hogy minden bizonnyal egy harcosnak több ló is lehetett és ha visszatekintünk pl. a honfoglaló magyarság hadműveleteire, meg kell állapítanunk, hogy a nagy távolságok leküzdése és az intenzív harcok miatt kiképzett tartalék lovak nélkül ezek végrehajtása elképzelhetetlennek tűnik. A lovak kiképzésénél elsődleges szempont, hogy annak célja minden esetben a belovagolt, saját akaratát lovasának teljesen alárendelő ló volt. A ló tradicionális kiképzésének folyamata a kanca ménesekben, nagy közösségben kezdődött, ahol a lovak természetes jármódjainak (lépés, ügetés, vágta) ütemét, állóképességet és a ló szerepek (vezérkanca, vezércsödör, védelmező, riasztó, alárendelt, vezető), valamint a természetben előforduló veszélyhelyzetek felismerését és kezelését tanulta meg a csikó. Ezt követően a nevelésük, általában két éves koruktól, az évjáratoknak (életkornak) és nemiségnek megfelelően a ridegtartásban tartott, az időjáráshoz, az éhség és a

²¹ GYÖRFFY-VILLÁM András, HECKER Walter, JANKOVICS Marcell, SZELESZTEY László: *Lovas Nemzet*, Helikon Kiadó, Budapest, 2004

szomjúság elviseléséhez szoktatott lovak kisebb közösségben – pl. „szilaj- ,cifra-, kivertménés folyt, ahol a csikós a harcban használt eszközöket pl. pányva és hangjeleket használva (pl. kürt) tanította a csikókat a tömegben történt mozgásra. Ha elképzeljük a nagy harci zajjal járó tömeges lovastámadást, megértjük, hogy a lovak irányítása nemcsak egyénileg, hanem nagy tömegekben is kellett, hogy történjen. A lovas a kézitusában a nyeregből küzdve, nem tudhatta, hogy mikor kell visszavonulni, gyülekezni, nem hallhatta biztosan a nagyobb távolságból a vezér által adott, kürttel továbbított parancsokat. A ló hallása viszont sokkal kifinomultabb és a ménesben megtanított kürtjelek alkalmazásával a ló jelezhetette a gazdájának, hogy milyen parancs érkezett. A lókiképzés következő fázisa már a lovas alatt, ménesen kívül, lópárban történt, mikoris a tapasztalt lovon ülő lovas a kiképzendő csikót pányván a lóva mellett vezette, így a csikó az öregebb lótól eltanulta a lovas hordozását, lovas okozta egyensúlyi mozgásváltozást.

1. kép
Csikó tanítása

Elérhető: https://zablaeskengyel.blog.hu/2018/12/07/hogyan_kezdjünk_a_fiatal_lo_idomitasahoz (Letöltés dátuma: 2022.03.11.)

A lóidomítás alapja így a képzettársítás, az asszociáció, mely a lovak egymástól tanulva ösztönösen végeznek. A csikó, amit eltanult lovas és felszerelés nélkül az idősebb lótól, ugyanazt gyorsabban tanulja meg nyereggel és lovas alatt és amit megtanul, nehezen felejtí el.

Ezen módszerrel valójában „betörték”²² a lovat, amit egy idősebb ló segítségével nevelve értek el. Szintén figyelembe kell venni, hogy a ló fejlődése szempontjából, hogy öt éves korára éri el a teljes szellemi és fizikai fejlettségét, tehát nem heréltek és képezték a lovat ezen kor alatt. A szerszámokhoz való szoktatást fokozatosan a szabadban, kikötetlen módon vagy béklyó alkalmazásával végezték. A gyakorlatokat először körben „karéjozva” (csikóskötélen körözve), felszerelés nélkül, majd kantárral ill. üres nyereggel, később lovassal végezték. Megtanították a csikónak a szár és a hang nélküli utasításoknak (testsúlypont, zabla, combok stb.) engedelmeskedni, mert a harcban a harcosnak mindkét kezére szükség lehetett, ill. a közelharcban jellemző volt a szárok elvágása. A csikó megtanult "helyesen" állni (mind a négy lábon), lépni (egyoldali lépéshosszabbítás kizárva), ügetni, vágózni és a veszélyhelyzeteket (pl. nyereglefordulás, lovas leesése, a harci zaj) is megtanulta elviselni. Ezen nevelési módszer és munkaadagolás mellett elérték azt, hogy engedelmes, semmitől nem félő, lovasához ragaszkodó, s főleg edzett, az időjárási viszonyokhoz jól alkalmazkodni tudó lovakat kaptak.

A lovak alkalmazása és irányítása szempontjából meg kell említenünk, hogy a lóra való felszerelési tárgyak között a nyereg, a zabla és a kengyel milyen fontos szerepet játszik. A mai lovasvilágban is ismert tapasztalat, hogy a nyeregnek kényelmesnek kell lennie, hiszen, ha ló hátát, vagy a lovas ülőrészét feltörő nyereg alkalmatlanná teszi a lovat vagy az embert a lovaglásra. Az, hogy lovon élő őseink tömegesen nem szenvedtek hasonló problémákkal arra enged következtetni, hogy az általuk használt nyereg egyedileg készült, készítésében mind a ló, mind a lovas „méreteit” figyelembe vették. Ez azt hozta magával, hogy az egyedi méretre készült nyereg a csatában elpusztult lóról levéve más lóra nem volt mérethelyes, így annak feltörését okozta volna. Csak abban az esetben tudták alkalmazni másik lóra a nem rá készült nyeret, ha az elpusztult lóból kivágott nyers húst helyeztek a nyereg alá, így védve meg a lovat a nyeregfeltöréstől. Ebben a pillanatban megérkeztünk a nyereg alatt puhított hús legendájához, melyet Ammianus Marcellinus római történetírónak (i. sz. 4. sz.) a hunokról szóló leírására²³ vezetnek vissza. A lovas szempontjából is, ha a lovas csata közben halálos sebet kapva leesett lováról, más harcos a nyergét nem tudta használni így az teljesen feleslegessé vált. Jordanes ókori történetíró a catalaunumi csatában Attiláról, a hunok királyáról írja : „*Beszélik, hogy e kétségbeesett helyzetében nyeregből máglya módjára roppant halmot hányatott, elszánva*

²² A betörés alatt alapvetően a ló prédaállati ösztöneinek megtörését értem.

²³ MARCELLINI Ammiani: Rerum Gestarum Libri Qvi Svpersvnt, Edidit Wolfgang Seyfarth, Adivvantibus Liselotte Jacob-Karau Et Ilse Ulmann, Vol. Ii, Libri XXVI-XXXI, Stvtgardiae Et Lipsiae In Aedibus B. G. Tevbnri Mim, Elérhető: <https://archive.org/details/seymarh-ammiani-marcellini-rerum-gestarum-libri-qui-supersunt-vol.-2-1978> (Letöltés dátuma: 2021.11.12.)

magát, hogy alá tüzet vettessen s rögtön bele ugorják, mihelyt az ellenség táborsánczán áttör”²⁴

Miért égetteté el a nyergeket, ha nem azért, mert azok az elesett harcosok tartalék lovain sem használhatók más lovas által, így teljesen feleslegessé váltak? A

nyeregről még meg kell jegyeznünk, hogy puha és keményfából készült, szerkezetében a kápák között nyersbőrön ült a lovas²⁵. A kápák közötti nyersbőr tulajdonsága, hogy hamar megkeményedik, viszont benedvesítve rendkívül puha, így az új nyereg használatba vételekor, annak gazdája benedvesítette, a felpuhult nyersbőrre rátéve a nyeregbundát, abba beleült és használat közben a nyersbőr megszáradt, így teljesen felvette a lovas hátsójának alakját, vagyis rendkívül kényelmessé vált. A nyersbőr feletti nyeregbundán futott keresztül a felsőhevederrel a lóhoz rögzített nyereg.

A kantár legfőbb eleme az un. csikózabla volt, mely a ló vezetésére és irányítására²⁶ szolgált és egy, a zabla két karikájába rögzített szárral futott a lovas kezébe. Lovaglási szokásokat alapvetően meghatározta az alkalmazott fegyverzet, melynek eredményes és mesteri használatához szükség volt a biztos kézre.

A távolságból leadott nyíllövésnek eszköze volt a visszacsapó kétkezes íj, így a lovaglás szempontjából a csípővel, illetve súlypontáthelyezéssel kellett irányítani a lovat. Ennek módját tekintve egyszerű kivitelezése, pl. balra kanyarodás esetén a bal láb hátra, jobb láb előre, a lovas súlypontja természetesen balra került és ezáltal a lovat balra kanyarodásra készítette.²⁷

A keleti harcosok életmódja a hadjáratok során sem változott a nomád életformához képest. A nagyállattartásból adódóan az állatok vándorló életmódjához igazodva a természetben éltek, ahogy Ammianus Mareellinus: *Rerum gestarum* című művében olvashatjuk: „*Még náddal fedett kunyhót sem lehet náluk találni. Kóborolva bejárvák a hegyeket és erdőket, s kisdéd koruktól fogva megszokják a hideg, az éhség és szomjúság elviselését. Idegen országban is csak a legnagyobb szükségben lépnek be valamely házba, mert fedél alatt nem érzik magukat biztonságban.*” Az nagy létszámú állat jelenléte az ember részéről mindenkor folyamatos figyelmet igényelt és azonnali reagáló képességet követelt minden helyzetben. A letelepedett földműveléssel foglalkozó ember életmódja a természet évszakainak változásához és a megtermelni szándékozott növényekhez igazodott, így házakat épített és éjjel nyugodtan pihenhetett, míg az állattartó embernek mindig az állat igényeihez kellett igazodnia, pihenni

²⁴ JORNANDES, *De rebus Geticis* 40. fej.

²⁵ GRÁFIK Imre: *A nyereg*, A Néprajzi Múzeum tárgykatalógusai 6., Néprajzi Múzeum, Budapest, 2012. 140p

²⁶ A lovas nélküli ló vezetése földről vagy egy másik ló nyeregből történik, a ló irányítása mindig a lovasa által, nyeregből történik.

²⁷ CSERI Dávid: *Erőt s Erényt! Egy magyar huszártiszt, Pettkó-Szandtner Tibor élete és visszaemlékezései*, Magánkiadás, Győr, 2014 ISBN: 9789630890151, 12

csakis az állatokhoz igazodva tudott. Nem beszélve arról, hogy az állatok védelme azok természetes ragadozóiktól is alapvető feladata volt. Ezért váltak kitűnő katonákká a nomád életformát élő emberek, mert a harc is állandó készenlétet igényelt.

A fentebb bemutatott keleti lóképzési és lovaglási módszerek, az életmód szokásai évszázadokon át használatban voltak és alapot jelentettek ahhoz, hogy a huszár messze földön híres lovassá és katonává vált.²⁸

1.2 A HUSZÁRSÁG A MAGYAR JOGTÖRTÉNETBEN

A huszárság kialakulása is, mint ahogy a lovaglása is a történelem homályába vész. Voltak olyan korszakok, amikor a történészek, ha a magyar katona tetteiről írtak, vagy kicsinyítették jelentőségét, vagy barbársággal vádolták őket. Az a történelmi tény, hogy a magyarság mind a mai napig létezik arra enged következtetni, hogy árnyékunktól meg nem ijedtünk, ha harcra fordult a történelem kereke és hősiek vitézséggel álltunk ellen bárkinek, aki vesztünkre igyekezett törni. A harcban szerzett tapasztalat és a tapasztalatok hasznosítása segített, ha nem rákényszerített, a megfelelő fegyverzet, haderőszervezet, harceljárás kialakításához, hogy az ellenséget legyőzni tudjuk. Katona nemzet voltunk és ezt a nyelvünk meg is őrizte, habár az adott szót napjainkban lehet már más értelemben is használjuk. Nézzünk erre néhány példát: had, eredetileg első jelentésében²⁹ azt jelentette még a 19.században is: „Család vagy nemzetség”,³⁰ második jelentése: „Tágasabb értelemben am. egymás ellen fölkelő nemzetségek tagjainak serege, midőn egyik had a másikat, azaz nemzetség nemzetséget megtámadta. Innen utóbb szélesb ért. fegyveres nép, katonaság, háborúviselésre gyűjtött sereg.” Harmadik jelentése: „Elvont ért. fegyveres fölkelés, verekedés, mellyel nemzetségek, népek, nemzetek üldözik egymást, midőn harczra, csatára, ütközetre kelnek.” Ezek alapján joggal következtethetünk a magyar hadakban fennálló szellemiségre, a család és a nemzetség erős szerepére a hadsereg szervezetben. A hadsereget katonák alkotják, de mit értettek a katona alatt elődeink? Az első akadémiai szótár szerint³¹: „1) Széles ért. bizonyos hadsereghez esküvel lekötött fegyveres ember. 2) Szorosb ért. lovas vitéz, ellentéte: a hajdú” . Vannak tehát

²⁸ CSERI Dávid: *Elfeledett lovaslegendáink*, Magánkiadás, 2016 ISBN: 9789631249866

²⁹ A magyar nyelv szótára a Magyar Tudományos Akadémia megbízásából készítették CZUCZOR Gergely-FOGARASI János, M. Tudom. Akad. Rendes tagok. Második kötet. Pest. Emich Gusztáv magyar akadémiai nyomdásznál. 1864.

³⁰ A modern etimológiai szótár ugyanezzel a jelentéssel adja. Elérhető: Magyar szavak és todalékok eredete. Főszerk. Zaicz Gábor. Budapest: Tinta. 2006. A Magyar Nyelv Kézikönyvei, 12. ISBN 963-7094-01-6

³¹ A magyar nyelv szótára a Magyar Tudományos Akadémia megbízásából készítették CZUCZOR Gergely-FOGARASI János, M. Tudom. Akad. Rendes tagok. Harmadik kötet. Pest. Emich Gusztáv magyar akadémiai nyomdásznál. 1865.

viszonyítási pontjaink és forrásaink arra vonatkozólag, hogy a magyar állam haderejét alkotó katonák alatt kit és milyen katonát értettek. Ahogy a forrás megadja, katona alatt jellemzően a lovas vitézt értették, a lovast, a lovon harcoló embert és nem a gyalogost. Ezt azért fontos tisztáznunk, hogy megértsük a huszárság szellemiségét, a lóval való szinte testvéri köteléket, melynek alapját véleményem szerint itt kell keresnünk. Most miután tisztáztuk a hadsereg, a katona magyar nyelvben értelmezett jelentését nézzük meg, hogy mit írnak a huszárról lexikonjaink.

Az 1864-ben kiadott M. Tud. Akadémiai szótárban a következőt találjuk: „*HUSZÁR, (hús-ár) fn. Származik ezen szó Zsigmond királyunk korából, s eredetileg jelentett oly lovas vitézt, kit az 1435-diki országgyűlés ólta a jobbágyok minden hús, néha azonban több vagy kevesebb-telektől is állítottak, részént a vármegyék, részént a zászlóalylyal bíró urak zászlói alá. Közértelemben : könnyű magyar lovas katona. A magyar nyelvből a többi európai nyelvekbe is átment ; a honnan a török is másképp : (Magyar lovas-)nak nevezi.*”³²

A modern etimológiai szótárban³³ a következőt olvashatjuk: „*huszár [1378] Horvát-szerb jövevényszó, vö. horvát-szerb régi nyelvi husar 'rabló'. Ez a horvát-szerb régi nyelvi husa 'rablás' származéka. Vö. még: orosz régi nyelvi [huszarj] 'tengeri rabló, kalóz'. A magyarban elsőként kimutatható 'egy fajta szolgáló nép tagja' [1378] és a 'könnyű fegyverzetű lovas katona' [1481] jelentések az eredeti 'rabló' alapján fejlődtek, a 'rabló' és az 'egy fajta katona' jelentések párhuzamosságára vö. hajdú, martalóc. A 'könnyű fegyverzetű lovas katona' jelentésű huszár a magyarból vált vándorszóvá, több európai nyelvben is megtalálható, vö. német Husar, olasz ussaro, orosz [guszar]: 'huszár'. Ebben a jelentésben a horvát-szerb husar 'ugyanaz' is a magyar szó visszakölcsönzése. Származékai a huszárság [1789] és a huszáros [1791]. Az adott kor magyar törvénykezésében találunk jogszabályt a rabló katonákkal kapcsolatosan. Az 1471. évi 21. törvénycikk³⁴ kimondja: „a királyi katonák senkinek se tegyenek kárt, különben a király azok kapitányai útján adasson elégtételt. Továbbá, hogy gyalog és lovaskatonáinknak sem had idején, sem egyébként tett útjaik alkalmával, az élelmi szereket fizetés nélkül elvenniük nem szabad.*

³² A Magyar Nyelv Szótára A Magyar Tudományos Akadémia megbízásából készítettek CZUCZOR Gergely - FOGARASI János M. Tudom. Akad. Rendes Tagok. Második kötet. Pest. Emich Gusztáv magyar akadémiai nyomdásznál. 1864.

³³ *Magyar szavak és todalékok eredete.* Főszerk. Zaicz Gábor. Budapest, Tinta. 2006. A Magyar Nyelv Kézikönyvei, 12. ISBN 963-7094-01-6

³⁴ Elérhető: <https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=47100021.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei?keyword%3Dhad> (Letöltés ideje: 2023.12.13)

1. § És ha ezzel ellenkezőleg mertek volna cselekedni, akkor ama gyalog vagy lovas katonák kapitányait kell méltó büntetéssel illetni.

2. § Ha pedig valaki a részükről okozott kár miatt panaszt terjesztene elénkbe, az említett kárra nézve azok útján fogunk elégtételt adatni.”

Ha visszatérünk a törvény korába azt látjuk, hogy Horvátország a Magyar Királyság része, tehát valószínűleg a katonák által elkövetett rablások követelték ki a törvény meghozatalát, ugyanakkor értelmezve a törvény betűjét, nagyon szigorúan megadja a parancsnok (kapitány) felelősségét, sőt anyagi felelősségét, a király előtt az alárendeltjei által elkövetett horvát-szerb szóval kifejezett huszárkodásért. Mivel ugyanezen évi törvény³⁵ már említ egy Huszár Balázs nevű, Valkó vármegyei³⁶ vártulajdonost, vagyis arra következtethetünk, hogy szerb határ környékén élő magyar főnemes már huszár lehetett.

A haderőszervezet vonatkozásában Szilágyi Mihály 1458. évi decretuma ad támpontot:

„2. CZIKKELY. A király a maga jövedelméből köteleshadat viselni; különben a zászlósok és végül a nemesek is keljenek föl. Továbbá, hogy ezt a Magyarországot, annak összes és bármely ellenségei és feldúlói ellenében a király ur saját királyi jövedelmeiből tartozzék megvédeni és megotlalmazni. 1. §. Úgy tudniillik, hogy ha a király úr ez országot az ellenségek támadásai ellenében saját jövedelme segélyével meg nem védhetné vagy megvédeni nem tudná, akkor, az országnak főpapjai és bárói és egyéb egyházi férfiai tartozzanak és legyenek kötelesek bandériumaikat vagyis csapataikat, a megdicsőült királyoknak e részben tett meghatározásához képest, kiállítani és fölkelni.f- 2. §. Ha pedig ezekkel sem lehetne az ellenséggel szembe szállni, akkor az összes nemesek és bármely más rendű, birtokos emberek tartoznak katonául kiállani (amint ez Magyar-ország más királyainak idejében volt) és táborba szállani.” Ezen törvény alapján egyértelmű, hogy a magyar haderőszervezet hármas szerkezetű, első része a király jövedelmén kiállított hadak, melyek először kötelesek a harcot felvenni az országba betörő ellenség ellen. A második része az un. főúri felkelő had, mely mintegy kiegészítve a királyi hadakat, annak eredménytelensége esetén vonul hadba. A harmadik, a nemesi haderő, mely az előző két hadat vármegyénként a nemesekből vagy vagyonnal rendelkező emberekből egészíti ki, a legnagyobb létszámot tudja az ellenséggel szembe állítani.

Van még egy fontos törvényünk, II. Ulászló 193. évi decretuma. (I) XX. törvénycikke adhatja meg a kulcsot a (lovas)katona és a huszár nevének elválásához, a huszárság eredetéhez és a huszárok helyéről a haderőszervezetben:

³⁵ 1471. évi XXIX. törvénycikk

³⁶ BOKOR József (szerk.): Valkó vármegye, A Pallas nagy lexikona. Arcanum: FolioNET (1893–1897, 1998.). ISBN 963 85923 2 X.

1492. évi XX. törvénycikk

„hány lovas legyen egy banderiumban? és miképen kelljen a birtokos meg az egy telkes nemeseknek hadba vonulniok?

Hogy az ilyen hadi kirándulásban semmi czivódásra és surlódásra se nyíljké alkalom, megállapítottuk és rendeltük:

1. § Hogy minden egyes egész bandériumban négyszáz, egy fél bandériumban pedig kétszáz katonának kell lennie, a kiknek egyik fele része fegyveresekből, másik fele része pedig könnyű fegyverzetűekből, köznyelven huszárokból, álljon.

2. § A többi báróknak pedig, a kiknek nincsenek banderiumaik, az ő méltóságukhoz és vagyonuk állásához, meg jobbágyaik számához képest kell a hadban szolgálniok.

3. § A nemesek ugyanis³⁷ és a többi alsóbbrendű birtokosok minden húsz kapu vagy egész jobbágytelek után egy kellően felszerelt lovast, az egytelkes nemesek pedig, vagyis a kiknek nincsenek jobbágyaik, minden tíz ház vagy udvar után szintén egy lovas katonát kötelesek küldeni, a ki legalább is lándzsával, pajzsával és kézíjjal s ha lehetséges, pánczéllal legyen ellátva.”

A fentiekből kitűnik, hogy a fegyveres katonák minden bizonynal nehéz fegyverzetűek (páncélos nehézlovasság) voltak, míg a huszároknak nevezett lovasok könnyűfegyverzetűek és a haderő fele-felét alkották, vagyis minden bizonynal ennek megfelelő feladatokat hajthattak végre.

II. Ulászló 1498. évi decretuma. (III.)16. CZIKKELY. *„Hogy némely országglakosoknak harminczhat, másoknak huszonnég, az egytelkes nemesnek pedig harminczhat kapu után kell egy fegyveres lovas katonát eltartaniok. A nagyobb decretumnak a huszadik cikkelyét ezzel toldottuk meg, hogy nem már húsz kapu után, mint a decretum tartja, hanem harminczhat kaputól vagy jobbágytelektől kell egy jól felfegyverzett lovas katonát adni, kivéve az alsórészek bizonyos vármegyéit, úgymint Posega-, Valkó-, Szerém-, Bács-, Csongrád, Csabad-, Zaránd-, Torontál-, Arad-, Temesvár- és Békésmegyéket, melyek minden huszonnég kaputól egy hosszúkás vagy kerek pajzsával, valamint lándzsával, pánczéllal és ércz- vagy bőrsisakkal ellátott huszárt, míg az egy telkes nemesek hasonlóképen harminchat kaputól egy fegyveres lovas katonát tartozzanak adni. 1. §. Továbbá ezt is hozzáadtuk, hogy a főpap és báró urak bandériumaikban a huszárok helyett, akiből eddigelé a bandériumot fele részben állították ki, fegyveres lovasokat alkalmazzanak, mindenkor kivévén az előbb említett alsó részek*

³⁷ Értelmezve: tudniillik. Elérhető: BÁRCZI Géza - ORSZÁGH László (szerk.): A magyar nyelv értelmező szótára I–VII. kötet, Akadémiai Kiadó, Első kiadás: 1959–1962

vármegyéit.” A törvénycikk érdekessége, hogy a török által veszélyben lévő déli vármegyékből csak huszonnegy kapu után kell kiállítani egy huszárt, illetve a felkelő királyi bandériumokban huszárok helyett is fegyveres lovasokat kellett kiállítani. Ez egyértelmű jele annak, hogy a nehézlovasság szerepe megnőtt a haderőben.

A korabeli huszárság létszámát tekintve az alábbi törvénycikkek adnak támpontot:

II. Ulászló 1498. évi decretuma. (III.)³⁸ „20. CZIKKELY. -Az érsekek, püspökük, apátok, prépostok, káptalanok bandériumai és a lovaskatonák száma. Azok az egyházi férfiak pedig a kik az ő bandériumaikat az alább irt renddel kiállítani és velük hadakozni tartoznak, a következők: 1. §. Az esztergomi érsek két bandériumot tartozik kiállítani. 2. §. A kalocsai érsek egy bandériumot. 3. §. Az egri püspök egy bandériumot. 4. A váradi püspök egy bandériumot, 6.§. A pécsi püspök egy bandériumot. 6. §. Az erdélyi püspök egy bandériumot. 7. A zágrábi püspök egy bandériumot. 8. S. A győri püspök kétszáz lovast. 9.- A veszprémi püspök kétszáz lovast. 10. §. A váci püspök kétszáz lovast. H. §. A Csanádi püspök száz lovast. 12. A szerémi püspök ötven lovast. 13. §. A nyitrai püspök ötven lovast. 14. §. A pécsváradi apát kétszáz lovast. 15. §. A péterváradai apát kétszáz lovast. 16. §. A szegszárdi apát száz lovast. 17. §. A szentmártoni apát kétszáz lovast. 18. §. A lövöldi karthausi barátok kétszáz lovast. 19. §. Az auranai perjel egy bandériumot. 20. §. A zobori apát ötven lovast. 21. §. Az esztergomi káptalan kétszáz lovast. 22. §. Az egri káptalan kétszáz lovast. 23. §. Az erdélyi káptalan kétszáz lovast. 24. §. A pécsi káptalan kétszáz lovast. 25. §. A bácsi káptalan ötven lovast. 26. §. A fehérvári nagyprépost az ő káptalanjával és ennek kis prépostjával száz lovast. 27. §. A titeli prépostság ötven lovast.” Ezen haderő összesített létszáma 6350 fő, a törvény szerint ennek fele, mintegy 3175 fő huszár volt. Ebből is nyilvánvaló, hogy az idézett törvénycikkelyek megfogalmazásakor a jogalkotó fontosnak tartotta előírni a szervezeti és létszámadatokat. Ugyanakkor a következő cikkelyben a király saját magáról is intézkedik: „21. CZIKKELY. A király és a királyi tisztek bandériumáról³⁹. Minthogy a királyi felségnek az ő királyi bandériumán kívül, a melyben ezer felfegyverzett lovast szokott tartani, és a végvárak fentartásán kívül, királyi jövedelemeiből még néhány zászlós tisztet is kell szükségképen tartania, azért jónak láttuk mindezeket sorban ide iktatni. 1. §. A királyi bandérium ezer lovast. 2. §. Az erdélyi vajda egy bandériumot állít ki. 3. §. A székelyek ispánja egy bandériumot. 4. §. A horvátországi bán egy bandériumot. 5. §. A temesi ispán egy bandériumot.” Ezen haderő

³⁸ Corpus Juris Hungarici. Millenniumi emlékkiadás Márkus Dezső (szerk.): Magyar Törvénytár 1000-1895. 1000-1526. évi törvénycikkek - Corpus Juris Hungarici. Millenniumi emlékkiadás 1. (Budapest, 1899)

³⁹ Uo.

összesített létszáma 2600 fő, a törvény szerint ennek fele, mintegy 1300 fő könnyűfegyverzetű lovas, vagyis huszár volt.

A következő 22. cikkely már név szerinti előírásokat tartalmaz, mely arra enged következtetni, hogy az alábbi főnemeseeknek a megadott létszámot hangsúlyozottan könnyűfegyverzetű lovasokban, ahogy a jogszabály konkrétan fogalmaz, huszárokban kell kiállítaniuk. Ezt a tárgyalt kutatási cél tekintetében fontosnak tartom. „22. *CZIKKELY. Azokról a báró urakról, kik a zászlós egyházi férfiakkal együtt hadakozni vagy katonáskodni kötelesek. Minthogy a királyi felségnek az ő királyi bandériumán kívül, a melyben ezer felfegyverzett lovast szokott tartani, és a végvárak fentartásán kívül, királyi jövedelemeiből még néhány zászlós tisztet is kell szükségképen tartania, azért jónak láttuk mindezeket sorban ide iktatni. Vannak ezenkívül ebben az országban báró urak, tudniillik Újlaki Lőrincz herczeg, valamint tekintés és nagyságos örökös és szabad ispán urak: Zápolyai István, a szepesi terület örökös ispánja, Magyarország nádora és a kunok bírója: 1 -. §. Továbbá a bazini és szent györgyi grófok, a frangepáni és corbáviai grófok; 2. §. Továbbá Wingarthe Geréb Péter ispán úr a királyi felség udvarbírája és egyéb báró urak, kik az előbb említett zászlós főpap urakkal és tisztekkel együtt jobbágyaik száma szerint kötelesek hadakozni. 3. §. Még pedig: a despota ezer lovast tartozik adni. 4. §. Lőrincz herczeg, 5. §. A szepesi ispán úr, 6. §. Geréb Péter ispán úr; 7. §. Bélteki Drágffy Bertalan, erdélyi vajda, 8. §. Somi Józsa, temesi ispán, 9. §. Alsólindvai Bánffy Miklós, 10. §. Báthori György, 11. §. Csáktornyai Ernust János, 12. §. Dengelegi Pongrácz Mátyás, 13. §. Peréni Imre, 14. §. Peréni Gábor, 16. §. Pelsőczy Bebek János, 16. §. Rozgoni István, 17. §. Palóczy Antal, 18. §. Homonnai János, 19. §. Kanisai László, 20. §. Kanisai János, 21. §. Ugyancsak Kanisai György, 22. §. Groff Tamás bazini gróf, 23. §. Ugyancsak Groff Péter, szintén az, 24. §. Ugyancsak Groff Ferencz, 28. §. Széchi Miklós, 26. §. Zalánoki Paukircher György, 27. §. Monyorókeréki Eberbach János, 28. §. Kávai Ország Zsigmond, 29. §. Guthi Kompolth Zsigmond, 30. Losonczy Zsigmond, 31. §. Lévai Zsigmond, 32. §. Ráskai Balázs, 33. §. Bajnai Both András, 34. §. Nádasdi Ongor János, 36. §. Bolondoki Bánffy János, 36. §. Hédervári Ferencz, 37. §. Nagylaki Jaxith István, 38. §. Grabariai Berszó Ferencz, 39. §. Grabariai Berizló János, 40. §. Zokoli Albert, 42 g. A despota pedig ezer huszárral. 42. g. Belmusavith minden huszárjával.”*

Ezen törvénycikk részletesen, név és a viselt hivatal szerint rendeli el a hadrakelést. Mivel nem ismertek a birtokarányok, csak következtetni lehet arra, hogy ezren felül kellett lenni a huszárok létszámának ebben a haderőben. Összeségében ezen jogszabály alapján ebben a korban a magyar haderőben legalább 5500 fő huszárnak kellett kiállnia a hadjáratra.

Egy ötven évvel későbbi törvényünk, az 1542. évi (besztercebányai) L. törvénycikk már pontos adatot tartalmaz a huszár megélhetésének biztosításáról: „*a huszár zsoldja Ezenkívül egy olyan huszárnak, a kinek nincs évi fizetése, három magyar forintot kell adni. 1. § És azoknak, a kik valamikor többet látszanak érdemelni, még húsz dénárt kell azonfelül adni, hogy a négy rénes forint száma el legyen érve.*”⁴⁰ A huszár fontosságát hangsúlyozza, hogy a magyar jog annak díjazását is törvénnyel határozza meg.

A magyar jogtörténetben található jogforrások fontos támpontot adnak annak érdekében, hogy megértsük, mintegy beleképzelve magunkat az adott korba, hogy a huszárok a könnyűfegyverzetű lovasok, feladataikat tekintve nem kapunk ugyan pontos leírást, ugyanakkor a szervezeti és létszámadatokból arra a következtetésre lehet jutni, hogy az adott hadjárat vagy csata előkészítésében és befejezésében minden bizonnyal fontos szerepet játszottak. A huszárság az előzőekben tárgyalt keleti gyökerekkel rendelkező és eredményességének – megítélésem szerint – legjobb bizonyítéka, hogy a külföld mit ír róluk.

1.3 A HUSZÁRSÁG ÉS FELADATAI EGYES ANGOL NYELVŰ ENCIKLOPÉDIÁKBAN

A huszárság más haderőkben való elterjedése magával hozta, hogy a külföldi tudományos kiadványokban fontos információkat találunk a működésükről, ruházatukról, fegyverzetükről és feladataikról. Ebből a szempontból fontos forrás az Encyclopaedia Britannica, mely a legrégebbi angol nyelvű enciklopédia⁴¹, az 1771-ban kiadott számában a következőket írja a huszárokról: „*Hussars, a kind of irregular cavalry armed with sabre and bayonet, are retained in the service of most princess or the continent. They are very resolute partisans, and better in an invasion or hasty expedition than in set battle*”⁴² Saját fordításomban:” A huszárság, egyfajta irreguláris lovasság, mely szablyával és tőrrel van felfegyverezve. A kontinens legtöbb fejedelemsége a szolgálatában tartja. Nagyon elszánt fanatikus harcosok, jobbak rejtett támadásban vagy felderítésben, mint egy nyílt csatában.”

Sokkal részletesebb információt tartalmaz a magyar eredetről és a feladatokról az 1797-ben kiadott enciklopédia: ”*Hussars, are the national cavalry of Hungary and Croatia. Their*

⁴⁰ Elérhető: <https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=54200050.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fpagenum%3D9> (Letöltés dátuma: 2023. 01. 13.)

⁴¹ Elérhető: <https://www.britannica.com/topic/Encyclopaedia-Britannica-English-language-reference-work> (Letöltés dátuma: 2023. 01. 13.)

⁴² Encyclopaedia Britannica, First edition, A dictionary of arts and sciences, compiled upon a new plan ... [144133900] Editor: Smellie, William, 1740-1795 Date printed: 1771, . 802 Elérhető: <https://digital.nls.uk/encyclopaedia-britannica/archive/144133902/#?c=0&m=0&s=0&cv=793&xywh=-162%2C-67%2C2008%2C1488> (Letöltés dátuma: 2023.01.13.)

regimental consist in a rough furred cap, adorned with a cock's feather (officers either an eagle's or a heron's); a doublet, with a pair of breeches to which the stockings are fastened, and yellow or red boots: besides, they occasionally wear a short upper waistcoat edged with fur, and five rows of round metal buttons; and in bad weather a cloak. Their arms are a sabre, carabine and pistols. They are irregular troops: hence, before beginning an attack, they lay themselves so flat on the neck of their horses, that it is hardly possible to discern their force, but being come within pistol-shot of the enemy, they raise themselves with such surprising quickness, and begin the fight with such vivacity on every side, that, unless the enemy is accustomed to their method of engaging, it is very difficult for troops to preserve their order. When a retreat is necessary, their horses have so much fire, and are so indefatigable, their equipage so light, and themselves such excellent horsemen, that no other cavalry can pretend to follow them. They leap over ditches, and swim over rivers, with surprising facility. They never encamp, and consequently are not burdened with any camp equipage, saving a kettle and a hatchet to every six men. They always lie in the woods, out-houses, or villages in the front of the army. The emperor, queen of Hungary or king of Prussia, have the greatest number of troops under this name in their service.”⁴³

Saját fordításomban: „A huszárok Magyarország és Horvátország nemzeti lovassága. Ezredeik ruházata durva bundás sapkából áll, kakastollal díszítve (a tisztek esetében sas vagy gém); zeke nadrággal, amelyhez a harisnyát rögzítik, sárga vagy piros csizmát hordanak, ezeken kívül alkalmanként öt sor kerek fémgombbal díszített rövid, szőrmével szegélyezett felső mellényt, rossz időben pedig köpenyt viselnek. Fegyverzetük szablyából, karabélyból és pisztolyból áll. Irreguláris csapatok például a támadás megkezdése előtt annyira ráfekszenek lovaik nyakára, hogy alig lehet azonosítani erejüket, de mihelyt az ellenség pisztolylovásnyi távolságba került, felemelkednek és minden oldalról meglepő gyorsasággal és olyan lendülettel kezdik a harcot, hogy hacsak az ellenség nem szokott hozzá az ő harceljárásukhoz, nagyon nehéz megőriznie a harcrendet. Amikor visszavonulásra van szükség, a lovaik annyira tüzesek és olyan fáradhatatlanok, felszerelésük olyan könnyű, és olyan kiváló lovasok, hogy egyetlen más lovassági alakulat sem képes követni őket. Meglepő képességgel ugratnak át az árkok felett, úsztatnak át a folyókon. Soha nem vernek táborn, következésképpen semmilyen tábori felszerelés nem terheli őket, csak minden hatodik embernek van főzőedénye és egy szekercéje.

⁴³Encyclopaedia Britannica, Third edition, 1902, 18832, Editor: MacFarquhar, Colin, approximately 1745-1793
Editor: Gleig, George, 1753-1840 Date printed: 1797, 790. Elérhető: <https://digital.nls.uk/encyclopaedia-britannica/archive/192547779/#?c=0&m=0&s=0&cv=6&xywh=2104%2C-121%2C5735%2C4251> (Letöltés dátuma: 2021.12.12.)

Mindig az erdőben, lakóhelyeken, falvakon kívül helyezkednek el, mint a hadsereg előőrsze. A császár, a magyar királynő vagy a porosz király szolgálatában áll a legtöbb huszár.”

A nyolcadik kiadás szintén fontos információkat tartalmaz: „*Hussars, a term which originally signified the national of Hungary nad Croatia, a species of light horse, which acted asirregular troops, and in that capacity were found highly serviceable. Hussars were first introduced into French service in 1692, when they were formed on the model of the HUNgarian cavalry, which had been subsidised by France before the reign of Louis XIII. In all the European armies of the present day, hussars are light horse, and differ from light dragoons only in some peculiarities of dress and equipment.*”⁴⁴

Saját fordításomban: „A huszárság, mely kifejezés alatt eredetileg a magyar és horvát nemzetiséget értették, egy könnyű lovassági alakulat, amely nem reguláris módon harcoló csapatokból áll, és ebben a minőségében rendkívüli szolgálatokra képes. A huszárokat először 1692-ben állították francia szolgálatba, amikor a XIII. Lajos uralkodása előtt Franciaország által támogatott magyar lovasság mintájára alakultak meg. Napjaink összes európai hadseregében a huszárok könnyű lovassághoz tartoznak, és csak öltözködési és felszerelési sajátosságaiban különböznek a könnyű dragonyosoktól.”

A 12. kiadásban ezt olvashatjuk: „*Hussars, a name given to the national cavalry of Hungary and Croatia. They were first raised in 1458, and received their name either from the method in which they were called out, or from the Tartar uswar, which signifies cavalry. In the armies of modern Europe hussars are light horse, and differ from light dragoons only in some peculiarities of dress and equipment.*”⁴⁵

Saját fordításomban: „Huszárság, a magyar és a horvát nemzeti lovasság elnevezése. Először 1458-ban állították fel őket, és nevüket vagy a katonaállítási módszerről kapták, vagy a tatár uswar szóból származik, amely lovasságot jelent. A modern Európa seregeiben a huszárok könnyűlovassághoz tartoznak, és csak bizonyos öltözködési és felszerelési sajátosságaikban különböznek a könnyű dragonyosoktól.” A dragonyosok említése brit vonatkozásban különösen érdekes, hisz a korabeli brit felfogás szerint a dragonyosok már nem lóról szállva, hanem lovon harcolnak.

⁴⁴ Encyclopædia Britannica seventh edition, 761 Elérhető: <https://digital.nls.uk/encyclopaedia-britannica/archive/193638940#?c=0&m=0&s=0&cv=770&xywh=4074%2C283%2C2093%2C1552> (Letöltés dátuma: 2021.12.12.)

⁴⁵ Encyclopaedia Britannica, Eighth edition, Volume 12, Hume-JOM Date published: 1856, 60. Elérhető: <https://digital.nls.uk/encyclopaedia-britannica/archive/193696087#?c=0&m=0&s=0&cv=73&xywh=343%2C174%2C2285%2C1694> (Letöltés dátuma: 2021.12.13.)

Kiterjesztve a kutatást más angol nyelvű forrásokra a következő információkat találjuk az Amerikai Enciklopédiában a huszárságról: „*Hussars; originally, the name of the Hungarian cavalry, raised in 1458, when Matthias I ordered the prelates and nobles to assemble, with their cavalry, in his camp. Every 20 houses were obliged to furnish a man; and thus, from the Hungarian words husz (twenty), and ar (pay), was formed the name Huszar, Hussar. The arms and dress of this light cavalry were afterwards imitated, and the name borrowed by other nations.*”⁴⁶

Saját fordításomban: „Huszárság; eredetileg a magyar lovasság elnevezése, amelyet 1458-ban állítottak fel, amikor I. Mátyás elrendelte, hogy a főurak és nemesek lovasságukkal együtt gyülekezzenek táborában. Minden 20 ház után kötelesek voltak kiállítani egy embert; így a magyar husz (húsz), és ar (fizet) szavakból alakult ki a huszár megnevezés és név. Más nemzetek a magyar könnyűlovasság fegyverét és ruháját később leutánozták és a nevet kölcsön vették.”

A lovasság története című, Denison György alezredes és a kanadai főkörmányzó testőrségének parancsnoka által írt összefoglaló műben ezt olvashatjuk a huszárokról:

„Magyarországban már jóval előbb az úgynevezett huszárok tűntek fel, kik meglehetősen veszedelmes jellegű könnyű lovasságot képeztek. Ezek eleinte a nemzetőrség, vagyis az országos fölkelő seregek bizonyos nemét képezték, csak a 15-ik század közepe felé lettek akként szabályozva, hogy minden huszadik ember köteles volt háború esetén síkra szállani. Ettől kapták nevüket is, miután magyarul a „húsz“ húszat, ár valaminek árát, fizetését (tehát zsoldját) fejezi ki. Dániel atya leírja fegyverzetüket, tőle tudjuk, hogy mily hosszú egyenes vagy görbe kardokat viseltek, melyek derékon voltak odakapcsolva, némelyek egyenes szűrő kardokat is. Mozdulataik azon korhoz képest nagyon szabálytalanok voltak, leginkább nyitott rajvonásokban küzdve vették körül az ellenséges szárnyakat miközben lovaikat nagy ügyességgel forgatták. Nyergeik könnyű fanyergek voltak, melyek alatt összehajtott nemeztakarókat használtak, nyeregtakaróul pedig vadbőröket, melyeknek mindenkor a szőrös fele volt kifelé fordítva és melyek a pisztolyokat és az alsó takarót fedték el. A lovak feszítőzabla helyett csak csikózablával voltak kantározva, hogy rövidebb pihenőknél lekantározás nélkül is legelhessenek. Az egész csapat különösen alkalmas volt harácsolás-, portyázó és előrsi hadviselésre. Magyar huszárok mintájára fegyverzett és fölszerelt könnyű lovasság csakhamar

⁴⁶ Encyclopædia americana. A popular dictionary of arts, sciences, literature, history, politics and biography, a new ed.; Ed. by Francis Lieber, Vol VI. Boston, 1851., 494. Elérhető: <https://quod.lib.umich.edu/m/moa/ajd6870.0006.001/494?rgn=full+text;view=image;q1=hussar> (Letöltés dátuma: 2021.12.13.)

valamennyi európai hadseregben támadt és honosított meg, sőt az öltözékben és fegyverzetben való nagyon csekély különbséggel egész a mai napig fenntartotta magát.”⁴⁷

1.4 RÉSZKÖVETKEZTETÉSEK

A tárgyalt hazai jogtörténeti források már a 15. századtól fontos információkat tartalmaznak a huszárságról. Kiemelten és jelentőségüket hangsúlyozva tartalmaznak, főként a huszárság helyét és szerepét illetően a régi magyar haderőszervezetünkben, információkat arra vonatkozólag is, hogy a huszárság először, mint könnyűlovasság szervezeti elem, majd a 16. századtól már nevével, konkrétan huszárnak nevezve van jelen a hivatalos okmányokban és egyúttal – feltételezhetően – a köztudatban. Haderőszervezetünk a korok folyamán folyamatosan alakult és alkalmazkodott a harc alapvető jellemzőihez, mindenekelőtt szem előtt tartva a hatékonyságot és az eredményességet, melyekben a huszárok mindenkor fontos szerepet játszottak. Az, hogy a magyar jogforrásokban nevesített felelősséget találunk, illetve konkrét számadatokat a huszárság vonatkozásában egyértelmű jele annak, hogy mind a királyi bandériumokban, mind a felkelő nemzeti haderőben fontos szerepet kaptak és a hadjáratokban, hadi eseményekben nemcsak eseti jelleggel voltak jelen. Megfigyelhető ugyanakkor egy bizonyos fejlődési tendencia is, a kezdeti irreguláris, rabló martalóc feladatokból kiindulva eljutott a huszárság oda, hogy a nehézlovassággal egyenrangú, reguláris könnyűlovassággként említik a jogszabályok.

A külföldi, egyes angol nyelvű források a huszárságot, mint jellemzően magyar nemzeti irreguláris lovas csapatot jelenítik meg előttünk, a könnyűlovassághoz besorolva, mely a harácsolás, portyázás és az előőrsi biztosító feladatokat hajtja végre. Kiképzettségükről, lovaikról a legmagasabb elismeréssel szólnak, az alkalmazott fegyverzet és lófelszerelés praktikumát, célszerűségét is kiemelik. A huszárság hatékonyságát mi sem szemlélteti jobban, minthogy a világ számos országa nagyon hasznosnak ítélte meg, így adaptálta ezt a magyar eredetű könnyűlovassági csapatnemet, mely mind a mai napig több európai és amerikai haderőnek meghatározó eleme maradt.

⁴⁷DENISON György (1877): *A lovasság története*, ford: Szeles Dénes, Budapest, Aigner Lajos Kiadása. 1884. 204. Elérhető: http://real-eod.mtak.hu/5738/1/Hadtortenet_0710_Lovassag_tortenete_412.pdf (Letöltés dátuma: 2021. 12.30.)

2. FEJEZET

A SZÖVETSÉGES HADERŐK LOVASSÁGI ALAKULATAINAK SZERVEZETE ÉS FELADATAI A 21. SZÁZADBAN

Ebben a fejezetben előadom és bizonyítom, hogy a 21. században a szövetségi haderőkben működő modern lovasság mindkét tradicionális csapatneme, a nehéz- és a könnyűlovasság – esetenként átnevezve ugyan páncélossá, harcfelderítővé vagy éppen katonai rendésszé – továbbra is jelentős szerepet játszik a szárazföldi haderőnem katonai műveleteiben. Az alább bemutatott katonai egységek szervezetének, főbb haditechnikai eszközeinek és feladatainak bemutatásával ill. elemzésével bizonyítom, hogy az átalakult és modernizált nehéz lovasság, mint közepes és nehézharckocsikkal felszerelt harckocsizó alakulatok továbbra is az összefegyvernemi harc vezető erejeként a háborús katonai műveletekben, mint dandárharccsoportok kulcsszerepet játszó manőveralakulata a csatadöntés legfontosabb eszköze maradt. Ennek megfelelően bemutatom, hogy:

- a NATO haderők lovassági alakulatainak talán leghíresebbje és szakmai etalonja az Amerikai Egyesült Államok Szárazföldi Haderejének 1. Lovas Hadosztálya, mely a Függetlenségi Háború lovasságára vezeti vissza eredetét és melynek egyik alapító atyja, a magyar fabriczy Kováts Mihály huszár ezredes volt.
- az Egyesült Királyság hadereje Páncélozott Hadtestének állományában találjuk azokat a modern technikával felszerelt lovassági ezredeket, akik méltó utódai a néhai, lóháton harcba vonuló és harcoló, a világ lótenyésztésében jelentős szerepet játszó híres brit lovassági alakulatoknak.
- a néhai keleti blokk haderői közül a lengyel hadsereg 1992-ben visszaállított és modern haditechnikai eszközökkel felszerelt egy páncélozott lovashadosztályt, mely a Báthori István lengyel király által létrehozott szárnyas huszárokat (Husaria polska) tekinti elődjének, valamint 2000. március 30.-án visszaállította a történelmi lengyel katonai lovaskultúrát megjelenítő, 44 lóval lovasított, ceremóniális feladatokat ellátó ulánus díszalegységet is.
- Az olasz, a portugál és spanyol haderő lovassági alakulatai a technikai modernizációt követően is őrzik régi tradícióikat és szinte a lovas korszaknak megfelelő feladataik vannak.

A fejezetben tárgyalt haderőkben a hadrendben megmaradt kisebb létszámú, ugyanakkor gyors manőverező képességgel rendelkező könnyűlovasság felderítő és biztosító feladatai⁴⁸ a hagyományos összefegyvernemi harctevékenységek mellett a tömeges migráció megfékezésében, terrorellenes műveletekben vagy az aszimmetrikus hadviselés során is megmaradtak, sőt felértékelődtek. Hagyományos értelemben a feltételezett keletről érkező tömeges harcokcsitámadás fő irányának meghatározásában, a szárnyakra tervezett ellenlökések végrehajtásában, a halogató harcban, de a válságkezelési vagy terrorellenes műveletek során kijelölt terepszakaszok, műszaki zárok és kiemelt objektumok biztosításában jelentős szerepet szántak, szánnak a könnyűlovasságnak. E ponton szükségesnek látom megemlíteni, hogy a Magyar Honvédség kijelölt erői a tömeges migráció megfékezésére a szerb-magyar magyar határra épített műszakizárrendszer biztosításában⁴⁹ vagy a francia haderő könnyűlovassági huszáralakulatai a Sentinelle terrorellenes műveletben⁵⁰ kiemelten fontos biztosítási, így a könnyűlovasság tradicionális feladatát hajtották, hajtják végre.

Az alább tárgyalt, a 21. században is működő a lovassági alakulatok szervezete és alaprendeltetési feladatai igazolják, hogy a modern kor kihívásai során is a lovasságnak továbbra is létjogosultsága van. Ugyanakkor nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy a lovassági tradíciók mélyen be vannak ágyazva a szervezeti kultúrájukba és büszkén őrzik a dicső elődök emlékét, a lovasságra mindig oly jellemző közösségi érzést és mély bajtársiasságot. A bemutatott alakulatok között nem találunk egyet sem, mely ne tekintene vissza büszkeséggel, amolyan fegyvernemi sovinizmussal, az adott alakulat története során kivívott sikerekre és elszenvedett kudarcokra, melyeket mindig példaként látnak maguk előtt vagy tanulságként őriznek a jövő katonagenerációi számára.

⁴⁸ Field Manual No. 3-98: Reconnaissance and Security Operations, Headquarters Department of the Army, Washington, DC. 2015. Elérhető: https://armypubs.army.mil/epubs/DR_pubs/DR_a/pdf/web/fm3_98.pdf (Letöltés dátuma: 2019.11.05.)

⁴⁹ FARKAS Ádám, HORVÁTH Tibor, PADÁNYI József, PETRUSKA Ferenc: *A Magyar Honvédség feladatai, szerepének és helyzetének jogi aspektusai a tömeges migráció kapcsán*, In: Tálás, Péter (szerk.) Magyarország és a 2015-ös európai migrációs válság, Dialóg Campus Kiadó, 2017. 159-177.

⁵⁰ Francia huszárok az „Opération Sentinelle” műveletben. Elérhető: <https://www.francebleu.fr/infos/societe/metz-les-hussards-sont-de-retour-a-la-maison-1554137025>, (Letöltés dátuma: 2020.04.01.)

2.1 AMERIKAI EGYESÜLT ÁLLAMOK

2.1.1 AZ 1. LOVASHADOSZTÁLY (1ST CAVALRY DIVISION)

2. kép

Az 1. lovashadosztály jelvénye

Elérhető: <https://www.army.mil/1stcav> (Letöltés ideje: 2022.212. 21.)

Az Amerikai Egyesült Államok Szárazföldi Haderejének lovassága történetét a függetlenségi háborútól az 1930-as évekig meghatározták a lovak, majd nem sokkal a II. Világháború előtt megkezdett gépesítés kiterjesztésével, melyben George Smith Patton későbbi tábornok jelentős szerepet játszott, teljes motorizáción és átfegyverzésen ment keresztül. Ennek örököse a ma is hadrendben lévő 1. Lovashadosztály. Napjainkat tekintve az 1. lovashadosztály csapatai gyorsan mobilizálható és átcsoportosítható, harcra kész erők, melyek akár expedíciós vagy összhaderőnemi harcra felkészültek képesek rövid időn belül szárazföldi műveleteket végrehajtani bárhol a világon.

Az 1. lovashadosztály⁵¹ lovaskatonáinak története a texasi Fort Bliss körüli sivatagi területeken kezdődött; katonái harcoltak a második világháborúban; részt vettek a Japán megszállásában; küzdöttek a koreai háborúban; Vietnamban a légimobil hadviselést alkalmazták; a hidegháború alatt Fort Hoodban állomásoztak; részt vettek az Öböl-háború sivatagi harcaiban; békefenntartó műveletben Boszniában és a terror ellenes hadműveletekben Irakban és Afganisztánban. E két helyen volt szerencsém találkozni a hadosztály katonáival, akik közül nem egy felhívta a figyelmem, hogy ki volt a „kiképzőmester” az amerikai lovasság létrejöttékor. Röviden szeretném áttekinteni a hadosztály 20. századi rövid történetét, azzal a

⁵¹ Az 1. lovashadosztály története Elérhető: <https://www.army.mil/1stcav#org-history> (Letöltés dátuma: 2023.03.23)

céllal, hogy ezen keresztül eklatánsan bemutassam, beleértve a huszárságot is, a lovasság fegyvernemének általános alkalmazkodóképességét és rugalmasságát a különböző korok hadviseléséhez.

Az 1. lovashadosztályt hivatalosan 1921. szeptember 13-án állították fel a texasi Fort Blissben. A nyugat-texasi határvidéken kezdeti feladatai közé tartozott a lovaskiképzés és a mexikói határon való járőrözés. Az 1940-es évek elején a technológiai fejlesztés megindult a hadosztálynál, melynek keretén belül fokozatosan csökkentették a lovak számát, majd néhány hónapon belül a hadosztály leadta lovait és felkészült arra, hogy lóról szállt lovasságként harcoljon a második világháborúban a Csendes-óceáni hadszíntéren. 1943 februárjában az 1. lovashadosztályt átcsoportosították a tengerentúlra és július 26-án az ausztráliai queenslandi Strathpine-ben felépített kiképzési bázison megkezdték a kiképzést a dzsungelharcra és partraszálló hadműveletekre. 1944. február 29-én vetették be először a hadosztály katonáit, amikor egy mindent elsöprő rohammal elfoglalták a Los Negros (Pápua Új-Guinea) szigetet, megsemmisítve ezzel mintegy 7000 japán katonát. A hadosztály következő feladata néhány hónappal a Fülöp-szigeteki Leyte-szigeten lévő megerősített japán erőd megsemmisítése volt. Ennek sikeres végrehajtása után a hadosztályt Luzonba telepítették át. Az 1. lovashadosztály 1945 februárjában, Manilában, a Csendes-óceáni hadszíntéren folyó háború egyik legfontosabb akcióját⁵² hajtotta végre. A hadosztály három gyorsan mozgó menetoszlopban, melyek főként egy harcokcsi-századból, tüzérségből, műszakiakból és egy egészségügyi szakaszból állt. Csak azt vitték, amire szükségük volt, és a valódi lovasság módjára a legnagyobb sebességgel gázoltak át mindenben Manila felé. Három nap alatt és több mint 70 mérföldet megtéve a 8. lovasezred éke elérte Santo Tomas Egyetemet, ahol a Fülöp-szigetek 1942-es japán megszállása óta 4000 külföldi (főleg amerikai) internáltat tartottak fogva. William C. Chase vezérőrnagy hónapokkal később hivatalosan is átvette a hadosztályparancsnokságot és a tábornok beceneve, a „First Team”, lett a hadosztály beceneve is mind a mai napig. 1945 szeptemberében a „First Team” adta a megszálló erőket Japán fővárosába, és kiérdemelte a „First in Tokyo” kitüntetését. Az 1. lovashadosztály a következő öt évet Japánban töltötte megszállási szolgálatban. Először a Yoyogi Parade Grounds-on helyezték el a hadosztályt a város szélére, és 1945 szeptemberében kerültek át az addig felépített Camp Drake-be. A hadosztály első küldetése Tokióban az volt, hogy átvegye az irányítást a város központi részén. A napi járőrök megkezdték azt a hosszú feladatot, hogy felkutassák, kivizsgálják és jelentsék az összes japán létesítményt, amely

⁵²A „Repülő oszlop” hadművelet Elérhető: <https://www.dvidshub.net/news/363277/1st-cavalry-division-and-battle-manila-75-years-later> (Letöltés dátuma: 2022. 02.25)

hozzájárult a nemzet háborús erőfeszítéseéhez. Minden fegyvertárat, gyárat, laktanyát és raktárterületet meg és át kellett vizsgálni, és jelentést kellett készíteni azok tartalmáról. Ezenkívül a hadosztály foglalkozott a japán fegyveres erők leszerelésével is. Az 1. lovashadosztály megszállási joghatósága több mint 5000 négyzetmérföldre terjedt ki. 1946 és 1950 között a japánok és az amerikaiak közötti feszültség tovább enyhült. Valahányszor áradások vagy földrengések sújtották a japán szárazföldet, a lovas katonák csatlakoztak a mentéshez, támogatva ezzel a helyi lakosságot. A hadosztály katonái számos japán árvaháznak és más szociális segélyszervezetnek adományoztak, illetve gyűjtöttek pénzt, élelmiszert és más használati cikkeket. 1950 júniusában Észak-Korea megtámadta Dél-Koreát, és a súlyos létszám- és felszerelésihiány ellenére a hadosztály felkészült a következő harcra.

Az 1. lovashadosztály a dél-koreai Pohang Dongnál szállt partra, a koreai háború első kétéltűekkel végrehajtott partraszállása során. 1950 júliusára a hadosztály támadó hadműveleteket kezdett észak felé, majd október 9-én átlépte a 38. szélességi kört. Tíz nappal később az észak-koreai fővárosban volt a „First Team” és kiérdemelték a „Phenjanban az első” címet. A amerikaiak vezette ENSZ erők a háborút csaknem megnyerték, amikor a kínai határtól délre a kínai erők beszálltak a háborúba és a számbeli fölényben lévő erők támadása lerohanta és bekerítette a 8. lovasezredet Unsanban. Az ENSZ erői megkezdték a visszavonulást, és Szöul alá szorultak. Az ENSZ-erők ellentámadásba lendültek, és az 1. lovashadosztály ismét átkelt a 38. szélességi körön, miközben véres harcok folytak ezen a területen. 549 nap folyamatos harc után a hadosztály egyes ezredeit kivonták azzal a céllal, hogy visszatérjenek Japánba és felkészüljenek egy Japán ellen irányuló esetleges kínai invázió elhárítására. A koreai háború végéig a hadosztály fő erői Japánban maradtak, amíg az inváziós veszély elmúltával vissza nem csoportosították a Koreai-félszigetre. 1957-ben a demilitarizált zóna mentén teljesített szolgálatot a hadosztály állománya, mely ideje nagy részét a demilitarizált zóna déli határán járőrözéssel töltötte.

A vietnami konfliktus kezdetén az addigra már átszervezett és légijármű-részleggel megerősített „First Team”-et gyorsan Vietnamba szállították. A légiszállítási képesség új harcászati módszereket is hozott, mivel a régi lovassághoz hasonlóan lehetővé tette a gyors manővereket a harctatéren. A vietnamiak által 1968. január végén indított híres Tet Offenzíva elhárításában a 1. lovashadosztály volt az első és leghatékonyabb. A hadosztály „légilovassága” berepült az ostromlott Khe Sahn-i tengerészgyalogos-bázisra és felmentette a bekerítésből. A régi lovasszellemből az 1. lovashadosztály volt az első teljes hadosztály, amely a háború elején Vietnamba érkezett és ők voltak az utolsó teljes hadosztály, amely a háború végén elhagyta Vietnámot. Az 1. lovashadosztály harminc katonája a vietnami háború alatt tanúsított

vitézségéért kitüntetésben részesült. A texasi Fort Hoodba való átcsoportosítás után az 1. lovashadosztályt hármas képességű hadosztállyá szervezték át, mely egy páncélos dandárból, egy légi mobil dandárból és egy légilovas dandárból állt.

A következő években, melyek a „hidegháború” évei voltak a hadosztály Fort Hoodban végzett kiképzési feladatokat, felkészült arra, hogy a világ bármely pontján harci feladatokat hajtson végre. Ennek keretén belül elsődlegesen arra készült, hogy egy váratlan támadás esetén erőit átcsoportosítsa Németországba és az európai hadszíntéren harcoljon a Varsói Szerződés csapatai ellen. A hidegháború éveiben ezen kívül a kaliforniai Fort Irwin Nemzeti Kiképző Központban a lovashadosztály adta a szárazföldi haderő alárendeltségébe tartozó csapatok kiképzéséhez az ellenerőt, melynek feladata az volt, hogy a Varsói Szerződés harceljárásainak alkalmazásával „játssza el” a szembenálló fél várható tevékenységét.

1990 augusztusában az 1. lovashadosztályt a Sivatagi Pajzs hadműveletben részt vevő közös erők részeként Délnyugat-Ázsiába telepítették át, azzal a feladattal, hogy vegyen részt Szaúd-Arábia védelmében egy esetleges iraki támadás ellen.

1991 januárjában a hadosztályt a VII. amerikai hadtesthez csatolták és feladata egyértelműen a támadó művelet felé kezdett elmozdulni. A hadosztály gyülekezési körletet foglalt Észak-Szaúd-Arábiában az iraki határhoz közel azzal a feladattal, hogy kulcsfontosságú stratégiai szerepet játsszon az iraki erők megtévesztésében a szaúdi határ mentén, melyet a határ közelében nagyobb csapatmozgásokkal és manőverekkel hajtott végre. Ennek a megtévesztő hadműveletnek eredménye volt, hogy az iraki hadsereg nem a tervezett koalíciós főcsapás irányába összpontosította erőit. 1991 február 20-án a koalíciós erők fő támadása előtt a lovashadosztály 2. dandárja végrehajtotta az első nagyobb „lovassági” támadást az iraki Wadi al-Batin ellen, ahol négy napos csatában az Iraki Köztársasági Gárda erőivel ütközött meg, azzal a céllal, hogy az iraki hadsereg úgy gondolja, hogy a fő támadás az volt.

Február 26-án a szövetséges erők parancsnoka, Norman Schwartzkopf tábornok utasította a hadosztály parancsnokát: „vesse be a hadosztály erőit és pusztítsa el a Köztársasági Gárdát. Aztán menjünk haza.” Az egész hadosztály, leszámítva a 2. páncélos hadosztály alárendeltségébe került dandárját, amely a tengerészgyalogságokkal együtt mozgott Kuvaitba, hatalmas páncélos kötelék élén haladva 300 kilométert tett meg 24 alatt. Ezzel a manőverrel mélyen az ellenség hátába kerültek és összezavarva az irakiakat, fontos szerepet játszottak a győzelemben.

1998-ban az 1. lovashadosztály átvette béketámogató művelet feladatait Bosznia-Hercegovinában. Négy hónapig tartó rendkívül sikeres és intenzív tervezést, kiképzést és felkészítést követően az 1. Lovashadosztály több mint egy évig biztosította a békét és a

stabilitást Bosznia-Hercegovinában, majd 1999 augusztusában átadta a feladatot és kivonásra került a műveletből.

2003 őszén a hadosztály parancsot kapott, hogy készüljön fel az Iraki Szabadság (Iraqi Freedom) hadműveletben való bevetésre. 2004 áprilisától 2005 februárjáig vett részt ebben a műveletben majd 2005 februárjában átadta a feladatot a 3. gyalogoshadosztálynak, és április 2-án fejezte be visszacsoportosítását Fort Hoodba.

Miután 2005-ben visszatért Irakból és a tapasztalatok alapján a hadosztályt átszervezték, melynek eredményeként a szárazföldi haderő új moduláris felépítésű, kombinált fegyveres hadosztályává vált, új felépítésű dandár harccsoportok rendszerbe állításával. 2006. november 15-én az 1. lovashadosztály másodszor vette át Bagdadban Többnemzetiségű Hadosztály vezetését. A kialakított moduláris felépítés keretén belül két dandárát, a 3. és 4. dandár harccsoportot a 25. gyalogoshadosztályhoz csatolták, mely Irak más területén hajtott végre, míg a hadosztály alárendeltségébe a hadsereg különböző magasabbegységeitől dandárokat helyeztek át, így erői bővültek. Ezzel a Bagdadi Többnemzetiségű Hadosztály ereje több mint 100 000 katonára nőtt.

2007 végén Fort Hoodba visszatérve a hadosztály 4. dandár harccsoportja Fort Blissből Fort Hoodba került, és 2008-ban a 15. dandár távozott a hadosztály alárendeltségéből. A kidolgozott váltási rendnek megfelelően a 4. dandár harccsoportot ismét Irakba helyezték, míg a hadosztály többi része megkezdte a kiképzést és felkészülést egy harmadik bevetésre 2009-ben.

2008 végén az Irakba telepítették a 3. dandár harccsoportot, majd 2009 elején a 2., majd az 1. dandár harccsoport és a hadosztály parancsnoksága következett. A 1. lovashadosztály parancsnoksága 2009. február 10-én ismét átvette az irányítást a 4. gyalogos hadosztálytól, azonban csak 1. dandár harccsoport maradt a hadosztályhoz beosztva, a másik három harccsoport pedig Irak más részén elhelyezett hadosztályokhoz tartozott. Az 1. légilovas dandár 2009 tavaszán vonult be Irakba egyéves bevetésre és ez volt az utolsó dandár az 1. lovashadosztály erőiből, amely részt vett az Iraki Szabadság hadműveletben.

A lovashadosztály erői ugyanakkor az Iraki Szabadság hadművelet befejezése után is maradtak Irakban. A 4. dandár harccsoport volt az egyik olyan első olyan egység, amely részt vett az Új Hajnal (New Dawn) hadműveletben, mely az iraki biztonsági erők kiképzésére és segítésére 2010 szeptemberében indult. Az alárendelt erők egy éves rotációs rendszerben maradtak Irakban és segítettek tanácsot adni, kiképezni és felszerelni az iraki erőket. 2011. december 18-án reggel, majdnem kilenc év után, a 3. dandár harccsoport 3. különleges zászlóalja (Grey Wolf) volt az utolsó egység, amely elhagyta Irakot.

2011. május 19-én, a Közép-Kelet ázsiai hadszíntéren betöltött szerepének további bővítésével az 1. lovashadosztály parancsnoksága az afganisztáni Bagram repülőtéren a 101. légideszant hadosztálytól átvette a regionális parancsnokság vezetését. A terrorizmus elleni háború és Afganisztán történelmének sarkalatos időszakában a Regionális Parancsnokság – Kelet (RC-E) parancsnoksága, így az 1. lovashadosztály alárendeltségébe több mint 35 000 katona szolgált. A hadosztály légilovas dandárja szintén Afganisztánban vonult be, és egy teljes éven keresztül Afganisztán szinte teljes területén végzett műveleteket.

2014-ben a hadosztály parancsnokságának egy része Afganisztánba indult, ahol átvette az afgán egységek kiképzését és a Déli Képzési, Tanácsadási, Segítő Parancsnokságot. Ezt a feladatot 2015 júniusáig végezték, majd visszatértek Fort Hoodba.

Miután az orosz csapatok megszállták az Ukrajnához tartozó Krím félszigetet 2014-ben, a hadosztály megkezdte a dandárok átszervezését, illetve új típusú összeállítását, mely az expedíciós-missziós rendszerről az összefegyvernemi harc irányába mutatott. Az 1. lovashadosztály egységei a régi hidegháborús ellenséggel szembeni műveletekre kellett, hogy felkészüljenek. A hadosztály átszervezése a hadosztálytüzérség visszaállításával, valamint a hadosztálytámogató dandár aktiválásával folytatódott.

Az 1. lovashadosztály az állományában újra megjelenő támogató dandárral együtt 2016. augusztus 25-én megkezdte a felkészülést Afganisztánba, a Szabadság hadművelet Sentinel támogatására, ami a hadosztály parancsnokságának harmadik alkalommal történő visszatérését jelenti Afganisztánba. Az 1. lovashadosztály 2016. szeptember 13-án, 95 évvel azután, hogy a hadosztály 1921-ben megalakult a texasi Fort Blissben, műveleti területen, Bagramban volt.

2019 októberében a 2. dandár az Atlantic Resolve támogatására vonult be az európai regionális erők részeként. A dandár hét különböző országban tevékenykedett, köztük Lengyelországban, Litvániában, Romániában, Bulgáriában, Németországban, Magyarországon és Grúziában, és számos nemzetközi kiképzést szervezett szövetséges partnerei mellett a stabilitás biztosítása és az orosz agresszió elhárítása érdekében.

A hadsereg legkiválóbb katonáival és legjobb felszerelésével rendelkezik az Egyesült Államok 1. lovashadosztálya. Több mint 24 000 katona őrzi a Fabriczy Kováts Mihály huszárezredes által kiképzett amerikai függetlenségi haderő lovasságának szellemét, mely bátran szembe néz a kihívásokkal, a világon bárhol, bármikor készen áll a harcra és a győzelemre.

Szervezete⁵³:

⁵³ 1. Lovashadosztály, Elérhető: <https://www.army.mil/1stcav/> (Letöltés dátuma: 2020.04.02.)

- Parancsnokság;
- 1."Ironhorse" Páncélos Dandár harccsoport;
- 2."BlackJack" Páncélos Dandár harccsoport;
- 3."GreyWolf" Páncélos Dandár harccsoport;
- 1."RedTeam"hadosztályközvetlen tüzérdandár;
- 1."AirCav" Légilovassági dandár;
- 1."WagonMasters"hadosztályközvetlen logisztikai támogató dandár;
- "Maverick" vezetéstámogató zászlóalj;
- ceremoniális lovasított részleg.

A hadosztály szervezetében a parancsnokságon kívül található három harcoló, két harci támogató, két harci kiszolgáló támogató alakulat. A hadosztály lovassági szellemű morálja meghatározó és magasra emeli csapatainak harcértékét. A korszerű technikai eszközök mellett a hadosztály rendelkezik egy lovasított, ceremoniális feladatokat végrehajtó díszalegységgel is⁵⁴.

Főbb haditechnikai eszközei:

- M-1 Abrams harkocsi,
- Bradley gyalogsági harcjármű.,
- M109A6 Paladin 155mm önjárótarack

Feladatai:

Az 1. Lovashadosztály az USA szárazföldi haderejének páncélos ill. harcfelderítő magasabbegysége, melynek a feladata az ellenséges erők felderítése, a harcérintkezés folyamatos fenntartásával szétbontakozásának. megakadályozása, harcban annak elpusztítása, legyőzése.

2.1.2 AZ 1. LOVASHADOSZTÁLY CEREMONIÁLIS LOVASÍTOTT RÉSZLEGE (1ST CAVALRY DIVISION HORSE CAVALRY DETACHMENT) ⁵⁵

Az 1. lovashadosztály lovas különítményét 39 katona, 31 ló, öt öszvér és két kutya alkotja és teljesen egyedülálló egység a hadseregben, mely elsősorban ceremoniális és toborzó feladatokat hajt végre lóháton. A részleg ezek kívül az 1. lovashadosztály büszke lovas

⁵⁴ Az 1. lovashadosztály lovasított részlege, Elérhető: <https://www.sofmag.com/1st-cavalry-division-horse-detachment/>(Letöltés dátuma: 2020.02.01.)

⁵⁵ Az 1. lovashadosztály lovasított részlege Elérhető: https://www.army.mil/article/130405/1st_cavalry_division_horse_cavalry_detachment_photo_release_2 (Letöltés dátuma: 2022. 02.12)

örökségének megőrzésére, valamint a néhai US lovaskatonák életének bemutatása hivatott. Az itt szolgáló katonák ugyanúgy töltik napjaikat, mint a régi idők lovaskatonái: kiképzik és gondoskodnak lovaikról, öszvérjeikről és mindenről, ami ezzel együtt jár. Főhadiszállásuk közvetlenül Fort Hood Bernie Beck főkapuja mellett található. A részleg minden csütörtökön délelőtt 10 órakor bemutatót tart, amelyen bemutatják a hagyományos lovasági gyakorlatokat és kiképzési feladatokat, beleértve a lövészetet és a szablyahasználatot is. Bárki részt vehet a bemutatókon, megtekintheti az istállókat és egyéb létesítményeket. A bemutatók során a lovas csapatok által az 1800-as években használt lovas technikákat mutatják be, beleértve az 1874-es lovassági gyakorlati és taktikai kézikönyvből vett gyakorlatokat is. Olyan lőfegyverekkel és szablyákkal hajtják végre a bemutatókat, amelyek a lovas felderítők által az 1800-as években használt fegyverek pontos másai, és előadásaik során a hagyományos, 1. lovashadosztály egyenruháját viselik. A lovasok bemutatják az amerikai lovasság által az indián háborúk időszakában használt fegyvereket – az 1873-as Springfield Carbine-t, az 1873-as egyműködésű revolvert és az 1860-as könnyűlovassági szablyát, illetve hogyan lehet azzal célt vágni teljes vágásban.

3. kép
Bemutató
Elérhető:

https://www.army.mil/article/249740/we_are_the_cavalry_mounted_demonstrations_resume_at_fort_hood
(Letöltés dátuma: 2022.03.12)

Összességében a részleg bemutatja a közönségnek azokat az egykor mindennapos lovasképességeket, amelyeket az amerikai lovasság több mint 200 éve használ. Míg a lovasság az évek során fejlődött, beleértve a kornak megfelelő átfegyverzésekor kapott gépesített eszközöket, harcjárműveket, harckocsikat és még a helikoptereket is, a hadsereg a lovas képességet életben tartotta, tartja az amerikai lovasság örökségét. Tiszteletre méltó, hogy amikor Irakban a részleg néhány tagjával találkoztam, meggyőződhettem róla, hogy ismerik Fabriczy Kováts Mihály nevét, és tudják, hogy ő volt az a magyar huszár, aki az általa kiképzett lovasság élén halt hősi halált a britek ellen vívott harcban.

2.2 EGYESÜLT KIRÁLYSÁG

2.2.1 A KIRÁLYI PÁNCÉLOZOTT HADTEST (ROYAL ARMoured CORPS)

4. kép

A Királyi Páncélozott Hadtest jelvénye

Elérhető: <https://www.army.mod.uk/who-we-are/corps-regiments-and-units/royal-armoured-corps/> (a letöltés dátuma: 2022.04.12)

A 10 reguláris és 4 tartalék lovasezredből álló Királyi Páncélozott Hadtest képezi a Brit Hadsereg harci képességének magját. A brit hadsereg „brand”-jének építésében a messzi történelmi múltra visszatekintő lovassági alakulatoknak, különösen a Household Cavalry-nak⁵⁶, mint történelmi örökséget és katonai fegyelmet bemutató lovasított alakulatnak nagyon komoly szerepe van.

⁵⁶ Household Cavalry, Elérhető: <https://www.army.mod.uk/who-we-are/corps-regiments-and-units/royal-armoured-corps/household-cavalry/> (Letöltés dátuma: 2020.04.02.)

Szervezete:

A lovasság vonatkozásában a brit Páncélozott Hadtest állományában az alábbi lovassági csapatnemeket és ezredeket találjuk⁵⁷ :

Nehéz lovasság:

- Vértések – Household Cavalry (Household Cavalry Regiment, Household Cavalry Mounted Regiment);
- a világ első tank ezrede – Royal Tank Regiment.

Könnyű lovasság:

- Dragonyosok, könnyű dragoonosok – 1st The Queen’s Dragoon Guards; Royal Scots Dragoon Guards, Light Dragoons;
- Huszárok – Queen’s Royal Hussars, King’s Royal Hussars;
- Dzsidasok, Svalizserek (Chevaux-léger) – Royal Lancers;
- Népfelkelő (tartalékos) könnyűlovasság – Royal Yeomanry, Royal Wessex Yeomanry, Queen’s Own Yeomanry.

Főbb haditechnikai eszközei:

- Challenger-2 harckocsi,
- Warrior harcjármű,
- BULLDOG & FV430 harcjármű,
- JACKAL-2 felderítő harcjármű platform,
- Coyote TSV 6x6 támogató szállító jármű,
- Panther légiszállítható jármű,
- Scimitar páncélozott felderítő harcjármű
- Wolfhund harcászati támogató jármű,
- RWMIK Land Rover katonai terepjáró.

Feladatai:

A hadtest alakulatai harcoló vagy harcbiztosító feladatokat hajtanak végre válságreagáló műveletekben, A hadtest feladata az ellenséges erők közvetlen harcérintkezéssel és a harckocsik tűzerejével történő pusztítása vagy legyőzése.

⁵⁷ The Royal Armoured Corps Elérhető: <https://www.army.mod.uk/who-we-are/corps-regiments-and-units/royal-armoured-corps/> (Letöltés dátuma: 2019.09.02.)

2.2.2 A BRIT CEREMONIÁLIS UDVARI LOVASSÁG (HOUSEHOLD CAVALRY)

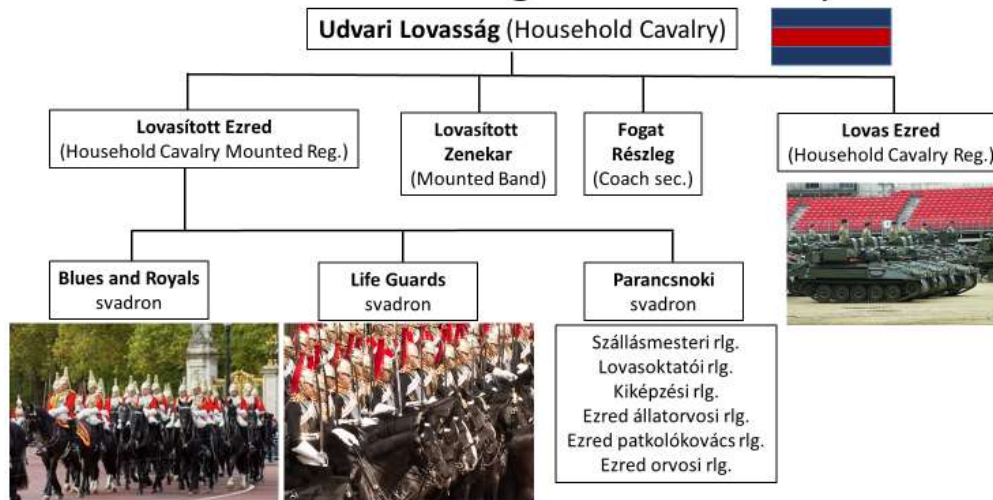

5. kép
Az ezred új jelvénye
az ezredparancsnok ajándéka (2023.03.23)

Őfelsége Udvari Lovassága a brit korona két legrégebb lovastestőr ezredéből áll: a Life Guards-ból és a Blues & Royals-ból, katonái több mint 300 éve az uralkodó megbízható testőrei és a Brit Hadsereg nyilvános arcát képviselik mind otthon, mind külföldön. Az Udvari Lovasság feladata szerint felderítő, biztosító (testőrségi) és ceremoniális feladatokat ellátó lovassági alakulat, mely a Királyi Páncélozott Hadtest része. Az Udvari Lovasság hadrend szerint kétezredre van osztva: a gépesített harcfelderítő, Scimitar felderítő harcjárművel felszerelt Udvari Lovasezredre (Household Cavalry Regiment - Windsor) és a 250 fekete (Cavalry Black) szolgálati lóval rendelkező Udvari Lovasított Ezredre (Household Cavalry Mounted Regiment - London). A Life Guards és a Blues & Royals katonái egyaránt szolgálnak mind a két ezredben.

A lovasított ezred alaprendeltetési feladata a királyiház tradicionális lovastestőrségének (The King's Life Guard) 24 órás ellátása a Whitehall-ban és az udvar ceremoniális és egyéb hivatalos diplomáciai eseményeinek (HM The King's Birthday Parade -Trooping Of The Colour, State visits), a kormányzati, önkormányzati (The State Opening Of Parliament, The Lord Mayor's Parade) események díszelgő biztosítása lóháton. Az éves Major General's Inspection tartják meg a ceremoniális feladatokra történő felkészültség ellenőrzését. Ezeken kívül feladatuk még lovassági bemutatók megtartása (Musical Ride) és a brit katonai lovaskultúra megjelenítése a nemzeti lovaseseményeken, versenyeken, melyek aktívan versenyeznek is.

Az Udvari Lovasság szervezeti felépítése

1. ábra

Az Udvari Lovasság szervezeti felépítése
(Saját szerkesztés)

A lovasított ezred parancsnoki svadronból, melyben a szállásmesteri (Quartermaster's Department) részleg, a Lovasoktatói (Riding Staff) részleg, a kiképzési (Training Wing – Windsor) részleg, az ezredállatorvosi részleg (Regimental Veterinary), a ezredpatkolókovács részleg (Regimental Farriers), az ezredorvosi részleg (Regimental Medical Staff) található és két század erejű lovasított svadronból (Life Guards, Blues and Royals), melyekben törzs és három szakasz (1 tiszt, 2 altiszt és 6 tizedes és 18 legénység) van. A szállásmesteri részleg, összetétele: törzs, élelmezés, ruházati javító műhely, szíjártó műhely, elhelyezési részeg és ezredraktárak, valamint a szállító szakasz (hat 8 lovas lószállítóval és 15 egyéb szállító járművel). A Lovasoktatói részleg 12 fős, egy tiszt, egy zászlós 4 altiszt és hat tizedes. A kiképzési részleg Windsorban található és 15 főből áll, egy tiszt, két zászlós, 4 altiszt és 8 tizedes. Az állatorvosi részleg 5 fős, egy tiszt és 4 altiszt. A patkolókovács részleg 10 fős, egy zászlós, két altiszt és hét tizedes. Az ezredorvosi részleg 3 fős, egy tiszt és két altiszt. Egy svadron parancsnoki állománya 4 tisztből, 1 zászlósból, 8 altisztből és 12 tizedesből áll. A lovasított zenekar (58 fő) és a fogat részleg (5 fő) nem a lovasított ezred, hanem az Udvari Lovasság része, azonban a lovai a lovasított ezredhez tartoznak.

A lovasított ezredhez a gépesített lovasezred állományát két évre vezényléssel rotálják, 15 hét alatt készítik fel lovasított ceremoniális feladatok ellátására, majd a két év letelte után visszatérnek a harcfelderítő ezredhez. Létszámhiányuk nem számottevő, a Windsorban tartott lovaskiképzésen átlagosan 10 – 20 fő vesz részt, 90%-a az újoncnak lóval még nem

találkozott. Évente 10 – 20 fekete színű lovat szereznek be – elsősorban Írországból – és 15 hét alatt készítik fel díszelgési feladatra.

Míg a modern haditechnikával ellátott harcfelderítő Udvari Lovaszred elsősorban műveleti (missziós) feladatokat hajt végre külföldön, addig a lovasított ezred ceremoniális feladatokat hajt végre otthon és hangsúlyosan hasznos eszköz a politikai és a katonai diplomácia kezében. Képességét tekintve a napi lovastestőr díszőrszolgálatokkal és különleges bemutató csoportjával jelentősen hozzájárul az udvari és a nemzetközi diplomáciai események fényének emeléséhez, Londonba látogató turisták állandó programokkal való kiszolgálásához és a katonai lovaskultúra megjelenítéséhez és ápolásához.

A lovasított ezred laktanyája közvetlenül a Hyde Park mellett található, ahová reggelenként a tradicionális Watering Order⁵⁸ keretén belül minden nap reggel hét órakor a teljes ezred a teljes hadrafogható lóállományával kilovagol a Hyde Parkba. Az esetleg távollévő testőrök lovait vezetékszáron vezetik.

Rendkívüli élmény látni, amint a századok szakasz kötelékben, függetlenül az időjárási viszonyoktól, lóháton kivonulnak a reggeli feladatra és először lépésben, majd ügetésben a lovaglómester felügyelete alatt gyakorolják a díszelgési feladataikat.

⁵⁸ Watering Order: a csatanap reggelén, a lovak itatására vonatkozó parancs.

A lovasított ezred laktanyája - Hyde Park Barracks -

Alapterület nagysága: 2,5 hektár

2. ábra
Az ezred laktanyája az objektumokkal
(Saját szerkesztés)

Napi szolgálati feladat lóháton

A Király Udvari Lovasság által 24 órás szolgálati rendben ellátott lovastestőr díszőrszolgálat (King's Life Guard - Whitehall):

A szolgálat állománya:

Ha a Király Londonban tartózkodik (Long Guard): egy tiszt (ügyeletes lovastestőrtiszt), egy zászlós, egy kürtös, egy írnök, két altiszt, 10 lovastestőr,

Ha a Király nem tartózkodik Londonban (Short Guard): két altiszt és tíz lovastestőr.

Szolgálati rendje

A lovastestőr díszőrszolgálat szemléje teljes díszben és nyeregben 10.00-kor (vasárnap 09.00-kor) kezdődik a Hyde Park Barracks udvarán, ahol először a napos tizedes, majd a napos őrmester, végül az ügyeletes tiszt szemléli meg és értékeli személyenként az szolgálatba vonuló lovastestőröket.

6. kép
A lovastestőr szemle
(saját felvétel)

A szemlén átment szolgálat - tradicionális és turisztikai okok miatt - hétfőtől szombatig 10.30-kor (vasárnap 09.30-kor) teljes díszben, kivont karddal, felfegyverzett rendőrségi biztosítással, lóháton vonul át a laktanyából a szolgálati helyére. A díszőrségváltás hétközben 11.00-kor (vasárnap 10.00-kor) történik lóháton felsorakozva és a turisták által látogathatóan. A lovastestőr díszőrségből 2 fő lóháton, teljes díszben, kivont karddal, két felállítási helyen 08.00-tól 16.00-ig óránkénti váltással és 2 fő gyalog, teljes díszben, kivont karddal, két felállítási helyen 08.00-20.00-ig kétóránkénti váltással látja el szolgálatát. Az őrszobán a pihenőben lévő állomány (4 fő) könnyített hadifelszerelésben (gyakorló ruházatban), a készenléti állomány (2 fő) könnyített díszruházatban tartózkodik. A pihenőben lévő állomány veszélyhelyzet elrendelése esetén azonnal teljes hadiöltözetbe (sisak, repeszálló mellény stb.) öltözik, felveszi a fegyverét és a betárazott lőszeret, majd megerősíti a Whitehall rendőrségi erőit és a lovas-, ill. a gyalogos lovastestőr díszőrszolgálatok bevonásra kerülnek. Az ehhez szükséges egyéni hadifelszereléseket az őrségváltásra lovagló lovastestőrök mögött zárt felépítményű kisteherautón szállítják oda és vissza. A fegyverzettel rendelkező rendőrök is az őrszobán tartózkodnak. Jellemzően a Life Guards (pirosak) és a Blues and Royals (kékek) svadron felváltja adja a lovastestőr díszőrszolgálatot, egy hétig ugyanazzal az állománnyal. Átlagosan havonta egy lovastestőr 6-8 díszőrszolgálatot lát el.

A brit hadsereg „brand”-jének építésében a lovasított ezred, mint történelmi örökséget és katonai fegyelmet bemutató lovas alakulat kapja a legkomolyabb szerepet.

Végletekig célirányos lovassági gondolkodásmód jellemzi a megismert lovasított alakulatot, mely napjainkban is híven őrzi a néhai brit lovasezredek tradícióit (pl. szellemiség és a lovakhoz igazított napirend). Nincs munkaidejük (nincs munkaidőnyilvántartási és túlmunkaelszámolási rendszerük), a feladatok lehető legjobb végrehajtásán és a lovak ellátásán van a hangsúly, minden mást ennek rendelnek alá és meglepő rugalmassággal kezelnek. A tisztikar irányít és az altiszteket ellenőrzi, az altiszti kar és a tizedesek vezetik, ellenőrzik a legénységet. A legénység egy hónapra előre beosztott napi szolgálati rend szerint tevékenykedik, a feladatok elvégzése után a következő feladatig elhagyhatják a laktanyát.

Az Udvari Lovasság katonáinak következetes, mégis rugalmas életpályamodelljük van, amit érdemes lehet külön tanulmányozni. A katonáknak egyénileg és az egyéni eredmények alapján kötelékben minősítik, évente garantált 3 hét nyári és két hét téli szabadságuk van, ingyenes orvosi ellátást (de csak katonai orvosnál!) kapnak, az illetményen kívül térítésmentesen utaznak a tömegközlekedési eszközökön, kedvezményes elhelyezést és szolgálati lakást kapnak (pl. 32 emeletes toronyház a laktanyában!) és kedvezményes tartós fogyasztási cikkvásárlási rendszerrel támogatják őket. A katonákat 25 év aktív szolgálat után

előnyújdíjazzák (szolgálati életjáradék). Ezen kívül alapítványt működtetnek a hősi halált halt vagy sebesült, vagy lovasbalesetben sérült lovassági katonák és hozzátartozóinak támogatására és a szolgálatból kivont (nyugdíjazott) öreg lovak halálukig való gondoskodására. A szolgálati lovakat átlagosan 20 éves korukban vonják ki a szolgálatból (nyugdíjazzák), ami azt jelenti, hogy a Brit Lovasszövetség tagságához, vagy előző gazdájukhoz, vagy a haderő tagjához, vagy civil személyhez kerülnek (jelképesen megvásárolják), akiknek a lótartás költségeit számla ellenében téríti az alapítvány.

Átgondolt és kiforrott kiképzési rendszert működtetnek a lovasok és a lovak hatékony kiképzése érdekében. Az újoncok lovaskiképzését 10 hétig kiképzési részlegnél Windsorban (Khaki ride) és 5 hétig a lovasított ezrednél, a Hyde Park Barracks-ban (Kit ride) végzik. A Khaki ride-ot vizsga követi, melynek eredményes teljesítését követően viselhetik a lovassági tányérsapkát. A Kit ride célja a teljes felszerelésben történő lovaglás elsajátítása, melyet szintén vizsgával zárnak és ezt követően kerülnek beosztásra a svadronokhoz és viselhetik a kartust. Az újonc lovakat (Cavalry Black) az ezred lovasoktatói válogatják ki, vásárolják meg és 10 hétig Melton Mowbray-ban az Állatkiképző ezrednél (Defence Animal Training Regiment) és 5 hétig a lovasított ezrednél, a Hyde Parkban lovagolják (törik) be. Érdekesség, hogy a legénységi beosztásúakat és a svadronoknál lévő legénységi lovakat nem képzik ki a vágta jármódra (no gallop in duties – szolgálatban nem vágatunk!) csak a ceremóniakon használt lépésre és ügetésre, ezzel jelentős kiképzési időt takarítanak meg. Ez lovas szempontból furcsa és érthetetlen, azonban nem szabad elfelejteni, hogy a ceremóniak alkalmával döntően a királyi istálló fogatjait kísérik, így mivel a fogatokba fogott lovak nem vágásban húzzák a kocsikat, a kísérő lovasság sem vágthat. A lovak jelentős része december végétől március elejéig az állatkiképző ezrednél telelnek, majd térnek vissza a Hyde Park Barracks-ba és kezdik meg az április végéig tartó tavaszi kiképzési ciklust. Ennek végén tartják meg a hadosztályparancsnoki szemlét, mint a ceremóniális események főpróbáját, ahol ezredkötelékben lovagolnak. Nyáron három hétre a Londontól 135 km-re északkeletre található tengerparti Norfolkba települnek át nyári kiképzésre, ami fő kiképzési és egyúttal nyilvánosan látogatható esemény.

A lovasított ezrednek bevált, szoftveresen támogatott logisztikai rendszere van. A legtöbb igény 7 napon belül beszállításra kerül az alegységhez a központi raktárból vagy a leszerződött beszállítóktól. A lószerszámokat az alapanyagok beszerzését követően helyben gyártják és javítják. A díszruházatot konfekcióban – három alapl méretben – szerzik be és helyben igazítják méretre ill. helyben tisztítják. A lovak szemestakarmányozására speciális granulátumokat alkalmaznak, az almozás faőrlemény, mely szárít és szagmentesít. A

trágyakezelés során a keletkezett lótrágyát kiszárítják, majd összepréselik és tüzelőanyagként használják fel.

7. kép
A reggeli szemle az istállóban
(saját felvétel)

A logisztikai támogató rendszer teljes mértékben számítógépre telepített nyilvántartó és anyagigénylő programon fut. Az új anyagigénylésekre a raktári készlet 50%-os felhasználása esetén a program automatikusan figyelmeztet és a megadott darabszámú tételeket automatikusan felterjeszti a hadosztályhoz. Ennek kulcsfontosságú jelentősége van, mivel a lovak ellátásának folyamatosnak és állandónak kell lennie, az esetleges késői igénylések anyagihiányokat okozhatnak, mely veszélyeztetné a lovak ellátását és az ezred alaprendeltetési feladatait.

2.3 FRANCIAORSZÁG

2.3.1 A FRANCIA IDEGENLÉGIÓ 1. KÜLFÖLDI LOVASEZREDE (1ER RÉGIMENT ÉTRANGER DE CAVALERIE)⁵⁹

8. kép

Az ezred jelvénye

Elérhető: <https://www.defense.gouv.fr/terre/nos-unites/nos-regiments/1er-regiment-etranger-cavalerie> (Letöltés dátuma: 2023.01.02)

A légió 1. lovasezredét 1921-ben, Tunéziában, Sousse-ben hozták létre⁶⁰, a légió 2. gyalogosezred elemeiből. Az 1. lovasezred harcoló alegységeit 1930-ban páncélautókkal látták el. A második világháborút követően az ezred az Indokínai Háborúban harcolt, ahol a terep nehézségei miatt kételtű harcjárműveket kaptak, később Algériába vezényelték őket, majd a függetlenség elismerése után az ezred 1967. október 22-én a Franciaország déli részén található Orange-be költözött. Azóta az 1. lovasezred részt vett a francia hadsereg összes műveletében: Csádban 1978-ban, Libanonban 1983-ban, a koalíciós erők szárnybiztosításáért felelős 6. francia könnyűhadosztály részeként részt vettek az öbölháborúban Irakban 1990 és 1991 között, Kambodzsában 1992 és 1993 között, ISKOUTIR műveletben (Dzsibuti) 1992-ben, Boszniában többször 1992 és 2002 között, Közép-afrikai Köztársaságban 1996-ban, Kongóban 1997-ben és Koszovóban 1999 és 2001 között, Elefántcsontparton többször 2003 és 2006 között, Afganisztánban 2005 és 2011 között, Maliban 2013 eleje óta, és Közép-afrikai Köztársaságban 2014 óta. Az ezred 2014. július 11-én Orange-ből a Marseille melletti Carpiagne-ba lévő katonai bázisra költözött, mely a Calanques Nemzeti Park szívében található. Ugyanakkor a közelben található az Istres-i repülőtér a touloni tengeri kikötő is.

⁵⁹ Elérhető: <https://www.defense.gouv.fr/terre/nos-unites/nos-regiments/1er-regiment-etranger-cavalerie> (Letöltés dátuma: 2023.01.02)

⁶⁰ Elérhető: <https://foreignlegion.info/1er-regiment-etranger-de-cavalerie-historique/> (Letöltés dátuma: 2020.01.12.)

Szervezete⁶¹:

- 1 parancsnoki- és logisztikai század;
- 3 páncélozott század;
- 2 felderítő század;
- 1 tartalék század.

Az 1. lovasezred a 6. könnyű páncélozott dandár két páncélozott ezredének egyike. A 6 aktív századból és egy tartalékos századból álló, többcélú és többrendeltetésű páncélozott lovasezred harcfelderítéshez és páncélozott eszközök elleni harc képességekkel rendelkezik.

Főbb haditechnikai eszközei:

- AMX 10 RC;
- PANHARD VBL 4x4.

Feladatai:

Az ezred alaprendeltetési feladata a szemben álló fél erőinek, eszközeinek felderítése aktív harcfelderítéssel, majd gyors és pontos tűzzel való pusztítása. Parancsnoki és logisztikai század biztosítja az ezred autonóm működéséhez szükséges vezetési támogatást és megfelelő logisztikai ellátást, ill. utánpótlást a műveletekben. Az 1., 2. és 3. páncélozott század 4 szakaszból áll. Ezek 105 mm-es lövegekkel felszerelt AMX-10 RC-R-vel vannak ellátva, melyek biztosítják a megfelelő páncélvédettséget és a gyors manőverező képességet.

A két felderítő század – 4. és 5. század – mindegyike 4 felderítő szakaszból áll. A szakaszok fő haditechnikai eszköze a Panhard VBL, melyek alkalmasak felderítési feladatokra, és páncéltörő fegyverzetük révén tankok elleni küzdelemre.

A tartalék század végzi a kiképzési feladatokat és a speciális felkészítő tanfolyamokat.

⁶¹1er régiment étranger de cavalerie/A Francia Idegenlégió 1. külföldi lovasezrede, Elérhető: <https://www.defense.gouv.fr/terre/l-armee-de-terre/le-niveau-divisionnaire/3e-division/1er-regiment-etrange-de-cavalerie>; (Letöltés dátuma: 2019.09.20.)

2.4 LENGYELORSZÁG

2.4.1 A 11. LUBUSKA PÁNCÉLOZOTT LOVASHADOSZTÁLY (11 LUBUSKA DYWIZJA KAWALERII PANCERNEJ)⁶²

9. kép

A hadosztály jelvénye

Elérhető: <https://www.wojsko-polskie.pl/11dkpanc/> (Letöltés dátuma: 2022.03.22)

A hadosztályt eredetileg 1945-ben állították fel, mint gyalogos hadosztályt, majd az azóta eltelt időszak alatt számos szervezeti változáson ment keresztül. 1949-ben gépkocsizó hadosztálytá, 1950-ben gépesített hadosztálytá, 1963-ban páncélos hadosztálytá alakították át. 1990-ben szerkezeti átalakítások után ismét gépesített hadosztálytá, 1992-ben pedig páncéloslovas hadosztálytá alakult át. A lengyel közéletben és politikai vezetésben 1989 után fogalmazódott meg a gondolat, hogy újra vissza kellene állítani a nagy múltú lovassági egységeket a lengyel hadseregben. Ennek eredményként 1992-ben felállították a modern haditechnikai eszközökkel felszerelt páncélozott lovasságot, majd 1994-ben pedig a légi lovasságot. Ugyanakkor erős társadalmi igény merült fel egy lovasított díszalegységre is, mely megjeleníti az évszázados lengyel lovaskultúrát és a világhírűvé lett ulánus könnyűlovasság hagyományát.

A hadosztály 1945-2001 között a wrocławai székhelyű sziléziai katonai körzet parancsnokának volt alárendelve. 2001. október 5-től a krakkói 2. gépesített hadtest része, 2004. március 25-től pedig a varsói szárazföldi erők parancsnokságának közvetlen alárendeltségébe került, majd 2013 óta a Vezérkari Főnök közvetlen alárendeltje. Amint látjuk a lengyel fegyveres erőkben bekövetkezett szervezeti átalakulások következtében az ország akkori politikai és katonai helyzetének változásai hatására a hadosztály struktúrája és fegyverzete

⁶² Elérhető: <https://www.wojsko-polskie.pl/11dkpanc/> (Letöltés dátuma: 2022.03.22)

számos alkalommal változott. Azonban a hadosztály zászlóaljai, ezredei és dandárjai a lengyel hadsereg első olyan egységei közé tartoztak, amelyek a legújabb katonai felszerelésekkel és fegyverekkel voltak felszerelve, többek között: T-55 harckocsikban – 1964, T-72 – 1989, PT-91 Twardy – 1995, és 2002-ben a német Leopard 2A 4 harckocsikban – 2002. Az első "Rosomak" páncélozott személyszállítók 2004-ben érkeztek meg a hadosztályba. 1983-ban, Bécs felmentésének 300. évfordulóján a 11. páncéloshadosztály megkapta III. Sobieski János király megtisztelő nevét.

A Nemzetvédelmi Minisztérium 1992. július 13-i 56/MON számú határozatával megkapta a 11. páncéloslovas hadosztály nevet. 2003. szeptember 1-jén a honvédelmi miniszter határozata alapján a hadosztály megkapta a megkülönböztető „Lubuska” nevet. Ez a tény kiemeli a divízió Lubusz régióban elért eredményeit.

Szervezete:

- hadosztály parancsnokság;
- 10. páncélozott lovasdandár;
- 34. páncélozott lovasdandár;
- 17. gépesített lövészdandár;
- 23. önjáró tüzérezred;
- légvédelmi rakétaezred;
- 11. vezetéstámogató zászlóalj;
- 11. javító zászlóalj.

Az 1992-ben visszaállított 11. Lubuska Páncélozott Lovashadosztályban három harcoló, két harci támogató, két harci kiszolgáló támogató alakulat található.

Főbb haditechnikai eszközei:

- Leopard-2A4PL;
- Leopard-2A5PL;
- T-72PL hk-k;
- KTO Rosomak gyalogsági harcjármű.

Feladata:

A 11. „LUBUSKA” páncélozott lovassági hadosztály a lengyel vezérkar közvetlen alárendeltjeként a haderő szárazföldi haderejének páncélos magasabbegysége, melynek feladata az ellenséges erők szétbontakozásának megakadályozása, harcban védelmének áttörése és annak mélységébe kijutása, meghatározott terepszakaszok elfoglalása.

2.4.2 A LENGYEL HADSEREG CEREMONIÁLIS LOVASSVADRONJA (SZWADRON KAWALERII WOJSKA POLSKIEGO)⁶³

10. kép

A svadron jelvénye

Elérhető: <https://woj-pol.pl/products-page/wojsko-polskie/naszywki-i-emblematy/naszywki-wojskowe/naszywka-szwadron-kawalerii-wojska-polskiego/>

(Letöltés dátuma: 2023.01.24)

A lovassvadron megvalósítása Roman Jagieliński miniszterelnök-helyettes, mezőgazdasági miniszter nevéhez fűződik, aki elkötelezett híve volt a lengyel lovas kultúra megőrzésének és megjelenítésének. Mint agrárminiszter a Honvédelmi Minisztérium vezetésével 1996. november 12.-én együttműködési megállapodást kötött egy svadron (század) erejű lovasított díszalegység felállításáról. A megállapodás eredményeként 1996 és 2000 között elvégezték a lovasszázad szervezését, majd 2000. március 30.-án hivatalosan rendszerbe állították a Minszk-Mazowiecki Területvédelmi Dandár állományában Nyolc hónap kiképzést és felkészülést követően a lovassvadron 2000. november 10-én elementáris sikerrel mutatkozott be a nemzeti ünnep alkalmából. Azóta minden alkalommal részt vesz az állami és katonai protokoll eseményeken. 2005-ben a svadron Varsóba költözött a csak nekik készült új lovaslétesítménybe és a Szárazföldi Parancsnokság 3. Támogató zászlóaljának állományába tartozott. A lovasszázadot 2009. január 1-jén integrálták a lengyel hadsereg díszzászlóaljába, azóta, mint annak lovasalegysége hajtja végre feladatait. 2018-ban a díszzászlóaljat ezreddé⁶⁴ fejlesztették. A lovassvadron létszáma 47 fő⁶⁵ és ugyanennyi ló.

⁶³ Elérhető: <https://woj-pol.pl/products-page/wojsko-polskie/naszywki-i-emblematy/naszywki-wojskowe/naszywka-szwadron-kawalerii-wojska-polskiego/>
(Letöltés dátuma: 2023.01.24.)

⁶⁴ Pulk Reprezentacyjny Wojska Polskiego/A lengyel hadsereg díszezrede, Elérhető: <https://preprwp.wp.mil.pl/pl/pages/struktura-2017-01-16-j/>, (Letöltés dátuma: 2020.01.01.)

⁶⁵ Najprzystojniejszy batalion/ A legjobbképű zászlóalj, Elérhető: <http://www.polska-zbrojna.pl/home/articleinmagazineshow/20257?t=Najprzystojniejszy-batalion> (Letöltés dátuma: 2020.01.01.)

11. kép

A lengyel ceremóniális lovasság díszelgési feladaton

Elérhető: <https://www.polska-zbrojna.pl/home/articleshow/20455?t=-Rotmistrz-brzmi-wspaniale-czyli-Swieto-Kawalerii-Polskiej> (a letöltés dátuma: 2020.12.03.)

Feladata:

A század alapvető feladata az állami, katonai rendezvényeken és hazafias-vallási szertartásokon a híres lengyel lovasság történetének élő megjelenítése és a legfontosabb külföldi vendégek díszkísérete a varsói helyőrség hivatalos látogatásain. A lovasszázad évente számos ulánus-show előadást tart és hazai és nemzetközi lovas versenyt rendez ill. vesz részt hazai és nemzetközi környezetben.

Öltözet, fegyverzet és lovak:

A svadron 1936 mintájú ulánus egyenruhában díszleg, 2013 mintájú dzsidával és 1934 mintájú (un. Ludwig) ulánus szablyával van felszerelve. A század lengyel tenyésztésű, többnyire sötét pej színű lovat loval, míg a lengyel lovasság hagyománya szerint a trombitások szürke lovakat lovalnak.

2.5 OLASZORSZÁG

Napjainkban az olasz haderőben a Lovassági Iskola és nyolc lovassági ezred alkotja az olasz sorlovasság⁶⁶ gerincét, melyek integrálva vannak a különböző hadműveleti dandárokhoz. Minden lovassági ezred jelenleg zászlóalj szinten vannak feltöltve és elsődleges feladatuk az előljáró parancsnokság részére felderítési adatok és információk biztosítása, illetve békeidőben kiképzési és ceremóniális feladatok végzése.

Az olasz sorlovasság alakulatai:

- Lovassági Iskola – Scuola di Cavalleria;
- "Pozzuolo del Friuli" lovasdandár – Brigata di Cavalleria "Pozzuolo del Friuli";
- 1. "Nizza" lovasezred - Reggimento "Nizza Cavalleria" (1°);
- 2. "Piemonte" lovasezred - Reggimento "Piemonte Cavalleria" (2°);
- 3. "Savoy" lovasezred - Reggimento "Savoia Cavalleria" (3°);
- 4. "Genova" lovasezred - Reggimento "Genova Cavalleria" (4°);
- 5. "Novara" lándzsás ezred - Reggimento "Lancieri di Novara" (5°);
- 6. "Aosta" lándzsás ezred - Reggimento "Lancieri di Aosta" (6°);
- 8. „Montebello” lándzsás ezred - Reggimento "Lancieri di Montebello" (8°);
- 15. "Lodi" könnyűlovassági ezred - Reggimento "Cavalleggeri di Lodi" (15°);
- 19. „Guide” könnyűlovassági ezred - Reggimento "Cavalleggeri Guide" (19°).

A fenti alakulatok szervezeti struktúráját és technikai eszközeit tekintve mindegyik ezrednek van egy parancsnoksága, egy parancsnoki és támogató százada, négy harcfelderítő (két-szakasz erejű) osztaga, melyek „Centaurio-I és II”, páncélosokkal, „Puma” páncélosokkal, és „Lince” könnyű, többcélú harcászati járművel vannak felszerelve.

⁶⁶ Elérhető: <https://www.esercito.difesa.it/en/organization/Armies-and-Corps/Cavalry/Pagine/Line-Cavalry.aspx>
(Letöltés dátuma: 2023.03.30)

2.5.1 LOVASSÁGI ISKOLA – SCUOLA DI CAVALLERIA – LECCE⁶⁷

12. kép

Az iskola karjelzése

Elérhető: <https://www.esercito.difesa.it/organizzazione/capo-di-sme/comando-per-la-formazione-specializzazione-e-dottrina-dell-esercito/Scuola-di-Cavalleria> (Letöltés dátuma: 2023.03.30)

Az Olasz Hadsereg lovassági iskolája, amely Leccében található, az olasz fegyveres erők lovassági fegyverneme teljes személyi állományának kiképzéséért, felkészítéséért felelős. Az iskola harcfelderítő és harckocsizó kiképző központként működik, mely fegyvernemi szakkiképzési tanfolyamokat tart a Modenai Katonai Akadémia, az Olasz Hadsereg Altiszti Iskola hallgatóinak, valamint a harcfelderítő és harckocsizó alakulatok teljes személyi állományának. Az intézetet kiemelt tisztelet övezi, itt őrzik az olasz Lovasság zászlaját, amelyet Olaszország érdekében hozott áldozataiért Katonai Renddel és a Katonai Vitézség aranyéremmel tüntettek ki.

2.5.2 A "POZZUOLO DEL FRIULI" LOVAS DANDÁR – BRIGATA DI CAVALLERIA „POZZUOLO DEL FRIULI”⁶⁸

A „Pozzuolo del Friuli” lovasdandár az olasz haderő harcászati magasabbegysége, amely alkalmas a vezetés és irányítás (C2), a felderítés, a manőverek, a tüzérő, a Force Protection, a CIMIC szakterületeken feladatok végrehajtására.

⁶⁷ Elérhető: <https://www.esercito.difesa.it/organizzazione/capo-di-sme/comando-per-la-formazione-specializzazione-e-dottrina-dell-esercito/Scuola-di-Cavalleria> (Letöltés dátuma: 2023.03.30.)

⁶⁸ Elérhető: <https://www.esercito.difesa.it/organizzazione/capo-di-sme/Comando-Forze-Operative-Nord/brigata-pozzuolo-del-friuli> (Letöltés dátuma: 2023.03.31.)

13. kép

A dandár logója

Elérhető: <https://www.esercito.difesa.it/en/organization/The-Chief-of-General-Staff-of-the-Army/Northern-Operational-Forces-Command/Pozzuolo%20del%20Friuli-Cavalry-Brigade/Pagine/The-Crest.aspx> (Letöltés dátuma:2023.03.31.)

A lovasdandár az Északi Műveleti Parancsnokság alárendeltségébe tartozik és képes szárazföldi hadműveletek komplex végrehajtására, ugyanakkor ez látja el a legtöbb, a szárazföldi haderőhöz tartozó egységet, amely a Nemzeti Tengeri Kivetítési Képességben (CNPM⁶⁹) szerepel és felelős a CNPM-ben alkalmazásra tervezett eszközök előkészítéséért és az állomány kiképzéséért. A dandár multifunkcionális képességgel rendelkezik, amely lehetővé teszi műveleti tevékenységek végrehajtását a szárazföldön, a tengerparti sávban, folyók, tavak, lagúnák, mocsarak területén.

A "Pozzuolo del Friuli" lovasdandár parancsnoksága Gorizia városában, a "Federico Guella" laktanyában található.

Szervezete:

- 4. "Genova" lovasezred – Reggimento "Genova Cavalleria" (4°);
- Lovastüzér ezred – Reggimento Artiglieria Terrestre "a Cavallo";
- 3. műszaki ezred – 3° Reggimento Genio Guastatori;
- "Serenissima" tengerészgyalogos ezred – Reggimento Lagunari "Serenissima";
- "Pozzuolo del Friuli" logisztikai ezred – Reggimento Logistico "Pozzuolo del Friuli";
- 28. "Cavalleggeri di Treviso" Parancsnoki támogató elem – Reparto Comando e Supporti Tattici "Cavalleggeri di Treviso" (28°);
- "Pozzuolo del Friuli" zenekar.

⁶⁹ Nazionale di Proiezione dal Mare (CNPM) - National Sea-based Projection Capability ; 2007 óta működő olasz közös kétéltű katonai egység, amely az olasz haditengerészet és az olasz hadsereg részlegeiből és járműveiből áll.

2.5.3 A 1. "NIZZA" LOVASEZRED – REGGIMENTO "NIZZA CAVALLERIA" (1°)⁷⁰

14. kép

Az ezred sapkajelvénye és parolija

Elérhető: <https://www.esercito.difesa.it/organizzazione/capo-di-sme/Comando-Truppe-Alpine/Brigata-Alpina-Taurinense/Reggimento-Nizza-Cavalleria-1> (Letöltés ideje: 2023.02.11.)

Az Alpesi Csapatok Parancsnoksága alatt álló "Taurinense" alpesi dandár alárendeltségébe tartozó, harcfelderítő alaprendeltetési feladatú lovasezred, mely ezredparancsnokságból, logisztikai támogató századból és páncélos századcsoporthból áll.

2.5.4 A 2. "PIEMONTE" LOVASEZRED - REGGIMENTO "PIEMONTE CAVALLERIA" (2°)⁷¹

15. kép

Az ezred sapkajelvénye és parolija

Elérhető: <https://www.esercito.difesa.it/en/organization/The-Chief-of-General-Staff-of-the-Army/Alpine-Troops-Command/Julia-Alpine-Brigade/2nd-Piemonte-Cavalry-Regiment> (Letöltés ideje: 2023.02.11.)

Az ezred az Alpesi Csapatok Parancsnoksága alatt álló „Julia” alpesi dandár alárendeltségébe tartozik. A harcfelderítő feladatokat ellátó lovasezred egy ezredparancsnokságból, egy logisztikai támogató elemből és egy páncélos századcsoporthból áll.

⁷⁰ Elérhető: <https://www.esercito.difesa.it/organizzazione/capo-di-sme/Comando-Truppe-Alpine/Brigata-Alpina-Taurinense/Reggimento-Nizza-Cavalleria-1> (Letöltés ideje: 2023.02.11.)

⁷¹ Elérhető: <https://www.esercito.difesa.it/en/organization/The-Chief-of-General-Staff-of-the-Army/Alpine-Troops-Command/Julia-Alpine-Brigade/2nd-Piemonte-Cavalry-Regiment> (Letöltés ideje: 2023.02.11.)

2.5.5 A "SAVOYA" LOVASEZRED - REGGIMENTO "SAVOIA CAVALLERIA" (3°)⁷²

16. kép

Az ezred sapkajelvénye és parolija

Elérhető: <https://www.esercito.difesa.it/en/organization/The-Chief-of-General-Staff-of-the-Army/Northern-Operational-Forces-Command/Folgore-Paratroopers-Brigade/3rd-Savoy-Cavalry-Regiment> (Letöltés ideje: 2023.02.12.)

Az ezred az Északi Hadművelési Erők Parancsnokságának „Folgore” ejtőernyős dandár alárendeltségébe tartozik. A harcfelderítő feladatokat ellátó lovasezred egy ezredparancsnokságból, egy logisztikai támogató elemből és egy páncélos századoscsoportból áll.

2.5.6 A 4. "GENOVA" LOVASEZRED - REGGIMENTO "GENOVA CAVALLERIA" (4°)⁷³

17. kép

Az ezred sapkajelvénye és parolija

Elérhető: <https://www.esercito.difesa.it/organizzazione/capo-di-sme/Comando-Forze-Operative-Nord/brigata-pozzuolo-del-friuli/Reggimento-Genova-Cavalleria-4> (Letöltés ideje: 2023.02.12.)

A nagy múltra visszatekintő hagyományokkal rendelkező lovasezred a "Pozzuolo del Friuli" lovasdandár parancsnoksága alatt áll. Az ezred egy ezredparancsnokságból, egy logisztikai támogató századból és egy páncélos századoscsoportból áll, mely az egység művelési részét alkotja.

⁷²Elérhető: <https://www.esercito.difesa.it/en/organization/The-Chief-of-General-Staff-of-the-Army/Northern-Operational-Forces-Command/Folgore-Paratroopers-Brigade/3rd-Savoy-Cavalry-Regiment> (Letöltés ideje: 2023.02.12)

⁷³Elérhető: <https://www.esercito.difesa.it/organizzazione/capo-di-sme/Comando-Forze-Operative-Nord/brigata-pozzuolo-del-friuli/Reggimento-Genova-Cavalleria-4> (Letöltés ideje: 2023.02.12.)

2.5.7 AZ 5. "NOVARA" DZSIDÁSEZRED - REGGIMENTO "LANCIERI DI NOVARA" (5°)⁷⁴

18. kép

Az ezred sapkajelvénye és parolija

Elérhető: <https://www.esercito.difesa.it/en/organization/The-Chief-of-General-Staff-of-the-Army/Northern-Operational-Forces-Command/132nd-Ariete-Armoured-Brigade/5th-Lancers-of-Novara-Regiment> (Letöltés dátuma: 2023.02.16.)

Az ezred az Északi Hadműveleti Erők Parancsnoksága alá tartozó 132. „Ariete” páncélos dandár alárendeltje. Összetételét tekintve egy ezredparancsnokságból, egy logisztikai támogató századból és egy páncélos századcsoporthoz áll.

2.5.8 A 6. "AOSTA" DZSIDÁSEZRED - REGGIMENTO "LANCIERI DI AOSTA" (6°)⁷⁵

19. kép

Az ezred sapkajelvénye és parolija

Elérhető: <https://www.esercito.difesa.it/en/organization/The-Chief-of-General-Staff-of-the-Army/Southern-Operational-Forces-Command/Aosta-Mechanized-Brigade/6th-Lancieri-di-Aosta-Regiment> (Letöltés dátuma: 2023.02.16.)

Az ezred a Déli Hadműveleti Erők parancsnoksága alá tartozó "Aosta" gépesített dandár alárendeltségébe tartozik. Összetétele: ezredparancsnokság, logisztikai támogató század és egy páncélos századcsoporthoz.

⁷⁴ Elérhető: <https://www.esercito.difesa.it/en/organization/The-Chief-of-General-Staff-of-the-Army/Northern-Operational-Forces-Command/132nd-Ariete-Armoured-Brigade/5th-Lancers-of-Novara-Regiment> (Letöltés dátuma: 2023.02.16.)

⁷⁵ Elérhető: <https://www.esercito.difesa.it/en/organization/The-Chief-of-General-Staff-of-the-Army/Southern-Operational-Forces-Command/Aosta-Mechanized-Brigade/6th-Lancieri-di-Aosta-Regiment> (Letöltés dátuma: 2023.02.16.)

2.5.9 A 8. „MONTEBELLO” DZSIDÁSEZRED - REGGIMENTO "LANCIERI DI MONTEBELLO" (8°)⁷⁶

20. kép

Az ezred sapkajelvénye és parolija

Elérhető: <https://www.esercito.difesa.it/organizzazione/capo-di-sme/Comando-Forze-Operative-Sud/Brigata-Mec-Granatieri-di-Sardegna/Reggimento-Lancieri-di-Montebello-8> (Letöltés dátuma: 2023.02.18.)

Az ezred a Déli Hadműveleti Erők parancsnoksága alá tartozó "Grenadiers of Sardinia" dandár alárendeltségébe tartozik. A Rómában diszlokáló dzsidásezred egy ezredparancsnokságból, egy logisztikai támogató századból, egy páncélos századcsoporthból, és egy kormányzati ceremóniális és protokoll, valamint biztosító lovasjárőr feladatokra alkalmazott lovas századcsoporthból áll. Elsődlegesen az olasz kormány érdekében végzi a lovasított és gyalogos díszelgési feladatokat. Személyes látogatásom során az alakulat múzeumában található képek alapján meggyőződhettem arról, hogy a 1930-as évektől kezdődően komoly magyar katonai lovaskapcsolatokkal rendelkeztek és több alkalommal jártak Örkénytáborban, illetve a magyarok voltak kint Rómában az alakulatnál.

⁷⁶ Elérhető: <https://www.esercito.difesa.it/organizzazione/capo-di-sme/Comando-Forze-Operative-Sud/Brigata-Mec-Granatieri-di-Sardegna/Reggimento-Lancieri-di-Montebello-8> (Letöltés dátuma: 2023.02.18.)

21. kép

Az ezred lovasított díszelgési feladaton

Elérhető: <https://www.esercito.difesa.it/organizzazione/capo-di-sme/Comando-Forze-Operative-Sud/Brigata-Mec-Granatieri-di-Sardegna/Reggimento-Lancieri-di-Montebello-8> (Letöltés dátuma: 2023.02.18.)

22. kép

Az ezred lovasított járőre biztosítási feladaton

Elérhető: <https://www.esercito.difesa.it/organizzazione/capo-di-sme/Comando-Forze-Operative-Sud/Brigata-Mec-Granatieri-di-Sardegna/Reggimento-Lancieri-di-Montebello-8> (Letöltés dátuma: 2023.02.18.)

Az ezred alárendeltségébe tartozik a Katonai Lovas Központ⁷⁷, mely Pinerolo-ban található és mint királyi lovasiskola 1823. november 15-én kezdte meg működését. A Katonai Lovas Központban mintegy ötven lovat tartanak díszelgési és sport céllal. A Központban minden évben több nyilvános rendezvény zajlik.

2.5.10 A 15."LODI" KÖNNYŰLOVASSÁGI EZRED - REGGIMENTO "CAVALLEGGERI DI LODI" (15°)⁷⁸

23. kép

Az ezred sapkajelvénye és parolija

Elérhető: <https://www.esercito.difesa.it/organizzazione/capo-di-sme/Comando-Forze-Operative-Sud/Brigata-Meccanizzata-Pinerolo/Reggimento-Cavalleggeri-di-Lodi-15> (Letöltés dátuma: 2023.02.28)

Az ezred a Déli Hadműveleti Erők parancsnoksága alá tartozó "Pinerolo" gépesített dandár alárendeltségébe tartozik. Szervezete teljesen megegyezik a többi sorlovasági ezredével.

2.5.11 A 19. „GUIDE” KÖNNYŰLOVASSÁGI EZRED - REGGIMENTO "CAVALLEGGERI GUIDE" (19°)⁷⁹

24. kép

Az ezred sapkajelvénye és parolija

Elérhető: <https://www.esercito.difesa.it/en/organization/The-Chief-of-General-Staff-of-the-Army/Southern-Operational-Forces-Command/Garibaldi-Bersaglieri-Brigade/19th-Guide-Cavalrymen-Regiment> (Letöltés dátuma: 2023.02.27.)

⁷⁷Elérhető: <https://www.esercito.difesa.it/en/organization/The-Chief-of-General-Staff-of-the-Army/Southern-Operational-Forces-Command/Grenadiers-of-Sardinia-Mechanized-Brigade/8th-Lancieri-di-Montebello-Regiment/Pagine/The-Equestrian-Military-Centre.aspx> (Letöltés dátuma: 2023.02.18.)

⁷⁸ Elérhető: <https://www.esercito.difesa.it/organizzazione/capo-di-sme/Comando-Forze-Operative-Sud/Brigata-Meccanizzata-Pinerolo/Reggimento-Cavalleggeri-di-Lodi-15> (Letöltés dátuma: 2023.02.28.)

⁷⁹ Elérhető: <https://www.esercito.difesa.it/en/organization/The-Chief-of-General-Staff-of-the-Army/Southern-Operational-Forces-Command/Garibaldi-Bersaglieri-Brigade/19th-Guide-Cavalrymen-Regiment> (Letöltés dátuma: 2023.02.27.)

Az ezred a Déli Hadműveleti Erők parancsnoksága alá tartozó "Garibaldi" Bersaglieri dandár egyik alárendeltje. Összetételét tekintve ezredparancsnokságból, egy logisztikai támogató századból és egy páncélos századcsoporthból áll. Feladata a dandár érdekében harcfelderítő feladatok végrehajtása.

2.6 PORTUGÁLIA

A portugál hadsereg lovassága hosszú történelemre nyúlik vissza, melynek lapjai számos dicsőséget és hősi cselekedetet tárnak elénk. A néhai kilenc lovasezredből és egy fegyvernemi lovasiskolából álló portugál lovasság – a 2013-ban történt haderőreform eredményeként – napjainkra a három ezredben, egy lándzsás és két általános lovassági (néhai 3. és 6. dragonyos) ezredben maradt meg. Az önálló fegyvernemi lovasiskolát megszüntették és a Katonai Akadémia alárendeltségébe utalták, a megmaradt lovasezredek pedig dandárközvetlen alárendeltségűek lettek. A portugál értelmezés szerint a lovasság harcoló feladatokat ellátó fegyvernem, amely kerekes és lánctalpas páncélozott járműveket, harcjárműveket használ, melyek nagy tűzerővel és megfelelő mozgékonyssággal bírnak. A portugál lovasság a harcászati elvek szerint a közvetlen harcérintkezésben általában együtt működik a gyalogsággal, ugyanakkor műveleti területen kiemelt feladatai közé tartozik még az információgyűjtés (felderítés) és a meglepetés elleni védelem vagy biztosítás-rendfenntartás (katonai rendész) is. A portugál lovasság az átszervezést követően sem veszítette el lovasképességét. A lovassági tiszték mindegyike legalább alap szinten képes lovagolni, mivel az akadémián kötelező tantárgyként kell foglalkozniuk a lóval és a lovaglással. Ez biztosítja számukra a lovasképesség folyamatos fenntartását és mindemellett pedagógiai értékkel bír. A tisztképzés során azt a régi alapelvet követik, hogy egy lovassági tisztnek meg kell tanulnia egy állatról gondoskodni és így közvetetten megtanulja az alárendeltről való mindenoldalú gondoskodást is. A négyéves portugáliai külszolgálatom alatt helyi bajtársaim kíséretében számos alkalommal tettem informális látogatást az alábbi lovasezredeknel, ahol meggyőződhettem arról, hogy a lovassági szellemet szilárdan őrzik. Hagyományaikat tekintve hűségesen tartják a heti egy lovassági napot (pénteken), melyen az ezredek tisztikara lovaglónadrágot és csizmát visel sarkantyúval annak ellenére, hogy már nincsenek lovaik. Az ezrednapokon rendszeresen megjelennek a lovak, általában a parancsnoki állományúak saját lovaikat lovagolva vesznek részt az ünnepségeken, esetenként kisebb lovasversenyeket is rendeznek.

2.6.1 A 2. LÁNDZSÁS EZRED – REGIMENTO DE LANCEIROS N.º 2 (RL2)⁸⁰

25. kép
Az ezred címere

Elérhető: <https://www.exercito.pt/pt/quem-somos/organizacao/ceme/cft/rl2> (Letöltés dátuma: 2023.01.09.)

A 2. lándzsás ezredet 1833-ban Lisszabonban hozták létre a napóleoni háborúk lándzsás ezredeinek sikerei alapján. Megalakulása óta elit egységnek számít, mely kezdetben a portugál királyi család biztonságáért felelt, legénysége válogatott emberekből, tisztikara többnyire főnemesi származásúakból állt. A múlt század közepéig testőrségi és ceremóniális feladatokat ellátó lovasezred több átszervezésen és modernizáción ment keresztül története folyamán, 1939-ben páncélozott eszközöket és könnyűharcokocsikat kapott, majd 1975-ben feladata kiegészült országos hatáskörű katonai rendészeti feladatokkal.⁸¹

Szervezete:

Az ezred szervezete parancsnokságból, vezetésbiztosító századból, két katonai rendész századból, szállító szakaszból és ellátó szakaszból áll.

Főbb haditechnikai eszközei:

- Yamaha TDM 900;
- Mitsubishi L200;
- Land Rover Defender 110;
- Toyota Land Cruiser.

Feladata:

Az ezred feladata napjainkban a hadsereg vezérkari főnökének személyi biztosítása (testőrségi feladatok) és katonai rendészeti feladatok ellátása országos hatáskörrel.

⁸⁰ Elérhető: <https://www.exercito.pt/pt/quem-somos/organizacao/ceme/cft/rl2> (Letöltés dátuma: 2023.01.09.)

⁸¹ Elérhető: <https://www.operacional.pt/novas-capacidades-nos-lanceiros/> (Letöltés dátuma: 2023.01.09.)

2.6.2 A 3. LOVASEZRED – REGIMENTO DE CAVALARIA N.º 3 (RC3)⁸²

26. kép
Az ezred címere

Elérhető: <https://www.exercito.pt/pt/quem-somos/organizacao/ceme/cft/brigrr/rc3> (Letöltés dátuma: 2023.01.09.)

A 3. lovasezredet 1707-ben alapították meg Olivençában és története folyamán Portugália függetlenségéért vívott összes háborúban részt vett. Kitüntette magát a 18. és 19. században a spanyol és a francia hódítókkal vívott harcokban. Lovaitól 1939-ben válik meg, amikor is gépesítik a teljes ezredet és a 20. századi afrikai gyarmati háborúkban már páncélos technikával vesz részt. Az ezred a portugál Gyorsreagálású Dandár alárendeltségébe tartozik.

Szervezete:

Az ezred parancsnokságból, parancsnoki támogató századból, hírszerző/felderítő századból és egy felderítő osztagból (század erejű) és egy humán műveleti/kémelhárító szakaszból áll.

Főbb haditechnikai eszközei:

- Panhard Ultrav M11 könnyű páncélozott felderítő jármű, nagytávolságú figyelő, kép- és adatrögzítő, ill. adatátviteli berendezésekkel, illetve optikai, fényképező és videó felszerelésekkel van felszerelve;
- HMMWV könnyű páncélozott felderítő változat.

Feladata:

A Gyorsreagálású Dandár alegységeként egy harcfelderítő század, illetve egyéb felderítő szervek és felderítési adatok biztosítása a dandár sikeres harca érdekében.

⁸² Elérhető: <https://www.exercito.pt/pt/quem-somos/organizacao/ceme/cft/brigrr/rc3> (Letöltés dátuma: 2023.01.09.)

2.6.3 A 6. LOVASEZRED – REGIMENTO DE CAVALARIA N.º 6 (RC6)⁸³

27. kép
Az ezred címere

Elérhető: <https://www.exercito.pt/pt/quem-somos/organizacao/ceme/cft/brigint/rc6> (Letöltés dátuma: 2023.01.09.)

A 6. számú lovasezredet 1709-ben Chavesben hozták létre, Trás-os-Montes dragonyosezred néven és feladattal. Kezdeti története folyamán döntő részt nem lóháton, hanem gyalog harcolt, majd többszöri átszervezés és feladatbővítés eredménye képpen egyre inkább a lóháton vívott harc dominált. Az ezred történetének jelentő eseménye az 1939-ben végrehajtott technikai modernizáció, melynek során páncélozott eszközöket rendszeresítettek a lovak helyett. Az ezred a Portugál Hadsereg Beavatkozó Dandárjának szervezetébe tartozik.

Szervezete:

Az ezred parancsnokságból, vezetésbiztosító századból, a Beavatkozó Dandár felderítő századából, egy általános rendeltetésű, Felderítő Osztagból, egy tűztámogató századból és egy támogató századból áll.

Főbb haditechnikai eszközei:

- Commando V-150 harcjármű;
- PANDUR-2 harcjármű.

Feladata:

A Beavatkozó Dandár alegységeként egy harcfelderítő század, illetve egyéb felderítő szervek és felderítési adatok biztosítása a dandár sikeres harca érdekében.

⁸³ Elérhető: <https://www.exercito.pt/pt/quem-somos/organizacao/ceme/cft/brigint/rc6> (Letöltés dátuma: 2023.01.09.)

2.7 SPANYOLORSZÁG

A spanyol lovasság a legrégebbi alapítású lovasezredekéből és dandár vagy ezred alárendeltségű könnyűlovassági vagy lovassági harccsoportokból áll, melyek valamikor önálló lovasezredek voltak. Az alakulatok büszkék történelmi elődjekre és napjainkban is töretlen elkötelezettséggel szolgálják Spanyolországot és a királyt.

2.7.1 LOVASEZREDEK

A „Montesa” lovasezred - Regimiento de Caballeria 'Montesa' n.º 3⁸⁴

28. kép
Az ezred címere

Elérhető: <https://ejercito.defensa.gob.es/unidades/Ceuta/rcac3/> (Letöltés dátuma:2022.12.28.)

A „Montesa” lovasezredet 1706. február 10-én hozták létre Puerto de Santa Mariában. Az afrikai kötődésű lovasezred története folyamán főleg az arab és berber törzsek ellen harcolt, oly nagy veszteségekkel, hogy többször teljesen felmorzsolódott és megszűnt, majd újból létrehozták. Napjainkban a Ceuta-i Parancsokság alárendeltségébe tartozik.

Szervezete:

Az ezred szervezete parancsnokságból, törzsből, egy páncélos csoportból és különböző harckiszolgáló alegységekből áll.

Főbb haditechnikai eszközei:⁸⁵

- VCI/C PIZARRO;
- LEOPARD 2A4.

Feladata:

⁸⁴ Elérhető: <https://ejercito.defensa.gob.es/unidades/Ceuta/rcac3/> (Letöltés dátuma: 2022.12.28.)

⁸⁵Elérhető: <https://ejercito.defensa.gob.es/unidades/Ceuta/rcac3/Organizacion/materiales/index.html> (Letöltés dátuma: 2023.12.30.)

Az ezred feladata, hogy a Ceuta-i Parancsnokság részére biztosítsa azokat a harcfelderítő csoportokat, amelyek a parancsnok információs igényeinek megfelelően információt szereznek az ellenségről és a terepről.

A 8. „Lusitania” Lovasezred - Regimiento de Caballería "Lusitania" n.º 8⁸⁶

29. kép
Az ezred címere

Elérhető:https://ejercito.defensa.gob.es/unidades/Madrid/bripacii/Organizacion/RCAB_Lusitania_8.html
(Letöltés dátuma: 2023.12. 30.)

A több mint 300 éves múltra visszatekintő 8."Lusitania" lovasezred 2017. január 1-jei leépítésével és integrációjával a VI."Almogávares" ejtőernyős dandár állományába új kihívások elé állította a lovasságot. A lovasezred, mint könnyű páncélos lovassági manőveregység, új képességeket biztosít a dandár számára.

Szervezete:

Az ezred szervezete parancsnokságból, törzsből, és a "Sagunto" I/8 könnyűpáncélos lovassági harccsoportból (GCLAC) áll.

Főbb haditechnikai eszközei:

- VEC TC-25 (Cavalry Exploration Vehicle);
- VAMTAC (Vehículo de alta movilidad táctica español).

Feladata:

Az ezred feladata, hogy az ejtőernyős dandár számára biztosítsa azokat a harcfelderítő csoportokat, amelyek az ellenség mélységében az ejtőernyősök által elfoglalt területen megerősítik az ejtőernyős csapatokat. Az ezred légiszállítású képességgel is rendelkezik.

⁸⁶Elérhető:https://ejercito.defensa.gob.es/unidades/Madrid/bripacii/Organizacion/RCAB_Lusitania_8.html
(Letöltés dátuma: 2023.12.30.)

A 10. „Alcántara” lovasezred - Regimiento de Caballeria "Alcántara"10⁸⁷

30. kép
Az ezred címere

Elérhető: <https://ejercito.defensa.gob.es/unidades/Melilla/rcac10/index.html> (Letöltés dátuma: 2022.12.28.)

Az ezredet 1656. február 19-én alapították Flandriában NESTIEN néven és az elmúlt évszázadok alatt végig küzdötte szinte az összes hadjáratot, ahol a spanyol hadsereg harcolt. Jelenlegi állomáshelye Melilla városa, mely Marokkó tengerpartján található a különleges spanyol kormányzati területen.

Szervezete:

A lovasezred az Észak-Afrikában diszlokáló Melillai Parancsnokság egyik alárendelt egysége. A lovasezred parancsnokságból, támogató századból, egy könnyűlovassági századból és egy páncélozott lovassági századból áll.

Főbb haditechnikai eszközei:

- PIZARRO;
- LEOPARD 2A4;
- LMV (Light Multipurpose Vehicle).

Feladata:

A lovasezred feladata az előljáró parancsnokság érdekében felderítési és biztosítási feladatok végrehajtása.

⁸⁷ Elérhető: <https://ejercito.defensa.gob.es/unidades/Melilla/rcac10/index.html> (Letöltés dátuma: 2022.12.28.)

A 11. „España” lovasezred - Regimiento de Caballería "España" N° 11⁸⁸

31. kép

Az ezred címere

Elérhető: <https://ejercito.defensa.gob.es/unidades/Zaragoza/rclac11/> (Letöltés dátuma: 2022.12.28.)

Az ezredet IV. Fülöp uralkodása alatt, 1659. február 2-án a „Trozo de Caballería de Extremadura” névvel alapították.

Szervezete:

Az ezredet utoljára 2014. október 10-i 872/2014-es királyi rendelettel szervezték át. Ennek következtében 2016. január 1-jén a 11. spanyol páncélos könnyűlovas ezredet (Caballería Ligero Acorazado España N° 11) átkeresztelték 11. „España” spanyol lovas ezredre, az átszervezés folyamán alárendeltsége is változott, megszűnt a 2. „Castillejos” lovasdandár alárendeltségébe tartozni. Napjainkban az ezred a Szárazföldi Erők Parancsnokságának van közvetlenül alárendelve. Jelenleg az ezred szervezete: parancsnokság, törzs és egy harcfelderítő lovassági csoport, mely négy-négy osztagból áll.

Főbb haditechnikai eszközei:

- VEC (Cavalry Exploration Vehicle);
- LMV (Light Multipurpose Vehicle).

Feladata:

A lovasezred feladata az előljáró parancsnokság érdekében felderítési és biztosítási feladatok végrehajtása.

⁸⁸ Elérhető: <https://ejercito.defensa.gob.es/unidades/Zaragoza/rclac11/> (Letöltés dátuma: 2022.12.28.)

A 12. „Farnesio” Lovasezred - Regimiento de Caballería 'FARNESIO' N°12⁸⁹

32. kép
Az ezred címere

Elérhető: <https://ejercito.defensa.gob.es/en/unidades/Valladolid/farnesio12/> (Letöltés dátuma: 2022.12.28.)

A „Farnesio” 12. lovasezredet 1649. március 7-én alapították és 2016. november 15. óta a „Galicia” VII. dandár része. Az ezred a spanyol lovasság legrégebbi ezredének és a világ egyik legrégebbi lovasezredének számít.

Szervezete:

Az ezred szervezete parancsnokságból, törzsből, és a „Santiago” könnyűlovassági páncélos harccsoportból áll (GCLAC⁹⁰ Santiago I/12) .

Főbb haditechnikai eszközei:⁹¹

- VRCC CENTAURO-II;
- VEC TC-25 (Cavalry Exploration Vehicle);
- VAMTAC (Vehículo de alta movilidad táctica español).

Feladata:

Az ezred feladata, hogy a VII. Galíciai dandár számára biztosítsa azokat a harcfelderítő csoportokat, amelyek az előjáró parancsnok információs igényeit megszerzik ellenségről és a terepről.

⁸⁹ Elérhető: <https://ejercito.defensa.gob.es/en/unidades/Valladolid/farnesio12/> (Letöltés dátuma: 2022.12.28.)

⁹⁰ GLAC: Grupo de Caballería Ligero Acorazado – könnyűlovassági páncélos harccsoport

⁹¹ Elérhető: <https://ejercito.defensa.gob.es/unidades/Valladolid/farnesio12/Organizacion/materiales/Combate/combate.html> (Letöltés dátuma: 2023.12.30.)

2.7.2 DANDÁR VAGY EZRED ALÁRENDELTSÉGŰ LOVASSÁGI HARCCSOPORTOK

A Spanyol Légión „Katolikus Királyok” páncélozott könnyűlovassági csoport - Grupo de Caballería Ligero Acorazado "Reyes Católicos"⁹²

33. kép

A harccsoport címere

Elérhető: https://ejercito.defensa.gob.es/personal/Escudos/grupo_caballeria_ii_legion.html (Letöltés dátuma:2022.12.29.)

A „Katolikus Királyok” páncélozott könnyűlovassági csoport a Spanyol Légión „XIII. Alfonz király” dandárjának (Brigada 'Rey Alfonso XIII' II de la Legión), mely dandár a spanyol hadsereg legfiatalabb dandárja és a Légión legnagyobb egysége, közvetlen alárendeltségébe tartozik.

Szervezete:

A harccsoport parancsnokságból, törzsből, két könnyű páncélos századból (ELAC), századonként három könnyűpáncélos szakasszal, felderítő részlegből és egy nehéz aknavető szakaszból áll.

Főbb haditechnikai eszközei:

- VEC (Cavalry Exploration Vehicle);
- LMV (Light Multipurpose Vehicle).

Feladata:

A lovassági harccsoport alaprendeltetési feladata felderítési és a biztosítási feladatok végrehajtása a dandár érdekében.

⁹² Elérhető: <https://ejercito.defensa.gob.es/unidades/Almeria/brileg/Organizacion/index.html> (Letöltés dátuma: 2022.12.29.)

A 10/II „Almansa” páncélozott lovassági harccsoport - Grupo de Caballería Acorazado (GCAC) “Almansa” II/10⁹³

34. kép

A harccsoport címere

Elérhető: [http://caballipedia.es/Regimiento de Caballer%C3%ADa Almansa#Organizaci.C3.B3n actual](http://caballipedia.es/Regimiento_de_Caballer%C3%ADa_Almansa#Organizaci.C3.B3n_actual)
(Letöltés dátuma: 2023.01.02.)

A harccsoport az 1734-ben alapított Almansai Dragonyosezred maradéka, mely 2002 óta 10. „Guzmán el Bueno” dandár 10. córdobai páncélos ezredének II. zászlóaljharccsoportja.

Szervezete:

A páncélozott lovassági harccsoport parancsnokságból, törzsből, támogató szakaszból, egy könnyű páncélos századból (ELAC), századonként három könnyűpáncélos szakasszal, egy páncélozott lovassági századból és egy nehéz aknavető szakaszból áll.

Főbb haditechnikai eszközei:⁹⁴

- Leopard 2E;
- VEC (Cavalry Exploration Vehicle);
- Dragón VCR (Véhicule de Combat à Roues) 8x8.

Feladata:

A lovassági harccsoport alaprendeltetési feladata harcfelderítési és a biztosítási feladatok végrehajtása a dandár érdekében.

⁹³Elérhető: [http://caballipedia.es/Regimiento de Caballer%C3%ADa Almansa#Organizaci.C3.B3n actual](http://caballipedia.es/Regimiento_de_Caballer%C3%ADa_Almansa#Organizaci.C3.B3n_actual)
(Letöltés dátuma: 2023.01.02.)

⁹⁴Elérhető: https://ejercito.defensa.gob.es/unidades/Cordoba/brimzx_guzmanelbueno/Organizacion/RAC_N.10/in dex.html (Letöltés dátuma: 2023.01.02.)

A 16/II „Calatrava” páncélozott lovassági harccsoport - Grupo de Caballería Acorazado 'Calatrava' II/16 ⁹⁵

35. kép

A harccsoport címere

Elérhető: https://ejercito.defensa.gob.es/personal/Escudos/grupo_caballeria_calatrava.html (Letöltés dátuma: 2023.01.03.)

A páncélozott lovassági harccsoport a néhai, 1703. május 4-én felállított Calatrava dragonyosezred utódja. A dragonyosezred dicsőségesen harcolt a spanyol érdekekért, különböző átszervezések és átfegyverzések után 2015. október 30-tól létszámát csökkentették és 9. „Extremadura” dandár 16. „Castilla” páncélosezredének alárendeltségébe helyezték.

Szervezete:

A harccsoport parancsnokságból, törzsből, támogató törzsszakaszból, két könnyű páncélos századból (ELAC), századonként három könnyűpáncélos szakasszal (PARECA)⁹⁶, és egy nehéz aknavető szakaszból áll.

Főbb haditechnikai eszközei:

- VEC (Cavalry Exploration Vehicle);
- LMV (Light Multipurpose Vehicle).

Feladata:

A lovassági harccsoport alaprendeltetési feladata felderítési és a biztosítási feladatok végrehajtása a dandár érdekében.

⁹⁵ Elérhető: https://ejercito.defensa.gob.es/personal/Escudos/grupo_caballeria_calatrava.html (Letöltés dátuma: 2023.01.03.)

⁹⁶ Patrulla de Reconocimiento de Caballería (Cavalry Reconnaissance Patrol) Elérhető: https://ejercito.defensa.gob.es/gl/unidades/Badajoz/bri_extremadura_xi/Noticias/2018/RAC16PARECA2018.html (Letöltés dátuma: 2023.01.03.)

A 61/II páncélozott lovassági harccsoport - Grupo de Caballería Acorazado 'Villaviciosa' II/61⁹⁷

36. kép

A lovassági harccsoport címere

Elérhető: https://ejercito.defensa.gob.es/personal/Escudos/grupo_caballeria_acorazado_villaviciosa.html

(Letöltés dátuma: 2023.01.04.)

A páncélozott lovassági harccsoport jogelődje az 1735-ben alapított 'Villaviciosa' dragonyosezred, melyet 2016-ban a 12. 'Guadarrama' dandár 61. 'Toledo' harcoksziezred második, zászlóalj szintű végrehajtó alegysége.

Szervezete:

A harccsoport parancsnokságból, törzsből, támogató törzsszakaszból, két könnyű páncélos századból (ELAC), századonként három könnyűpáncélos szakasszal (PARECA) , és egy nehéz aknavető szakaszból áll.

Főbb haditechnikai eszközei:

- VEC (Cavalry Exploration Vehicle);
- LMV (Light Multipurpose Vehicle).

Feladata:

A lovassági harccsoport alaprendeltetési feladata felderítési és a biztosítási feladatok végrehajtása a dandár érdekében.

⁹⁷Elérhető: http://caballipedia.es/Regimiento_de_Caballer%C3%ADa_Villaviciosa#Organizaci.C3.B3n_actual
(Letöltés dátuma: 2023.01.04.)

A 16. könnyűlovassági páncélos harccsoport- Grupo de Caballería Ligero Acorazado 'Milán' XVI⁹⁸

37. kép

A könnyűlovassági harccsoport címere

Elérhető: https://ejercito.defensa.gob.es/personal/Escudos/grupo_caballeria_milan_xvi.html (Letöltés dátuma: 2023.01.04.)

A könnyűlovassági páncélos harccsoport (GCLAC)⁹⁹ az 1704-ben alapított, a milánói herceg tulajdonába került lovasezred utódja. Története folyamán számos alkalommal szervezték át, illetve különböző harcmezőkön harcolt a spanyol érdekekért, míg 2017-ben a Kanári-szigeteken állomásozó 16. 'Canarias' dandár¹⁰⁰ alárendeltségébe került, mint 16. könnyűlovassági páncélos harccsoport.

Szervezete:

A 16. könnyűlovassági harccsoport parancsnokságból, törzsből, támogató törzsszakaszból, két könnyű páncélos századból (ELAC) és egy aknavető szakaszból áll.

Főbb haditechnikai eszközei:

- VEC (Cavalry Exploration Vehicle);
- LMV (Light Multipurpose Vehicle).

Feladata:

A könnyűlovassági harccsoport alaprendeltetési feladata felderítési és a biztosítási feladatok végrehajtása a dandár érdekében.

⁹⁸ Elérhető: https://ejercito.defensa.gob.es/personal/Escudos/grupo_caballeria_milan_xvi.html (Letöltés dátuma: 2023.01.04.)

⁹⁹GCLAC- Grupo de Caballería Ligero Acorazado (Könnyűlovassági páncélos harccsoport)

¹⁰⁰ Elérhető: https://ejercito.defensa.gob.es/unidades/Las_Palmas/brilcanxvi/Organizacion/index.html (Letöltés dátuma: 2023.01.04.)

2.8 EGYES KIVÁLASZTOTT KÜLFÖLDI PÉLDÁK A LÓ ÉS LOVASKÉPESSÉG MŰVELETI ALKALMAZÁSÁRA A 21. SZÁZADBAN

Hazai hadtudományi körökben sokan és sokszor kételkedve nyilatkoznak a ló alkalmazásáról a modern harcban, tekintve annak sérülékenységét és képességeiből adódó korlátait. Teszik ezt anélkül, hogy a ló képességeivel tisztában lennének, vagy csak egyszerűen tájékozódna arról, hogy az évszázadok során oly sok áldozatot hozó és hűséggel szolgáló állat miért van még jelen számos ország modern haderejében. A ló felett ítélkezőknek igazsága van abban a tényben, hogy a 20. század elején a nyílt mezőt és nagy teret igénylő lovasság, mely korábban annyiszor csaták megvívásának főfegyverneme volt, elérte a képességeinek határait és a gyorstüzelő fegyverek, különösen a géppuska és a lövegek tüze lóról kényszerítette a lovas katonát, a gépesítés következményeként jelentkező mobilitás, a tüzérő és páncélvédettség pedig beláthatatlan előnyre tettek szert a négylábú állattal szemben. A 20. század közepétől már egyértelművé vált, hogy a lóhátról vívott, nagy teret igénylő harc ezen, a lóról nevet kapott fegyvernem részére véget ért és a gépesített csapatok eredményes alkalmazása a 20. században vívott „Nagy háborúban” gyökeres átalakulást eredményezett a klasszikus fegyvernemek harcában. Gyakorlati értelemben véve 1916. szeptember 15-étől kezdődött az példátlan arányú fejlődés, mely a motorizált páncélos, mint gyors manőverezésre is alkalmas és hatékony tüzérőben is erős harceszköz napjainkig keresztül ment. Azon a napon alkalmazták először, igaz, akkor még komoly siker nélkül a brit erők a benzinüzemű tankot, ugyanakkor egy év múlva Cambrai-nál már óriási sikert értek el velük. A gép fejlődése és harcászati alkalmazása azóta is töretlen. A motor megjelenéséig a lovasság volt az egyetlen a fegyvernemek közül, mely gyors manőverekre volt képes, illetve gyorsaságát kihasználva váratlan megjelenéssel változtatni tudott az ütközetek és a háborúk sorsán. Ezt váltotta ki a gépesített csapatok egyre növekvő gyorsasága, tüzereje és manőverképessége. Oly sok évszázadon keresztül a gyorsan mozgó katonai erő részére a mozgékonyt és az átütő erőt a ló adta, mely olyan elsőrendű és fontos volt, hogy a lovat harcban használó katonai erőnek tulajdonképpen az elnevezését adta, ezért nevezték el lovasságnak. Azonban a ló a lovasság számára csupán műveleti eszközzé vált azzal a nappal, hogy a tűz megsemmisítő hatása a lovasrohamot lehetetlenné tette és ezen a napon elveszítette a múltban jellegzetes támadó erejét, mert képtelenné lett az ellenség romboló tüzén lóháton áthaladni. A lovasság mélyreható átalakulását, a ló alkalmazásának mellőzését, felváltását motorizált és páncélozott harceszközökkel a harcban ezen körülmény és a gépesített erők által használt utak mélyreható javulása kényszerítette ki, de tegyük hozzá, hogy nem mindenhol és nem örökre! Az alábbi

külföldi példákat látva azonban nem szabad azt mondani, hogy a ló felhasználása a katonai műveletekben végleg letűnt, annak létjogosultsága behatárolható területeken újra teret nyert.

Ebben a fejezetben megkíséreltem, a teljesség igénye nélkül, külföldi példákon keresztül felvázolni a ló katonai alkalmazásának lehetőségeit és módját azzal a céllal, hogy az elfeledett, napjaink modern világában anakronisztikusnak tűnő katonai lovasképességet és lovas tevékenységeket a tisztelt olvasók figyelmébe ajánljam.

2.8.1 AMERIKAI EGYESÜLT ÁLLAMOK

A 21. század elején a ló története a harcmezőn újabb fejezettel és dicsőséggel bővült, amikor az USA különleges műveleti erői lóháton harcoltak a tálibok ellen.¹⁰¹ A ló előnye, minden más gyorsan mozgó géppel szemben, hogy leginkább független a tereptől, az út- és talajviszonyoktól. Különösen igaz ez az afgán hegyekben lóháton mozgó, s így az utakon kívül is mozgékony, minden kis terepfedezetet álcázásra felhasználó, szinte láthatatlanul a terepen mozgó, váratlanul megjelenő és gyorsan eltűnő különleges műveleti járőrökre. El kell ismernünk, hogy az afgán háborúban nem a könnyű terep lett a lóé és az addigi ideális lovas terepen kivívott sikereket felváltotta a nehéz terep, mely a ló természetes képességei szempontjából nézve nem korlátozza annak mozgását. Az afganisztáni hadszíntér műveleti elemzése, különösen logisztikai felderítése és az úthálózat értékelése során az amerikai különleges erők figyelembe vették, hogy a helyi viszonyok között mi biztosítja a megfelelő manőverképességet és valószínűleg kizárásos alapon, vagy a helyi együttműködő erők javaslatára döntöttek a lovak alkalmazása mellett. A siker igazolta őket!

¹⁰¹ CORRELL, Diana Stancy: How the 'Horse Soldiers' helped liberate Afghanistan from the Taliban 18 years ago 2019. Elérhető: <https://www.militarytimes.com/news/your-military/2019/10/18/how-the-horse-soldiers-helped-liberate-afghanistan-from-the-taliban-18-years-ago/> (Letöltés dátuma: 2022:02.11.)

38. kép

US SF lovaskatona

Elérhető: How the 'Horse Soldiers' helped liberate Afghanistan from the Taliban 18 years ago
<https://www.militarytimes.com/news/your-military/2019/10/18/how-the-horse-soldiers-helped-liberate-afghanistan-from-the-taliban-18-years-ago/> (Letöltés ideje: 2022.12.02.)

2.8.2 AUSZTRIA

A külföldi példák közül ki nem hagyható az osztrák hadsereg által a nehéz hegyi terepen elsősorban felszerelés, fegyver és lőszerszállításra napjainkban is használt lovak és öszvérek. A 2016-ban végrehajtott "Mountain Training Initiative" (MTI) hegyi kiképzés során, amelynek célja volt az európai csapatok hadműveleti képességeinek közös fejlesztése a magas hegyekben, a műveleti feladatok végrehajtásának nélkülözhetetlen segítője és támogatója volt a ló és az öszvér¹⁰².

¹⁰² Multinationale Gefechtsführung im Gebirge

39. kép

Osztrák katonai málhásló

Elérhető: Natürlich blond - Haflinger beim Bundesheer <http://www.doppeladler.com/oebh/tragtiere.htm> (Letöltés ideje: 2022.11.30.)

2.8.3 EGYESÜLT KIRÁLYSÁG

Egy honvédelmi minisztériumi delegáció vezetőjeként 2019 őszén látogatást tettem és személyes lovas tapasztalatot szereztem a 2. fejezetben már bemutatott brit lovasított alakulatánál Londonban. A kiutazás során letisztázásra került a delegáció programja, melynek része volt egy hosszabb utazás észak felé a brit haderő Állatkiképző Ezredéhez (Defence Animal Training Regiment) Melton Mowbray-ban, ahol az Udvari Lovasság 250 fekete (Irish Black) szolgálati lovát – a beszerzést követően – képzik ki a szolgálati feladatokra. Az ezred két századból, lovas és kutyás századból, kiképzési részlegből, logisztikai támogató századból, egy nagyon komolyan felszerelt patkoló kovács iskolából valamint az állatorvosi részlegből áll. Az ezred végzi a különleges erők részére a speciális kiképzést a lovakkal és a kutyákkal való együttműködésre illetve a lovak és a kutyák hasznosítására. A program része volt a kiképzési bemutató-módszertani foglalkozás, melynek tárgya volt a lovak felmálházásának oktatása műveleti alkalmazásra. Nem volt meglepő, hogy a modern málhanyereg mellett bemutatták a brit szárazföldi haderő által a múlt század elején használt málhanyeret és annak különböző kiegészítő elemeit.

40. kép
Málházási kiképzés a brit haderőben
(Saját felvétel)

2.8.4 LENGYELORSZÁG

Közép-Európában a Lengyel Hadsereg különböző erői újra „elővették” a lovakat, mert szerintük a lovak ma is használhatók. Egyes gépesített lövészdandárok felderítő erőinél is megkezdtek a lovas kiképzést¹⁰³, tették ezt a 2014 óta Donbaszban folyó és azóta már kiszélesedett ukrán-orosz háború tapasztalatai alapján, amikor előállt az a harcászati helyzet, amikor elektromosság hiányában az elektronikai eszközök leálltak, nem működött az internet, a GPS navigációs rendszerek összeomlottak, vagy a haditechnikai eszközök elektromos alkatrészei meghibásodtak. Mindezek ellenére a ló alkalmazható maradt. Álláspontjuk szerint egy modern katonának kiterjedt kiképzéssel kell rendelkeznie, és minden helyzetben meg kell találnia magát, még akkor is, ha lovat kell használnia.

¹⁰³ Kawaleryjski trening na koniach Elérhető: <https://www.polska-zbrojna.pl/Mobile/ArticleShow/24311> (Letöltés ideje: 2022.11.30)

41. kép

Lengyel felderítők lóháton

Elérhető: <https://www.polska-zbrojna.pl/Mobile/ArticleShow/24311> (Letöltés ideje: 2022.11.30)

2.8.5 OLASZORSZÁG

Az olasz haderő 8. „Lancieri di Montebello” lovasított ezredének kijelölt erői 2014-ben a lovas kiképzési gyakorlatokat hajtottak végre, mielőtt Koszovóba indultak volna¹⁰⁴. A gyakorlat értékelése szerint a lovasított járőröket nagy mobilitás jellemzi nehéz terepviszonyok között, képesek rejtetten mozogni a terepen és nem igényelnek napi közvetlen logisztikai támogatást. Ezen műveleti tervező törzsek állománya ismeri a régi tapasztalatot, hogy amíg a ló friss fűvet tud legelni és elbírja a három napi zab adagját, tud inni a természetes folyóvizekből, addig készen áll a szolgálatra. A lovasképesség azt is jelenti, hogy a katonák naponta akár 50 km-t is megtehetnek lóháton, bármilyen időjárási viszonyok vagy napszaki körülmények között.

¹⁰⁴ Elérhető: <https://laststandonzombieisland.com/2014/06/02/enter-the-horsemen/> (Letöltés dátuma: 2022.12.14.).

42. kép

Olasz lovaskatona lövészetben

Elérhető: <https://www.ecodellapista.it/i-lancieri-di-montebello-in-esercitazione/> (Letöltés ideje: 2022.11.30.)

2.8.6 OROSZORSZÁG

További példák is említhetők a lovak katonai alkalmazására jelen évszázadunkban. Sok szempontból fontos információ lehet, hogy az orosz haderő 10 fős csapata már másodszor nyerte meg a Nemzetközi Katonai Játékok lovasmaratoni kupáját¹⁰⁵. A lovasverseny két részből áll, egy két nap alatt végrehajtott 130 kilométeres távlovaglásból nehéz terepen¹⁰⁶ és egy 50 kilométeres rövid szakaszból. Az első, 130 kilométeres számban a lovasoknak nappali és éjszakai biztosított menetet, sebesültek evakuálását és lőszerszállítást kell végrehajtaniuk. A második, 50 kilométeres számban a versenyzőknek időre kell megtenniük 3 kilométeres távot saját lábukon, a többit pedig lovon kell lovagolniuk. Ha átfordítjuk e nagyszerű lovasteljesítményt katonai képességre, arra az eredményre juthatunk, hogy az orosz hadsereg a Központi és Déli Katonai Körzetében valamint a Specnaz-nál létrehozott kiképző

¹⁰⁵ Russia wins Equestrian Marathon at IAG 2021. Elérhető: <https://www.aviation-defence-universe.com/russian-team-wins-the-cup-of-equestrian-marathon-international-competition-in-the-republic-of-tyva/> (Letöltés dátuma: 2021.12.04.)

¹⁰⁶ Российские мотострелки пересели на лошадей по приказу командования, 2019. Elérhető: <https://bigasia.ru/rossijskie-motostrelki-pereseli-na-loshadej-po-prikazu-komandovaniya/> (Letöltés dátuma: 2021.11.11.)

központban¹⁰⁷ a 21. században is alkalmaz lovakat és képes gép- és harcjárművekkel nem járható terepen irány felderítés végrehajtására, vagy beszivárogni a feltételezett ellenség mélységébe és ott különleges műveleti, mesterlövész (lásd alábbi kép), diverziós és szabotázs feladatok végrehajtására időjárási viszonyoktól függetlenül.

43. kép

Orosz specnaz lovasok

Elérhető: <https://eng.mil.ru/en/mcis/news/more.htm?id=12301694@egNews> (Letöltés ideje: 2022.12.02.)

2.9 RÉSZKÖVETKEZTETÉSEK

A fenti nemzetközi példák figyelembevételével megállapítható, hogy a lovassági fegyvernem túlélte a 20. század világháborúit, a hidegháborút, a hidegháborút követő általánosnak nevezhető haderőcsökkentéseket és napjainkban a 21. század technikai színvonalának megfelelő, esetleg azt megelőző haditechnikai eszközökkel felszerelve klasszikus feladatrendszerének eredményes alkalmazásával, pl. az aszimmetrikus hadviselésben, a 21. századi hadikultúrának részévé maradt, sőt, régi pompás egyenruhájában tündökölve a ceremoniális eseményeken az adott ország katonai lovaskultúrájának és hagyományának őrzőjévé, megjelenítőjévé vált.

¹⁰⁷ The all-army stage of the "Horse marathon" competition started at the Kara-Haak training ground in the Republic of Tyva. Elérhető: <https://eng.mil.ru/en/mcis/news/more.htm?id=12301694@egNews> (Letöltés ideje: 2022.12.02.)

A lovassági ezredek alapalegysége a század, mely moduláris képességű, minden szempontból megfelel a modern elveken nyugvó feladatorientált harccsoportok összeállításával szemben támasztott alkalmazási követelményeknek. Ezen moduláris képességnek és a kor színvonalán álló haditechnikai eszközeiknek köszönhetően a lovasság napjaink hadműveleteiben is bizonyítja eredményességét.

A lovassági alakulatok bemutatott szervezeti struktúrája és feladatrendszere alapvetően predesztinálja azok eredményes alkalmazását mind a hagyományos, mind az aszimmetrikus és hibrid hadviselésben. Figyelembe véve a keleti kihívó által rendszerbe állított zászlóalj harccsoport összetételét és haditechnikai eszközeinek tűzerejét, ill. a hagyományos és az aszimmetrikus háború lehetséges összefüggéseit teljesen jogosan vetődik fel a gondolat, hogy „Az eljárásokkal szoros összefüggésben kell megvizsgálunk a tudománynak a szervezetekre, a szervezeti kultúrákra vonatkozó hatásait. Ide tartozik a kis létszámú csoportok, a könnyűfegyverzetű, gyors gépjárművek által teremtett gyors, éles változások a taktikai helyzetekben.” A lovasság szervezeti kultúrája az ilyen jellegű követelményekre modularitással és platformrendszerű fegyverrendszerek alkalmazásával gyorsan tud reagálni.

Megítélésem szerint a lovasság sikerét és a nyugati hadikultúrában való megmaradását annak köszönheti, hogy mozgékonyosságát, manőverező képességét ötvözte a kezdeményező készséggel és a rendelkezésre álló fegyverek tökéletes és maximális kihasználásával. Ugyanakkor napjainkban is fontos a lovassági szellem, a katona és harcjárművének (egykoron lovának), fegyverzetének teljes harmóniája, maximális hatékonysággal történő alkalmazása, melyből adódóan, szinte minden harchelyzettel és terepvisztonnyal képes megküzdeni a feladatok végrehajtása során. A fentiek alapján kijelenthető, hogy a modern, 21. századi haderőkben a lovasképesség, mely jelenleg döntő részt protokolláris eseményeken van jelen, ugyanakkor ezen feladatai mellett a ló teherhordó és mozgásképességét figyelembe véve és kihasználva lehetőséget teremthet sűrű erdős hegyes terepen vagy nehéz időjárási viszonyok miatt gép- és harcjárművel járhatatlan terepen is meglepetések okozására az ellenségnek. A modern harc nem tűri a sablonosságot és egyenesen megköveteli a meglévő képességek megfelelő kihasználását. Ugyanígy teljesen egyértelmű, hogy a modernizáció a haderőben nem kérdés, hanem szükségszerűség volt, viszont kijelenthető, hogy az évszázadokon át használt ló képességei miatt megmaradt hadialkalmazásban. Kiderült az is, hogy nemcsak az oroszok, de a velünk szövetséges haderők is használnak lovakat, mivel tisztában vannak vele, hogy a (harc)feladat végrehajtásához mindig a legjobb, leghatékonyabb, legcélravezetőbb eszköz és fegyverzet, illetve lőszer, valamint arra létszámában elégséges, jól kiképzett, elszánt katona szükséges. A fentiekből látszik, hogy a lovakat sem szabad figyelmen kívül hagyni, mert

képességeiket tekintve bizonyos esetekben és terepen használhatók. A fenti fejezetben bemutattam azon haderőket, mely a lovasképességet optimálisan megtartották és folyamatosan vizsgálják annak alkalmazási lehetőségeit műveleti körülmények között. Az adott nehéz terepen tervezett vagy folyó művelet szempontjából optimális a fenntartott lovas képesség alkalmazásának vizsgálata és nem a vizsgálat nélküli elvetése. Csak remélni tudom, hogy hozzá tudtam járulni, ahhoz, hogy a lovasképesség lehetséges műveleti alkalmazását sikerrel bemutattam.

3. FEJEZET

A SZÖVETSÉGI HADERŐK HUSZÁREZREDEINEK SZERVEZETE ÉS FELADATAI A 21. SZÁZADBAN

A harmadik fejezetben ismertetem és elemzem a hazai köztudatban és a katonai szakirodalomban kevésbé ismert azon, ma is aktív huszáralakulatokat, melyeket a bevezetőben már említettem és melyeknek létrehozásában jelentős példával szolgált a néhai magyar huszárság. Az alább bemutatott a szövetségi haderőkben ma is aktív hadrendben álló huszárezredek szervezetének és feladatainak bemutatásával bizonyítani szeretném, hogy azon nemzetek hadereje, melyek modernizált huszáralakulatokkal rendelkeznek komoly missziós feladatokban és kisháborúkban¹⁰⁸ alkalmazzák azokat, ugyanakkor bizonyítom ezzel, hogy a huszárság alkalmazkodóképessége ma is magas szintű és ugyanúgy képes hozzáidomulni a harc körülményeihez, mint a régi időkben. A történeti bemutatáson keresztül szemléltetem, hogy az ezredek szervezete és fegyverzete megváltozott, lovak helyett korszerű, mozgékony és nagy tűzerejű harcjárműveket rendszeresítettek, de mégis huszárok maradtak.

A rendszerben tartott modern huszárezredek pusztá léte is hadtudományi szempontból igényli a következő kérdések tudományos vizsgálatát:

1. Miért maradt meg aktív szolgálatban a huszárság a szövetséges haderőkben?
2. Melyek a 21. századi huszárság feladatai és milyen szervezeti struktúrában működnek?
3. Milyen haditechnikai eszközökkel hajtják végre feladataikat a katonai műveletekben, a modern kisháborúk és a válságreakáló műveletek időszakában?

Az alábbiakban ezen kérdésekre adott válaszokat kutatom a holland, a kanadai és a brit haderők huszárezredeinek bemutatásával. Kutatásom eredményeivel hozzá kívánok járulni és lehetőséget teremteni ahhoz, hogy a megújuló Magyar Honvédségben ill. honvédelmi rendszerünkben a ceremóniális feladatokon túl ismét megjelenjen és méltó helyére kerüljön történelmünk fontos katonaeszménye, nemzeti kultúránk fontos szereplője, nemzettudatunk vitán felül álló közkedvelt alakja, a magyar huszár.

A modern magyar haderő fejlesztéséhez¹⁰⁹ most is rendelkezésünkre áll a hadtörténelem mélységes kútja, mely ma is képes alátámasztani azon hadtudományi tézist miszerint „...nemzeti megoldásokra kell törekednünk, olyan módon, hogy az hazánkknak és a fegyveres

¹⁰⁸ ÁGH Attila: *Konfliktusok, háborúk*. Budapest, Zrínyi Katonai Kiadó, 1989 ISBN 963 326 592 4

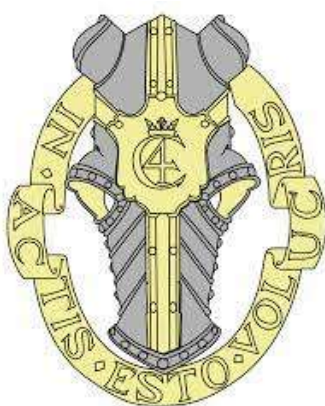
¹⁰⁹ BODA József nb. vezérőrnagy – BOLDIZSÁR Gábor ezredes – KOVÁCS László ezredes – OROSZ Zoltán altábornagy – PADÁNYI József dandártábornok – RESPERGER István ezredes– SZENES Zoltán ny. vezérezredes: Fókusz és együttműködés. A hadtudomány kutatási feladatai, Honvédségi Szemle, 2016 3. szám, 3-20

erőnknek mindenkor biztos alapul szolgálhasson honvédelmi, nemzetvédelmi, valamint NATO-szövetségi tagságunkból adódó műveleteink sikeres és eredményes végrehajtásához.”¹¹⁰

Megítélésem szerint hadtudományi szempontból is bölcs dolog visszanyúlni ahhoz a hadtörténelmünket jelentősen befolyásoló, az adott kor nemzeti hadikultúrájának hadművészeti és a harcászati jellemzőit sikeresen alkalmazó magyar eredetű lovassági csapatnemhez, mely évszázadokon keresztül bizonyította és napjainkban a nyugati szövetséges modern haderőkben bizonyítja képességeit.

3.1 DÁNIA

3.1.1 A GÁRDAHUSZÁREZRED – GARDEHUSARREGIMENTET

44. kép

Az ezred sapkajelvénye

Elérhető: <https://www.forsvaret.dk/da/organisation/haeren/gardehusarregimentet/ogaver-og-enheder/>
(Letöltés ideje: 2021.04.11.)

A dán haderő a 2000-es éveket követően jelentős átalakuláson ment keresztül a nemzetközi szerepvállalásuk tapasztalatai alapján.¹¹¹ Az átalakulás nem érintette Slagelse-ben diszlokáló gárdahuszárezredet¹¹², mely vonatkozásában érdekesség, hogy történetét a hivatalos oklevelek alapján 1614-re¹¹³ vezetik vissza, és önmagukat a világ legrégebbi huszárezredének tartják. Történelmükben magyar huszárok is fontos szerepet játszottak, mivel IV. Keresztély dán–norvég király (1588–1648) Báthory István lengyel király halála után (1586) testőrségének három magyar huszártisztjét fogadta fel a szolgálatába, akik a király körül testőri feladatokat

¹¹⁰ SZENDY István: A hadtudományról magyar szemmel. Magyar Tudomány 2012. évi 11. száma 1362.

¹¹¹ VÉGH Ferenc: A dán haderő. *Haditechnika* (2007), 3. 2–6.

¹¹² Elérhető: <https://www.forsvaret.dk/da/organisation/haeren/gardehusarregimentet/ogaver-og-enheder/>
(Letöltés ideje: 2021.04.11.)

¹¹³ *Hesteskadronen ved Gardehusarregimentet* Elérhető: <https://www.forsvaret.dk/globalassets/fko---haren/ghr/dokumenter/2022/-gardehusarregimentet-hesk-introfolder-2018-1-.pdf> (Letöltés dátuma: 2023.02.23)

végeztek. A testőrscapat bővítését követően is mindössze a három magyar tisztből, egy őrmesterből, két káplárból, egy trombitásból és harminc huszárból állt.

Szervezete:

Napjainkban a Slagelse-ben diszlokáló gárda huszárezred ezredtörzsből, két aktív, egy kiképző zászlóaljból és egy lovasított huszárszázadból áll.

Az 1. páncélozott gyalogzászlóalj az ezred slagelsei huszárlaktanyájában állomásozik, kizárólag hivatásos katonákból álló harcoló besorolású zászlóalj. Egy törzsből, egy törzsszázadból, egy páncélozott gyalogszázadból és egy gépesített gyalogszázadból áll. A zászlóaljban páncélozott harcjárműveket alkalmaznak, például páncélozott szállítójárműveket és gyalogsági harcjárműveket, így nagyfokú mobilitást és védelmet biztosítanak a katonák számára a harctéren.

45. kép

Az I. páncélos gyalogzászlóalj huszársjai CV9035 típusú gyalogsági harcjárműben

Elérhető: <https://www.forsvaret.dk/da/organisation/haeren/gardehusarregimentet/>

(a letöltés dátuma: 2023.04.20)

2022-ben a zászlóalj alkotja a fő haderőt – a hadsereg más ezredeinek közreműködésével együtt – a NATO harci zászlóaljában a NATO Készenléti Kezdeményezés (NRI)¹¹⁴ részeként. A zászlóalj készenlétét az ukrajnai konfliktus kapcsán aktiválták, május eleje óta Lettországból állomásozik. A páncélozott gyalogzászlóalj a hadsereg 1. dandárja alárendeltségébe kerül háború esetén.

A 3. felderítő zászlóalj (III/GHR) alapvetően HUMINT (csapat- és mélységfelderítő) rendeltetésű felderítő századokból áll, és a katonai felsővezetés információigénye alapján felépített kiképzési program szerint készül fel felderítési feladatok végrehajtására. A zászlóalj bornholmi Almegárdok laktanyájában állomásozik és három szervezetszerű felderítő alegységből áll, mely a feladat végrehajtásához szükséges felderítő szerveket képezi ki és biztosítja az előljáró parancsnokság részére. Szervezeti struktúrája szerint törzsből, az 1. könnyű felderítő századból, a 2. könnyű felderítő századból és a 4. tengerészgyalogos osztagból áll. Ez utóbbiak képezik ki a sorkatonákat. Háború esetén a 3. felderítő zászlóalj a hadsereg 2. dandárjának alárendeltségébe kerül.

Az ezred kiképző zászlóalja a slagelse-i huszárlaktanyájában diszlokál és a kiképzési feladataiban önkéntes katonai szolgálatot vállalók alapkiképzését, illetve a hadsereg reagáló erői részére pedig hivatásos katonákat képez ki. A zászlóalj az 1. századból és a Testőrszázadból, valamint a 4. gépesített gyalogszázadból áll, amely a dán rendőrség újoncainak katonai kiképzését is végzi. A zászlóalj felelős a lovasszázad hadköteleseinek kiképzéséért is.

2021-ben az 1. század megkezdte a hadsereg új mozgósítási rendszerének megfelelően a hadkötelesek felkészítését, hogy a sorkatonai szolgálat letöltése után legfeljebb öt évig még külön felkészítés nélkül válság és háború esetén behívhatók

¹¹⁴ The NATO Readiness Initiative (NRI), 2018-ban a NATO bevezette a Készenléti Kezdeményezést (NRI), melynek célja a csapatok készenlétének erősítése, világos és ambiciózus készenléti célok meghatározásával.

46. kép

A lovasított huszársvadron

Elérhető: <https://portals.clio.me/dk/historie/7-9/emner/historiske-temaer/lokalhistorie-sjaelland/introduktion/>
(Letöltés dátuma: 2020. 11.06.)

A lovasított huszársvadron két huszárszázadból (századonként 40 fő), kiképzési részlegből, zenei részlegből, ellátó és karbantartó szakaszokból áll, összesen 75 lóval rendelkeznek. A dán királyi ház protokolleseményein vesznek részt, lóháton és gyalog protokoll őrzés-védelmi (például díszőrszolgálat, dízsorfal, díszkíséret) feladatokat látnak el, ugyanakkor különleges jogrendi helyzetben a Királyi Testőrséget erősítik meg. A lovasított huszársvadronnál a huszárság hagyományait és szokásait nagyon komolyan ápolják, díszegyenruhájuk közvetlenül visszavezethető V. Frederick király által 1762. február 10-én létrehozott huszárezredhez, amely az Oroszország elleni háborúban a kozákok ellen sikeresen harcolt. Érdekesség, hogy csak a lovasított huszárosztálynál fogadnak nyolchónapos szolgálatra „önkéntes sorkatonákat” is.

Főbb haditechnikai eszközei:

- Leopard-2 A5 harckocsi;
- M113 lánctalpas csapat szállító harcjármű;
- Piranha-III AFV felderítő változata;
- Mercedes LAPV 6.1 könnyű páncélozott terepjáró jármű.

Feladata:

A gárdahuszárezred egy harcfelderítő alakulat, amelynek alaprendeltetési feladata a szembenálló fél erőinek felderítése és a harcérintkezés folyamatos fenntartásával a szembenálló erők lekötése, lehetőleg megsemmisítése. A műveletekben a huszárság klasszikus biztosító- és felderítő tevékenységére készülnek. Az ezred eddig aktívan vett részt a nemzetközi műveletekben mind a harcbiztosítási, mind az újjáépítési feladatokban. Nagyon nagy figyelmet fordítanak a folyó fegyveres konfliktusok tapasztalatainak hazai hasznosítására és azok beépítésére a huszárok kiképzésébe.

3.2 EGYESÜLT KIRÁLYSÁG

3.2.1 A KIRÁLYNŐ HUSZÁRSÁGA - THE QUEEN'S ROYAL HUSSARS (THE QUEEN'S OWN AND ROYAL IRISH)¹¹⁵

47. kép
Az ezred sapkajelvénye

Elérhető: <https://www.army.mod.uk/who-we-are/corps-regiments-and-units/royal-armoured-corps/queens-royal-hussars/> (Letöltés dátuma: 2019. 09. 02.)

Az Egyesült Királyság haderejének Páncélozott Hadtestének állományában találjuk azokat a modern technikával felszerelt lovassági ezredeket, akik méltó utódai a néhai, lóháton harcba vonuló és a világ lótenyésztésében jelentős szerepet játszó híres brit lovassági alakulatoknak.

A hadtest az alábbi lovassági csapatnemekből áll¹¹⁶:

- Vértések - Household Cavalry;
- Dragonyosok, könnyű dragonyosok - 1st The Queen's Dragoon Guards;

¹¹⁵ Elérhető: <https://www.army.mod.uk/who-we-are/corps-regiments-and-units/royal-armoured-corps/queens-royal-hussars/> (Letöltés dátuma: 2019.09.02.)

¹¹⁶ The Royal Armoured Corps Elérhető: <https://www.army.mod.uk/who-we-are/corps-regiments-and-units/royal-armoured-corps/> (Letöltés dátuma: 2019.09.02.)

- Royal Scots Dragoon Guards, Light Dragoons;
- Huszárok - Queen's Royal Hussars, King's Royal Hussars;
- Dzsidasok, Svalizserek (Chevaux-léger) - Royal Lancers;
- Népfelkelő (tartalékos) könnyűlovasság - Royal Yeomanry, Royal Wessex Yeomanry, Queen's Own Yeomanry;
- valamint a világ első tank ezrede - Royal Tank Regiment.

A hadtest alakulatai közül a népfelkelő (yeomanry) könnyűlovassági ezredek teljesen tartalékos állományból állnak.

Érdekesség, hogy a huszárezredek öltözetét, felszerelését és a lószerszámzatot részletesen szabályozza a brit szárazföldi haderő ma is érvényben lévő öltözködési utasítása, mely kiemeli és hangsúlyozza az egyenruházat magyar husároktól való eredetét: „*HUSSAR: the Hungarian Hussar inspired a particular style of dashing light cavalry, and with it numerous exotic uniform details, in many armies. From 1806 onwards the British Army converted Light Dragoon regiments into Hussars, which became the largest category of the regular cavalry. This spectacular style of uniform was also widely adopted by Yeomanry regiments. Characteristic features of Hussar Full Dress in its final form include the fur Busby with its falling “bag”, plume and corded boss and the tunic fastened with ornate looping of cord etc. (with olivets, q.v., for officers and ball buttons for soldiers).*”¹¹⁷

A Királynő Huszársága, mint a brit haderő páncélozott hadtestének (The Royal Armoured Corps) reguláris ezrede 1993 szeptemberében a két korábbi önálló huszárezred, a Királynő Huszárezredének (The Queen's Own Hussars) és a Királynő Ír Huszárezredének (The Queen's Royal Irish Hussars) összevonásával alakult meg¹¹⁸. Jogelődjei okán a Brit Hadsereg legrégebbi lovassági ezrede, mely napjainkban modern páncélos eszközökkel van felszerelve.

A jogelőd két huszárezred közül a Királynő Huszárezredét (The Queen's Own Hussars) szintén két korábban nagy múltú huszárezred, a 3. Királyi Huszárezred (3rd The King's Own Hussars) és a 7. Királynői Huszárezred (7th Queen's Own Hussars) összevonásából alakították meg Angliában¹¹⁹. A Királynői Ír Huszárezred (The Queen's Royal Irish Hussars) pedig a 4. Királynői Huszárezred (4th Queen's Own Hussars) és a 8. Királyi Ír Huszárezred egyesítésével hozták létre 1958-ban az akkori Nyugat-Németországban.¹²⁰

¹¹⁷ Army Dress Regulations (All Ranks) Ministry of Defence PS12(A) January 2011 Nr. 01.231.

¹¹⁸ UK Ministry of Defence, Britain's Army for the 90s (London: HMSO CM1595 1991), 16

¹¹⁹The Queen's Own Hussars/ A királynő huszárezrede, Elérhető: <https://www.nam.ac.uk/explore/queens-own-hussars> (Letöltés dátuma: 2019.12.12.)

¹²⁰ The Queen's Royal Irish Hussars/ Királynői Ír Huszárezred, Elérhető: <https://www.nam.ac.uk/explore/queens-royal-irish-hussars> (Letöltés dátuma: 2019.12.12.)

Érdekesség, hogy a 4. Királynői Huszárezred (The 4th Queen's Own Hussars) tisztikarát a brit főnemesség alkotta és Winston Churchill 1895-ben ennek a huszárezrednek hadnagyaként szolgált, majd később 1941-től haláláig ezredesként az ezred tulajdonosa¹²¹ volt.

48. kép

Winston Churchill huszárhadnagy 1895-ben

Elérhető: <https://collection.nam.ac.uk/detail.php?acc=1992-10-143-1547> (A letöltés dátuma: 2019.12.14.)

A 8. Királyi Ír Huszárezred - The 8th Kings Royal Irish Hussars a 4-es huszárezred oldalán vett részt a krími háború véres balaklavai lovasrohamában, ahol az ezred állományának több mint 40%-át vesztette el rövid 20 perc alatt. A hatalmas veszteségek ellenére ennek a huszárezrednek sikerült megállítani az orosz kozákok ellentámadását¹²². A magyar vonatkozása miatt érdekesség, hogy a csata egyik “főszereplője” az a Luis Edward Nolan (1818. január 4 – 1854. október 25) huszárkapitány¹²³, segédtsit volt, aki ifjúkorában ugyanazon az osztrák Tulln-i katonai utászakadémián tanult, ahová Görgei Artúr (1818 január 30 – 1916 május 21)

¹²¹The Queen's Royal Hussars Today/A királynő huszársága napjainkban, Elérhető:

<https://winstonchurchill.org/publications/finest-hour/finest-hour-181/queens-royal-hussars-today/> (Letöltés dátuma: 2019.12.11.)

¹²²8th-kings-royal-irish-hussars/ A király 8. ír huszárezrede, Elérhető: <https://www.nam.ac.uk/explore/8th-kings-royal-irish-hussars/>; (Letöltés dátuma: 2019.09.11.)

¹²³BUTTERY, David (2008): *Messenger of Death: Captain Nolan and the Charge of the Light Brigade*, Barnsley, Pen & Sword, ISBN978-1-84415-756-3

tábornokunk is járt. Születési évüket tekintve évfolyam, esetleg osztálytársak is lehetnek. Nolan az akadémia elvégzése után több évig magyar huszárként szolgált¹²⁴, majd hazaérve Angliába két híres könyvet is írt a lovasság történetéről¹²⁵ és a lóképzésről¹²⁶. E mellett a magyar huszárnagyegység és az angol vadásznagyegység előnyeit kombinálva megalkotta a mai is használt univerzális angol sportnagyegység¹²⁷ elődjét.

Szervezete:

- parancsnokság;
- 1 parancsnoki és felderítő szakasz;
- 3 harckocsi század.

Napjainkban Németországban, Pedernbornban állomásozó ezred egy modern, Challenger 2 páncélosokkal felszerelt alakulat.¹²⁸ Az öbölháborús és a missziós tapasztalatok azt mutatják, hogy a tankoknak brutális harcértékük van, mivel a modern, nagy tűzerejű harckocsik jelentős pszichikai befolyást gyakorolnak a harcban résztvevőkre. A saját csapatokat bátorítják, az ellenséget pedig rémületbe ejtik. Emellett a harckocsik komoly felderítő képességekkel is rendelkeznek, melyek lehetővé teszik, hogy önállóan is felderítsék, majd megsemmisítsék az ellenséget.

A parancsnokság közvetlen alárendeltségében lévő parancsnoki és felderítő szakasz feladata az ellenség erejének, helyének, összetételének és sebezhető pontjainak megállapítása. A három, századonként 18 harckocsival felszerelt század pusztítja el vagy teszi harcképtelenné a felderített ellenséges erőket.

Főbb haditechnikai eszközei:

- Challenger 2 harckocsi;
- Warthog páncélozott terepjáró;
- Scimitar Mark 2 páncélozott felderítő jármű.

¹²⁴ NOLAN, Louis Edward: The training of cavalry remount horses, new edition, London, Parker son and Bourn., 1861. Page 3

¹²⁵ NOLAN, Louis Edward: Cavalry; Its History And Tactics, Third Edition, London 1860, Bosworth & Harrison, 215, Regent St.

¹²⁶ NOLAN, Louis Edward: The training of cavalry remount horses, new edition, London, 1861, Parker son and Bourn.,

¹²⁷ NOLAN, Louis Edward: Cavalry; Its History And Tactics, Third Edition, London 1860, Bosworth & Harrison, 215, Regent St., 323

¹²⁸ The Queen's Royal Hussars/A Királynő Huszársága, Elérhető: <https://www.army.mod.uk/who-we-are/corps-regiments-and-units/royal-armoured-corps/queens-royal-hussars/> (Letöltés dátuma: 2019.12.14.)

49. kép
A Királynő Huszárjai Irakban

Elérhető: <https://collection.nam.ac.uk/detail.php?acc=2007-06-8-28> (Letöltés dátuma: 2021.03.03.)

Feladata:

Az ellenséges erők felderítése és a harckocsik tűzerejével annak elpusztítása vagy legyőzése.

3.2.2 A KIRÁLY HUSZÁRSÁGA - THE KING'S ROYAL HUSSARS¹²⁹

50. kép
Az ezred sapkajelvénye

Elérhető: <https://www.army.mod.uk/who-we-are/corps-regiments-and-units/royal-armoured-corps/kings-royal-hussars/> (Letöltés dátuma: 2019.12.12.)

¹²⁹ The King's royal hussars/ A király huszársága, Elérhető: <https://www.army.mod.uk/who-we-are/corps-regiments-and-units/royal-armoured-corps/kings-royal-hussars/> (Letöltés dátuma: 2019.12.12.)

A Király Huszársága, mint a brit haderő páncélozott hadtestének (The Royal Armoured Corps) reguláris ezrede, a 3. hadosztály 12. páncélozott gyalogosdandárának (12th Armoured Infantry Brigade) kötelékébe tartozik. Jelenlegi formájában az ezred, négy történelmi önálló huszárezred összevonásából keletkezett két huszárezred, a Welszi herceg Huszárezrede (The Royal Hussars (Prince of Wales's Own)) és a 14/20 Királyi Huszárezred (14th/20th King's Hussars) összevonásával alakult meg 1992 december 4.-én Münsterben, Németországban. A Királyi Huszárok napjainkban nem Németországban, hanem az angliai Tidworth-ben, Wiltshire járásban állomásoznak.

51. kép

A Királyi Huszárok felderítő lovasjárőre Boszniában 1997-ben

Elérhető: <https://collection.nam.ac.uk/detail.php?acc=2018-01-70-7> (Letöltés dátuma: 2019.12.14.)

A Király Huszárságának híres négy jogelőd huszárezrede¹³⁰ a közül kiemelkedik a 10. királyi huszárezred (10th Royal Hussars (Prince of Wales's Own)), melyet 1715-ben Hertfordban még dragonyosként állítottak fel, majd III. György király átszervezte őket dragonyosból könnyű dragonyossá. Kitüntették magukat a Napóleon ellen a korai

¹³⁰ Jogelőd huszárezredek: 10. királyi huszárezred (a Welszi herceg ezrede) – 10th Royal Hussars (Prince of Wales's Own); 11. Huszárok - 11th Hussars; 14. királyi huszárezred - 14th King's Hussars; 20. Huszárezred - 20th Hussars, Elérhető: <https://www.nam.ac.uk/explore/kings-royal-hussars> (Letöltés dátuma: 2019.12.14.)

hadjáratokban, melynek következményeként 1806-ban a welszi herceg, akit elvarázsolt az „európai” huszárok csodálatos egyenruhája és eredményessége, átfegyverezte és átnevezte őket huszárezrednek. Így lett ez az ezred a legrégebb, legelsőként alapított brit huszárezred. Még huszárként, lovasítva harcoltak az I. világháborúban, majd a háborút követően Írországba, Egyiptomba és Indiába voltak „békefenntartók”. 1938-ban tértek vissza a brit szigetre, ahol megkezdték a huszárezred motorizációját és besorolták őket a páncélos hadtestbe. A 11. Huszárokról (11th Hussars) fontos megjegyezni, hogy 1928-ban ezt a huszárezredet legelsőként gépesítették és szerelték fel könnyű harckocsikkal. A 14. Királyi Huszárokról (14th King's Hussars) érdemes tudni, hogy a brit haderő egyik legjobban dekorált ezrede volt, kiemelkedő hősiességgel vettek részt a napóleoni háborúban, majd Indiában a második szikh- háborúban a legmegbízhatóbb ezredként harcoltak és később is, a Búr háborúban bizonyították magas harci szellemüket. A 20. Huszároknak (20th Hussars) aránylag rövid, de érdekes a története. Eredetileg 1858-ban a Kelet-Indiai Társaság állította fel Indiában, és mint a társaság lovassága vett részt az indiai lázadás leverésében. Később, 1862-ben, a Brit Hadsereg adoptálta az alakulatot és hivatalosan a hadrendben a 20. huszárezred nevet kapta. Hadtörténelmi érdekesség, hogy lőháton az I. világháború első és utolsó hónapjában harcoltak a nyugati fronton. A Török Birodalom fegyverletétele után az ezredet azonnal Palesztinába, majd Anatóliába vezényelték, ahol 1920-ban Izmirnél a török felkelők ellen lőháton végrehajtották a brit haderő utolsó huszárrohamát.

Szervezete:

- parancsnokság;
- A század: (A 20. huszárszázad - The Twentieth Hussar Squadron);
- B század: (A 14. huszárszázad - The Fourteenth Hussar Squadron);
- C század: (A 11. huszárszázad - The Eleventh Hussar Squadron);
- D század: (A 10. huszárszázad - The Tenth Hussar Squadron);
- támogató század (felderítő és logisztikai szakaszokkal).

Napjainkban a 4 harckocsi századból (a hadrendi számuk megegyezik a jogelőd huszárezredek számozásával) álló huszárezred egy modern páncélos alakulat, mely halogatóharcra és találkozóharcra specializálódott. A Sir Michael Fallon (Secretary of State for

Defence) által 2016-ban bejelentett brit haderőreform során a Király Huszársága a tervezett csapásmérő dandár (Strike Brigade) része lesz¹³¹.

Az ezred a támogató század állományában saját, Scimitar páncélozott felderítő harcjárművel felszerelt felderítő erővel rendelkezik, melynek feladata az ellenség és a terep felderítése. A felderített ellenséget a harckocsiszázadok tüzerejüket és mozgékonyágukat kihasználva pusztítják.

Főbb haditechnikai eszközei:

- Challenger 2 harckocsi;
- Scimitar Mark 2 páncélozott felderítő harcjármű.

52. kép

A Királyi Huszárok harckocsija – Challenger 2

Elérhető: <https://www.moddb.com/groups/armies-of-the-world-all-military-fans/images/the-kings-royal-hussars>;

(Letöltés dátuma: 2019.08.30.)

Feladata:

Alaprendeltetési feladatuk az ellenség erőinek felkutatása és azonnali kezdeményezéssel történő megsemmisítése.

¹³¹ FALLON, Sir Michael): Written statement - HCWS367, Strategic Defence and Security Review – Army, 2016, Elérhető: <https://www.parliament.uk/business/publications/written-questions-answers-statements/written-statement/Commons/2016-12-15/HCWS367/>, (Letöltés dátuma:2019.12.14.)

3.3 FRANCIAORSZÁG

3.3.1 AZ 1. „BERCHENY” EJTŐERNYŐS HUSZÁREZRED – 1ER RÉGIMENT DE HUSSARDS PARACHUTISTES (1ER RHP)

53. kép
Az ezred sapkajelvénye

Elérhető: <https://www.defense.gouv.fr/terre/nos-unites/nos-regiments/1er-regiment-hussards-parachutistes>
(Letöltés ideje:2021.12.12.)

Az 1. ejtőernyős huszárezred a francia szárazföldi haderő 3. hadosztályának, azon belül is a 11. ejtőernyős dandár egyetlen páncélozott technikával felszerelt légiszállítású és deszant képességekkel rendelkező ezrede.¹³² A könnyű lovasság minden feladatát modern haditechnikai eszközökkel látja el: harcfelderítés közvetlen harcérintkezéssel vagy az ellenség mélységében, páncélozott eszközök elleni harc és a saját területen oldal- és hátbiztosító feladatok.

Az ejtőernyős huszárezred elsősorban egy könnyű páncélozott eszközökkel felszerelt harcbiztosító alakulat, amelynek személyi állománya ejtőernyős alkalmazásra, technikai eszközei légideszant vagy légiszállítással való kijuttatásra van felkészítve. Az ezred jellemzően magában hordozza a régi huszárság kezdeményezőkézségét, agilitását, önállóságát, a huszár és az ejtőernyős képesség kettős specializációjával pedig a sokoldalúságot és ütőképességet. Ezen képességek alkalmazásával biztosítja a francia nemzeti érdekek és érdekeltségek hathatós érvényesülését több mint harminc éve a világ bármely pontján.

Az ezred eredete teljesen magyar vonatkozású.¹³³ A Rákóczi-szabadságharc után külföldre menekült gróf Bercsényi László Ignác,¹³⁴ gróf Bercsényi Miklós fia, II. Rákóczi Ferenc fejedelem testőrségének kapitánya, 1720-ban bujdosó magyarokból alapított meg Konstantinápolyban egy huszárezredet, amelyet Franciaország szolgálatába ajánlott. Az ezred lett a „Bercheny huszárság”, majd 1791-ben az „1. huszár ezred” és 1946-ban az „1. ejtőernyős

¹³²1er régiment de hussards parachutistes Elérhető: <https://www.defense.gouv.fr/terre/nos-unites/nos-regiments/1er-regiment-hussards-parachutistes> (Letöltés ideje: 2021.12.12.)

¹³³ ZACHAR József: A franciaországi Bercsényi-huszárezred története 1721–1791. Hadtörténelmi Közlemények, 105. 1992/ 4. 33–73.

¹³⁴ ZACHAR József: Bercsényi László (1689–1778). Hadtörténelmi Közlemények, 25. 1978/1. 68–114.

huszár ezred” nevet vette fel. Az ezred hosszú története során részt vett a lengyel örökösödési háborúban (1733), az osztrák örökösödési háborúban (1741–1748), a hétéves háborúban (1756–1763), a francia forradalmi háborúkban (1792–1802), a napóleoni háborúkban (1803–1815), a krími háborúban (1854), a francia–porosz háborúban (1870–1871), az algériai műveletekben (1871–1882), az I. világháborúban (1914–1918), a II. világháborúban (1940), az első indokínai háborúban (1948), az afrikai gyarmati háborúkban (1956–1961), UNIFIL (Libanon, 1978), az öbölháborúban (Kuvait, 1990), UNPROFOR, IFOR, KFOR missziókban (Jugoszlávia–Koszovó 1993, 1995, 1996, 1999, 2001, 2002, 2003, 2004, 2006, 2007, 2010-től napjainkig évente), ISAF misszióban (Afganisztán, 2003, 2006, 2007, 2008, 2010-től napjainkig évente).

Az ezred híven őrzi alapítójának emlékét és magyar gyökereit, aminek fontos megnyilvánulása, hogy az ezred indulóját, a *Le chant de Bercheny Hongrois-t*, a *Gyöngye violának letörött az ágát* mind a mai napig magyarul éneklik, és magyar vitézkötést viselnek a baretjükön.

Szervezete:

- 1 parancsnokság és logisztikai elem;
- légiszállítású könnyű páncélozott század;
- 2 felderítő és tűztámogató század;
- 1 tartalékos század;
- 1 különleges ejtőernyős szakasz.

Az összevont parancsnokság és logisztikai elem közvetlenül vezeti az alegységeket és egyben végzi a logisztikai támogató feladatokat a végrehajtó alegységek sikeres feladatvégrehajtása érdekében.

A három légiszállítású század könnyű páncélozott eszközökkel van felszerelve, és képes a kijelölt terepszakaszok és objektumok gyors elfoglalására és megtartására.

A két felderítő és tűztámogató század passzív és aktív felderítési feladatokat, valamint a légiszállítású századok tűztámogatását hajtja végre.

A tartalékos század csak különleges jogrendben kerül aktivizálásra, és alaprendeltetési feladatai megegyeznek a légiszállítású századokéval.

A különleges ejtőernyős szakasz alaprendeltetési feladata az ejtőernyős képesség fenntartása, az egyéni és teherernyők hajtogatása és a személyi állomány ejtőernyős felkészítése.

Főbb haditechnikai eszközei:

- PANHARD ERC 90 SAGAIE felderítő harcjármű 90 mm ágyúval;
- PANHARD VBL könnyű páncélozott terepjáró gépkocsi MILAN pct. rakétával;
- AMX 10 RCR felderítő harcjármű 105 mm ágyúval;
- VAB páncélozott szállító harcjármű.

54. kép

Az 1. ejtőernyős huszárezred huszár járóre missziós területen

Elérhető: <https://archives.defense.gouv.fr/terre/1-armee-de-terre/le-niveau-divisionnaire/3e-division/11e-brigade-parachutiste/regiments/1er-regiment-de-hussards-parachutistes.html> (Letöltés dátuma: 2021. 08. 31.)

Feladata:

Az ezred alaprendeltetési feladata az ellenség mélységében vagy a meghatározott helyen gyors légi- vagy szárazföldi manőverrel kijelölt objektumok, kulcspozíciók elfoglalása és biztosítása az összefegyvernemi csapatok beérkezéséig.

3.3.2 A 2. „CHAMBORANT” HUSZÁREZRED – 2E „CHAMBORANT” RÉGIMENT DE HUSSARDS (2E RH)¹³⁵

55. kép

Elérhető: <https://www.defense.gouv.fr/terre/nos-unites/nos-regiments/2e-regiment-hussards> (Letöltés dátuma: 2022.11.02.)

Az 1. ejtőernyős huszárezred mintájára 1735 januárjában gróf Esterházy Bálint József,¹³⁶ aki az 1. huszárezred kapitánya volt, a 2. huszárezredet is magyar önkéntesekből alapította, de igazán híressé André Claude de Chamborant¹³⁷ márki parancsnoksága alatt vált 1761–1791 között. Híres parancsnokának nevéől ismerik igazán: „Chamborant hussards”. Története folyamán többször átszervezték, modern fegyverzettel és felszereléssel látták el.

A 2. huszárezred a francia szárazföldi haderő Hírszerző Parancsnokságának (*Commandement du renseignement – COMRENS*)¹³⁸ alárendeltségébe tartozik. Az ezred a német határ mellett, Haguenau-ban állomásozik. A páncélozott eszközökkel felszerelt huszárjárőrök az ellenség mélységében, a kapott feladathoz biztosított teljes önállósággal és mérlegelési jogkörrel szerzik meg és továbbítják a kiküldő vagy kijelölt parancsnokságnak a felderítési adatokat. Teljes önállóságuk és mérlegelési jogkörük azt jelenti, hogy a felderített ellenséges célt, amennyiben úgy ítélik meg, hogy sikerrel pusztíthatják, meg is támadhatják az előljáró szándékának megvalósítása érdekében. Az ellenséges területen a huszárjárőrök alkalmazását tíz napra tervezik, logisztikai ellátmányt is ennyi időre visznek magukkal. A huszárjárőrök önálló feladatvégrehajtásra képesek és rejtetten vagy álcázott módon tevékenykednek.

¹³⁵ 2e régiment de hussards Elérhető: <https://www.defense.gouv.fr/terre/nos-unites/nos-regiments/2e-regiment-hussards> (Letöltés dátuma: 2022.11.02.)

¹³⁶ Esterházy Bálint László, Valentin comte d'Esterházy, fraknoi, gr. Magyar Katolikus Lexikon. Elérhető: <http://lexikon.katolikus.hu/E/Esterh%C3%A1zy.html> (Letöltés dátuma: 2019. 11. 22.)

¹³⁷ André-Claude de la Clavière Marquis de Chamborant. Elérhető: <https://www.amicalechamboranthussards.fr/> (Letöltés dátuma: 2019. 11. 22.)

¹³⁸ Commandement du renseignement (Hírszerző parancsnokság). Elérhető: www.defense.gouv.fr/terre/l-armee-de-terre/le-niveau-divisionnaire/commandement-du-renseignement/commandement-du-renseignement (Letöltés dátuma: 2019. 11. 20.)

Szervezete:

- 1 parancsnokság és logisztikai elem;
- 1 adminisztrációs és támogató század;
- különleges felderítő század;
- 1 felderítési adatfeldolgozó század;
- 2 tartalékos felderítő század.

A parancsnokság és logisztikai elem – hasonlóan az 1. ejtőernyős huszárokhoz – össze van vonva és közvetlenül vezeti az alegységeket, illetve végzi a logisztikai támogató feladatokat a végrehajtó alegységek sikeres feladatvégrehajtása érdekében.

Az adminisztrációs és támogató század a tervezett feladattal kapcsolatos háttérbiztosítási, híradóbiztosítási, térképészeti, térinformatikai feladatokat végzi és a feladat függvényében közvetlenül technikai eszközökkel és fegyverzettel támogatja a különleges felderítő századokból kikülönített huszárjárőrök (felderítő szervek) alkalmazását.

A négy különleges felderítő század alaprendeltetési feladata az előljáró tervei szerint alkalmazásra tervezett huszárjárőrök (felderítő szervek) állományának biztosítása.

A felderítési adatfeldolgozó század felelős a huszárjárőrök (felderítő szervek) által megszerzett és továbbított felderítési adatok feldolgozásáért, az előljáró információs igényének megfelelő jelentések elkészítéséért és időbeni felterjesztéséért.

A két tartalékos felderítő század csak különleges jogrendi helyzetben kerül aktivizálásra, így nem négy, hanem hat különleges felderítő század áll rendelkezésre.

Főbb haditechnikai eszközei:

- VB2L könnyű páncélozott felderítő jármű, mely nagytávolságú figyelő, kép- és adatrögzítő, ill. adatátviteli berendezésekkel, illetve optikai, fényképező és videó felszerelésekkel van felszerelve;
- Polaris MV850 quad.¹³⁹

¹³⁹ LAGNEAU, Laurent: Le 2e Régiment de Hussards sera bientôt doté de 48 nouveaux quads Polaris MV850. 2019. Elérhető: www.opex360.com/2019/05/21/le-2e-regiment-de-hussards-sera-bientot-dote-de-48-nouveaux-quads-polaris-mv850/ (Letöltés dátuma: 2019. 11. 22.)

56. kép

„Chamborant” huszár Polaris MV850 quaddal

Elérhető: www.opex360.com/2019/05/21/le-2e-regiment-de-hussards-sera-bientot-dote-de-48-nouveaux-quads-polaris-mv850/ (Letöltés dátuma: 2019. 11. 22.)

Feladata:

Felderítési adatok gyűjtése az ellenségről és a terepről.

3.3.3 A 3. „ESTERHÁZY” HUSZÁREZRED – 3ÈME „ESTERHAZY” RÉGIMENT DE HUSSARDS (3E RH)¹⁴⁰

57. kép

Az ezred sapkajelvénye

Elérhető: <https://www.defense.gouv.fr/terre/nos-unites/nos-brigades/brigade-franco-allemande/3e-regiment-hussards> (Letöltés dátuma: 2022. 11. 22.)

¹⁴⁰ Elérhető: <https://www.defense.gouv.fr/terre/nos-unites/nos-brigades/brigade-franco-allemande/3e-regiment-hussards> (Letöltés dátuma: 2022. 11. 22.)

A 3. huszárezred a francia szárazföldi haderő 1. hadosztályának állományába tartozó francia–német közös dandár (*Brigade Franco – Allemande – BFA*) egyik francia felajánlású ezrede. A huszárezred feladata harcbiztosítási felderítési feladatok önálló végrehajtása, amelynek során az ellenséget elsődlegesen a harcfelderítés aktív alkalmazásával derítik fel és a fegyverzet és tűzeszközök kombinált alkalmazásával pusztítják el. Kiemelt feladata az ellenség páncélos kötelékeinek felderítése, szétbontakozásának megakadályozása és a saját páncéltörő eszközökkel lehetőség szerinti pusztítása.

58. kép

A 3. huszárezred barettje a „hongrois” vitézkötéssel

Elérhető: <http://rh3res.unblog.fr/insignes-et-traditions/> (A letöltés dátuma: 2019. 08. 30.)

Az ezred állományának felkészítése és kiképzése arra irányul, hogy a huszárok erkölcsi hűségére alapozott hagyományos „tájékoztatni, harcolni és fedezni” feladatrendszerét a kezdeményezés, az önálló képességként meglévő hatásos tüzérő kihasználásával végezze. Az ezred aktívan részt vesz a francia érdekek szempontjából fontos nemzetközi missziókban: pl. Afganisztán, Elefántcsontpart, Koszovó, Libanon, Mali, Csád. Az ezred Franciaországban, hazai területen szintén részt vesz a Sentinel fedőnevű, terrorizmus elleni feladatokban.

A 3. huszárezredet 1764-ben Esterházy Bálint Miklós herceg, a 2. huszárezredet alapító Eszterházy Bálint József fia alapította az 1. és 2. huszárezred kiválogatott állományából, valamint elzászi és német önkéntesekből. Azóta is jelzőként viseli alapítója vezetéknevét. Az ezred alapítása óta végigharcolta az összes háborút, amelyben Franciaország részt vett.

Története során különösen kitüntette magát a Valmy, Jena, Eylau, Friedland Montereau, Ourcq, Ypres és La Marne alatti csatákban, valamint az 1952–1962 közötti gyarmati háborúban. Dicsőséges helytállásáért megkapta a „Liberation of the Croix de Guerre”¹⁴¹ kitüntetést.

Szervezete:

- 1 parancsnoki és logisztikai elem;
- páncélozott huszárszázad;
- 2 felderítő huszárszázad;
- 1 tartalékos század.

Az előző két huszárezredhez hasonlóan a parancsnoki és logisztikai elem itt is össze van vonva és közvetlenül vezeti az alegységeket, illetve végzi a logisztikai támogató feladatokat a végrehajtó alegységek sikeres feladatvégrehajtása érdekében.

A három páncélozott huszárszázad feladata a kihívó fél erőinek és eszközeinek felderítése, illetve a felderített célok pusztítása harccal.

A két felderítő huszárszázad feladata huszárjárőrök alkalmazásával irány-, terület- és terepszakasz-felderítés.

A tartalékos huszárszázad csak különleges jogrendi helyzetben kerül aktivizálásra, így nem három, hanem négy páncélozott huszárszázad áll rendelkezésre.

Főbb haditechnikai eszközei:

- AMX 10 RCR felderítő harcjármű 105 mm ágyúval;
- PANHARD VBL könnyű páncélozott terepjáró gépkocsi MILAN pct. rakétával;
- VAB páncélozott szállító harcjármű.

¹⁴¹ Les 250 ans du 3ème régiment de hussards de Metz. Elérhető: <https://france3-regions.francetvinfo.fr/grand-est/2014/02/12/les-250-ans-du-3eme-regiment-de-hussards-de-metz-413873.html> (Letöltés dátuma: 2019. 11. 21.)

59. kép

A 3. huszárezred járőre terepen

Elérhető: <https://archives.defense.gouv.fr/terre/1-armee-de-terre/le-niveau-divisionnaire/1re-division/3e-regiment-de-hussards.html> (Letöltés dátuma:2021.06.13.)

3.4 HOLLANDIA

3.4.1 BOREEL HUSZÁREZRED - REGIMENT HUZAREN VAN BOREEL (RHB)¹⁴²

60. kép

Az ezred sapkajelvénye

Elérhető: <https://www.huzarenvanboreel.nl/index.php/over-ons/historie-regiment/geschiedenis-van-het-zwaluwstaartje/> (Letöltés dátuma: 2021.12.13.)

¹⁴² Voorwoord regimentscommandant /Ezredparancsnoki előszó,

Elérhető: <https://www.huzarenvanboreel.nl/index.php/voorwoord-regimentscommandant/> (Letöltés dátuma: 2019.11.27.)

A hidegháborút követő haderőcsökkentés Hollandiában is hatással volt a haderőre, alakulatok szűntek meg ill. kerültek összevonásra. Jelenleg a holland királyi hadsereg fő szárazföldi erejét három dandár alkotja.

Történetét tekintve a tárgyalt huszárezredet 1813-ban Vilmos holland király hozta létre, amikor megbízást adott Willem Francois Boreelnek, aki 1795-től 1813-ig francia huszártisztként szolgált, egy holland huszárezred létrehozására. A hivatalosan 1814 szeptemberében állították fel és négy századból állt, 641 lóval és 677 huszárral. Az évek során az ezred hivatalos neve gyakran megváltozott, 1815 április 21-én hadrendszám 6. huszárezredre változott, majd 1893-ban az 1. huszárezred lett, de a köznyelvben mindvégig az egyenruhájuk színéről „kék huszároknak” hívták őket. Harcoltak az I. és a II. Világháborúban, majd 1947-ben, királyi rendeletben „Boreel huszárjai” hadrendi megnevezést kapták.¹⁴³

Szervezete:

- parancsnokság és támogató század;
- 43. harcfelderítő század;
- 13. harcfelderítő század;
- 11. légiszállítású felderítő század;
- harckocsi század;
- HUMINT felderítő század.

A Boreel huszárezred a holland haderő speciális ISR (Intelligence, Surveillance, and Reconnaissance) alakulata, melynek alegységei moduláris alapon kerülnek átalárendelésre a holland szárazföldi haderő dandárjaihoz.

Az ezred két harcfelderítő és a légiszállítású felderítő százada a Holland Királyi Hadsereg három aktív dandárának, a 43. gépesített dandár¹⁴⁴, a 13. könnyűdandár¹⁴⁵ és a 11. légiszállítású dandár¹⁴⁶, kötelékében találhatóak, mint dandár felderítő századok és a dandár érdekében végeznek felderítési feladatokat. A huszárezred HUMINT felderítő és harckocsi százada a szárazföldi parancsnokság érdekében hajtanak végre felderítési feladatokat.

¹⁴³ Historie Regiment Huzaren van Boreel/ A Boreel huszárezred története, Elérhető:

<https://www.huzarenvanboreel.nl/index.php/over-ons/historie-regiment/historie-regiment-huzaren-van-boreel/>, (Letöltés dátuma: 2019.11.30)

¹⁴⁴ 43 Gemechaniseerde Brigade/43. gépesített dandár, Elérhető:

<https://www.defensie.nl/organisatie/landmacht/eenheden/43-gemechaniseerde-brigade> (Letöltés dátuma: 2019.11.27.)

¹⁴⁵ 13 Lichte Brigade/ 13. könnyű dandár, Elérhető: <https://www.defensie.nl/organisatie/landmacht/eenheden/13-lichte-brigade> (Letöltés dátuma: 2019.11.27.)

¹⁴⁶ 11 Luchtmobiele Brigade/11. Légiszállítású dandár, Elérhető:

<https://www.defensie.nl/organisatie/landmacht/eenheden/11-luchtmobiele-brigade> (Letöltés dátuma: 2019.11.26.)

A gépesített dandárok harcfelderítő századjai három felderítő szakaszból, szakaszonként 8 járművel (FENEK) és 24 fős személyi állományból, páncéltörő szakaszból, logisztikai szakaszból és egy törzsszakaszból állnak. A páncéltörő szakasz egy raja TAC (Tactical Air Control) ill. FAC (Forward Air-control) feladatokat is képes végrehajtani.

Főbb technikai eszközei:

- Leopard 2A6 harckocsi;
- Fenek páncélozott felderítő harcjármű;
- KTM LC4 motorkerékpár.

61. kép

Fenek felderítő harcjármű

Elérhető: <https://renkum.nieuws.nl/kunstcultuur/39766/ook-de-huzaren-van-boreel-lopen-de-airborne-wandeltocht/>; (A letöltés dátuma:2019.09.01.)

Feladata:

Harcfelderítő feladatok végrehajtása az előljáró parancsnokság részére.

3.4.2 KATARINA AMÁLIA HERCEGNŐ HUSZÁREZRED- REGIMENT HUZAREN PRINSES CATHARINA AMALIA¹⁴⁷

62. kép
Az ezred parolija

Elérhető: <https://www.defensie.nl/onderwerpen/emblemen/emblemen-koninklijke-landmacht/regiment-huzaren-prinses-catharina-amalia> (Letöltés dátuma:2023.01.20)

Ezt a huszárezredet 2020. november 20-án a Van Sytzama huszárezred, az Orange hercege huszárezred és a Sándor herceg huszárezred örökségét őrző és 43. (holland) gépesített dandár alárendeltségébe tartozó 414. német-holland harckocsizászlóalj egy századából, egy protokoll lovas szakaszból és egy zenei részlegből létrehozták a Catharina Amalia hercegnő huszárezredet. Az ezred paroliján egy nehézlovassági lovat látunk, amely a modern nehézlovasságra, egy harckocsialegységre utal.

Szervezete:

A fentebb leírt szervezeti struktúrát folyamatosan fejlesztik. A tervek szerint az ezred parancsnokságból, törzsből, törzszakaszból, egy harckocsizászlóaljból, egy lovasított díszalegységből és egy zenei részlegből fog állni.

Főbb haditechnikai eszköze:

- Leopard 2A4

Feladata

A Holland Királyi Hadsereg vezérkari főnöke által meghatározott harcfelderítő és protokollfeladatok végrehajtása.

Az ezred lovasított protokoll díszalegysége

A holland vezérkari főnök elrendelte egy lovassági díszalegység felállítását, mely lovasított díszkíséretként reprezentálhatja a holland lovassági hagyományok és megjelenhet olyan állami rendezvényeken, mint a királyi beiktatás, királyi esküvő vagy királyi temetés. A

¹⁴⁷ Elérhető: <https://www.rhpca.nl/vereniging-rhpca/algemeen> (Letöltés dátuma: 2023.01.20)

Holland Királyi Hadsereg összes lovasezredéből származó önkéntes lovasok, akik nagyrészt tartalékosokból állnak, az év folyamán gyakorolnak a protokoll feladatokra egy oktatócsoport vezetése alatt. A kiképzési foglalkozások magukba foglalják a szablyagyakorlatokat, a szerszámzat karbantartását és a ló gondozását. A díszalegységbe felvétel előtt a jelentkezők többek között katonai lovasengedély vizsgát tesznek.¹⁴⁸

A díszalegység lovait elsősorban maguktól a lovasoktól vagy magánszemélyektől bérlik.

63. kép
Az ezred díszalegysége lovon

Elérhető: <https://www.sytzama.nl/wp-content/uploads/2023/10/RHPCA-CO-g-22.jpg> (Letöltés dátuma: 2023.03.21.)

¹⁴⁸ Elérhető: <https://www.rhpca.nl/nieuws/eerste-opkomst-cavalerie-ere-escorte> (Letöltés dátuma:2023.03.08)

3.5 KANADA

3.5.1 A 8. KANADAI HUSZÁROK - 8TH CANADIAN HUSSARS (PRINCESS LOUISE'S)¹⁴⁹

64. kép

A huszárezred sapkajelvénye

Elérhető: <https://www.canada.ca/en/army/corporate/5-canadian-division/8-canadian-hussars.html> (Letöltés dátuma: 2019.12.07.)

A kanadai hadsereg, mint a kanadai fegyveres erők szárazföldi komponense¹⁵⁰ a legnagyobb az ország honvédelmi rendszerében. Az ország geostratégiai helyzete¹⁵¹ és alacsony katonai fenyegetettségi szintje miatt tényleges és tartalékos állományával főleg missziós feladatokat hajt végre. Összetételét tekintve a kanadai hadsereg a területi lefedettség elvének megfelelően négy hadosztályból áll, melyek rendelkeznek mind aktív és tartalékos egységekkel.

Elhelyezkedésüket tekintve 2. kanadai osztály – Québecben, 3. kanadai osztály – Nyugat-Kanadában, 4. kanadai osztály – Ontarióban, 5. kanadai osztály – Kanada –atlanti részén diszlokál.

Ezen kívül rendelkezik egy doktrínális és kiképző központtal, egy ranger alakulattal és egy harci támogató dandárral (CCSB).

Napjainkban a 8. kanadai huszárezred a kanadai szárazföldi haderő 5. hadosztályának elsőlépcsős tartalékosokkal feltöltött páncélozott huszárezredeként működik.

¹⁴⁹ 8th canadian hussars/ 8. kanadai huszárok, Elérhető: <https://www.canada.ca/en/army/corporate/5-canadian-division/8-canadian-hussars.html> (Letöltés dátuma:2019.12.07.)

¹⁵⁰ Canadian Army of Today/ A kanadai haderő napjainkban, Elérhető: <http://www.army-armee.forces.gc.ca/en/index.page>, (Letöltés dátuma:2019.12.09.)

¹⁵¹ dr. habil. KRAJNC Zoltán mérnök alezredes: Kanada és a nemzetközi terrorizmus elleni harc (egy NATO-tagállam politikájának, és gyakorlatának elemzése), A geopolitikai tanács NATO tudományos pályázatára „a nemzetközi terrorizmus elleni harc kanadai szempontból” témakörben, 2007 Elérhető: <http://real.mtak.hu/6403/1/Kanada.pdf> (Letöltés dátuma: 2019.12.09.)

Az ezred jogelődjének az 1848 áprilisában tizenegy önálló lovascsapatból megalakult New Brunswicki Önkéntes Lovasságot tekintik. Hosszú története során 1872-ben vette fel a 8. Lovasezred, majd 1893-ban a 8. „Luise hercegnő” New Brunswicki Huszárok nevet. 1941. februárjában tartalékba helyezték, majd áprilisban megkezdődött az ezred gépesítése. A II. Világháborút követően, 1949-től, mint páncélos ezred szerepel a hadrendben. A 8. huszárezred jelenleg a legrégebb óta folyamatosan működő páncélozott ezred a kanadai haderőben.¹⁵²

Szervezete:

- ezredparancsnokság, törzs;
- 2 páncélozott huszárszázad (tartalékos).

A 8. kanadai huszárezred összetételében megfelel a tartalékos haderő moduláris képességeinek, melynek ezredparancsnoksága tervezi és szervezi a két tartalékosokból álló páncélozott huszárszázad feladatra történő felkészítését. Szervezeti struktúrája minősített jogrendi helyzetben modulárisan bővíthető. Az ezredparancsnoksága, törzse (Regimental Headquarters) és az „A” huszárszázad Moncton-ban, a „B” huszárszázad Sussex-ben, New Brunswick megyében állomásozik.

A kiképzési foglalkozásokat minden csütörtökön este 19.00-tól 22.00-ig tartják a huszárszázadok objektumában. Ezen kívül havonta egy hétvégén tartanak összevont kiképzést az ezredparancsnokság vezetésével. Ezen kívül májustól augusztusig nyári teljesidős szolgálatteljesítés vállalható a reguláris haderő alakulatainál.

Főbb haditechnikai eszközei:

- G Wagon - Light Utility Vehicle Wheeled (LUVW);
- Medium Support Vehicle System (MSVS);
- Tactical Armoured Patrol Vehicle (TAPV).

¹⁵² 8th canadian hussars/ 8. kanadai huszárok, Elérhető: <http://www.cmp-cpm.forces.gc.ca/dhh-dhp/his/ol-lo/vol-tom-3/par1/arm-bli/8CH-eng.asp>, (Letöltés dátuma: 2019.12.05.)

65. kép

A huszárajárőr műveleti területen

Elérhető: <http://www.army-armee.forces.gc.ca/en/vehicles/g-wagon.page>; (A letöltés dátuma: 2019.09.01.)

Feladata:

A huszárezred feladata a tartalékos állomány kiképzése és missziós feladatokra történő felkészítése. A felkészített tartalékos állománya a reguláris haderő utánpótlását képezi különösen a külföldi missziókban, mint például Ciprus vagy Afganisztán.

3.5.2 A SHERBROOKE HUSZÁROK - SHERBROOKE HUSSARS¹⁵³

66. kép

Az ezred sapkajelvénye

Elérhető: <https://www.canada.ca/en/army/corporate/2-canadian-division/the-sherbrooke-hussars.html> (Letöltés dátuma: 2019.12.08.)

¹⁵³ The Sherbrooke Hussars - A Sherbrooke huszárok, Elérhető: <https://www.canada.ca/en/army/corporate/2-canadian-division/the-sherbrooke-hussars.html> (Letöltés dátuma: 2019.12.08.)

A Sherbrooke huszárok a 2. kanadai hadosztály 35. kanadai dandárharcsoport tartalékos páncélozott felderítő ezrede. Az ezred feladata a tartalékos huszárok harcfelderítő feladatokra történő kiképzése és missziós feladatokra történő felkészítése. A két magas készenlétű tartalékos huszárszázaddal működő ezred több mint 100 tartalékosból áll.

A Sherbrooke huszárezred történetét 1866 szeptember 21.-re vezetik vissza, amikor Melbourne-ben megalapították a Sherbrooke gyalogos zászlóaljat. 1900-ban gyalogezreddé fejlesztették, majd 1940 novemberében gépesítették. 1946 április 1.-én ebből a gépesített ezredből hozták létre a 12. páncélos ezredet, majd 1946-ban átnevezték Sherbrooke ezrednek. 1965. február 15.-én a 7. és 11. huszárezreddel egyesítették és létrehozták a Sherbrooke huszárezredet.

Szervezete:

- ezredparancsnokság;
- 2 páncélozott huszárszázad (tartalékos).

Napjainkban, mint a 35. Kanadai dandárharcsoport harcfelderítő ezrede a tartalék haderő része. Az ezredparancsnokság kulcsbeosztásait tényleges állománnyal töltik fel, míg az alegységek teljes állománya tartalékosokból áll.

A tartalékos állomány kiképzési foglalkozásait szeptembertől júniusig minden kedd este 19.00-tól 22.00-ig tartják. Ezen kívül hétfőként, péntek estétől vasárnap délutánig tartanak összevont kiképzést.

Főbb haditechnikai eszközei:

- G Wagon - Light Utility Vehicle Wheeled (LUVW);
- Tactical Armoured Patrol Vehicle (TAPV);
- Military Commercial Off-The-Shelf (MilCOTS);
- Medium Support Vehicle System (MSVS).

67. kép

A huszárok lövészetén

Elérhető: <https://www.canada.ca/en/army/services/equipment/vehicles/g-wagon.html> (Letöltés dátuma: 2020.01.20.)

Feladata:

A magas készenlét fenntartásával személyi állománnyal támogatni a Kanadai Haderőt hazai és külföldi feladatainak ellátásában. Az ezred magas szinten végzi a tartalékos állomány kiképzését és felkészítését. A tartalékos állomány részére májustól augusztusig nyári teljesidős szolgálatteljesítés vállalható a reguláris haderő alakulatainál.

3.5.3 A KIRÁLYI KANADAI HUSZÁROK - THE ROYAL CANADIAN HUSSARS (MONTREAL)¹⁵⁴

68. kép
Az ezred sapkajelvénye

Elérhető: <https://www.canada.ca/en/army/corporate/2-canadian-division/the-royal-canadian-hussars-montreal.html> (Letöltés dátuma: 2019.12.05.)

Az ezred a 2. kanadai hadosztály tartalékos állományú 34. dandárharcsoportjának páncélozott felderítő alakulata. Fő feladatuk, hogy támogassák a reguláris haderőt hazai békefeladatainak ellátásában, ezenkívül részt vegyenek békefenntartó műveletekben és különböző ENSZ missziókban.

A Királyi Kanadai Huszárok történetét az 1879-ben megalakult 6. ideiglenes lovasezredre vezetik vissza, mely 1890-ben felvette a 6. „Connaught herceg” királyi kanadai huszárezred nevet. 1957-ben egyesítették a 17. „York-i herceg” királyi kanadai huszárezreddel, majd 1958-ban több lovassági alakulatból létrehozták a Királyi Kanadai Huszárokat.

Szervezete:

- ezredparancsnokság;
- alegységei: a Királyi Montréal-i lovasság, az 5. dragonyosok, a 6. huszárok, a 11. Argenteuil-i lovas vadászok, a 17. huszárok és a 1. motorizált géppuskások.

A jelenleg öt lovassági és egy gépkocsizó alakulatból álló összevont páncélozott felderítő ezred parancsnoksága tényleges állományból áll és Montrealban diszlokál. A hat alegység különböző településeken van elhelyezve.

Az alegységek tartalékos állománya kedd esténként 19.00-tól 22.00-ig tartja kiképzési foglalkozásait Montrealban. Ezen kívül hétfőn, péntek estétől vasárnap délutánig tartanak

¹⁵⁴ The Royal Canadian Hussars - A királyi kanadai huszárok, Elérhető: <https://www.canada.ca/en/army/corporate/2-canadian-division/the-royal-canadian-hussars-montreal.html> (Letöltés dátuma: 2019.12.05.)

összevont kiképzést és a tartalékos állomány részére májustól augusztusig nyári teljesidős szolgálatteljesítés vállalható a reguláris haderő alakulatainál.

Főbb haditechnikai eszközei:

- G Wagon - Light Utility Vehicle Wheeled (LUVW);
- Tactical Armoured Patrol Vehicle (TAPV).

69. kép

Kiképzésen (TAPV)

Elérhető: <https://canadianarmytoday.com/defining-the-tapv/>; (A letöltés dátuma: 2019.09.02.)

Feladata:

A magas készenlét fenntartásával személyi állománnyal támogatni a Kanadai Haderőt hazai és külföldi feladatainak ellátásában. A tartalékos állomány részére májustól augusztusig nyári teljesidős szolgálatteljesítés vállalható a reguláris haderő alakulatainál.

3.5.4 AZ 1. HUSZÁROK - 1ST HUSSARS¹⁵⁵

70. kép

Az ezred sapkajelvénye

Elérhető: <https://www.canada.ca/en/army/corporate/4-canadian-division/1-hussars.html> (Letöltés dátuma:2019.12.06.)

A huszárezred, mint a 4. kanadai hadosztály 31. kanadai dandárharcsoport páncélozott felderítő ezrede a kanadai tartalék haderő része, feladata kiképzett tartalékos személyi állomány biztosítása a Kanadai Haderő részére a hazai és az afganisztáni missziós feladatainak ellátásához. Az ezred magas szinten végzi a tartalékos huszárok kiképzését és felkészítését.

Az 1. huszárok története 1856-ban kezdődik a St. Thomas-i önkéntes lovascsapat és az Onatrio állambeli London első önkéntes lovascsapatának megalakulásával. A két önkéntes lovasságot 1863-ban nevüket megtartva összevonták és Onatrio állam reguláris haderejének része lett. 1888-ban átnevezték 1. huszárezred nevet, majd 1892-ben létszámát lecsökkentve átnevezték 1. huszároknak. Az I. VH-ban óriási veszteségeket szenvedtek a második Ypres-i csata lövészárk harcaiban. A II. VH-ban a D-naptól kezdve a háború végéig harcoltak.

Szervezete:

- ezredparancsnokság;
- 2 páncélozott huszárszázad (tartalékos).

Az ezred parancsnoksága és törzse, ill. egy huszárszázada az Ontario állambeli Londonban, míg a második huszárszázada Sarniában állomásozik

Az alegységek tartalékos állománya szeptembertől júniusig minden csütörtök este 19.00-tól 22.00-ig tartja kiképzési foglalkozásait, ezen kívül havi egy hétvégén gyakorlati foglalkozásokat tartanak. Májustól augusztusig a tartalékos állomány részére nyári teljesidős szolgálatteljesítés vállalható a reguláris haderő alakulatainál.

¹⁵⁵ 1st Hussars - Az 1. huszárok, Elérhető: <https://www.canada.ca/en/army/corporate/4-canadian-division/1-hussars.html> (Letöltés dátuma: 2019.12.06.)

Főbb haditechnikai eszközei:

- Tactical Armoured Patrol Vehicle (TAPV);
- G Wagon - Light Utility Vehicle Wheeled (LUVW);
- Medium Support Vehicle System (MSVS);
- Light Support Vehicle Wheel (LSVW).

71. kép
Műveleti területen

Elérhető: <https://www.theobserver.ca/2015/07/02/1st-hussars-association-seeking-to-set-up-monument-in-sarnia>
(a letöltés dátuma: 2021.01.12)

Feladata:

A magas készenlét fenntartásával személyi állománnyal támogatni a Kanadai Haderőt hazai és külföldi feladatainak ellátásában. A tartalékos állomány részére májustól augusztusig nyári teljesidős szolgálatteljesítés vállalható a reguláris haderő alakulatainál.

3.6 SPANYOLORSZÁG

3.6.1 A 4/II „hercegnő huszárjai” páncélozott lovassági harccsoport - Grupo de Caballería Acorazado "Húsares de la Princesa" II/4.¹⁵⁶

72. kép

A harccsoport címere

Elérhető: https://ejercito.defensa.gob.es/personal/Escudos/grupo_caballeria_acorazado_husares_princesa.html
(Letöltés dátuma: 2022.12.29)

1833. március 6-án Madridban létrehozták 4. sorlovasezredet, melyet a király María Isabel Luisa hercegnőnek ajándékozott. Mivel a hercegnő rajongott a huszárokért, ezért még abban az évben az ezred nevét 1. „Princesa” huszárezredre változtatta. Ma a spanyol huszárság egyetlen megmaradt zászlóaljharccsoport szintű szervezete őrzi a magyaroktól átvett könnyűlovasság ezen csapatnévének nevét és tradícióit. Jelenlegi alárendeltségét tekintve a szárazföldi haderő 1. „Aragón” dandár, 4. „Pavía” harcokoszred, második alárendelt alegysége.

Szervezete:

A harccsoport parancsnokságból, törzsből, két könnyűlovassági századból (ELAC)¹⁵⁷, felderítő részlegből, és egy nehéz aknavető szakaszból áll.

Főbb haditechnikai eszközei:

- VEC (Cavalry Exploration Vehicle);
- LMV Light Multipurpose Vehicle.

Feladata:

Harcfelderítési és biztosítási feladatok végrehajtása a dandárparancsnok érdekében.

¹⁵⁶Elérhető: https://ejercito.defensa.gob.es/unidades/Zaragoza/bri_aragon/Noticias/2022/077-p4-tirador.html
(Letöltés dátuma: 2022.12.29)

¹⁵⁷ Escuadrón Ligera de Caballería (könnyűlovassági század)

3.7 RÉSZKÖVETKEZTETÉSEK

Oly sok évszázadon keresztül a lovasság részére a mozgékonyt és az átütő erőt a ló adta, mely olyan elsőrendű és fontos volt, hogy a lovat harcban használó katonai erőnek nevet adott: lovasságnak nevezték el. Azonban a ló a lovasság számára csupán műveleti eszközzé vált azzal a nappal, hogy a tűz megsemmisítő hatása a lovasrohamot lehetetlenné tette és ezen a napon elveszítette a múltban jellegzetes támadó erejét, mert képtelenné lett az ellenség romboló tüzén lóháton áthaladni. A lovasság mélyreható átalakulását, a ló alkalmazásának mellőzését és felváltását motorizált és könnyen páncélozott harceszközökkel a harcban ezen körülmény kényszerítette ki, de nem szabad azonban a lovasságot a lóval összetéveszteni és azt mondani, hogy a lovasság ideje és létjogosultsága is letűnt. Ez a nézet a magyar katonai felsővezetésben a világháború után sajnos teret nyert, mely mind a mai napig hatással van.

Akik ezen a véleményen vannak elfelejtik, hogy a dán, a brit, a francia, a holland, a kanadai, vagy a spanyol haderőben a huszárság korszerű átszervezése és modernizációja azzal a céllal történt, hogy megfeleljen azon követelményeknek, melyek a parancsnoknak a műveletek irányításához biztosítja, hogy:

- valós információkat kapjon a szembenálló fél elhelyezkedéséről és harcértékéről,
- meglegyen a cselekvési szabadsága abban, hogy a lehető legrövidebb idő alatt a lehető legnagyobb erőt tudja a döntő vagy kritikus helyen összevonni.

A szövetséges haderők huszáralakulatainak átszervezése és motorizálása folyamán ezen célok megvalósulásának első követelménye volt a mozgékonyt megtartása, mert minden információnak csak akkor van értéke, ha idejében fut be, a műveleti biztonság csak akkor hatékony, ha elég messzire terjed ki és az erőknek a döntő helyen megfelelő gyorsasággal való összevonása akkor a leghatásosabb, ha az meglepő erővel hat az ellenségre. A második szükséges feltétele a megfelelő tüzérvé elérése, mert mind a felderítésnél, a biztosításnál vagy egyáltalán a műveleti feladat végrehajtásához mindig elengedhetetlen volt és maradt az ellenség ellenállásának vagy támadásának megtörése. Alapvetően minden katonai szervezetnek csak akkor van valós harci értéke, ha az elérendő célnak megfelel és maga ez a cél az, amely meghatározza azokat az eszközöket, melyekkel el kell látni.

A fentebb bemutatott huszárezredeknek alapvető jellemzői:

- a mozgékonyt,
- relatíve nagy erejű tüzerszközök hordozására alkalmas és platform rendszerű járművek,
- relatíve a harcokszító (páncélos) alakulatokétól kisebb, de még mindig „megfelelő”-nek mondható páncélvédettség,

- szervezetenként egységes egészet képeznek, ugyanakkor alegységei modulárisan alkalmazhatóak, átalárendelhetőek.

A különböző haderőfejlesztési programok során az adott haderő felsővezetése a lovassági alakulatoknál a lovak helyett modern technikai eszközök rendszerbe állításával az egyik legmagasabb harcértékkel bíró, gyors manőverező képességgel és tűzerővel rendelkező, valamint komplex feladatrendszerrel önálló alkalmazásra képes alakulatokat hozott létre.

A Gárdahuszárezred a dán haderő harcbiztosító, ugyanakkor egyik kiemelt reprezentatív alakulata, mely a Királyi Testőrség mellett a királyi ház tagjainak közvetlen szolgálatában áll, hasonló protokolláris őrző-védő feladattal, mint a brit királynő udvari lovassága. A válságkezelő műveletekben (KFOR, OIF, ISAF) a huszárság hagyományos harceljárásait modern páncélozott technikával alkalmazva tevékenykednek. Haditechnikai eszközeikből kitűnik, hogy moduláris alapokon képesek a kapott feladathoz és a várható szembenálló fél erejéhez viszonyított leghatékonyabb összetételben és tűzerővel fellépni.

A francia 1. ejtőernyős huszárezred a 3. hadosztály 11. ejtőernyős dandárjának könnyű páncélozott eszközökkel felszerelt harcbiztosító alakulata, amelynek személyi állománya ejtőernyős alkalmazásra, technikai eszközei légideszant vagy légiszállítással való kijuttatásra van felkészítve. Ezen képességek alkalmazásával biztosítja a francia nemzeti érdekek és érdekeltségek hathatós érvényesülését több mint harminc éve a világ bármely pontján. A 2. huszárezred a francia szárazföldi haderő felderítő-hírszerző ezrede. A felderítési feladatok végrehajtásához modern technikai eszközökkel rendelkeznek, amelyek között megtalálhatók a figyeléshez, fényképezéshez vagy filmezéshez szükséges eszközök is. A nagyteljesítményű technikai felderítő és adatátviteli eszközök lehetővé teszik számukra, hogy bázisukból több száz kilométeres távolságban is képesek legyenek a felderítési feladatok végrehajtására és a megszerzett adatok elektronikus továbbítására. A francia 3. „Eszterházy” huszárezred, az európai haderők élvonalába számító francia-német közös dandár egyetlen sokoldalúan moduláris harcbiztosító ereje, amely mind nemzeti, mind multinacionális környezetben vívott harcban nagy hatékonysággal alkalmazható. A huszárezred alegységei a legmozgékonyabbak a közös dandárban, és a közvetlen irányzású tüzescsoportjai (pct. ágyúk és rakéták) a legerősebb tüzescsoportok. A gyors manőverezőképeséggel és nagy tűzerővel rendelkező eszközeikkel képesek nemcsak gyorsan elfoglalni a terep kulcsfontosságú pontjait, hanem megfelelő tűz és mozgás kombinációjával meghatározott ideig megtartani azokat.

A fentiekből megállapítható, hogy a tárgyalt haderők a huszárezredek nagy hatékonyságú harcbiztosító képességük okán és – kisebb részben – ceremoniális okokból tartják hadrendben. A huszárezredek alegységei századszinten moduláris képességűek, amelyek

minden szempontból megfelelnek a modern elveken nyugvó feladatorientált harccsoportok összeállításával szemben támasztott alkalmazási követelményeknek. Ezen moduláris képességnek és a kor színvonalán álló technikai eszközeiknek köszönhetően mind a helyi kisháborúkban, mind a válságkezelő műveletekben hatékonyan alkalmazhatóak.

A rendszerben tartott modern huszárezredek közül a Boreel huszárezred a holland haderő speciális ISR (Intelligence, Surveillance, and Reconnaissance) alakulata, melynek alegységei moduláris alapon kerülnek átalárendelésre a holland szárazföldi haderő különböző dandárjaihoz. A Boreel huszárezred alegységei számára az azonos követelményrendszer és képességközpontú szemlélet lehetővé teszi, hogy függetlenül a kötelék jellegétől, zászlóalj- vagy dandárharcsoport, vagy a harcbevétel módjától, szárazföldi vagy légiszállítás, a harcbiztosítás folyamatos és hatékony legyen. A huszárezred szervezeti belső felépítése, az alegységek összetétele és technikai eszközei is predesztinálja az ideiglenes, adott feladatra létrehozott harcbiztosító kötelék gyors megalakítását, az előjáró szándéka szerinti átalárendelését vagy megerősítő erőként történő alkalmazását.

A kanadai huszárezredek, mint a kanadai hadosztályok tartalékerői, békeidőben elsősorban a reguláris kanadai szárazföldi haderő missziós feladatainak tartalékos humánereőforrással történő támogatását hajtják végre. Szervezeti struktúrájuk kialakítása és technikai eszközeik ennek megfelelő, célirányos és hatékony kiképzést szolgáltatnak.

A két brit huszárezred, Királynő Huszársága és a Király Huszársága, modern páncélos alakulatok, melyek halogatóharcra és találkozóharcra specializálódtak. A felderítő erőiknél rendszeresített Scimitar Mark 2 páncélozott felderítő harcjárműveik és a harcfelderítő századoknál rendszeresített Challenger-2 harcokocsik komoly felderítő képességekkel is rendelkeznek, melyek lehetővé teszik, hogy önállóan felderítsék, majd meg is semmisítsék az ellenséget. Hatékonyság tekintetében megfelelő képességekkel rendelkeznek a szembenálló fél harcászati kezdeményezésének megtörésére és jelentős veszteségokozással céljától való eltérítésre.

A reguláris és a tartalékos huszárezredek alegységei századszinten moduláris képességűek, melyek minden szempontból megfelelnek a modern elveken nyugvó feladatorientált harccsoportok összeállításával szemben támasztott alkalmazási követelményeknek. Ezen moduláris képességnek és a kor színvonalán álló technikai eszközeiknek köszönhetően, mind a helyi kisháborúkban, mind a válságkezelő műveletekben hatékonyan alkalmazhatóak.

Összességében megállapítható, hogy a tárgyalt huszárezredek az adott ország haderejében napjainkban kettős feladatot látnak el:

- ceremóniális megjelenítése az adott ország katonai lovaskultúrájának,
- műveleti harcfelderítő, biztosító vagy harcoló feladatok végrehajtása.

A fenti nemzetközi példák figyelembevételével látható, hogy a huszárság túlélte a 20. század világháborúit, a hidegháborút, a hidegháborút követő általánosnak nevezhető haderőcsökkentéseket és napjainkban a 21. század technikai színvonalának megfelelő, esetleg azt megelőző haditechnikai eszközökkel felszerelve klasszikus feladatrendszerének eredményes alkalmazásával, pl. az aszimmetrikus hadviselésben, a 21. századi hadikultúrának részévé maradt, sőt, régi pompás egyenruhájában tündökölve a ceremóniális eseményeken az adott ország katonai lovaskultúrájának és hagyományának őrzőjévé, megjelenítőjévé vált.

A fenti nemzetközi példák figyelembevételével a Magyar Honvédségben már beszerzett vagy beszerzésre tervezett modern, a színvonalának megfelelő, sőt azt esetenként megelőző haditechnikai eszközök lehetőséget adnak arra, hogy a továbbiakban a Magyar Honvédségben 2020-ban újra felállított ceremóniális feladatú huszárságot bemutassam és javaslatot tegyek egy modern haditechnikai eszközökkel felszerelt harcfelderítő huszáralakulat felállítására a modern 21. századi magyar haderőben.

4. FEJEZET

A MAGYAR HONVÉDSÉG HUSZÁRSÁGÁNAK ÚJRA ALAPÍTÁSA, FELADATAI ÉS JAVASOLT FEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA

Ebben a fejezetben bemutatom a magyar huszárság újra alapítását, de érintem a huszárság funkcionális szerepét a hazai biztonsági felfogásban, azzal a céllal, hogy rávilágíthassak a huszárság, maga a huszár sztereotip, esetenként anakronisztikus jellegű beágyazódására a magyarság köztudatában. Ezen alapulva a fenti külföldi ceremoniális és műveleti feladatrendszerek adaptációját kívánom hazai viszonyok között bemutatni, kiemelve a Magyar Honvédség ceremoniális huszárságának létrehozását, külön hangsúlyozva a visszaállítás fázisait és bizonyítani kívánom, hogy képességeikkel alkalmasak lehetnek más, nemcsak ceremoniális feladatok végrehajtására is. Ezen a területen az elemzés reális, történelmi hűségen alapuló elvégzéséhez, valamint, hogy a díszelgési feladatkör azonosítható legyen, első lépésként röviden be kívánom mutatni a huszárságon kívül a gyalogos, fegyverhasználati joggal felruházott, továbbá protokolláris testőrségi és a ceremoniális feladatokat ellátó speciális alakulatot is. Céloom továbbá, hogy a ceremoniális lovasított feladatokat ellátó alakulat további feladataira tegyek javaslatot. Vizsgáltam az oktatási rendszert és az iskolai lovasoktatást, illetve, hogy a 21. századi modern harc feltételeinek is megfelelő, modern haditechnikai eszközökkel felszerelt, műveleti feladatokra alkalmas huszárság létrehozására és annak feladataira tegyek indítványt.

4.1 A HUSZÁRSÁG FUNKCIONÁLIS SZEREPE A HAZAI KATONAI BIZTONSÁG-FELFOGÁSBAN

Hazai viszonylatban történelmi tény, hogy a II. Világháború után a biztonságpolitikai körülmények megváltoztak, a hidegháború és az 1955-ben létrehozott Varsói Szerződés előtt álló várható katonai konfliktus szükségessé tette a technikai modernizációt, melynek a szovjet mintát követő magyar kommunista katonapolitika szempontjából is erősen nem kívánatos nagy múltú magyar huszárság teljes mértékben áldozatul esett. A szovjet csapatok távozása, biztonságpolitikai környezet megváltozása és a politikai rendszerváltás lehetőséget adott a magyar haderőben a huszárság restaurációjára, azonban hazai biztonságpolitikával és a katonai biztonsággal foglalkozók joggal vélhették, hogy a huszárság kora végleg lejárt, nem lehet többé

része a modern magyar honvédelmi rendszernek. Ennek a felfogásnak alapvető eredeztetője és jellemzője lehet, hogy mi magyarok a huszárt csak lóval és lóháton tudjuk elképzelni, úgy ahogy évszázadokon keresztül megjelent a harcmezőn¹⁵⁸: festői egyenruhában, ficáncoló lovakon, fessen, nyalkán, pödrött bajusszal és éles szablyával a kezében. Ezt a képet őrizzük 20. századi halála után a magyar huszárról, aki a magyar kultúra századokon átívelő, vitán felüli közkedvelt katona-alakjaként ma is része a nemzettudatunknak. Ezt a huszárképet őrzik és jelenítik meg huszár hagyományőrző szervezetek és a Belügyminiszter alárendeltségbe tartozó¹⁵⁹, közrendvédelmi és tömegkezelési feladatok mellett másodlagosan protokoll, ceremóniális és turisztikai eseményeken huszárként – igaz bajusz nélkül - fellépő Nemzeti Lovas Díszegység¹⁶⁰ is. Ugyanakkor magyar katonai lovaskultúra hagyományainak ápolására létrejövő hagyományőrző szervezetek közül kiemelkedik az 1. Honvéd Huszárezred nyomdokain haladó Ludovika Huszár Díszszakasz¹⁶¹, melynek létrehozására jelentősnek mondható erőfeszítések történtek 2014-ben a Nemzeti Közszerológiai Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Karán. A protokolláris feladatokat végrehajtó díszszakasz parancsnoka akkor még hivatásos katona volt, állományát az egyetem hallgatói alkották.

A harminc évvel ezelőtti, de még talán napjainkban is aktuális hazai felfogás következményeként tapasztalhattuk, hogy a védelmi szektor Zrínyi 2026 haderőmodernizációs programjának tervezésekor a világszerte elismerten legmagyarabb eredetű huszárság hazai honvédelmi rendszer szereplőjeként való visszaállításának gondolata fel sem merült, annak biztonsági-, kül-, nemzet- és katonapolitikai hatásait senki sem vizsgálta. Ezek alapján kijelenthető, hogy a döntéshozók a hazai biztonsági felfogásban a Hungarikummá lett és a világon még mindig magyar „brand”-ként szereplő huszársággal, mint a hazai katonai biztonság és védelmi rendszer funkcionális szereplőjének nem szántak szerepet. Azonban ez a felfogás időközben módosult.

¹⁵⁸ NOLAN, Louis, E.: Cavalry; Its History And Tactics, Third Edition, London, 1860, Bosworth & Harrison, 215, Regent St., 323.

¹⁵⁹ Magyar Köztársaság Nemzeti Lovas Díszegysége működési rendjéről szóló 24/2005. (BK 14) BM utasítás

¹⁶⁰ A Nemzeti Lovas Díszegység 2006. október 23.-i zászlófelvonáson való díszelgése után a békés ünneplők ellen végrehajtott lovasroham és kardlapozás óta annak feladataiban csak rendőrállomány vesz részt.

¹⁶¹ SZABÓ, Tibor ; HORVÁTH, Tibor (Az interjú adta) Nyeregben a Ludovika Huszár Díszszakasz, BONUM PUBLICUM 2015 : 4 pp. 46-47. , 2 p. (2015)

4.2 A MAGYAR HONVÉDSÉG ÁLLAMI PROTOKOLL FELADATAIT VÉGREHAJTÓ ALEGYSÉGEK

4.2.1 A PROTOKOLL FELADATOKAT ELLÁTÓ GYALOGOS DÍSZELGŐ ALAKULAT

A Magyar Honvédség feladatai közül a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. törvény 36. § (1) b) és a (2) c) pontjai két olyan különleges feladatot - fegyverhasználati joggal a Szent Korona őrzését és fegyverhasználati jog nélkül az állami protokolláris feladatok teljesítésében részvételt - határoznak meg, melyek külön-külön is igénylik, hogy csak ezen feladatok végrehajtására a magyar haderőstruktúrában egy speciális rendeltetéssel bíró katonai alakulat működjön.

A Magyar Honvédség által védendő létesítmények kijelöléséről, valamint a magyar állam folytonosságát és függetlenségét megtestesítő ereklyék köréről és az őrzésükre vonatkozó szabályokról szóló 78/2011. (V. 12.) Korm. rendelet alapján a mai Magyar Honvédségben 2011-ben létrehozásra került a 32. Nemzeti Honvéd Díszegység (a mai 32. Testőrezred jogelődje), az a katonai szervezet, melynek alegységei – ország és világ előtt – a nemzet ünnep- és gyásznapjain, az állami- és katonai eseményeken, a kijelölt objektumok díszőrszolgálatának ellátásával megjelenítik a mai magyar haderő nemzeti egységét és ősi intézményét, régi és jelenkori dicsőségét, a magyar katona erkölcsi alapjait. A 32. Nemzeti Honvéd Díszegység 2011. november 01-jén került megalakításra és 2023. február 1- i hatállyal került átnevezésre 32. Testőrezredre¹⁶².

A Testőrezred Koronaőrőség (2023 február előtt Honvéd Koronaőrőség) fegyverhasználati joggal látja el az Országházban – vagy a kijelölt helyen – a Szent Korona és a levont nemzeti lobogó őrzését, közreműködik a nemzeti- és állami ünnepeken, a diplomáciai és egyházi eseményeken.

A Testőrezred Gyalogos Testőrség (2023 február előtt Honvéd Palotaőrőség) végzi Magyarország köztársasági elnökének állami és protokolláris feladataival kapcsolatos katonai díszelgési feladatokat, díszőrszolgálatot lát el a Köztársasági Elnöki Hivatalnak otthont adó Sándor-palotában, közreműködik a nemzeti- és állami ünnepeken és diplomáciai eseményeken.

A Testőrezred Lövészszázlój (2023 február előtt Honvéd Díszszázlój) Magyarország nemzeti és állami ünnepein, diplomáciai, társadalmi és katonai rendezvényein, illetve kegyeleti eseményeken jeleníti meg a magyar honvédet, díszőrszolgálatot lát el Magyarországon

¹⁶² 293/2023. (VII. 6.) Korm. rendelet a Magyar Honvédség által védendő létesítmények kijelöléséről, valamint a magyar állam folytonosságát és függetlenségét megtestesítő ereklyék köréről és az őrzésükre vonatkozó szabályokról szóló 78/2011. (V. 12.) Korm. rendelet módosításáról

felvont lobogójánál, végzi a katonai tiszteletadással kapcsolatos feladatokat, külföldi állami és katonai vezetők katonai tiszteletadással történő fogadását, az előljáró intézkedése szerinti kegyeleti feladatokat.

A 32. Testőrezred jogelődjénél, 32. Nemzeti Honvéd Díszegység állományában, a Kincsem Nemzeti Lovas Program 3.6.2¹⁶³ keretén belül 2020-ban megalakított Honvéd Huszár Díszalegység¹⁶⁴, mely az állami és katonai protokoll lovasított díszelgési feladatainak végrehajtását, valamint az országmárka szerves részét képező lovaságazat és a több évszázados magyar katonai lovaskultúra megőrzését és bemutatását hajtja végre. A honvédhuszárok lóháton vesznek részt az állami, katonai protokolláris, turisztikai és lovaseseményeken, Honvéd Huszár Lovasiskolát működtetnek a Lipicai Lovasközpontban, ill. a kijelölt helyen magyar stílusú huszárló-kiképzési bemutatókat tartanak, lovasversenyeken indulnak ill. szerveznek.

A fejezet továbbiakban ezen protokolláris huszáralegység létrehozását és tervezett protokolláris feladatait tárgyalja.

4.3 A PROTOKOLL FELADATOKAT ELLÁTÓ HONVÉDHUSZÁRSÁG ÚJRA ALAPÍTÁSA

A „Budapest és az agglomeráció fejlesztésével összefüggő állami feladatokról, valamint egyes fejlesztések megvalósításáról (...)” szóló 2018. évi XLIX. törvény feladat-meghatározása alapján - a Nemzeti Hauszmann Program keretében - megújuló Budai Palotanegyed értékmegőrző és méltó használatának, fenntartásának és bemutatásának, fenntartható fejlesztésének, valamint tervszerű és egységes szemléletű helyreállításának biztosítása kiemelt jelentőségű közfeladat. Ezért a Honvédelmi Minisztérium kapcsolódva a Kincsem Nemzeti Lovas Programhoz a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. törvény 36. § (2) c) és a Magyar Honvédség által védendő létesítmények kijelöléséről, valamint a magyar állam folytonosságát és függetlenségét megtestesítő ereklyék köréről és az őrzésükre vonatkozó szabályokról szóló 78/2011. (V. 12.) Korm. rendelet 3.§ (1) pontjaiban meghatározott feladatok végrehajtására - a Miniszterelnökség felkérésére - egy munkacsoportot¹⁶⁵ hozott létre 2015 februárjában, melynek alapvető feladata volt, hogy előkészítse a Magyar Honvédség részeként a Honvéd Huszár

¹⁶³ Elérhető: <http://old.magyar-lovaskultura.hu/pages/nlp.htm> (Letöltés dátuma: 2019.09.23)

¹⁶⁴ Jelenlegi elnevezése Magyar Honvédség Vitéz Szurmay Sándor Budapest Helyőrség Dandár Gróf Nádasdy Ferenc Huszárosztály

¹⁶⁵ HM munkabizottsági jegyzőkönyv 2015.02.20. Jkv sz. 61-74/2015. Vezeti Kun Szabó István vezérőrnagy (HM TKHÁT, helyettese Korom Ferenc dandártábornok (HVK HDMCSF)

Díszalegység (a továbbiakban: HHD) létrehozását és működtetését. A munkacsoport 2015 júniusára kidolgozta a tárca szintű koncepciót. A további előkészítési és tervezési folyamat vezetését a Honvéd Vezérkar vette át ill. a Vitéz Szurmay Sándor Budapest Helyőség Dandár folytatta¹⁶⁶.

A kidolgozó munka során az alábbi javaslatok kerültek megfogalmazásra¹⁶⁷:

1. A Magyar Honvédség közmegebecsültségének megfelelően vegyen részt kiemelt közfeladatok, különösen a Nemzeti Hauszmann Program és a Kincsem Nemzeti Lovasprogram megvalósításában,
2. A Magyar Honvédség meglévő katonai képességeinek kihasználásával, ill. nemzetközi és nemzeti elismertségen nyugvó tradicionális képesség újraélesztésével növelje társadalmi láthatóságát,
3. A Budai Palotanegyed történelmi arculatának és hagyományainak megfelelő katonai feladatok végrehajtásával a Magyar Honvédség járuljon hozzá:
 - lovasított és gyalogos protokolláris objektumórzési és díszelgési feladatok végrehajtásával a biztonság megőrzéséhez és növeléséhez;
 - a diplomáciai és más protokoll események színvonalának emeléséhez;
 - a ceremóniális katonai jelenléttel és programelemekkel az idegenforgalom fejlesztéséhez;
 - a magyar katonai lovaskultúra ill. lófajták bemutatásával a magyar lótenyésztés és értékesítés fejlesztéséhez;
 - Magyarország Nemzeti Lovas Díszegységének a 24/2005. (BK 14.) BM utasításban meghatározott feladataihoz.
4. A Honvéd Huszár Díszalegység kezdeti műveleti készenlétét 2021. március 15.-re érje el.
5. A honvédhuszárság feladatait békeidőszakban alapvetően protokolláris, az attól eltérő helyzetben a huszárság eredeti feladatrendszerén belül objektumbiztosítási feladatokra kell tervezni és felkészíteni.
6. A lóháton megjelenő honvédhuszárság egyidejűleg reprezentálja a nemzet katonai lovaskultúráját, hagyományait és a megújuló Magyar Honvédséget,
7. Magyarország Nemzeti Lovas Díszegységével együttműködve vagy önállóan vegyen részt az állami, katonai protokolláris, kegyeleti és egyházi díszelgési feladatok teljesítésében,

¹⁶⁶ 284/2018 sz. HVKF parancs Elérhető:

<http://www.kozlonyok.hu/kozlonyok/index.php?m=0&p=kozltart&ev=2018&szam=9&k=13> (Letöltés dátuma:2021.04.12.)

¹⁶⁷ MH BHD dandárparancsnok írásos jelentése Nytsz. 510-20/2018

8. járuljon hozzá az országimázs, a nemzeti öntudat erősítéséhez, a honvéd tisztképzés és katonai pályára irányítás, az iskolai lovasoktatás és lovaglás népszerűsítéséhez, a huszár hagyományőrzés támogatásához.
9. Katonadiplomáciai szempontból - a HM Nemzetközi Főosztály irányítása és az MHP szakmai vezetése mellett - kapcsolja össze a NATO tagországokban a 21. században is működő, magyarok által alapított vagy magyar mintára szervezett, 11 modern huszárezredet, valamint a működő tradicionális lovassági alakulatokat.
10. Társadalmi kapcsolatok vonatkozásában - a HM HOÁT irányítása és az MHP szakmai vezetése mellett - járuljon hozzá az iskolai lovasoktatás és lovaglás népszerűsítéséhez, a huszár hagyományőrzés
11. A honvédhuszárok egyéni és kötelékben történő megjelenésükkel a köztudatban élő, a Hungarikummá minősített magyar huszárra jellemző nemzeti jelleget, jegyeket hangsúlyozzák.
12. A honvédhuszárok díszöltözeti formái a nemzeti színeket jelenítse meg, a fehér ezüstszínnel váltható ki. Kiemelt díszelgési feladatokon díszöltözete harmonizáljon a Nemzeti Lovas Díszegység öltözetével. A napi szolgálati díszöltözete a Hauszmann-féle eredeti átépítést követően a Budavári Palotában szolgálatot teljesített lovas alakulat jellegzetességeit hangsúlyozzák.
13. A lovasított díszelgési feladatokat alapvetően szürke színű, lipicai fajtához tartozó, állami ménesgazdaság által tenyésztett lovakkal kell tervezni, melyek nem kerülnek a HM tulajdonába. Az állami tulajdonú lovakat költségvetési szervek közötti kölcsönös előnyöket biztosító, térítésmentes használatba adási megállapodásban kell használatba venni. A lovak és a személyi állomány lovaskiképzésére huszár lovasiskolát kell működtetni egy állami lovasintézményben. A kiképzett huszárlovak értékesíthetők az állam által.
14. A felállítást 2020. július 1-től az alábbi három ütemben, a meglévő üres beosztások felhasználásával és feltöltésével kell tervezni:
 - I. ütem: Huszár Előkészítő törzs felállítása - 2020. július 1 - 2020. október 1.
 - II. ütem: Huszár Előkészítő részleg felállítása - 2020. október 1- 2021. március 15.
 - III. ütem: Honvéd Huszár Díszegység működtetése – 2021. március 15.-től.
15. A Honvéd Huszár Díszegység szervezeti tagozódása a 32. Nemzeti Honvéd Díszegység állományába történjen, egyik végrehajtó alegységként az alábbi összetételben:
 - Parancsnokság: a napi szolgálati tevékenység tervezési, szervezési, vezetési és koordinációs tevékenységének végzése, állategészségügyi biztosítás;

- Kiképzési részleg – Huszár Lovas Iskola (Szilvásvárad) – lóképzés és lovasoktatás, lovarda szakmai működtetése, igény szerint huszár bemutatók a Lipicai Lovas Központban;
- Huszár szakasz(ok): napi belső és külső szolgálatok, protokoll kirendelések, díszelgési feladatok, huszár alaki bemutatók végrehajtása;
- Szállásmesteri (Logisztikai) részleg: a HHD alaprendeltetési feladatainak logisztikai biztosítása, lovarda kiszolgálási feladatok.

A fenti javaslatok a legmagasabb vezetői szinten elfogadásra kerültek és 2019 januárjában honvédelmi miniszteri utasításban¹⁶⁸ került meghatározásra a felállítás. A meghatározott feladat és a jóváhagyott tervek alapján Dr. Vidoven Árpád, HM közigazgatási államtitkárának és Korom Ferenc vezérezredes, a Magyar Honvédség parancsnoka közös irányítása alatt elkészült a felállítás erőforrástervezése, a ruházati formák és lószerszámzat felhasználói és műszaki követelményei, megkezdődtek a jogszabályok és a feladatrendszer áttekintése és kidolgozása, melynek keretén belül előkészítésre került a lovak biztosítása céljából az Agrárminisztériummal (a továbbiakban: AM) és az Állami Ménesgazdasággal Szilvásváraddal (a továbbiakban: ÁMG Sz) az együttműködési megállapodás. 2020 elején Dallos Gyula, AM Kincsem Nemzeti Lovas Program megújításáért és végrehajtásáért felelős miniszteri biztos¹⁶⁹, szakmai útmutatásai alapján és Cseri Dávid, az ÁMG Sz igazgatója, vezetésével megkezdődtek a lipicai csikók kiválogatása és a Lipicai Lovas Központban az elhelyezési és kiképzési feltételek megteremtése. 2020. július 1-én Dallos Gyula miniszteri biztos ünnepélyesen megnyitotta a 32. Nemzeti Honvéd Díszegység parancsnokának alárendeltségében létrehozott Huszár Előkészítő Törzs (a továbbiakban: HET) kiképzését és szimbolikusan átadásra került az első lipicai hátszló. Az I. ütem 8 fővel és 8 lóval megkezdődött.

Az I. ütemben a HET munkája elsődlegesen a kapott csikók kiképzésére irányult, azzal a céllal, hogy a fiatal lipicai lovakat díszelgési feladatra készítsék fel. Dallos Gyula díjlovas örökös magyar bajnok, az Agrárminisztérium miniszteri biztosa több alkalommal szakmailag ellenőrizte, illetve segítette a HET lovainak kiképzését a szilvásvárad Lipicai Lovasközpontban.

¹⁶⁸ A honvédelmi szervezetek 2019. évi feladatainak, valamint a 2020–2021. évi tevékenysége fő irányainak meghatározásáról szóló 3/2019. (I. 31.) HM utasítás Elérhető:

<http://www.kozlonyok.hu/kozlonyok/Kozlonyok/13/PDF/2019/2.pdf> (Letöltés dátuma:2021.02.12.)

¹⁶⁹ Agrárminisztérium, miniszteri biztosok, Elérhető: <https://kormany.hu/agrarminiszterium/miniszteri-biztosok> (Letöltés dátuma: 2021.04.12.) 2022. szeptember 1-től a Honvédelmi Minisztérium magyar katonai lovaskultúráért és lovassportért felelős miniszteri biztosa.

A II. ütemben 2020. október 1-i hatállyal az előkészítő törzsből felállításra került a Huszár Előkészítő Részleg (a továbbiakban: HER), amelynek létszáma a toborzás eredményének köszönhetően 17 főre és 13 (3 kiképző és 10 kiképzendő) lóra bővült. Fontos dátum volt 2021.01. 28-a, mivel ezen a napon került aláírásra a háromoldalú együttműködési megállapodás (MGEF/38-1/2021) a Honvédelmi Minisztérium, az Agrárminisztérium és az Állami Ménesgazdaság Szilvássvárad között. Ez a megállapodás biztosította az alapot az állami lovak használatba vételéhez ill. velük végzett a lovasított tevékenységhez. A HER 2021.02.18.-án teljes személyi és lóállományával felköltözött Budapestre a Nemzeti Lovardába, majd 2021.03.12-án az MH BHD dandárparancsnoka megsejmelte a HER készenlétét az alaprendeltetési feladatokra, melyet megfelelőre értékelte.

A III. ütemben 2021. július 1-től a felállításra került a 32. Nemzeti Honvéd Díszegység egyik végrehajtó alegységként a Honvéd Huszár Díszalegység (a továbbiakban: HHD), mely május 1.-től bérelt objektumba, Gombára költözött. A HHD május 1-től november 1-ig havonta egy hétvégén látott el huszár díszjárőrszolgálatot hat lóval a Budavári Palotában és 2021. augusztus 20-tól a Magyar Honvédség által védendő létesítmények kijelöléséről, valamint a magyar állam folytonosságát és függetlenségét megtestesítő ereklyék köréről és az őrzésükre vonatkozó szabályokról szóló 78/2011. (V. 12.) Korm. rendelet 3. § (1) bekezdése alapján az állami protokolleseményeken hajtott végre lóháton díszelgési feladatokat.

2022. szeptember 15-i hatállyal a HHD kivált a 32. Nemzeti Honvéd Díszegység állományából és a Vitéz Szurmay Sándor Budapest Helyőrség Dandár Honvéd Huszár Díszegység megnevezéssel, a dandár zászlóalj jogállású szervezete lett (parancsnokságom alatt) a dandárparancsnok közvetlen alárendeltségében. A következő fontos dátum 2023. február 1-e, amikor a neve Gróf Nádasdy Ferenc Huszárosztályra (a továbbiakban: NF. Hu. o.) változott. Szervezeti alárendeltsége, protokolláris feladatrendszere nem került változtatásra.

A visszaállítás során szakterületenként végrehajtott feladatok:

Személyügy:

Toborzás-feltöltés vonatkozásában a huszárság létszámának feltöltését belső és külső toborzással, a HHD részére célirányosan engedélyezett toborzótevékenység jogának megadásával került végrehajtásra. A jelentkezéskor előny volt a lovas végzettség vagy tapasztalat.

Hadművelet/ Kiképzés:

A hadműveleti és kiképzési részleg a II. ütemben kezdte meg a munkáját. Hadműveleti vonatkozásban kidolgozásra kerültek a belső működési szabályzók és a kirendelési parancsok, melyek a dandár Protokoll, Delegációs és Rendezvényszervező Igazgatósága által megadott

adatok (feladat, idő, hely) alapján a ceremóniális rendezvényekre kivonult a kirendelt állomány. A heti feladatok, beleértve a teljes spektrumú szakterületeket is, heti vezető értekezleten kerültek meghatározásra és ez alapján került kiadásra heti parancs. A részleg dolgozta ki a lovas és lóképzéshez alkalmazható ideiglenes kiképzési szabályzókat is.

Ezeket fontosnak tartom itt részletesen ismertetni, hiszen ezekből is világosan kitűnik a protokoll feladatra való célirányos felkészülés.

Szabályzatok:

A HHD részére alkalmazásra javasolt, korábban rendszeresített szolgálati könyvek:

1. Kiképzés:

- Lovaglás és lóidomítás: Lovaglás, Hajtás és Málhásállatvezetés, Budapest, 1937.
- Vívás: Oktatás a Kardvívásban, Budapest, 1886.; Gyakorlati Szabályzat a Magyar Királyi Honvéd Lovasság számára, Budapest, 1900.
- Alaki kiképzés lóháton: Gyakorlati Szabályzat a Magyar Királyi Honvéd Lovasság számára, Budapest, 1900.
- Alaki tevékenység díszelgési(kegyeleti) feladatok során: Magyar Köztársaság Nemzeti Lovas Díszegység Huszár Hagyományőrző Alaki Szabályzata (BM.OFI.2004.)
- Lovardai alaki tevékenység: vitéz Bíró József: Segédlet a lovarda megtartásához (reprint), Gabbiano Print Bt.,2008

2. Tartás és állategészségügy: A szolgálati ló ellátása, alkalmazása és egészségvédelme (BM könyvkiadó 1982.)

Logisztika:

A logisztikai és szállásmesteri részleg szintén a II. ütemben állt fel. A kidolgozói és tervezői munka folyamatában a ceremóniális feladatokra alkalmas ruházat és lószerszámzat, valamint a lószállító járművek nagy súlyt kaptak, mert az értékét tekintve közbeszerzési eljárásokat kellett indítani.

Ruházat:

A huszárok öltözeti formái tekintetében díszruházat, szolgálati díszruházat és kiképzési változatokat kellett kidolgozni.

Az állami protokoll eseményeken a díszruházat az 1848-49 forradalom és szabadságharc Coburg huszárezredének ruházatával (a Nemzeti Lovas Díszegység öltözete), ill. annak ruházati cikkeivel harmonizál. Az összképet tekintve a karmazsinvörös csákó, sötétzöld mente és dolmány tört fehér prémezéssel, fekete nyakra való sál, piros magyar nadrág

összeállítást kiegészítő ezüstszinórozással és gombozással ad hangsúlyt a megjelenésnek, illetve jeleníti meg a nemzeti színeket. A tiszti egyenruha a csizma díszítésében, illetve vállszijas tölténytáska és a zsinóröv színében tér el a legénységitől. Téli változathoz fehér körköpennyel (esővédelem), fekete téli kesztyűvel és téli alsóruházattal kellett ellátni az állományt. Egy fő részére a díszruházatból két rend nyári és egy téli öltözet beszerzése volt szükséges.

A szolgálati feladatokra (pl. Budavári Palota) tervezett díszruházat a monarchia huszárságának I. világháború előtt rendszeresített ruházatával harmonizál: piros csákó ezüst sujtással, sötétzöld mente és dolmány ezüst színű 5 sorban vart zsinórzattal, fekete nyakravaló sál, piros magyar nadrág ezüst zsinórzattal és a galléron rendfokozattal, fekete lovaglókésztyű, csizma és felcsatolható sarkantyú. A téli változathoz fehér körköpennyel (esővédelem), sötétzöld mentével, fekete téli kesztyűvel és téli alsóruházattal kellett ellátni az állományt. Egy fő részére a szolgálati díszruházatból két rend nyári és egy téli öltözet beszerzése volt szükséges.

Díszruházat

Szolgálati díszruházat

73. kép
Protokoll ruházati formák (saját felvétel)

A lószerszámzat kiképzési és díszelgő lószerszámra került megosztásra. A kiképzési lószerszám a kiképzési feladatokon, míg a díszelgő lószerszám az állami protokoll és szolgálati kirendelések alkalmával került használatra. Darabszámvetés szerint a lovak kiképzéséhez szükséges a lovak száma + 4 tartalékkészlet kiképzési lófelszerelés, a lovak száma + 2 tartalékkészlet lóápoló eszköz, valamint a díszelgésekhez és szolgálati feladatokhoz a lovak száma + 2 tartalékkészlet a Nemzeti Lovas Díszegységénél rendszeresített díszelgő lószerszám beszerzése volt szükséges.

74. kép

Megjelenési összkép a protokoll eseményeken lóháton

Elérhető: <https://www.onkormanyzat.szilvasvarad.hu/hirek/1761-lipicai-lovak-orzagos-esemenyeken> (Letöltés dátuma: 2022.11.04)

A kiképzési ruházat a mai díszelgő gyalogsági alakulatok Tihany-típusú díszöltözetével harmonizál: évszaknak megfelelő Tihany anyagból gyártott Bocskai sapka, zubbony kék huszárparolival, díszelgő díszöv, barna lovaglónadrág, fekete csizma. Az öltözeti formához engedélyezett a 15 M gyakorló zubbony, a barna csizma és a kobak viselése.

75. kép

Kiképzési öltözeti forma

Elérhető: <https://bhd.honvedseg.hu/cimke/verseny/page/2/> (Letöltés dátuma: 2022.11.06)

Fegyverzet:

A huszárak meghatározott díszöltözeti formáihoz az 1850 M huszárszablya, arany bojt és csatlék biztosítása szükséges. A lovak nélküli, nem díszelgési feladatok vonatkozásában pedig CZ Scorpion EVO 3 lőfegyverrel kerültek ellátásra.

Gépjármű és haditechnika:

A lóállomány mozgatásához az I. ütemben 3 db 4x4 meghajtású pick-up terepjáró vonóhoroggal, ill. a hozzá tartozó 3 db kétlovas lószállító beszerzése volt szükséges, mely a végállapotra kiegészül 3 db felépítményes 2 ló szállítására alkalmas, továbbá 8 ló szállítására alkalmas lószállító járművel. Az eszközök a lovak igény szerinti mozgatását (pl. váltás a Budavári Palotában) és nagyobb orvosi vizsgálatokra szállítását, biztosítják.

Lovak:

A huszárság visszaállításához és működéséhez szükséges hátszló (lóállomány) a jelenleg is állami tulajdonban lévő nemzeti méneshirtokok lóállományából, megfelelő kiválogatást és felkészítést követően került megoldásra. Az együttműködési megállapodásban az agrárminisztérium vállalta, hogy – az Állami Ménegazdaság Szilvásvárad útján - a honvédelmi minisztérium részére a Ménegazdaság által tenyésztett, három évesnél idősebb őshonos magyar fajtájú lovakat biztosít. A lovak nem kerülnek a HM vagyonkezelésébe.

A lovak kiképzése, teljeskörű ellátása (élelmezési, állategészségügyi stb.) és folyamatos felügyelete a HM felelőssége, élelmezési ellátásukat - szálás takarmány, szemestakarmány, alomszalma, stb. – lehetőleg közvetlenül a termelő nemzeti méneshirtokról, a Honvédség térítési és szállítási kötelezettsége mellett került megoldásra.

Beszerezések

Az MH BHD a HHD felállítása és működtetése érdekében 2021. évben több tárgykörben számos beszerzési eljárást folytatott le, valamint több eseti megrendeléssel élt:

- Díszelgő lószerszám és nyereg beszerzés a HHD részére tárgyban;
- Huszár díszruházat beszerzés a HHD részére tárgyban;
- Huszár díszöltözet kiegészítő felszerelés beszerzés a HHD részére tárgyban;
- Díszelgő lószerszám beszerzése a HHD részére tárgyban;
- Patkógumi beszerzés az HHD részére tárgyban;
- Honvéd Huszár Díszalegység Nemzeti Lovardában történő elhelyezése és a lovak ellátás tárgyban;
- Lótartási és pályahasználati szerződés (gombai elhelyezés);
- Honvéd Huszár Díszalegység lovainak körmölése és patkolása tárgyban;
- Honvéd Huszár Díszalegység csoportképek költségei tárgyban;
- Lóállatorvosi ellátás címén;
- Lovaglósikak-kobak beszerzés tárgyban;
- Két lovas lószállító utánfutó beszerzés tárgyban;
- Szolgálati lovak elszállásolása és élelmezési ellátása tárgyban;
- Lovak részére étrendkiegészítők és takarmány beszerzése tárgyban;
- Lószállító utánfutó matricázása tárgyban;
- Lovardai segédeszközök, lófelszerelések beszerzése tárgyban;
- 1850M huszártiszti szablya replika beszerzése tárgyban;
- Hema bemutató szablya beszerzése tárgyban.

Az MH BHD által lefolytatott beszerzési eljárások kivétel nélkül (nemzeti közbeszerzési értékhatárt el nem érő becsült és tényleges értékükből kifolyólag) a honvédelmi szervezetek beszerzéseinek eljárási rendjéről szóló 48/2018. (XII. 21.) HM utasítás szerint lettek lefolytatva. A nemzeti közbeszerzési értékhatár önmagában korlátot jelen a beszerzések volumene és gyorsasága tekintetében (nemzeti közbeszerzési értékhatárt elérő beszerzéseknél – azaz közbeszerzéseknél – a VBÜ Zrt. jogosult eljárni), de a komolyabb problémát az jelentette, hogy az érintett piac szűk, kevés olyan céggel, amelyek egyáltalán alkalmas, vagy

rövid határidőn belül képes a huszárság igényeinek megfelelő termékeket szállítani. Az ajánlattevők által kínált termékek jelentős része eleve külföldi gyártású, így teljesítési határidők meglehetősen hosszúak voltak (és amelyeket még így is gyakran meg kell hosszabbítani). A legnagyobb problémát az jelentette, hogy a speciális ruházat és lószerszámzat legyártásához a hazai gyártókapacitás nem, vagy korlátozottan állt rendelkezésre. A huszárság megszűnte óta az addig beszállítónak számító vállalkozások megrendelés hiányában befejezték tevékenységüket és a néhai mesterek (pl. paszományos, gombkészítő stb.) kihaltak vagy megöregedtek. A még működő, hasonló terméket gyártó vállalkozások esetében profilváltásra volt szükség, a régi öltözeti szabályzók alapján kellett próbadarabokat legyártaniuk, melyek több esetben nem elégítették ki a felhasználói követelményeket. A kiképzési lószerszámok nem okoztak beszerzési problémákat, ugyanakkor a díszelgési feladatra tervezett felszerelési tárgyak, a sabrak, a nagykantárra való katonai zablá és maga a katonai nyereg beszerzése lehetetlennek tűnt a meghatározott időre. Ezen felszerelési tárgyak közül la kellett mondani az eredetinek megfelelően legyártott lovassági nyergek beszerzéséről és csak hasonló szerkezetű, de a célnak megfelelő modern tervezésű nyergeket sikerült beszerezni.

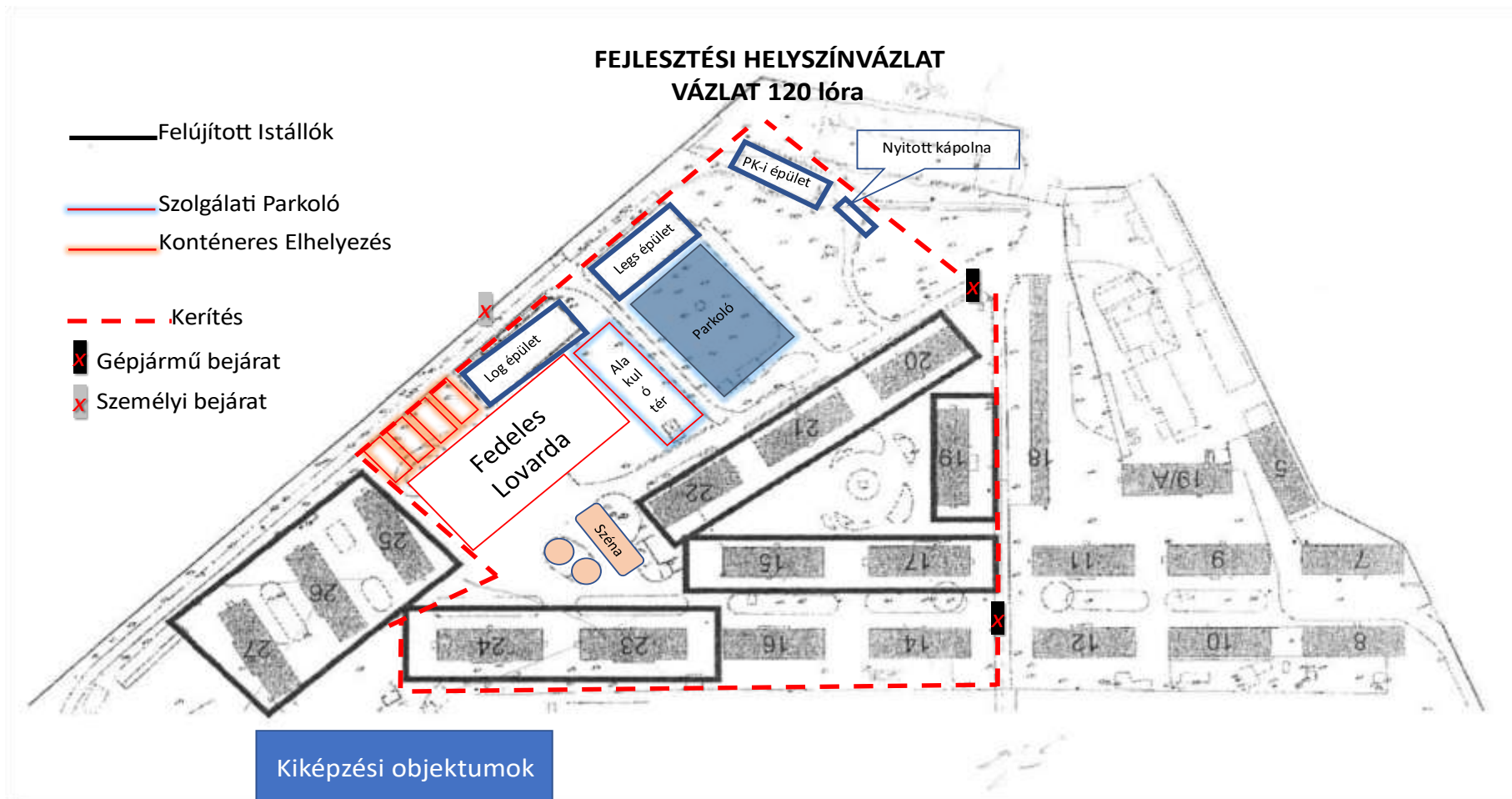
Összességében megállapítható, hogy a felmerült nehézségek ellenére a Magyar Honvédség logisztikusai újratanulták a huszárság speciális felszereléseit és mindent megtettek, hogy a megadott felhasználói követelmények alapján összeállított műszaki leírásokat időben elkészítsék és kiadják. Az erőfeszítések sikerrel jártak – a tomboló Covid- járvány ellenére is – és a huszárság felállítása időre megtörtént és fenntartásának logisztikai biztosítása betervezésre került.

Elhelyezés (Huszárlaktanya - Kincsem Park)

A felsővezetői elvárásnak megfelelően meghatározásra került, hogy az MH BHD Gróf Nádasdy Ferenc Huszárosztály személyi és lóállományának megfelelő és tartós elhelyezésére a budapesti díszelgési feladatokhoz közeli helyen kell kialakítani egy huszárlaktanyát. Több helyszín szemrevételezésre került, pl. a néhai MN 46. Önálló Hadihajós Dandár laktanyája a Külső Váci úton, azonban a döntés a Kincsem Parkra esett. A megfelelő tervek kidolgozásra kerültek, első ütemben 36 lóra, majd a végállapotban 120 ló befogadására és egyidejű elhelyezésére, ill. kiképzési feltételeinek biztosítására kellett kidolgozni az alábbi elhelyezési terveket, melyek alapján a fejlesztések tervezetten megindulnak és várhatóan 2025-ben a huszárlaktanya átadásra kerül a Kincsem Parkban. A személyi és lóállomány az átadásig a Nemzeti Lovardában kerül elhelyezésre.

3. ábra
 A tervezett huszárlaktanya kialakításának 1. üteme 36 lóra (saját tervezés)

4. ábra
Kincsem Park Huszárlaktanya- fejlesztési tervek 120 lóra

4.4 HONVÉD HUSZÁRSÁG JELENLEGI ÉS JAVASOLT PROTOKOLLÁRIS FELADATAI

A protokoll hagyományos értelemben véve a hivatalos érintkezésben használt valamilyen szempont szerint szervezett mozgást takar, mely lehet üzleti, egyházi, katonai protokoll stb.¹⁷⁰ A protokolláris feladatok rendkívül összetett tevékenységeket jelentenek a katonai tiszteletadással meghatározott eseményeken. „*A tiszteletadás katonai formája a díszszemle, a díszmenet, vagyis amikor a díszegység tiszteletadást teljesít az arra jogosult személyiség vagy jelkép előtt. Erre sor kerülhet nemzeti ünnepen zászlófelvonáskor, államfő, kormányfő érkezésekor, távozásakor, eskü, koszorúzás, emlékműavatás alkalmával, parancsnokság átvétele, csapatzászló vagy kitüntetés átadása után... A díszegység megszemlélése parancsnoklási aktus, emiatt csak az teheti meg, aki parancsnoki felelősséget visel, vagyis államfő, kormányfő, honvédelmi miniszter, katonai vezetők, kivételesen hasonló rangú külföldi személyiségek is (pl. államfői látogatás alkalmával).*”¹⁷¹ Ide sorolhatóak az alábbi protokolláris feladatok:

- nemzeti ünnepek rendezvényein való részvétel;
- az állami és kormányzati vezetők diplomáciai protokolláris eseményein részvétel
- a Magyar Honvédség parancsnokához köthető lovasított protokoll feladatok
- egyéb jellegű turisztikai, országimázs építő feladatok

4.4.1 NEMZETI ÜNNEPEK RENDEZVÉNYEIN VALÓ RÉSZVÉTEL

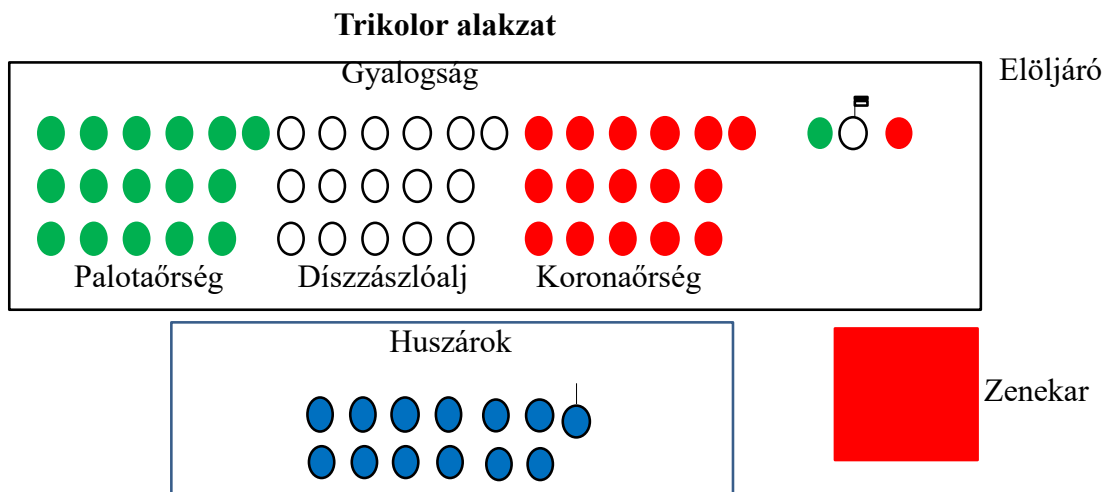
A huszárság megjelenésével tervezett protokolláris feladatok közül kiemelkedik a nemzeti ünnepeken és gyásznapokon Magyarország lobogójának katonai tiszteletadással történő felvonásán, félárbocra engedésén, ill. levonásán való díszelgési feladat végrehajtása a 32. Nemzeti Honvéd Díszegység gyalogságával, a Nemzeti Lovas Díszegységgel és a Központi zenekarral. A feladatra maximális létszámban jelenne meg a HHD.

¹⁷⁰ GÖRÖG Ibolya (2006): Protokoll az életben, Athenaeum kiadó, Budapest, 2017 ISBN 978-963-14-3416-3

¹⁷¹ Diplomáciai Lexikon, A Nemzetközi Kapcsolatok Kézikönyve, Éghajlat Könyvkiadó Budapest, 2018, 621.

4.4.2 AZ ÁLLAMI ÉS KORMÁNYZATI VEZETŐK DIPLOMÁCIAI PROTOKOLLÁRIS ESEMÉNYEIN RÉSZVÉTEL

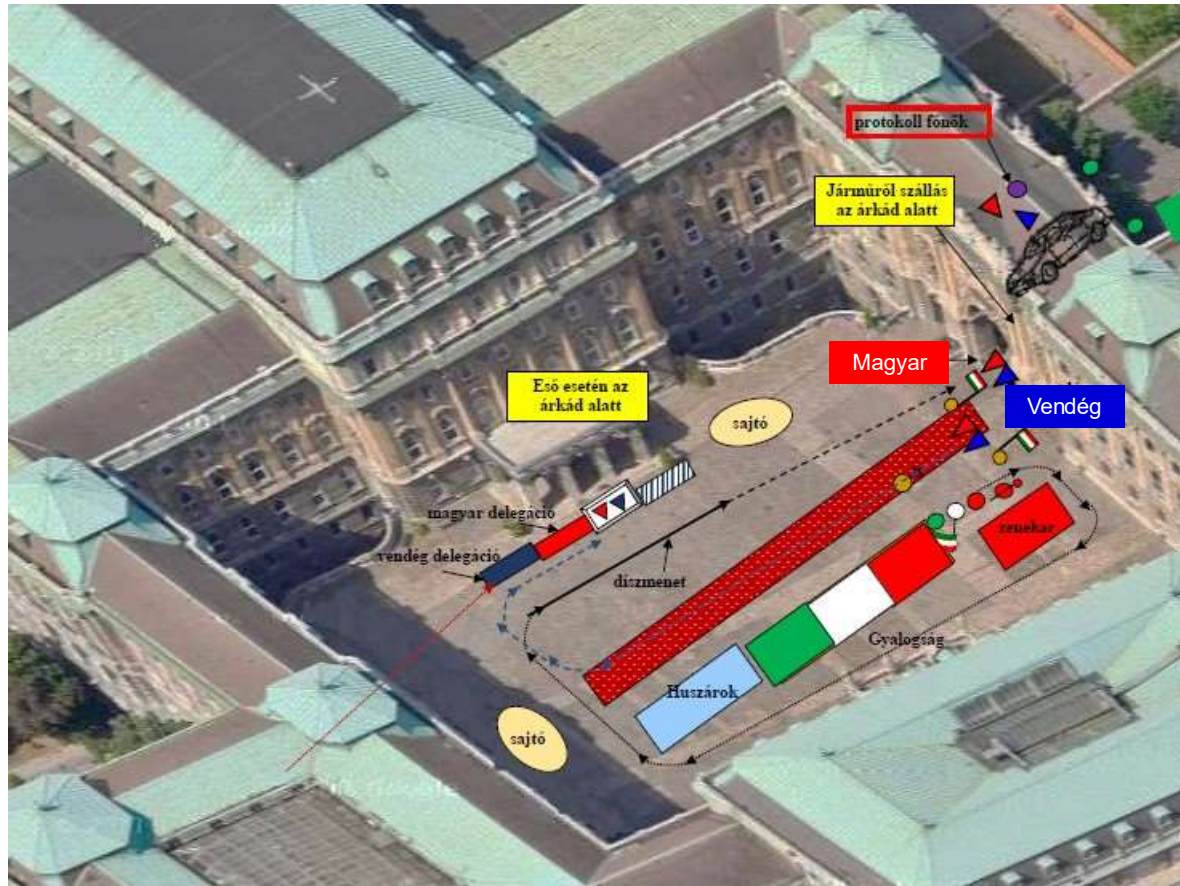
Az állami és diplomáciai protokolláris feladatok jellemzően a köztársasági elnöki, a miniszterelnöki vagy honvédelmi miniszteri hivatalos látogatások alkalmával ill. annak programjában végrehajtott katonai tiszteletadással történő díszkiséret, dízsorfal és díszszemle. A honvédhuszárok tervezett létszáma (a fogadás helyétől függően) 8-16 huszár.

5. ábra
Protokoll alakzat általános összetétele
(Saját tervezés)

A Budavári Palota részen jelenleg folyó építkezések befejezése után az újjáépült helyszín lehetőséget ad egy, a nemzet történelmi múltjának megfelelő helyszínen a protokolláris fogadások végrehajtására.

Államfő katonai tiszteletadással történő fogadása a Budavári Palotában

A fogadás helyszíne:

- Oroszlános udvar

A fogadás végrehajtásának általános rendje:

- Térelfoglalás
- Vendégek érkezése 2x3 huszár díszkíséretével
- Himnuszok
- Alakzat lejárása, szemléje
- Díszmenet
- Térkiürítés
- A kötelék bontása

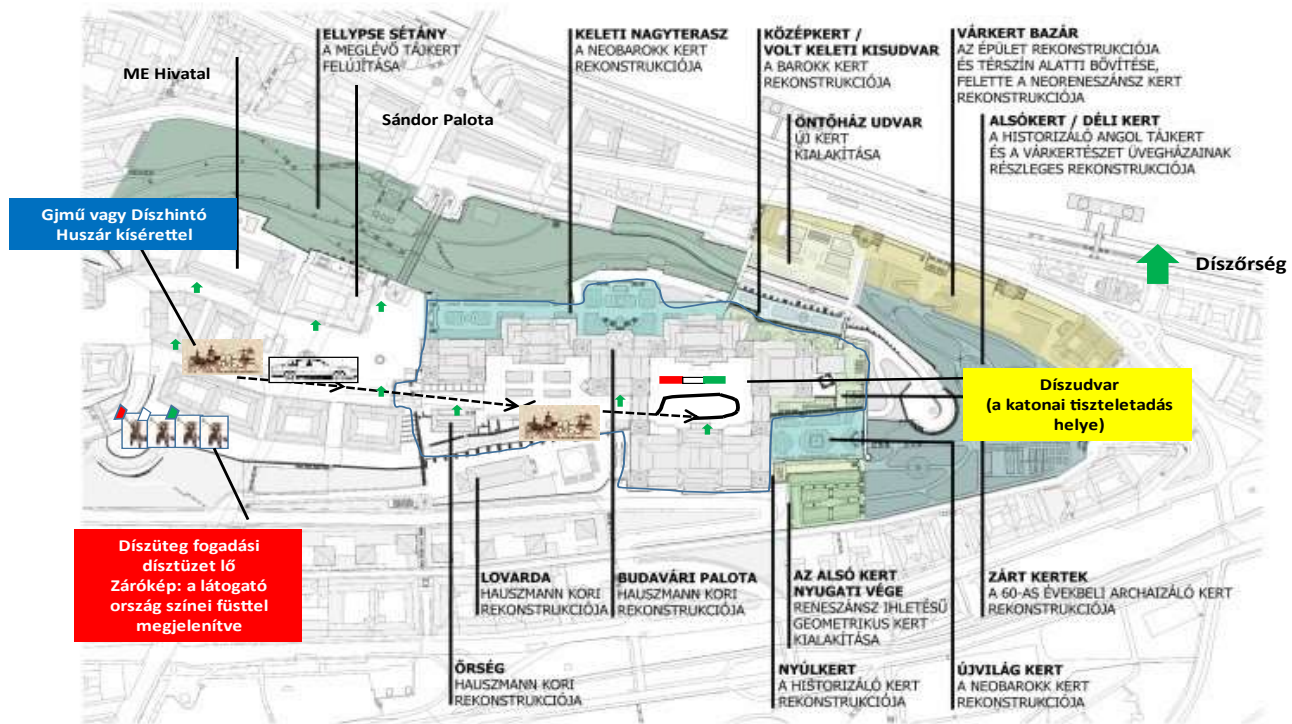
A fogadást végrehajtó díszegység összetétele:

- 1 fő parancsnok
- 3 fő kardos parancsnok
- díszlegységek
- zenekar
- lovasított huszár ok
- 2 fő Országzászló tartók

6. ábra

Fogadás a Budavári Palota Oroszlános udvarában (Saját tervezés)

Javaslat állami protokoll fogadásra

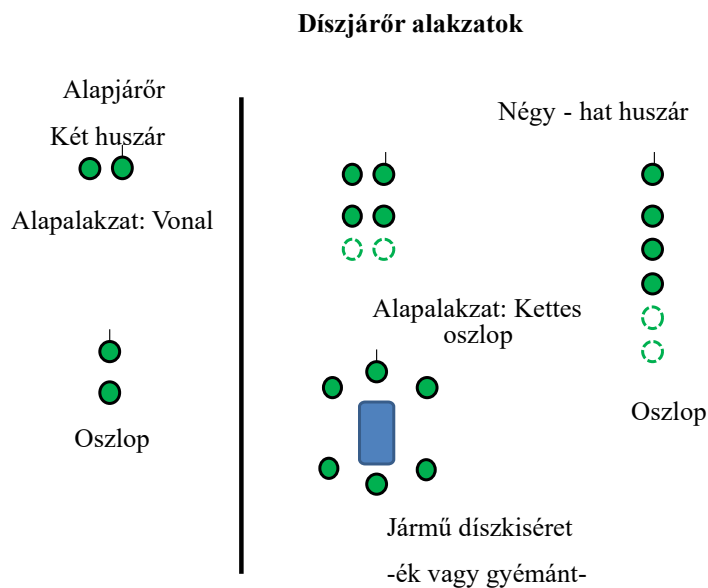

7. ábra
 Áttekintő a Budavári Palota protokoll feladataihoz
 (Saját tervezés)

Szintén a köztársasági elnöki protokoll esemény a nagyköveti megbízólevél átadási ceremónia, melynek során az Öreg huszár szobrától a nagykövetek huszár díszfelvezetéssel és díszkísérettel érkehetnek a Köztársasági Elnöki Hivatalhoz. Ez a feladat a helyszín alapján 6 huszárral tervezhető.

A lovasított díszjárőr és díszkíséret protokollesemények során alkalmazható alakzatai:

- vonal;
- oszlop, kettes oszlop;
- ék vagy gyémánt.

8. ábra
Lovasított díszjárőr és díszkíséret alakzatai
(Saját tervezés)

4.4.3 A MAGYAR HONVÉDSÉG PARANCSNOKÁHOZ KÖTHETŐ LOVASÍTOTT PROTOKOLL FELADATOK

A katonai diplomáciai protokolláris feladatok jellemzően a Magyar Honvédség parancsnokához érkező magas beosztású NATO vagy más haderők parancsnokságáról érkező (vezérkari főnöki) hivatalos látogatások alkalmával ill. annak programjában végrehajtott katonai tiszteletadással történő díszkíséret, díszsorfal, fogadás és díszszemle. A honvédhuszárok tervezett létszáma (a fogadás helyétől függően) 8-12 huszár.

4.4.4 EGYÉB JELLEGŰ TURISZTIKAI, ORSZÁGIMÁZS ÉPÍTŐ FELADATOK

A fentebb leírt állami vagy katonai diplomáciai protokoll feladatokon keretén kívül a különböző szintű turisztikai szervek programjába illeszthető a huszárok elhelyezési objektumában, vagy az alább javasolt helyszíneken a díszruházatban végrehajtott huszár lóképzési – harcászati alaki bemutatók megtartása 2x6 huszárral.

Részletes lovasított programjavaslat a felújított Budavári Palotában

1. Napi huszár járőr:

Ideje: 11.00-16.00-ig

Állomány: óránkénti váltással 2 fő és 2 ló

2. Huszár-szemle:

Ideje: minden hónap harmadik szombat 12.00

Helye: Nyitott Lovarda

Állomány: 8 fő és 8 ló

Téli időszak: november 1-től március 31-ig

3. Lovas foglalkozások - Iskolai osztályoknak

Ideje: Parancs szerint

Helye: Királyi Lovarda

Állomány: 4 fő és 4 ló

4. Terápiás lovas foglalkozások – igény szerint

Ideje: Parancs szerint

Helye: Királyi Lovarda

Állomány: 2 fő és 2 ló (külön erre a célra kiképzett)

Egész évben:

5. Megerősített díszjárőr: (Állami és nemzeti ünnepeken)

Ideje: Parancs szerint

Helye: Külön terv szerint

Állomány: 4 fő és 4 ló

6. Díszkíséret: (protokoll díszelgési feladat)

Ideje: Parancs szerint

Helye: Parancs szerint

Állomány: 6 fő és 6 ló

7. Turisták által látogatható huszár lóképzési – harcászati alaki foglalkozás (heti három alkalom)

Ideje: szerda, péntek, vasárnap délelőtt vagy parancs szerint

Helye: Nyári időszak: Nyitott Lovaspálya (Vérmező)

Téli időszak: Királyi Lovarda

Állomány: 6 fő és 6 ló

Laktanyai programok

8. Csoportos istálló látogatás vezetéssel

Ideje: minden nap 10.00- 16.00-ig óránként

Helye: Váristálló

Állomány: 1 fő

9. Patkolókovács bemutató (patkókészítés és lópatkolás) – naponta 10.00-tól

Ideje: naponta 10.00-tól vagy parancs szerint

Helye: Kovácsműhely

Állomány: 1 fő

10. VIP és diplomáciai lovasoktatás (diplomáciai képviselők)

Ideje: szombat délelőtt vagy Parancs szerint

Helye: Nyári időszak : Nyitott Lovaspálya (Vérmező)

Téli időszak: Királyi Lovarda

Állomány: 2 fő és 2 ló

11. Iskolai lovasoktatás (lásd később részletezve)

Javaslat az újjáépült Királyi Lovarda hasznosítására

A Nemzeti Hauszmann Program részeként újjáépülő Királyi Lovarda eredetileg 1901-ben épült, és a II. világháború során szerzett kisebb károsodás ellenére a háború utáni kommunista hatalom mégis lebontatta. Magát az épületet, valamint a királyi istállót és a hozzá tartozó kocsiszínt még István nádor kezdte el megépíttetni a 19. században, majd az 1849-es ostrom idején ezek komoly sérüléseket szenvedtek, végül Hauszmann Alajos tervei szerint 1901-ben épült meg a Lovarda.

1916 decemberében IV. Károly magyar király koronázásakor az épületben szállásolták el azt a lovat, amelyre az új király a koronázási ceremónia során felült és a koronázó dombra felvágatott. Az I. világháború után a Királyi Lovardát csak Horthy Miklós kormányzó környezete használta, majd 1938-tól a M. Kir. Testőrség Lovastestőr szakasza, az belül pedig az 1933-ban alapított Spanyol Lovasiskola¹⁷² tartott benne bemutatókat. A Spanyol

¹⁷² MAGYAR I. – GYÖRFFY-VILLÁM A.: Idomító lovaglás, Spanyol Lovas Iskola Magyarországon (Balaton-felvidéki Szabadidő Sportegyesület, 2010.

Lovasiskola a bécsi spanyoliskola mintájára és annak hagyományaira épült, mint a magyar lovas és lóképzési kultúrát bemutató katonai szervezet. Az alakulat ló állománya magyar tenyésztésű lipicai fajtájú, többségében ménemből állt, amelyeket rövid idő alatt a legmagasabb szintre képeztek ki. Az alakulat tradícióinak megfelelően a honvédhuszárok által lovagolt lipicai lovak alkalmasak magasiskolai feladatok ill. bemutatók megtartására. Az újjáépült királyi lovardát javasolt a nyári időszakban – május 1-től október 25-ig – rendezvényteremként, téli időszakban november 1-től április 25-ig magasiskolai lovasbemutatókra hasznosítani. Ez évi két alkalommal jelent, kb. 3-5 napos átépítési szünetet a működésben.

76. kép
A Királyi Lovarda

Elérhető: <https://mernokvagyok.hu/blog/2020/02/12/ujraalkotott-kiralyi-lovarda/> (Letöltés ideje: 2022.12.01)

Javaslat a Vérmező hasznosítására protokoll és egyéb lovas feladatokra

A Vérmező (Budapest I. ker.) a Várnegyed nyugati oldalán található, a Krisztina körút - Mikó utca - Attila út által határolt, parkosított terület, mely valamikor a vár védelmét szolgáló, pontosabban a várban elhelyezett tüzérségi eszközök részére kilövést biztosító sík terület maradványa. Jelenleg Fővárosi Önkormányzat tulajdonát képezi és a Budavári Önkormányzattal együtt mindkét önkormányzat közös kiemelt céljának tekinti a Vérmező rendbetételét, a rekreációs szolgáltatások fejlesztését. Mivel a Vérmező a II. világháború előtt, a londoni Hyde-parkhoz hasonló módon lovasparkként is működött és a park szélén húzódó lovasösvényen lovasok is lovagoltak, így kézenfekvőnek tűnik a tradíciók alapján a Vérmező rekonstrukció utáni hasznosítása lovasított ceremóniális célokra is.

Jelenleg a Vérmező-parkban kb. 2 km lovas körpálya, illetve egy 100x100 méteres füves rét alakítható ki, mely:

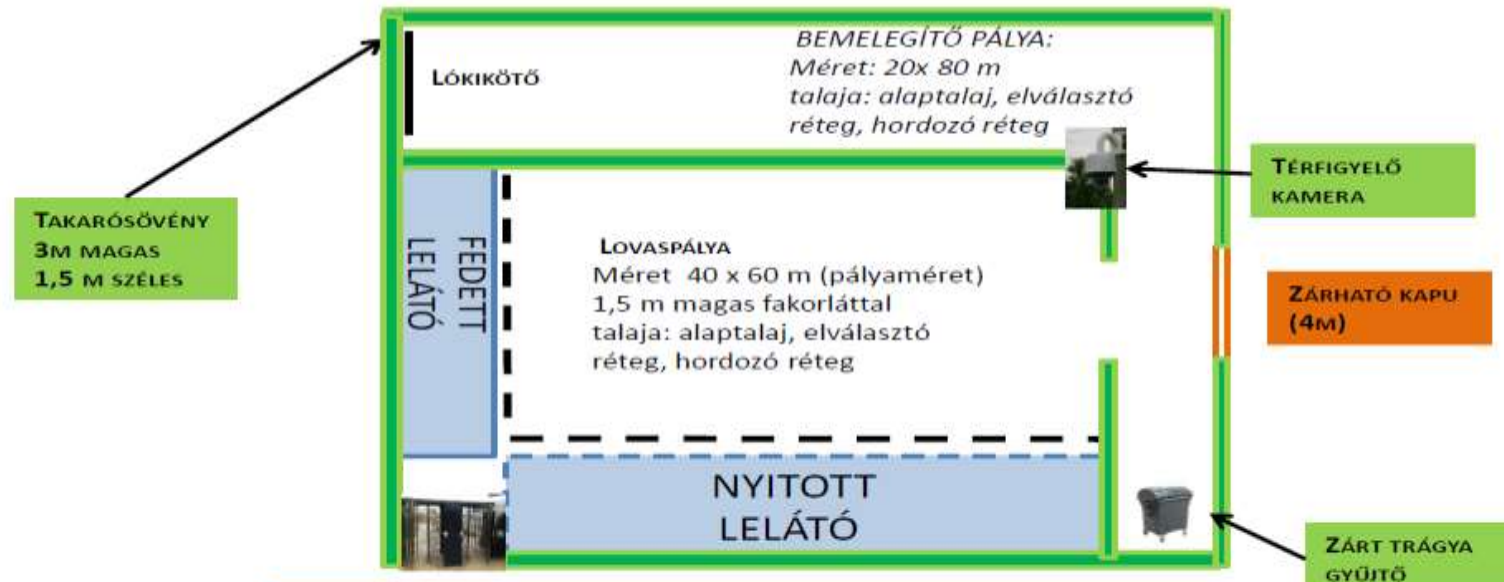
- biztosíthatja a feltételeket a protokolláris és diplomáciai eseményeken a magasiskolai (díjlovaglás) lóképzési bemutatók megtartásához;
- biztosíthatja a huszárok vezetésével az iskolai lovaglás, a terápiás lovagoltatás, a lovasoktatás és lovas sportágak alap feltételeit;
- helyet adhat továbbá esetlegesen az egyesített protokolláris alakulatok (gyalogság, lovasság és zenekar) éves rendezvények előtti főpróbák és előjárói ellenőrző szemlék¹⁷³ végrehajtására.

¹⁷³ A brit Királyi Lovastestőrség éves szemléje például szolgálhat Elérhető: <https://www.army.mod.uk/news-and-events/news/2023/03/the-household-cavalry-mounted-regiment-pass-their-major-general-s-inspection-with-flying-standards/> (Letöltés dátuma: 2023.03.30)

9. ábra
A Vérmező lehetséges hasznosítása ceremoniális lovasított feladatokra
(Saját tervezés)

**A Vérmező lehetséges hasznosítása
- nyitott bemutató lovaspálya elvi
vázlata -**

10. ábra
Nyitott lovaspálya elvi vázlata
(Saját tervezés)

Nyári időszakban május 1-től október 31-ig, megteremtve a feltételeket egy nagyobb nézőszámot befogadó lelátóval, minden lovas tevékenység, bemutatók stb. ezen a helyszínen megtarthatóak. A Vérmező hasznosítása lehetséges megoldás a nyitott lovaspálya kialakítására.

4.5 A LOVASÍTOTT HONVÉDHUSZÁRSÁG JAVASOLT MŰVELETI FELADATAI

4.5.1 RÉSZVÉTEL A LOVASKÉPESSÉG HAZAI MŰVELETI ALKALMAZÁSÁBAN

A Magyar Honvédség rendelkezik a tárgyalt haderőkhöz hasonló lovasképességgel a 2022 szeptember 15-óta működő MH BHD Honvéd Huszár Díszegységnél, amivel véleményem szerint a műveleti tervezés során számolni lehetne. *„A tervezésnek az arra valóban hatást gyakorló tényezőkre, illetve a rendelkezésre álló képességek lehető leghatékonyabb felhasználására kell fókuszálnia.”*¹⁷⁴ Az Orosz-Ukrán háború tapasztalatai és a migrációs válságból adódó országvédelmi feladatok alapján a lovasképességre szükség lehet a védelmi potenciál emelése érdekében, hiszen számításba kell vennünk olyan helyzeteket, amikor akadózik az áram és üzemanyag ellátás vagy a haditechnikai eszközök alkatrészeinek hiányát. A lovak használata műveleti alkalmazás során korlátozottan utánpótlás nélkül is kivitelezhető. Célszerűnek tűnik ezért a különböző szintű törzsek számára is egyáltalán megismerni és figyelembe venni a ló képességeit, lehetséges alkalmazási formáit, a műveleti terület terepviszonyainak ill. úthálózatának értékelésébe bevenni a gépesített erők által járhatatlan területeket, mint a lóval járható terepet, vagy rossz időjárás esetén a gépesített csapatok számára csak jó időjárási viszonyok között használható utakat.¹⁷⁵ Hozzá kell tenni, hogy a lóháton manőverező lovasság számára, a ló sérülékenysége miatt a köves utakkal bőven rendelkező terep már akkor sem volt kedvező, amikor a páncélvédettséggel rendelkező gépesített erők sebessége megközelítette a lovak menetteljesítményét. A lovasképesség tervezése, ill. a harccselekmények során feltétlenül figyelembe kell venni a lovak sérülékenységét és a lovasképességet igénylő műveletek harcmodora hasonlóan a gerilla hadviseléshez, melyet B. H. Liddell Hart *Stratégia*¹⁷⁶ című munkájában hadtudományi szemszögből vizsgált, ki kell térjen minden olyan összecsapás elől, ahol veszteségektől kell

¹⁷⁴ BÁRÁNY Zoltán: A hadműveleti szinten végrehajtott művelet tervezés folyamata, HONVÉDSÉGI SZEMLE 142. 2014/2. 52-68.

¹⁷⁵ SZAJKÓ Gyula: Az út és úthálózatok értékelése a hadszíntéri logisztikai felderítés végrehajtásakor. Hadmérnök 4, 2019/14.

¹⁷⁶ LIDDELL HART, Basil Henry: *Stratégia*, Budapest: Európa Könyvkiadó. 1954.

tartani. A lovasképesség alkalmazása, az ellenség lóháton való megközelítése váratlan irányból, majd lóról szállva egy rajtaütés végrehajtása a kis erejű ellenségen hasonló a gerilla harcmodorhoz, melyben az „üss és fuss”¹⁷⁷, és a „... csípj és fuss”¹⁷⁸ elveket alkalmazva lehetünk sikeresek. Márpedig ennek természetes következménye, hogy a tűzharchoz lóról szállt katonák lovai ellenséges támadásnak erősen ki vannak téve és minden támadás iránt igen érzékenyek. Ha pedig a lovaikat elvesztették, úgy megszűntek gyorsan mozgó alakulat lenni és gyakorlatilag harcérték tekintetében gyalogos katonának felel meg. Azonban a lovasított erő nagy előnye a többi gépesített, gyorsan mozgó alakulattal szemben, hogy a lovakkal gyorsan, bármely terepen mozgásképesek.

4.5.2 A LOVASKÉPESSÉG MŰVELETI TERVEZÉSÉNEK SAJÁTOSÁGAI

A műveleti tervezőknek kiinduló ismeretként tudniuk kell, hogy a lovakkal, a lovaglással szemben - mint a modern városias környezetben élő ember - negatív asszociációval rendelkeznek, mely alapvetően hiányos és téves. Fontos tudni, hogy a ló természetét (viselkedését) alapvetően meghatározza, hogy nagy, hierarchikusan működő társas környezetben élő növényevő préda állat. Katonai értelemben pedig azzal, hogy a ló alkalmazása, a lovasképesség szóba kerül, már a kiindulási pontnál szembe találják magukat saját hadtörténelmi tanulmányaikkal, azzal az asszociációval, hogy a magyar huszárt csakis zsinóros mentében, pödrött bajusszal és karddal a kézben tudják elképzelni. Valóban, ez a kép lett hungarikum és így őrzik a magyar néplélek dalaiban, táncaiban, irodalmában az egyetlen világnak adott magyar könnyűlovasságot, így kell hát csodálatos magyar lovon a magyar huszárnak a protokolláris eseményeken megjelennie, de a műveleti feladat során a fentebb tárgyalt haderők lovasai is modern katonai felszerelést és fegyverzetet, optikai és kommunikációs eszközöket használnak. Mindemellett, hogy komolytalannak tarthatják a lovasképességet, még saját szubjektivitásuk és félelmeik által is befolyásolva lehetnek, mivel sok ember azt gondolja, hogy a ló veszélyes állat és a kiképzés során nagy a baleseti veszélyfaktora. Ez a nézet a magyar katonai felsővezetésben a világháború után sajnos teret nyert, mely mind a mai napig hatással van. Szín igaz, hogy sok ember fél a lótól, ezen belül is attól, hogy a ló megtámadja, megharapja, megrúgja vagy esetlegesen ledobja. Nem állítható, hogy ilyen elő sem fordul, azonban sok éves tapasztalatomra alapozva biztosan mondom, két okra vezethető vissza a lóval kapcsolatos viselkedési problémák és balesetek jelentős része.

¹⁷⁷ Uo., 556.

¹⁷⁸ Uo., 557.

Az első ok az ember kiképzetlensége és türelmetlensége. A probléma alapvető forrásának tartom, hogy az ember magából indul ki, ezért úgy akar kommunikálni a lóval, mint egy másik emberrel. Az ok az ismeretek hiányára vezethető vissza. A nevelés a lovak esetében is meghatározó tényező, hiszen a csikó születésekor alapvetően jóindulatú, mint más háziasított állat is, ha nem adnak okot rá nem bánt. Ugyanúgy, mint a gyermek esetében a szeretetteljes türelem és a gondoskodás a kulcs egy ló lelkéhez. Látnunk kell, hogy a ló tud olvasni az ember gondolataiban és ennek megfelelően reagál, ezért tartja azt a régi és bölcs mondás, hogy a jó lovas tudja olvasni a ló gondolatát és ennek megfelelően reagálni.

A második ok a ló kiképzetlensége és természetének figyelmen kívül hagyása. A ló alapvetően a fülével, a farkával és a fejével kommunikál. Két eszköze van az önvédelemre vagy a támadásra, a fogai, mellyel harap és a lábai, melyekkel vagy rúg vagy igyekszik elmenekülni. A ló egy emberrel alapvetően háromféleképpen kommunikál vagy mint egy másik lóval, amelyet a ménesbeli hierarchiában sorol be (maga elé vagy maga mögé), vagy ragadozónak tartja, vagy egyiknek sem és az életében az emberhez köthető tapasztaltok alapján jó, avagy rossz élményeknek megfelelően viselkedik. A ló rossz viselkedése az emberrel „*általában feltételes reflexen alapuló, tanult cselekvés, de kisebb hányaduk öröklődhet*”¹⁷⁹. A fenti három kommunikációs forma beazonosítása, az „ismerkedés” nélküli kommunikáció következménye lehet az ellenszegülés.

Általánosságban a ló két esetben szegül szembe az ember akaratával:

- Félt és menekülni akar. A ló fél az ismeretlentől, embertől, tárgytól, hangtól, fénytől, hirtelen mozgástól. Amint említésre került, a ló számára az ember lehet csúcsragadozó és a hátra álló fül, esetleg a kivillanó fogsor továbbá a közvetlen szembenézés vagy a felé nyúló kéz fenyegetést jelent. Ezért tanácsos, nem a szemébe, hanem az első lába elé nézni, nem hirtelen közeledni és érinteni, hanem lassan figyelve a reakciókat. Amennyiben a ló fél, az ember részéről a pozitív reflexek kialakítása és bizalom megszerzése a legfontosabb. A terepen a lovaglás különösen igényli a lovasa iránti bizalomra kiképzett lovat!
- Nem fél és dominálni akar. A ló mindig értékeli az ismeretlent és ha lóként értékeli az embert, a ménesbeli sorrendben maga mögé, akkor ennek megfelelően kommunikál. Ha két, addig egymást nem ismerő ló először találkozik, el fogják dönteni a köztük lévő sorrendet, vagyis eldöntik ki a vezér. Vagy testbeszéddel vagy harccal! Ha vagy negatív reflexei vannak az emberrel kapcsolatosan és a ló úgy értékeli, hogy az

¹⁷⁹ PUSZTAI Zsófia: *Mesterlovász oktatási segédanyag*, Nemzeti Agrárgazdasági Kamara, 2019, 29.

emberre rákényszerítheti az akaratát, akkor meg fog vele próbálkozni és konfrontációt fog kezdeményezni ellene. A ló támadásának előjelei vannak, melyeket érdemes megtanulni felismerni. Például a hátra csapott fülek, gyors fark csapkodások az ember felé ennek a jelei. Ebben az esetben a tisztelet kivívása (pl. hátra léptetéssel) a legfontosabb.

4.5.3 A LÓ SZÜKSÉGLETEI ÉS KÉPESSÉGEI, ALKALMAZÁSI SZEMPONTOK A MŰVELETEKBEN

Ahhoz a fentebb vázolt művelettervezési célnak megfeleljünk, mindenekelőtt feltétlenül tisztázni szükséges a katonai lovasképesség egyik fontos szereplőjének, a lónak alapvető élettani szükségleteit. Teszem ezt azzal a hittel, hogy az alábbi specifikumok segítenek megérteni, hogy a ló élő és érző lény, aki az ember szolgálatában és főleg a hadviselésben fokozottan igényli szükségleteinek kielégítését annak érdekében, hogy a képességei megfelelően kihasználásra kerülhessenek. Figyelembe kell venni, hogy ezek a szükségletek élettani jellegűek, az életfunkciók és képességek fenntartásához szükségesek. Ugyanúgy, mint a katona esetében, korgó gyomorral a szomjúságtól szenvedve, esetleg a lovas mellett annak málháját is hordozva a ló sem képes teljesítményének maximumát adni és egy egész napos mozgó harc után esetleg egy kisebb patakot átugrani (pl. II. Lajos királyunk lova Mohácsnál, 1526. augusztus 29.-én). Látnunk kell, hogy míg a ló szükségletei jórészt változtathatatlanok, a képességei mindig fajta és egyedfüggőek, ugyanakkor általánosságban évszázadok óta szinte mindig arra törekedtek, hogy minőségi tenyésztéssel az adott célra szánt képességeket lehetőleg a legnagyobb mértékben fejlesszék és kihasználják.

A ló szükségletei és képességei

A ló normál élelmezési igénye: 3000 gramm zab, 3600 gramm rétiszéna (vagy legelni való fű, lucerna, here, muhar), átlagosan 90 – 120 percenként ennie kell (testméretéhez képes kicsi a gyomra). A ló átlagos napi víz szükséglete: kb. 30 liter tiszta víz.

Egy átlagos méretű hátsó képességei a különböző jármódban kb. 100 kg teherrel:

- Lépésben, a lépéshossztól függően: 7 – 10 km/ó
- Ügetésben: 12 – 18 km/ó
- Vágtában: 30 – 50 km/ó

Ösztönszerűen úszóképes, nehéz domborzati viszonyok között ereszkedő vagy mászóképesége a talajtól és a ló egyéni kiképzésétől függ.

Tartós, egészségkárosodás nélkül menetteljesítménye váltott jármódban, különböző terepviszonyok között átlagosan: napi 35 – 65 km. A 2010-ben¹⁸⁰ és 2014-ben¹⁸¹ a lóháton végrehajtott, katonai szervezeti keretek között teljesített, változatos nehézségű terepen történt nagytávolságú lovaglás során bebizonyosodott, hogy a napi megteendő távolság időtartama 2/3 részben lépés, 1/3 részben ügetés és a vágózás csak kisebb távolságon nem fárasztó, hiszen 2500 méter folyamatos gyors vágta után lassabb, pihentető jármód szükséges, mert ellenkező esetben a túlzott igénybevétel akár a ló halálához is vezethet. Lóháton a talajút elhagyása után is, átlagos terepen végrehajtott lépés jármódban átlagban 7 – 8 km/ó sebesség tartható. Nehéz, erősen átszegdelt, erdőkkel, bozóttal fedett, vízmosásokkal, akadályokkal teletűzdelt nehéz terepen a lovas sebessége átlagosan 4 – 5 km/ó, ahol sem a gyalogos, sem a gépesített erők követni nem tudják. Itt a ló lesz és marad az egyedüli gyorsan mozgó.

A lovasképesség művelési alkalmazásának lehetséges területei

A fentiek alapján célszerű sorra számba venni a különböző, a magyar jogrendben hatályos különleges jogrendi helyzetekben a lovak és a lovasképesség lehetséges művelési alkalmazásának területeit, melyekben alapvetően olyan szempontok kell, hogy érvényesüljenek, melyekben a lovasított járőr a ló képességeinek kihasználásával alkalmi feladatokat hajt végre. A lovasított járőr a gép- és harcjárművel járhatatlan terepen ott és olyan alkalmi feladatot kaphat, amilyen feladat részükre képesség szerint adódik.

Hadiállapot kihirdetése esetén ezek lehetnek például:

- felderítési feladatok;
- terület vagy szektorellenőrző portyázás (átvizsgálás);
- közelbiztosítás;
- váratlan irányból beszivárgás az ellenség harcrendjébe és rajtaütések, lesállítások végrehajtása;
- folyamátkelés;
- folyamellenőrzés a magyarországi folyószakaszokon¹⁸²;
- erdei harcok;
- állami ménesek lovainak biztonságba helyezése;

Szükségállapot kihirdetése esetén ezek lehetnek például:

¹⁸⁰ TIHANYI Tamás: Szép lány hozta haza idegenből, 2010, Elérhető:

<https://www.feol.hu/cimlapon/2010/10/szep-lany-hozta-haza-idegenbol> (Letöltés ideje: 2022. 11.10.)

¹⁸¹ SNOJ Péter: Tettekkel tudunk bizonyítani, 2017 Elérhető: <https://honvedelem.hu/hirek/hazai-hirek/tettekkel-tudunk-bizonyitani.html> (Letöltés ideje: 2022. 11.10.).

¹⁸² Magyarország legnagyobb folyói, Központi Statisztikai Hivatal, 8.1.1.2.

- közbiztonsági célú járőrözés a lovasrendőrökkel közösen;
- jelenlétfokozó járőrözés.

Veszélyhelyzet kihirdetése esetén ezek lehetnek például:

- határbiztosítási feladatok,
- katasztrófa-sújtotta területeken közbiztonsági célú járőrözés a lovasrendőrökkel közösen
- folyamellenőrzés.

Ezeken kívül ill. felül az általános protokolláris feladatok mellett lovasjárőrök a rendőrség felkérésére közreműködhetnek eltűnt személyek felkutatásában, illetve környezetvédelmi feladatként illegális szemétkerakó helyek felderítése vagy illetéktelen szemétkerakás megakadályozásában.

4.6 A LOVASKÉPESSÉG GYAKORLATI ALKALMAZÁSA BÉKEIDŐBEN

A ceremoniális és idegenforgalmi területen kívül a lovasképesség gyakorlati alkalmazására békeidőben két további lehetőség adódik:

- Kiképzési célú portyázás;
- Határbiztosítási feladatok.

4.6.1 A KIKÉPZÉSI CÉLÚ PORTYÁZÁS

A lovasképesség megismerésére a katonai vezetők és törzsek részére lehetőség adódik a honvédhuszárok tábori kihelyezéseinek alkalmával, melynek alapvető célja lehet magának a ló képességeinek és műveleti alkalmazásának, valamint az elektromosság és elektronikai eszközök nélküliség gyakorlati bemutatása, esetleg a saját erők az „elektronikai láthatatlanságának” szemléltetése a harcban. Ennek keretén belül a kiinduló harcászati helyzet alapvetően az EMP fegyverek¹⁸³ hatásait szemléltetné. A bemutató napon gyakorlati lovasképesség bemutatásra kerülhet sor a nehéz terepen, lóháton végrehajtható harcászati mozgásmódokra, biztosított menet megszervezésére és végrehajtására, átvizsgáló járőr tevékenységére, irányfelderítés és átszivárgás bemutatására, közel biztosítási feladatokon belül gyalogosan tevékenykedő ellenséges különleges műveleti erők elleni harcra és üldözésre, előőrs, él- és oldalbiztosító feladatokra, keresés-kutatási feladatokra. A fentebb vázolt

¹⁸³ Electromagnetic Pulse Weapons.

feladatrendszer és az arra történő felkészítés a magyar hadtörténelmi értékekben gazdag portyázással több hasonló vonást mutathat be. Hogy miért a portyázás kifejezést használtam? A portyázás a magyar huszárok egyik meghatározó harctevékenységi fajtája volt. A portyázó harctevékenységet bemutató irodalom régi időkre nyúlik vissza és a témával a 20. század eleje óta nagyon kevesen foglalkoztak. Sokkal több mű született a magyar huszár csapatok történelméről, tevékenységeikről a különböző korokban. A portyázás műveleti szempontból leíró mű, mely napjainkig tartalmaz hatással bíró elemeket a francia szolgálatban álló Jeney Lajos Mihály császári - királyi vezérőrnagy, 1759-ben Hágában adta ki „*A portyázó, avagy a kisháború sikerrel való megvívásának mestersége korunk géniusza szerint*”¹⁸⁴ címmel. Művében komplexen foglalkozik a katonák és a lovak kiválogatásával, kiképzésével és bemutatja azokat a harceljárásokat, melyek sikerrel alkalmazhatók a nehéz terepen is. A Magyar Értelmező Kéziszótár röviden taglalja a portyázást: „kisebb kötelék v. egyetlen ember ellenőrzés, felderítés stb. végett vmely területet, útvonalat bejár, becserkészt.”¹⁸⁵ A portyázás egy kapcsolat a múlt és a jelenkor huszársága között és kézenfekvő a lovasképesség bemutatásához.

A portya céljai lehetnek:

- Népszerűsítés: Elsődleges cél lehet a Magyar Honvédség, a katonai szolgálat, ezen belül is és a magyar huszár történelmi szerepének népszerűsítése.
- A katonakeresztény értékek tudatosítása és ápolása: Bizonyítani, hogy a lovasságra, ezen belül is a huszárságra kiemelten jellemző katonakeresztény értékek, mint a bátorság, a bajtársiasság, az adott szóhoz, a parancsnokhoz és a parancshoz való hűség, a leleményes kezdeményező-készség, a kiváló fizikai erőnlét és annak fenntartása napjaiban sem veszítette aktualitását. Az embert és lovat próbára tevő portyázással be lehet mutatni, hogy napjaink magyar katonái, szakmai felkészültségben és a nehézségek elviselésében méltó örökösei dicső elődjeiknek. A portya például tud szolgálni a ma ifjúságának szorgalomból, kitartásból, valamint a dicső múlt ismerete, tisztelete alapján a jövőbe vetett hitből is.
- Toborzás: Az egykori hadra kelt huszárok életmódjának leghitelesebb bemutatása, a lóháton való közlekedés a menetvonalon szinte korlátlan lehetőséget kínál a figyelemfelhívásra, a kapcsolatteremtésre és az emberekben óhatatlanul felébred a kíváncsiság nemzetük történelme és annak katonái iránt.

¹⁸⁴ JENEY Lajos Mihály: *A portyázó, avagy a kisháború sikerrel való megvívásának mestersége korunk géniusza szerint*. Hága. 1759, Budapest: Magvető Könyvkiadó.

¹⁸⁵ Magyar nyelv értelmező szótára, Elérhető: <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-a-magyar-nyelv-ertelmezo-szotara-1BE8B/p-44572/portyazik-462C4/> (Letöltés ideje: 2022.11.03.)

Egy végrehajtott portya leírása

A portyát az MH BHD Nadasdy Ferenc Huszárosztály négy fős huszár-járőre 2023. március 31-én 10.00-kor indította az MH Ludovika Zászlóalj Ócsai Bázisáról. A Nadasdy huszár-járőr az alábbi részben taglalt feltételeknek megfelelően, az alább megadott útvonalon kihívta egy közös portyára a Honvédelmi Minisztérium és a Magyar Honvédség állományát.

Idő: 2023. március 31- április 05 között

Útvonal: Ócsa bázis (0 km) – Táborfalva, MH Katonai Közlekedési Központ Közlekedési Anyagtároló és Kiképző Részleg (~ 35 km) – Kecskemét, MH vitéz Szentgyörgyi Dezső 101. Repülődandár repülőtere (~ 40 km) – Lakitelek Hungarikum liget (~ 20 km) rátérés a Tiszagátra – Szentes, MH II. Rákóczi Ferenc 14. Műszaki Ezred laktanya (~ 40 km) vissza a Tiszagátra – Hódmezővásárhely, MH Kinizsi Pál 30. Páncélozott Gyalogdandár laktanya (~ 40 km)
Érintett települések: Inárcs – Hernád – Örkény – Táborfalva – Lajosmizse – Szentkirály – Lakitelek - Csongrád – Szentes – Mindszent – Mártély – Hódmezővásárhely

Lovasok:

- A Nadasdy huszár-járőr állománya – A megindulási pontról egy négy fős Nadasdy huszár-járőr indult útnak a kapott járőr-menet parancs alapján és lovagolt végig a tervezett távon ill. útvonalon. A járőr rangidőse egyúttal a járőr parancsnoka volt, aki a katonai függelmi viszonyoknak megfelelően felelősségi jogkörrel rendelkezett a napi feladat végrehajtásáért.
- A járőrhöz csatlakozó lovasok – A Nadasdy huszár-járőr parancsnoka a biztonsági rendszabályokat illetően felelősségi jogkörrel rendelkezett a kihívásra megjelent lovasok esetében is. A távlovaglásba becsatlakozók a járőrparancsnok biztonságra vonatkozó utasításai szerint ténykedtek, attól való eltérés esetén teljes egyéni erkölcsi és anyagi felelősséggel tartoztak. A járőrbe becsatlakozott lovasok lovai érvényes állategészségügyi vizsgálattal kellett, hogy rendelkezzenek. A becsatlakozó lovasok és lovaik részére az éjszakai szállás ill. az élelmezési ellátás nem került biztosításra. A becsatlakozók létszáma az adott napi útvonalon való lovagláskor nem haladhatta meg egy huszárraj állományát, vagyis a 8 főt. Az induláskor és az érkezéskor tervezett programokon a lovasok létszáma nem volt korlátozott. A csatlakozó lovasok teljes egyéni felelősségükre vettek részt és saját elgondolásuk szerinti távon lovagoltak a Nadasdy huszár-járőrrel.

Járőr-napló

A Nadasdy huszár-járőr a távlovaglás dokumentálására naponta járőr-naplót vezetett, melyben rögzítésre kerültek a végrehajtás során történt események. A járőr-napló része a járőr

tagjai okostelefonjainak bekapcsolt „tracking” alkalmazása volt. A járőr-naplóban rögzítésre került a csatlakozó lovasok és lovaik nevei, a csatlakozás helye és ideje, az együtt megtett táv.

Öltözet - Lófelszerelés

A Nádasdy huszár-járőr tagjai évszaknak megfelelő lovardai ruházatot és védőfelszerelést (kobak és láthatósági vállszíjas derékszíj) viseltek kard nélkül, az általuk lovagolt lovak a rendszeresített kiképzési lószerszámzatot viselték, a nyereghez rögzített esővédővel és lőtakaró pokróccal. A helyi lovasok öltözete és lovainak szerszámzata nem volt meghatározott.

Humán- és állategészségügy

A napi nyergelés előtt, a rövid pihenők során, ill. az éjszakai (laktanyai) szállásra beérkezést követően a végrehajtó személyi állomány és a lovak egészségi állapotát és patkóit ellenőrizte. Szükség szerint az alakulat orvosát vagy a szerződött állatorvost vagy kovácsot ki kellett értesíteni és a beteg huszárt vagy lovat, rossz patkót le kellett cserélni. A humán- és állatgyógyászati szerek a járőr-málha részét nem képezték. Rendkívüli baleset esetén a helyben szokásos módon a humán- és állatgyógyászati mentők segítségére lett volna szükség.

Logisztikai támogatás

A négy fős Nádasdy huszár-járőr lovas állományát 6 fő biztosító állomány látta el.

Gépjármű technika: A logisztikai támogatáshoz szükséges volt 2 Ranger pick-up + lószállító utánfutó, valamint két tehergépjármű a személyi málha, a mobil boksok és a takarmány- és alom szállításához. Tankolás üzemanyag csekkkel történt a szállásadó alakulatoknál.

Étkezés, takarmányozás: A Nádasdy-huszárjárőr és a biztosító állomány ételmezési átjelentővel volt ellátva. A Nádasdy-huszárjárőr lovainak öt napra szükséges abrak, szálas takarmány és alomszalma kiszabattott a kijelölt tehergépjármű szállította. A lovak

éjszakai elhelyezése egyénileg, fedett és szélmentes helyen történt. Az egy légtérben történő elhelyezés esetén pl. hangárban) mobil boksokkal vagy kerítéssel volt elkülönítve egymástól a lóállományt. A lovak itatása és abrakolása naponta háromszor (reggel indulás előtt, a déli pihenőkor és este, a szállásra történő beérkezés után) történt 1,5 kg-os adagokban. Az itatóvíz és a déli abrak ill. széna kiszállítása a meleg ebéddel együtt került végrehajtásra az útvonalon kijelölt ellátó pontokra. Legeltetés a rövid- és hosszúpihenők alkalmával a helyi viszonyok figyelembevételével történt. Az ellátópont kialakítása és használata a portyázó csapatra vonatkozó előírásoknak megfelelően történt, teljes nyomeltakarítással, melynek során maximális figyelmet kellett fordítani a környezetvédelemre, a természet eredeti rendjének megtartására. Az ellátó ponton a szemet gyűjtése szelektáltan, zsákokba történt, melyet a szállásmester az erre kijelölt gyűjtőhelyeken helyezett el. Tűzgyűjtés szigorúan tilos volt! A

járőr csak a teljes nyomeltakarítás után indulhatott tovább és ezért a járőrparancsnok felelt. A terepen való lovagláskor az út közben elfogyasztott kalóriakiégészítő csomagolását eldobni és szemetelni tilos volt. A csatlakozó lovasok saját ellátásukat és elhelyezésüket, illetve lovuk ellátását egyénileg oldották meg, ill. kötelesek voltak betartani a járőrparancsnokának intézkedéseit a környezetvédelemre vonatkozólag.

4.6.2 HATÁRBIZTOSÍTÁSI FELADATOK

A lovasképesség egyik alkalmazása lehet békeidőben a rendészeti szervekkel együttműködve a huszárok részvétele lóháton a határbiztosítási feladatokban. Ebben a feladat esetében indokolt kiemelni, hogy azt kizárólag egy lovasrendőrrel közösen, annak szakmai irányítása alatt és vezetésével olyan huszár végezheti, aki a határbiztosítási feladatra felkészítésre került. A járőr alapfelszerelése optikai figyelő- és képrögzítő eszközökből, GPS eszközökből, kézirádióból és a rendszeresített kényszerítő eszközökből áll. A járőr feladata, hogy a gépjárművel járhatatlan terepen felderítse a határsértők jelenlétét, létszámát, tevékenységét, mozgásának irányát és értesítse a kiküldő előljáró elemet a határsértő tevékenységről.

Speciális lovas felkészítés a határbiztosítási feladatra

A lovak összeszoktatása és felkészítése

A járőrpárok lovainak összeszoktatása történhet futószáron, osztályban és terepen. Az egymást nem ismerő lovak összeszoktatásának kezdete az két ló egymás melletti futószárazással kezdődik, ahol a lovakat lovagló lovasok figyelik a lovak egymás felé irányuló kommunikációját. Először távolabb, két külön helyen kezdik a gyakorlatot, de úgy, hogy a lovak lássák egymást, majd a lovakkal egymáshoz egyre közelebb fordulnak a futószárral, addig, amíg a két ló gond nélkül kengyeltávolságra halad el egymás mellett. Ennek időtartama általában 20 – 30 perc. Amikor a két ló már megszokta egymás jelenlétét, egymás melletti vezetéssel folytatódik az összeszoktatás. Amennyiben az egymás melletti vezetés során a két ló gond nélkül elfogadja egymást, rá lehet térni a nyereg alatti feladatokra, mely alapvetően osztálylovaglásban történik. Ennek során a két lovas egymást élen váltva hajtja végre a lovardai feladatokat (pl. lovaglás bal és jobb kézen, kiskör, nagykör, átló, fél lovarda és irányváltások). Osztálylovaglást lehet tartani fedeles lovardában és a kinti lovaspályán. Ha az időjárás megengedi, jobb nyílt karámban dolgozni, mert a lovak is szívesebben, élénkebben mennek kint, több inger éri őket, így a lovasok is több tapasztalatot szerezhetnek. Időtartama általában 50 – 60 perc. Amennyiben a két ló gond nélkül működik együtt, úgy következhet a felkészítés következő szakasza, a tereplovaglás. Ennek során a már begyakorolt feladatokat hajtják végre járőrpár alakzatban, vagyis kezdetben egymás mellett lovagolva, majd egymás előtt lovagolva,

mindig váltva az éllovast. A következő feladat, hogy egymástól fokozatosan eltávolodva, de egymást állva bevárva gyakorolják be a keresés-kutatási módszereket és szoktassák a lovakat a terepen előforduló akadályok (pl. árkon és patakon való áthaladás) ill. veszélyhelyzetek (pl. vadak megjelenése, fácán hirtelen felrepülése) esetén való tevékenységet. A tereplovaglás során a lovas nyílt terepen lovagol, az eszközök használatát is gyakorolja lóháton, amihez már magas fokú lovastudás és gyakorlat szükséges, hogy ne történjen baleset.

Járőrútvonal típusok

A határbiztosító lovasjárőr feladatok időtartamukat tekintve (napi leosztásban) lehetnek egy-két órások, félnaposak vagy egész naposak, a vezénylést illetően hetes vagy többhetes időtartamúak, útvonalukat tekintve a lovasjárőrök különféle útvonalakat lovagolhatnak be, attól függően, hogy arra az adott terepen milyen lehetőség van és a kapott feladat mit határoz meg. Kaphatnak ún. „csillag” útvonalat, mely az adott lovasbázisról pl. a határ irányába indul, de egy két óra múlva más útvonalon visszatér a kiindulási pontra, majd rövid pihenő után újra más útvonalon indul ki a bázisról a meghatározott irányba és más útvonalon tér vissza. A csillag alakú útvonal elsődlegesen a mélységi ellenőrzést célozza meg. Hasonló ehhez a „kör” útvonal, amely általában egy félnapos feladat és a bázisról általában a határ felé kiindulva, a terepen egy kört leírva érkezik vissza a bázisra. Az útvonal során ellenőrzési pontok lehetnek, melyeken a határsértők jellemzően elő szoktak fordulni. A következő járőrútvonal típus a „vonal”, mely általában egy napos és a bázisról a határ meghatározott szektorába irányul, majd a szektorban a határral párhuzamosan oda-vissza halad és a nap végén tér vissza azonos útvonalon a bázisra. A vonal alapvetően a határkerítés közvetlen ellenőrzését célozza meg.

A katonai és rendészeti lovaskultúra közös és elválaszthatatlan történelmi gyökerekkel rendelkezik, a lovon szolgálatot teljesítő szervezetek együttműködése kiváló példája lehet annak a bajtársi közösségnek, mely a nemzet szolgálatát, legyen az rendészeti vagy honvédelmi feladat, minden körülmények között vállalja és végzi.

4.6.3 A LOVASÍTOTT HUSZÁRSÁG JAVASOLT FELADATAI AZ IFJÚSÁG HAZAFIAS ÉS HONVÉDELMI NEVELÉSÉBEN

Szinte az egész világ előtt közismert, hogy a magyar lovas nemzet. Ez Magyarország imázsának, ugyanakkor a magyarság nemzeti öntudatának mára már megkopó, de még mindig jelen lévő szerves, meghatározó eleme. Ez egy olyan értéket képvisel, amelyre a honvédelmi nevelésnek, de az egész hazai katonai oktatási rendszernek, ezen belül is a katonai tiszt és altiszt képzésnek, de még a pályára irányításnak alapoznia lehetne. Oktatási rendszerünkben a történelem oktatás egyik fontos eleme a magyar hadtörténelem, melynek jelentős számú

eseményeiben és csatáiban a magyarság döntően lovakkal és lóháton vett részt. Az évszázadok hadviselése során alakult ki a magyar könnyűlovasságból a világhírűvé lett huszárság, mely elévülhetetlen érdemeket szerzett, mind nemzeti megmaradásunk, mind nemzetközi megbecsülésünk tekintetében, melyeknek ékes bizonyítékai, hogy a magyar huszár és a katonai lovaskultúra mind a mai napig része maradt a nemzet tudatának és a világ számos hadereje vette át annak szervezeti struktúráját, harcmódorát, de még ruházatát is. Annak okáért, hogy ifjúságunkat hazaszeretetre és önbecsülésre neveljük, az oktatási rendszerünkben feltétlenül helye van a magyar huszárságnak és a katonai lovaskultúrának. Általánosságban mára már elfogadott tény, hogy a lóval való kapcsolat általánosságban elősegíti a gyermekek személyiség fejlődését, ugyanakkor a már gyermekkortól végzett lovaglás és a lóról való gondoskodás jó fizikai állóképességet és mentális egészséget eredményez a későbbi életkorokban is. Úgy gondolom, hogy a honvédelmi nevelés szempontjából mindezek nem elhanyagolhatóak. Mind a pedagógusoknak, mind a tanulóknak kiinduló ismeretként tudniuk kell, hogy a mai Magyar Honvédség szervezeti struktúrájában, konkrétan a Vitéz Szurmay Sándor Budapest Helyőrség Dandár állományában megtalálható egy reprezentatív huszáralakulat, a Gróf Nádasdy Ferenc huszárosztály, mely feladata a magyar huszár megjelenítése az állami protokoll eseményeken. A fentiek alapján joggal vetődik fel a kérdés, hogy az alaprendeltetési feladat mellett a huszárosztálynak milyen feladatai lehetnek az hazafias és honvédelmi nevelésben? Ehhez tisztázni szükséges az alapfogalmat.

A hazafias nevelés és a honvédelmi nevelés célja

Ahhoz, hogy a feladatokat meg tudjuk határozni tisztáznunk kell a hazafias nevelés és a honvédelmi nevelés alapvető célját. A hazafias nevelés vonatkozásában a magyar értelmező kéziszótárban a hazafi címszónál a „Hazáját szerető, hazájáért lelkesen dolgozó és népe társadalmi haladásáért harcoló ember”,¹⁸⁶ a hazafiasság címszónál „öntudatos, tevékeny hazaszeretet”¹⁸⁷ meghatározásokat találjuk. A hazafias nevelés célja tehát olyan állampolgárok nevelése, akik tevékenységének középpontjában a haza és annak értékei iránt érzett szeretet áll. Ez alapvetően azt sugalmazza, hogy a hazafias nevelés az egyén hozzáállásának kialakítását jelenti ahhoz, amit nagybetűs hazának nevezünk, ugyanakkor egyéni érzelmi és szubjektív

¹⁸⁶A magyar nyelv értelmező szótára. <https://mek.oszk.hu/adatbazis/magyar-nyelv-ertelmezo-szotara/kereses.php?csakcimben=&szo=HAZAFI&offset=0&kereses=hazafi> (Letöltés dátuma: 2023.05.03.)

¹⁸⁷A magyar nyelv értelmező szótára. <https://mek.oszk.hu/adatbazis/magyar-nyelv-ertelmezo-szotara/kereses.php?csakcimben=&szo=HAZAFIS%C3%81G&offset=0&kereses=hazafi> (Letöltés dátuma: 2023.05.03.)

kategória, melyet valójában az egyén személyes élményei határoznak meg.¹⁸⁸ A honvédelmi nevelés vonatkozásában a szótár a honvédelem címszónál első jelentése a „haza védelme”, másodikként pedig „a haza védelmére létesült állami szervezet (hadsereg, intézmények, felszerelés stb.), s az ezt irányító hivatalos tevékenység”¹⁸⁹, honvédelmi melléknév értelmezése pedig „A honvédelemhez tartozó, erre vonatkozó”¹⁹⁰. Jól érzékelhető, hogy az egyén helyett sokkal inkább a szervezeti, formális és hivatalos elem a hangsúlyos, amely „az általános sorkatonai kötelezettség időszakában valóban háttérbe szoríthatta az állampolgári elköteleződés jelentőségét. Az önkéntes haderőre történő áttéréssel ugyanakkor a feladat, azaz a haza védelme nem változott, viszont ennek garantálásában alapvetően meghatározóvá vált az állampolgári attitűd, az önkéntes katonai szolgálatvállalási hajlandóság, amelynek kialakulása, kialakítása már a nevelés területére tartozó kérdés”.¹⁹¹ Az 1997-ben megjelent Pedagógiai lexikon már egyértelműbben fogalmaz a hazafias és a honvédelmi nevelés céljának tisztázásához. A hazafiságra nevelés „a hazához (szülőföld, anyanyelv, az ország lakói, az azonos nemzethez tartozók, a nemzeti hagyományok és kultúra) való pozitív viszony kialakítására és megszilárdítására irányuló nevelési törekvés. [...] érzelmi és akarati nevelés”.¹⁹² A lexikonban így olvashatjuk: „a közvetlen környezetben, kisközösségekben kifejtett aktivitás az a bázis, melyről el lehet jutni az országos érdekeket szolgáló cselekvő hazafisáig. A kisgyermek számára az a haza, amit a környezetéből érzékel, ezért a hazafias nevelés kezdeti fokán a közvetlen környezet élményszerű megfigyeltetése a legfontosabb. A műveltségi körök szerint (tantárgyi keretek között) végbemenő tanulási folyamatokban – elsősorban a magyar történelem és irodalom, Magyarország földrajza és néprajza, művészete – táplálhatja a haza reális ismeretét és szeretetét.”¹⁹³ Szeretném kiemelni, hogy a fogalmazás hangsúlyozza az élményszerűséget. A honvédelmi nevelés a lexikon szerint „a fiatalok fizikai, érzelmi és szellemi felkészítése a katonai szolgálatra, helyesebben a hazafias

¹⁸⁸ VARGA Katalin: A honvédelmi nevelés a magyar oktatási rendszerben – a nevelési terület céljai, módszerei a kezdetektől napjainkig –

Képzés és gyakorlat, 2015. 13. évfolyam 1-2. szám. (DOI: 10.17165/TP.2015.1-2.4)

¹⁸⁹ A magyar nyelv értelmező szótára: <https://mek.oszk.hu/adatbazis/magyar-nyelv-ertelmezo-szotara/kereses.php?csakcimben=&szo=HONV%C3%89DELEM&offset=0&kereses=honv%C3%A9delem> (Letöltés dátuma: 2023.05.04.)

¹⁹⁰ A magyar nyelv értelmező szótára: <https://mek.oszk.hu/adatbazis/magyar-nyelv-ertelmezo-szotara/kereses.php?csakcimben=&szo=HONV%C3%89DELEMI&offset=0&kereses=honv%C3%A9delem> (Letöltés dátuma: 2023.05.04.)

¹⁹¹ KUN SZABÓ István sz. k. vezérőrnagy: Honvédelmi nevelés stratégiai megközelítésben, Honvédségi Szemle 2017/5 71

¹⁹² BATHORY Zoltán – FALUS Iván (főszerk.): Pedagógiai lexikon A–H, I. kötet. Keraban Könyvkiadó, Budapest, 1997, 649.

¹⁹³ UO.

nevelésnek az az oldala, mely mindkét nemre kiterjedően elsajátíttatja az országban élő emberek és a nemzeti értékek megóvásához szükséges tudást és attitűdöket”.¹⁹⁴ Érzékelhető, hogy az 1997-ben megalkotott fogalom a korabeli, kötelező sorkatonaság intézményére ill. viszonyaira lett megfogalmazva, ugyanakkor napjaink Önkéntes Katonai Szolgálatra történő felkészítés esetére is megállja a helyét. Ebből a megfogalmazásból is látható, hogy a hazafias nevelés eredményeként alakul ki a hazaszeretet érzése, amely által az egyéneknél megjelenik a haza védelme iránti igény, vagyis hazafivá válik a nevelt. A honvédelmi nevelés más sokkal komplexebb, intézményesült formájában olyan személy kinevelése a cél, aki felkészült a honvédelmi feladatok ellátására. Mindkettő élmények összességének eredménye, melyek kialakításában az élménypedagógia kulcsfontosságú szerepet játszhat. De mi is az élménypedagógia? Bernd Heckmair és Werner Michl a „Megélni és tanulni. Bevezetés az élménypedagógiába” című könyvükben a következő meghatározást használják: „*az élménypedagógia egy cselekvésorientált módszer, amely során mintaszerű tanulási folyamatok segítségével a fiatalokat fizikai, lelki és szociális kihívások elé állítjuk, ezzel támogatva az ifjak személyiségfejlődését, így képessé téve őket saját életük felelős vezetésére*”¹⁹⁵ Az élmények nevelő hatása elsődlegesen a fiatalok aktív részvételével, a közös tettek a kihívások megoldásában alakítja ki kellő hatékonysággal a megfelelő érzelmi alapot.

A katonai kiképzésben ugyanígy jelen lévő élménypedagógia a felnőttnevelés egyik alapvető módszere a haderőben. A huszárság feladata tehát a hazafias és honvédelmi nevelésben az élményeken alapuló lovas programok szervezése ill. az abban való közreműködés lehet. Rögtön kézenfekvő a napjainkban nagy népszerűségnek örvendő nyári táborok mintájára, ún. ideiglenes vagy állandó jelleggel üzemelő huszártábor kialakítása és működtetése, mely egész évben alkalmas az oktatási intézményekből érkező tanulók fogadására, ill. a ló, mint nevelési eszköz bekapcsolása az ott folyó programokba. Ezen kívül az oktatási intézményekben előadások, élő történelem órák megtartása jöhet még szóba.

Huszártáborok szervezése

Kevésbé közismert, hogy a huszárosztály belovagló iskolája a szilvásvárad Állami Ménesgazdaság objektumában működik és ez potenciális lehetőséget nyújt Szilvásvárad közelében, pl. Nagyvisnyón a huszárok lakótelepülésén, vagy a Csipkés-kúton a Méncsikónevelő Telepen egy ideiglenes vagy állandó, esetleg téli-nyári szezonban egyaránt működő huszártábor kialakítására. Az alább felvázolt, bemutatásra kerülő állandó huszártábor

¹⁹⁴ Uo., 677.

¹⁹⁵ HECKMAIR, Bernd - MICHL, Werner: Erleben und lernen, Einführung in die Erläbnispädagogik. (Megélni és tanulni. Bevezetés az élménypedagógiába), 7. kiadás, Ernst Reinhardt, München/Basel, 2012, 115.

működtetésével¹⁹⁶ cél lehet, egy olyan intézmény létrehozása, amelyben a résztvevők a valóságghú huszárelet mellett történelmi ismereteik gyakorlati átélését és alapszintű honvédelmi ill. magyar katonai lovaskultúra képzést kapnak, továbbá kedvet kaphatnak a katonai hivatáshoz, vagy honvédelmi ismereteik megalapozásához szereznek gyakorlati tapasztalatokat.

Ugyanakkor huszártábor programjai a csapatmunkára, az egészséges életre, az egészséges fejlődésre, a társadalomba való könnyebb beilleszkedésre nevelnék a gyerekeket (még hozzá nem csak elméleti képzések révén, hanem a gyakorlatban is).

Az ideiglenesen, nyári szezonban működő huszártábor lehetőséget biztosíthatna:

- huszár életmód bemutatására és megélésére;
- napirend szerinti életre;
- lóhoz való szoktatásra és a lovakról való gondoskodásra;
- fogatozásra és lovaglásra;
- katonai alapismeretek oktatására;
- fegyelemre, önuralomra szoktatásra.

Az állandó jelleggel működő huszártábor lehetőséget biztosíthatna továbbá:

- pedagógusok szakmai továbbképzésére;
- oktatási időben (hétfőtől-péntekig) iskolai osztályok részére táboroztatásra;
- hétvégi (péntek-vasárnap) rövidített táboroztatás megtartására;
- egynapos családi kirándulásokra;
- huszár- és lovaskultúra bemutató programokra;
- huszár hagyományőrző egyesületek szakmai továbbképzésére;
- lovaspolgárőrök szakmai továbbképzésére;
- hobbilovasok és lovaik képzésére.

A huszártábor javasolt programelemei szakterületenként:

Lótenyésztés:

- Az őshonos magyar lófajtákat tenyésztő nemzeti méneselek, tenyésztő egyesületek és magántenyésztők bemutatkozása;
- Anyakanca – csikó óvoda karám szénázttal (az ott kapott szénával kézből etethetők);

¹⁹⁶ A működtetésben közreműködhet a nagyvisnyói Örökség Közhasznú Alapítvány (nyilvántartási szám: 10 01 0000795)

- Lipicai ménes kanca- és méncsikó telepek meglátogatása – szénáztatással (az ott kapott szénával kézből etethetők).

Katonai-rendészeti lovaskultúra bemutatók:

- Huszárbemutatók – Készenléti Rendőrség Nemzeti Lovas Díszegység – Huszár és Katonai Hagyományőrző szervezetek- Országos Polgárőr Szövetség Lovaspolgárőr bemutatók;
- lovas íjász-, kökpár bemutatók.

Ipari-, agrár és közlekedési ágazat:

- Népi egyes és kettes fogatok – fogat típus ismertető, egyes-kettes-négyes fogatok kocsiversenye;
- Lovas omnibuszozás (fogat);
- Kocsimúzeum kiállítás – egyes kiállítási elemek az AM Mezőgazdasági Múzeum lovas kiállításáról;
- Lovak az iparban - fakitermelés rönkhúzó fogat;
- Csikós bemutatók;
- Lópatkolás bemutató – Magyar Patkolókovácsok Szövetsége.

Lóversenyzés, lovassportok:

- díjlovas, díjugrató, military, egyes, kettes és négyes fogathajtó bemutató és edzés;
- lovastorna edzés;
- lovaspóló bemutató mérkőzés.

Kultúra:

- Lovas színházi előadás;
- Lovak a képművészetben – rajzverseny;
- lovaskaszkadőr, tűzlovas és ördöglovas bemutatók;
- Lovak és lovasok a magyar filmekben (pl. Kincsem c. film, Aranybulla c. film, Hadik c. film stb főszereplői és lovai);
- Hagyományos magyar igavonó bemutató;

Óvodás gyermekprogramok:

- Ugrálóvár, csikós-iskola (rögzített ló-bábú csikós módra nyergelve), huszár-iskola (rögzített ló-bábú huszár módra nyergelve), hajtó-iskola (pl. löcsös szekér rúdra szerelt lószerszámmal), lósimogató;
- „Enyém a vár, tiéd a lekvár” szivacs kard bajvívás - Történelmi Hadi Akadémia Alapítvány.

Hadtörténeti programok:

- Korszakokat bemutató hagyományőrző csapatok tábor és harci bemutatója;
- Korszaki lovas csatajelenetek a magyar hadtörténelemből - lovasság harca gyalogság ellen;
- Ben-Hur kocsi hajtó verseny (kaszkadőr) korszaki öltözetben;
- HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum és hagyományőrző egyesületek működőképes eszközeinek bemutatója.

Összességében a huszártábor javasolt programelemeinek társadalmi hasznossága több dologban is megnyilvánul. Egyrészt a résztvevő fiatalok szellemi előnyhöz jutnak a honvédelmi és hadtörténelmi ismeretek elsajátításával, másrészt a rendre és fegyelemre történő nevelés megkönnyíti a társadalomba való beilleszkedést, a munka megbecsülését és az alkalmazkodást. Harmadrészt olyan készségeket, képességeket sajátítanak el a résztvevők, amelyre lehetséges, hogy máshol nem lenne lehetőségük. További előny, hogy a lovakkal való foglalkozás és gondoskodás a fiatalokat tisztességre, tiszteletre, rendre, rendszerességre, fegyelemre és kitartásra neveli, ez hosszú távon jelent előnyt a diákok számára. A lovasságra, ezen belül is a huszárságra kiemelten jellemző katonakeresztény értékek megtanítása, mint a bátorság, a bajtársiasság, a parancsnokhoz és a parancshoz való hűség, a leleményes kezdeményező-készség, a kiváló fizikai erőnlét és annak fenntartása napjaiban sem veszítette aktualitását. Az egykori hadra kelt huszárok tábori életmódjának leghitelesebb bemutatása, a hagyományos ruházat és felszerelés, lovak és szerszámzatuk, a lovakkal való foglalkozás és a lóháton való közlekedés szinte korlátlan lehetőséget kínál a figyelemfelhívásra, a kapcsolatteremtésre és a résztvevőkben óhatatlanul felébred a kíváncsiság nemzetük történelme és annak katonái iránt.

Meg kell említeni, hogy az utóbbi években számos kormányzati döntés született, hogy az iskolai lovasoktatást fejlesztéséről, komoly pénzeket áldoznak országos szinten létesítmények fejlesztésére, lovas kiadványok készítésére és terjesztésére. A huszártábor működésével gyermekeink mentális és fizikai egészsége érdekében pedig megvalósulhat az iskolai lovasoktatáson keresztül egy széles magyar lovas törzsközönség kialakítása, hogy kihasználva kiváló adottságainkat, minél többen gyakorolják rendszeresen a különböző lovas sportokat.

Az oktatási intézményekben előadások, élő történelem órák megtartása

Nemzeti történelmünk és történelem oktatásunk egyik fontos része a magyar hadtörténelem, melynek eseményeiben és kiemelt hatású csatáiban a magyarság döntően lovakkal és lóháton vett részt. Az évszázadok hadviselése folyamán a harcmezőn alakult ki a

magyar katonai lovaskultúra, mely a különféle hatásoknak köszönhetően folyamatosan fejlődött a 20. századig, amikor is a lovon vívott harc ideje végleg leáldozott, de a magyar huszár és a katonai lovaskultúra mind a mai napig része maradt a nemzet tudatának. Annak okáért, hogy az eseményeket megértsük és ifjúságunkat hazaszeretetre és önbecsülésre neveljük az oktatási rendszerünkben helye van a katonai lovaskultúrának. Mind a pedagógusoknak, mind a tanulóknak kiinduló ismeretként tudniuk kell, hogy a mai korban az emberek ismerete a lovakkal, a lovaglással és a magyar lovaskultúrával szemben alapvetően hiányos és esetenként téves. A ló eltűnt a mindennapokból, nincs jelen az életünkben ezért nem ismeretesek annak általános szükségletei, képességei és főleg nem ismerjük a ló és a lovak szerepét a történelmi eseményeinkben. Nincs a hadtörténelem során szerepet játszó és ma is létező haszonállatok között egy sem, melynek alkalmazása tekintetében az uralkodó elvek annyira megváltoztak volna a 20. században, mint a lovaknál; nincs egy sem, mely egyrészt annyit veszített és másrészt annyit nyert volna jelentőségében. A következőkben a magyar katonai lovaskultúra, az oktatás és a hagyományörzés kapcsolódási pontjait igyekszem megvilágítani azzal a céllal, hogy hozzájárulhassak a pedagógusok munkájának hatékonyságához.

A lovak, a lovaskultúra, a katonai lovaskultúra megjelenése az oktatásban

Általánosságban megállapítható, hogy a lóval való kapcsolat elősegíti személyiség fejlődését és a lovak képességeinek ill. szükségleteinek megismertetése elősegíti az adott történelmi esemény vagy korszak megértését (mi, miért és miért úgy történt – pl. Mohács – II. Lajos királyunk fáradt lovának ugrása), így ezek alkalmazása az oktatásban elősegítheti annak hatékonyságát. Ugyanakkor a már gyermekkortól végzett lovaglás és a lóról való gondoskodás jó fizikai állóképességet és mentális egészséget eredményez a későbbi életkorokban is.

Az óvodai pedagógiában jellemzően a játékok vezetnek az élmények kialakulásához és az itt játszott játékok hatása későbbi életkorokban jelentkezik. Hozzá kell tenni a témánkhoz, hogy napjainkra jellemzően és általánosan a lányok játéka lett a ló, a fiúknak a kereskedelmi forgalomban sem forgalmaznak lovas játékokat. A pedagógiai programban alapvetően március 15.-éhez, az 1848 – 49-es forradalomhoz és szabadságharchoz köthetően jelenik meg a huszár és a lova, dalok, versek, rajzok, csoport játékok stb. formájában.

Az általános iskola alsó tagozaton a 3 – 4. évfolyam környezetismeret kerettantervben már megjelennek a lovassportok¹⁹⁷, ugyanakkor az 1848 – 49-es forradalomhoz köthető megemlékezéseken (március 15) jelenik meg ismételtlen a huszár és a lova.

¹⁹⁷ 51/2012. (XII. 21.) számú EMMI rendelet 1. melléklete

Az általános iskola felső tagozaton az 5 – 6. évfolyam történelem kerettantervében¹⁹⁸ már tanulják a nehézlovas harcmódot, a magyar huszárok által véghez vitt berlini huszárcsínyt, gyűjtik a magyar huszárokról szóló történeteket, elbeszéléseket és a bemutatják a huszárok fegyverzetét és öltözetét.

A lovak, a lovaskultúra, a katonai lovaskultúra oktatásba történő bevonásának lehetőségei

A világ szemében a magyar lovas nemzet. Ez Magyarország imázsának szerves, meghatározó eleme és egy olyan értéket képvisel, amelyre az egész hazai oktatási rendszernek, ezen belül is a lovasoktatásnak építkeznie kellene. A lótartás, lótenyésztés szerepe az elmúlt évszázadban jelentősen megváltozott. A mezőgazdaságban és a honvédelemben játszott fontos szerepét egyre inkább a sport váltotta fel, azonban változatlanul fontos lenne a lótartás, a lótenyésztés és a lovaglás szerepének erősítése a jövő magyar generációinak nevelésében, hozzájárulva ezzel, hogy a lókedvelő emberek és a lovasok tábora is folyamatosan növekedjék, egyre nagyobb számban nőjön azoknak a köre, akik szívesen töltik szabadidejüket lovakkal, lovaglással, lovassporttal, lovas programokon való részvétellel.

A világon több mint százmillió embernek, kontinensünkön mintegy 45 milliónak van kapcsolata a lovaglással. Ma Magyarországon kevesebb mint százezer ember élete, foglalkozása köthető a lovakhoz, ezek egy része aktív lovas, illetve lótartó vagy a lovas iparágat kiszolgáló ember: állatorvos, takarmánykészítő, szerszámkészítő, kereskedelmi és a vendéglátóipari dolgozó stb.

Az utóbbi években a kormányzat jelentős anyagi forrásokkal támogatta az iskolai lovasoktatás általános beindítását, létesítmények fejlesztését. Gyermekeink mentális és fizikai egészsége érdekében pedig nagyon fontos lenne az iskolai lovasoktatáson keresztül egy széles magyar lovas törzsközönség kialakítása, hogy kihasználva kiváló adottságainkat, minél többen gyakorolják rendszeresen a különböző lovas sportokat. A huszárságnak ezen a téren is feladatai lehetnek.

Az oktatási intézmények közül az óvoda az, mely játékos formában fel tudja kelteni a gyermekek érdeklődését a ló, a lovak iránt. Nagyon fontos lenne, hogy a gyermekek ebben az életszakaszban használt játékaik között megjelenjenek a lovas játékok pl. a hintalovak vagy rugós játszótéri lovak és a kisebb termetű lovakon való lovagoltatás, melyek elő tudják készíteni és meg tudják alapozni a mozgáskultúrájukat, a lovas mozgását ill. a lóhoz való egészséges viszonyt. Ugyanakkor a márciusi nemzeti ünnepünkhöz kapcsolódóan tanult dalok és versek

¹⁹⁸ 51/2012. (XII. 21.) számú EMMI rendelet 2. melléklete

élettel történő megtöltéséhez célszerű hagyományőrző egyenruhás huszárok meghívása az óvodai programokra.

Az általános iskola alsó tagozatában a mozgáskultúra fejlesztésének fontos része lehetne a lovastorna foglalkozások megtartása a testnevelés tantárgyon belül. A felső tagozatban fontos kiegészítő információ lehet a történelmi kornak megfelelő lófajták és lovak képességeinek megismertetése, melyből a történelmi tanulmányokhoz nyerhető kiegészítő információ arra vonatkozólag, hogy a lovaknak milyen hatása volt az adott eseményekre. Pl. a magyar fejedelemség hadjáratai (magyar oldal: könnyű gyors lovak– nyugati és bizánci haderők: nagy testű lassú lovak), Muhi-csata (magyar oldal: nagy testű lassú lovak – tatár oldal: könnyű gyors lovak), a magyar huszárok és harcmodoruk (a lovak menetteljesítménye), a magyar huszárokról szóló történetek gyűjtése, elbeszélése (híres huszárok híres lovai – Béri Balogh Ádám lova: Murza) stb.

A katonai lovaskultúra kialakulásának és fejlődésének bemutatása az iskolai oktatásban

A magyar katonai lovaskultúra kialakulása hosszú, több évezredet felölelő időszakra vezethető vissza és a vesztes szabadságharcot követően, 1850 után, a magyar tudományban teret nyert annak nézete, miszerint őseink halászó-gyűjtögető életmódot éltek a Volga-Káma találkozásánál lévő „őshazában” egy olyan területen, ahol egy család életben eltartásához és élelmiszerének beszerzéséhez kb. 100 négyzetkilométernyi terület kell és lótarásra nem igazán alkalmas. Nehéz ezt összekötni azzal a magas lovaskultúrával és lóhoz köthető teljes és totális életmóddal, melyeket Bölcs Leó bizánci császár leírt¹⁹⁹ a türkökről. Vannak azonban evidenciák, melyek alapvetően két általánosan elfogadott és többszörösen bizonyított (írásos, régészeti, kulturális és genetikai) formában tényszerűnek nevezhetünk.

Ezek pedig:

- keletről származunk;
- a Kárpát-medencébe lóháton jöttünk.

Ezen alapvetések után nem szükséges magyarázni, hogy a katonai lovaskultúra a magyar történelem kezdeti időszaka óta jelen van a magyarság életében.

A nemzeti jellegű hadszervezetünk a fejedelmek korát már megelőző, de onnan datálható tíz lovas rendszerének kialakulása tekintetében fontos információk találhatóak a Képes Krónikában, Imreh István²⁰⁰, dr. Erdélyi Gyula²⁰¹ műveiben. A tizeden nyugvó

¹⁹⁹ GYOMLAY Gyula: Bölcs Leo taktikája mint magyar történelmi kút forrás, Budapest, Magyar Tudományos Akadémia, 1902.

²⁰⁰ IMREH István: A törvényhozó székely falu, Bukarest, Kriterion kiadó, 1983

²⁰¹ Dr. ERDÉLYI Gyula: A magyarok hadművészete, Budapest, Könyv- és Lapüzem, 1933

lovasrendszer alapja a lovak általános viselkedése és a róluk való gondoskodás, mivel a harcosok lóról szállása esetén egy ember a sajátján kívül még négy lóról, négy másik harcos lováról tud gondoskodni. A nemzeti jellegű haderőszervezet mellett Szent István korától kezdve megjelenik a nyugati rendszerű királyi hadszervezet is és így e kettő, a nemzeti és a királyi haderő együttese alkotja a mohácsi vészig a magyar honvédelmi rendszer haderőszervezeti pillérét²⁰².

A magyar államiság kialakulásától számítva törvényeink áttanulmányozásakor szembeötlő, hogy:

- Szt. István királyi hadseregét nyugati mintára szervezte meg, mely sereg az egész magyar haderőnek a későbbi korban is mindig a kisebbik részét képezte;
- a királyi hadsereget a királyi birtokokról a király költségén kiállított várászlóaljok (1000 fő) képezték, amelyek a tatárjárás után felbomlottak és a hadsereg fokozatosan zsoldoshadsereggé vált;
- királyaink e hadsereggel szabadon rendelkezettek, azzal külföldön is hadakozhattak;
- kezdetől fogva középnehéz- és nehézfégyverzetű lovasokból alakult meg, az európai haditudomány szabályai szerint harcolt;
- I. Mátyás halála után állományából a magyar elem fokozatosan kiszorult, majd a mohácsi vész után vezetésileg is idegen kézbe jutott, sőt 1715-től fogva fokozatosan, majd II. József korában teljesen elgermánosodott. Ettől kezdve rendszerint idegen érdekekért külföldön harcolt;
- a volt cs. és kir. közös hadseregnek magyarországi része, a szentistváni királyi hadseregnek jogutódja volt, melyet megszüntettek 1918-ban.

Ugyanakkor:

- a honvédelmi feladattal felruházott nemzeti hadseregben harcolni nem annyira kényszer, mint inkább kitüntetés volt;
- királyaink hadügyi törvényeink értelmében a nemzeti hadsereg egységeit nem kényszeríthették arra, hogy azok külföldön is hadakozzanak;
- 1397, illetve 1435-től kezdve csak az harcolhatott a nemzeti hadsereg bandériumainak kötelékeiben, aki a nemesség által telekarányban kiállított katona volt és azt, hogy minden nemes személyesen keljen fel, csak az 1526: VIII. t. c. követezte meg;

²⁰² ZSUFFA Sándor: A huszár szó és a magyar huszárság eredete hajdani hadszervezeti rendszerünk stb. megvilágításában, Budapest, Madách Könyvkiadó, 1935

- a király a nemzeti hadsereget a véres kard körülhordozása révén, csak akkor szólíthatta fegyverbe, ha az ellenség az országba már betört. Mint alkalmi hadsereg külső ellenség támadása esetén a királyi hadsereggel együtt vagy attól elkülönülve küzdött a betört ellenség ellen;
- tagjai a mohácsi vészig zsoldot sohasem kaptak, mert ha az országba betört ellenség kiűzéséről volt szó, akkor nemesember harcolni a saját költségén tartozott;
- megszűnt 1849-ben. Jogutódja az 1868-ban felállított m.kir. Honvédség, mely a vesztes második világháború után megszüntetésre került.

A katonai lovaskultúra vonatkozásában meg kell említenünk a haderőszervezeten nyugvó alapvető harceljárásokat, melyeknek általános célja a saját akarat rákényszerítése az ellenségre ill. akaratának megtörése. Klasszikus értelemben véve ezek a következők:

- frontális támadás és áttörés;
- átkarolás;
- bekerítés.

A hadtörténelem folyamán ezen harceljárások közül a lovassági fegyvernem vonatkozásában a frontális támadás a nehézlovasság (nyugati - páncélos erők), míg az átkarolás és bekerítés jellemzően a könnyűlovasság (nemzeti – könnyű fegyverzetű és gyors mozgású erők) specializációjává vált. Ugyanakkor fel kell hívnunk a figyelmet arra, hogy a magyar katonai lovaskultúra fejlődését meghatározó könnyű lovasság minden korban harcászati sikereit az ellenség zárt alakzatának mozgásra kényszerítésével, megbontásával majd szétzilálásával érte el. A 20. század állásháborúi és a tűzeszközök fejlődése azonban megpecsételte ennek a harcmodornak a hatékonyságát.

A magyar történelem meghatározó lófajtái

A hadviselést és a katonai lovaskultúra kialakulását és fejlődését meghatározó lófajták korszakai a magyar történelemben (Pettkó-Szandtner Tibor után²⁰³):

1. A népvándorlástól a honfoglalásig – a sztyeppei ló és akhal teke;
2. Honfoglalástól Szent István koráig – a hucul típus;
3. Szent Istvántól Muhin keresztül Mohácsig – a nyugati nagytestű: nori, percheron, magyar hidegvérű;
4. Mohácstól a Rákóczi szabadságharcig – a török ló: arab;
5. Rákóczi szabadságharctól Széchenyiig – a barokk (spanyol) ló: andalúz-lipicai;
6. Széchenyitől a II. világháború végéig – az angol ló és a félvérek.

²⁰³ PETTKÓ-SZANDTNER Tibor: A magyar kocsizás, Budapest, Veszprémi nyomda, 1996

Kevés ország rendelkezik ilyen kiváló fajtákkal és a fajták oly nagy számával, mint Magyarország. A magyar történelemben fontos szerepet játszó fenti lófajták közül nem egy hagyományos magyar lófajtának minősül, amelyeket az állami ménesekben (Bábolnán, Mezőhegyesen, Szilvásváradon, Jósmafőn és a Hortobágyon) páratlan örökségünként gondoznak és őriznek.

A magyar lófajták közül kétséget kizáróan az iskolai lovasoktatás céljaira a legalkalmasabbak a hucul lovak, melyek méreteikben is a legmegfelelőbbek. Köszönhetik ezt annak a tenyésztői munkának, amely megőrizte acélosságukat, vitalitásukat, a terepen való mozgásbiztonságukat, valamint azt a fejlett szociális érzéküket, ami által méltó partnerré válhatnak az iskolai lovasoktatásban gyermekeinknek.

A huszárok megjelenésével az oktatási intézményekben élő kapcsolat alakulhat ki a jelenkor huszárjai és a jövő nemzedékek között. Az oktatási intézmények közül az óvoda az, mely játékos formában fel tudja kelteni a gyermekek érdeklődését a katonaság, a ló, a lovak iránt. Nagyon fontos lenne, hogy a gyermekek ebben az életszakaszban megismerjék a kisebb termetű lovakon való lovaglást, melyek elő tudják készíteni és meg tudják alapozni a mozgáskultúrájukat, a lovas mozgását ill. a lóhoz való egészséges viszonyt. Ugyanakkor a márciusi nemzeti ünnepünkhöz kapcsolódóan tanult dalok és versek élettel történő megtöltéséhez célszerű egyenruhás huszárok meghívása és részvétele az óvodai programokon. Az óvodai pedagógiában jellemzően a játékok vezetik az élmények kialakulását és az itt átélt hatása későbbi életkorokban jelentkezik. A pedagógiai programban alapvetően március 15.-éhez, az 1848-49-es forradalomhoz és szabadságharchoz köthetően jelenik meg a huszár és a lova, dalok, versek, rajzok, csoport játékok stb. formájában.

Az általános iskola alsó tagozaton a 3 – 4. évfolyam környezetismeret kerettantervben már megjelennek a lovassportok²⁰⁴, ugyanakkor az 1848 – 49-es forradalomhoz köthető megemlékezéseken (március 15) jelenik meg ismételten a huszár és a lova. Az általános iskola alsó tagozatában a mozgáskultúra fejlesztésének fontos része lehetne a megfelelő pedagógiai végzettséggel rendelkező huszárok általi lovastorna foglalkozások megtartása a testnevelés tantárgyon belül. Az általános iskola felső tagozaton az 5 – 6. évfolyam történelem kerettantervében²⁰⁵ már tanulják a nehézlovas harcmodort, a magyar huszárok által véghez vitt berlini huszárcsínnyt, gyűjtik a magyar huszárokról szóló történeteket, elbeszéléseket és a bemutatják a huszárok fegyverzetét és öltözetét. A felső tagozatban fontos kiegészítő

²⁰⁴ 51/2012. (XII. 21.) számú EMMI rendelet 1. melléklete

²⁰⁵ 51/2012. (XII. 21.) számú EMMI rendelet 2. melléklete

információ lehet a történelmi kornak megfelelő lófajták és lovak képességeinek megismertetése, melyből a történelmi tanulmányokhoz nyerhető kiegészítő információ arra vonatkozólag, hogy a lovaknak milyen hatása volt az adott eseményekre. Pl. a magyar fejedelemség hadjáratai (magyar oldal: könnyű gyors lovak – nyugati és bizánci haderők: nagy testű lassú lovak), Muhi-csata (magyar oldal: nagy testű lassú lovak – tatár oldal: könnyű gyors lovak), a magyar huszárok és harcmódoruk (a lovak menetteljesítménye), a magyar huszárokról szóló történetek gyűjtése, elbeszélése (híres huszárok híres lovai – Béri Balogh Ádám lova: Murza) stb. Hozzá kell tenni a témánkhoz, hogy napjainkra jellemzően és általánosan a leányok vonzódnak a lovakhoz, a fiúknak a férfias viselkedéskultúra minél korábbi megismeréséhez feltétlen szükségük lenne példákra, úgymint a magyar huszár.

4.7 HUSZÁROK JAVASOLT FELADATAI AZ ISKOLAI LOVASOKTATÁSBAN

A huszárok elhelyezési objektumában lehetőség nyílik arra, hogy együttműködési megállapodás alapján annak körzetében lévő iskolák tanulói a huszárlaktanyában, huszárlovak használatával vegyenek részt lovasoktatásban.

A következőkben egy lehetséges tanrendet szeretnék bemutatni, mely bemutatja a huszárok feladatait.

4.7.1 AZ ISKOLAI LOVASOKTATÁS CÉLJA

Az iskolai tanuló lovas alapos, szakszerűen vezetett és fokozatosan előre haladó, gondosan a tanuló egyéniségéhez és képességeihez mért lovas képzése és nevelése a ló és a lovaglás megszerettetésének eléréséhez. A kiképzés időtartama: az általános iskola felső tagozatán négy tanulmányi év, hetente 2 tanórán. Önkéntességi alapon ill. fakultatív rendszerben a huszárok által végzett iskolai lovasoktatás kiegészülhet egy hétfélig nappal is (pl. szombat délelőtt).

Az iskolai lovasoktatás négyéves kiképzési tervét egy megfelelő, lovasoktatói végzettséggel rendelkező huszártiszt vagy altiszt állítsa össze, mely tartalmazza az egy-egy tanúra szóló „részlettervezet”, azt terjessze fel a szakmai előljárónak, aki egyeztesse az általa jóváhagyott anyagot az adott oktatási intézmény illetékesével. A lovas tanórai munka kezdetén az oktatóparancsnok ismerteti a kiképzési célokat és a biztonsági rendszabályokat. A tanóra végeztével az aznapi oktatást kiértékeli, valamint a következő óra tananyagát ismerteti, mely tartalmazza az öltözetre és felszerelésre vonatkozókat, illetve azokat a fontos információkat, mely a tanulók felkészüléséhez szükségesek. A tanóra helyét illetően arra legalkalmasabb a huszárlaktanya istállója, kiképzési objektumai.

4.7.2 AZ ISKOLAI LOVASOKTATÁS KIKÉPZÉSI TERVEZETE IDŐSZAKBEOSZTÁSSAL

- I. Időszak: A lóhoz szoktatás;
- II. Időszak: A helyes ülés elsajátítása;
- III. Időszak: Az ló irányításának megszerzése;
- IV. Időszak: A tanuló képes önállóan lovagolni, lovardában, illetve terepen.

Az iskolai lovaglás oktatója legyen tekintettel a tanulók életkorára, testi tulajdonságaira, nehogy a követelmények túl gyorsan fokoztassanak. A lóhoz való szoktatás istálló munkával és lóápolással kezdődik, melynek során nyugodt, emberhez szokott lovakat kell alkalmazni. A következő időszakokban a lovon végzett munka során a túlságos megerőltetés az első időben elidegenedést, elcsüggedést, kedvetlenséget okoz, és olyan fokú erőtlenséget von maga után, hogy a tanulót a lovaglástól hosszú időre elvonhatja. A tanulóknál a jó lovaglás és a lóra helyes befolyás alapja a nyugodt, a ló mozgását puhán követő biztos ülés. Erre már az első perctől kezdve figyelni kell, mert ha egy hiba beidegződik, azt később nagyon nehéz korrigálni. Ne felejtjük el, hogy a ló minden esetben alkalmazkodik a lovas üléséhez (súlypontjához). Az oktató tehát tartsa fő feladatának, hogy tanítványa a kiképzés minden időszakában a helyes ülés elérésére és megtartására törekedjék. A tanuló lovas kiképzését futószáron, kengyel nélkül kell elkezdni. Ennek előfeltétele a futószáron mindhárom jármódban (lépés, ügetés, vágta) egyenletesen haladó, a segítségekre jól reagáló, nyugodt ló.

A lovaglás elkezdése voltizsálással kezdődik. Célja a tanuló egyensúly érzékének fejlesztése, az ülésbiztonság megszerzése. E célból végeztetünk tornagyakorlatokat is, ezzel növeljük a tanuló bátorságát és lóhoz való bizalmát. A tornagyakorlatokkal azt érzük el, hogy a tanuló a lovon nem merevíti meg magát és minden helyzetben könnyedén fog ülni a nyeregben. Az oktató minden tornagyakorlatot személyesen mutasson meg, mert a helyes példa többet használ a legrészletesebb magyarázatnál. A gyakorlati képzéssel egyidőben megkezdhetjük az elméleti felkészítést, valamint a lovardai rendszabályok ismertetését is. Részletes, időszaki lebontással:

I. Időszak:

Az iskolai lovasoktatásra jelentkező tanuló un. előkészítő istálló munkára vesszük. Ezen a héten felügyelettel végzi a trágyázást, almozást. Begyakorolja az istállóban használatos szerszámok helyes használatát. Egyidőben figyelemmel kíséri miként kell egy lovat megközelíteni. Segít az etetésben, itatásban, illetve az istálló rend megtartásában. A ló anatómiája, szükségletei, ellátása, takarmányozása, annak elhelyezésének megismertetése, illetve a lóval kapcsolatos veszélyhelyzetek felismerése szintén fontos feladat. Hozzákezd a

lovak ápolásához, a tisztító (ápoló) eszközök helyes kézbentartásához, használatához. Gyakorolja a lovak lábfelvételét, illetve a pata tisztítását, kikaparását. Elkezdődik a lovaglószerszámzat megismertetése, annak használata, a nyergelés és kantározás. A szerszámokat megtanulja darabjaira szétszedni, letisztítani, majd összerakni.

II. időszak:

Megkezdzi a lovaglást voltige-hevederrel felszerszámozott lovon, beiktatásra kerülnek az alábbi tornagyakorlatok is, lépés jármódban:

- Karkörzés előre, hátra;
- Hátul összefont karral törzsfordítások jobbra, balra, törzshajlítás előre, hátra;
- Lovaglás keresztbe font karral, csípőre tett kézzel, alsó lábszárak mozgatása előre, hátra, lábfejek fel-le mozgatása.

Ezt követően már nyeregbe lehet ültetni a tanuló lovast és megkezdődik a nyeregben – kengyel nélkül – oktatása futószáron. Lovaglószárat nem adunk még a kezébe. Kengyel nélküli lovagláskor az esetleges egyensúlyi problémákkal küzdő tanulók megfoghatják a nyeregkápákat, belső kézzel a hátsót, külső kézzel az elsőt. A jobb érzékű lovasoknak feltehetjük a kengyeleket. A legfontosabb ugyanis az ülésbiztonság megszerzése és ezt célszerű úgy bevezetni, hogy csak arra kelljen figyelnie. Ne ossza meg a tanuló figyelmét a szár kezelése, a ló vezetése, irányítása. A hatékonyabb munka érdekében a legjobb, ha kezei szabadon maradnak, tehát még csak ne is fogjon semmit, legfeljebb egy segéd szíj legyen az elülső nyeregkápára csatolva (az ülését ne a szárban keresse!). Futószáron alkalmazott jármódok: lépés, ügetés, melyben a tanulónak meg kell tanulnia, hogyan tartsa magát egyensúlyban. Csak az egyensúly tartsa meg őt a nyeregben, nem pedig a karja és a lába. Amikor a tanuló megtanult biztosan, egyensúlyban ülni úgy, hogy a lovat már nem zavarja mozgásában, kezébe adhatjuk a lovaglószárat és lépés, ügetés jármódban gyakorolja a szár tartását. Ekkor van arra lehetőség, hogy az egyensúly megtalálása után, a tanuló ráérezzen a lovasézésre. Lovas érzésen az ülés, a befolyás és a lónak adott segítség adást (szár, testsúly, illetve csizma), továbbá a ló átengedettségének, lendületének és figyelmének mindenkor, az érzés közvetítette megítélését kell érteni. Lovasézésre mindenki csak saját maga tehet szert. A munkafolyamatban a lovaglás folytatódik mindkét kézen lépésben, ügetésben, továbbra is futószáron történik. A következő lépés a vágta lovaglásának elsajátítása. Először ez is voltige hevederrel felszerelt lovon kezdődik, hogy a ló gyorsabb mozgása során keletkező centrifugális erő hatására ne essen le a tanuló, ugyanakkor lovaglószárat nem használ, így két kézzel is tud kapaszkodni tud a heveder fogóiban. Amennyiben a tanuló megszokta a ló mozgását, rá lehet térni a vágta lovaglására nyeregben. Először kengyel nélkül gyakoroltatjuk, lovaglószárak nélkül. Segédeszközként egy kengyelszíjat csatolhatunk

a ló nyakába, hogy a lovas meg tudjon kapaszkodni, és így a helyes kéztartás rögzüljön benne. A következő fokozatban a tanuló mindhárom jármódban, azok váltásával, komplexen futószáron gyakorolja a helyes ülést és a segítségek adását.

III. időszak

Felügyelet alatt a tanuló lovas szabadon engedése a lovardában, hogy érezze, tanulja a ló vezetését, irányítását, segítségek adását egyedül. Ekkor a lovardai vezényszavak ill. a lovardai szabályok oktatása is megtörténik. Az egyéni munka biztos végrehajtása után több lovasból álló osztályban való lovaglás következik. Ekkor tanulják meg biztonságos a követési távolságok megtartását mindhárom jármódban.

IV. időszak

Önálló lovardai munka, a patanyom figurák gyakorlása, lépés és ügetés jármódban, ezt követően a tanuló már olyan szinten képes lovagolni, hogy az oktató vezetésével ki lehet vinni tereplovaglásra, de előtte elméletben meg kell tanulnia a tereplovaglás alapfogalmait, az akadályok és a veszélyhelyzetekre való reagálást. Ezen időszakban a közös lovaglás élménye különösen nevelő hatású.

Figyelembe véve a fentebb vázoltakat, a mai Magyar Honvédség huszárságának fontos feladatai lehetnek a hazafias és honvédelmi nevelésben, az iskolai lovasoktatásban. A huszárok közreműködése az ifjúság nevelésében és képzésében, valamint az azt kiegészítő tevékenységekben hozzájárulhat a jövő generációja egészséges nemzettudatának kialakításához, valamint a Honvédelmi Minisztérium munkájának ismertségéhez és elismertségéhez. Ezzel párhuzamosan emelkedhet a katonai hivatás imázsa, egyre többen választhatják a nemzet szolgálatát karrierjüknek.

A tanítás folyamatában ill. során a pedagógusok kulcsszerepet játszhatnak abban, hogy a tanulók megismerjék és főleg megértsék a hadviselésben a katonai lovaskultúra és „korabeli harcokosi, a ló szerepét. A katonai lovaskultúra, az oktatás és a hagyományőrzés a fenti kapcsolódási pontjainak tárgyalása során megvilágításra került, hogy a ló szükségletei behatárolják természetes képességeinek kihasználását, ugyanakkor a hadviselésbe betöltött szerepe, befolyása és hatása az eseményekre egyértelműen figyelemre méltó. A magyar katonai lovaskultúra csúcsának számító magyar huszárság volt az a könnyűlovassági csapatnem, mely világhírnevet vívott ki magának és évszázadokon keresztül kardjával és lovával szolgálta a nemzet megmaradását. Csak a remény marad számomra, hogy a fentiekkel tehettem annak érdekében, hogy habár a ló már nem része a mindennapi életünknek a magyar tanulóifjúság megértse mit köszönhetünk a lovaknak.

4.8 A HARCFELDERÍTŐ HUSZÁRSÁG – A HONVÉDHUSZÁRSÁG JAVASOLT FEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA MŰVELETI FELADATOKRA

Hazánkban a honvédelmi politika egyik fontos témája a Magyar Honvédség modernizációja és vezetési struktúrájának átalakítása, amely a Zrínyi haderő-fejlesztési programon belül egy modern magyar haderő fejlesztését²⁰⁶, a jövő kihívásainak megfelelő haderő kialakítását tűzte ki célul. Az átalakítás egyik megcélzott ambíciója egy nehézdandár felállítása, melynek technikai eszközei és képességei meg kell, hogy feleljenek a NATO elvárásoknak. A magyar nehézdandárral szemben támasztott szövetséges képességlista egyik fontos eleme a harcfelderítő képesség megteremtése, melynek kialakításához ezen javaslattal kívánok hozzájárulni.

Céлом egy olyan koncepció felvázolása, mely a Magyar Honvédségben alapot adhat a nemzetközileg is elismert legmagyarabb fegyvernem, a jelenleg protokolláris céllal visszaállított magyar huszárság felhasználására, a jelenleg a MH-ban nem létező harcfelderítő képességnek kialakítására és század harccsoportként műveleti alkalmazására. Hipotézisem arra irányul, hogy a NATO/EU szövetségesek haderejében jelenleg is meglévő, történelmi néven „huszár”-nak nevezett lovasság, valójában felderítő (reconnaissance), páncélosfelderítő (armoured reconnaissance) vagy harcfelderítő (combat reconnaissance) feladatokat végrehajtó alakulatok példáját felhasználva bizonyítsam, hogy a harcfelderítő képesség alapját szövetségeseinknél ezen huszáralakulatok alkotják, alap harcképességeikkel, a terepen való gyors mozgásképességükkel, szervezetszerű csapat- és más felderítő technikai eszközeikkel és nagy tűzerejükkel. Ezen hármas előfeltétel megléte esetén a NATO szövetség által támasztott „harcfelderítő képességgel”²⁰⁷ rendelkező magyar huszárság hathatós választ tud adni a jelenkor és a jövő kihívásaira²⁰⁸, mivel a keleti kihívó által rendszerbe állított zászlóalj harccsoporttal²⁰⁹ szemben mind a hagyományos, mind az aszimmetrikus háborúban gyors

²⁰⁶ BODA József nb. vezérőrnagy – BOLDIZSÁR Gábor ezredes – KOVÁCS László ezredes – OROSZ Zoltán altábornagy – PADÁNYI József dandártábornok – RESPERGER István ezredes – SZENES Zoltán ny. vezérezredes: Fókusz és együttműködés. A hadtudomány kutatási feladatai, Honvédségi Szemle 2016/3., 3-20

²⁰⁷ Bi-SC CAPABILITY CODES AND CAPABILITY STATEMENTS, 22. January 2020, 5000/FPR - 0070/TT-1758/Ser:NU0517, 51

²⁰⁸ BODA József et alii: Fókusz és együttműködés. A hadtudomány kutatási feladatai. Honvédségi Szemle, 144. 2016/3. 3–20

²⁰⁹ Dr. GRAU, Lester, W. – BARTLES, Charles, K.: *The Russian Way of War Force Structure, Tactics, and Modernization of the Russian Ground Forces*, Foreign Military Studies Office, 2016, 36-40.. Elérhető: <https://www.armyupress.army.mil/Portals/7/Hot%20Spots/Documents/Russia/2017-07-The-Russian-Way-of-War-Grau-Bartles.pdf> (Letöltés dátuma: 2022.02.02.)

mozgással, tűzerővel, modularitással és platformrendszerű fegyverrendszerek alkalmazásával gyorsan tudna reagálni.

A magyar huszárság, a huszár fogalommal vált a hadtörténelem folyamán és annak fénykorában nemcsak szervezete, harceljárásai, felszerelése tüntek fel más haderőkben, hanem öltözetével mintegy divatot is teremtett. A magyar eredetű lovassági csapatnem, a huszárság komoly hatást gyakorolt és szinte átformálta a történelmi könnyűlovas- és ennek hatásaként a mai modern harcfelderítő harcmodor arculatát. A szövetségi haderők szervezeti struktúráiban a fentebb bemutatott jelenleg is tizenkét huszárezred működik. Feladataikra visszatekintve a dán Gárda huszárezred – harcfelderítő és lovasított protokoll képességgel, az 1. „Bercsényi” ejtőernyős huszárezred – légimobil és ejtőernyős képeséggel; a 2. „Chamborant” Huszárezred – nagy távolságú felderítő képeséggel; a 3. „ Eszterházy” huszárezred – harcfelderítő képeséggel, a holland Boreel Huszárezred - felderítő képeséggel, Katarina Amália hercegnő huszárezred- harcfelderítő és lovasított protokoll képeséggel, a 8. Kanadai Huszárezred; a Sherbrooke Huszárezred; a Kanadai Királyi Huszárezred; az 1. Huszárezred – mind a négy harcfelderítő képeséggel, az Egyesült Királyságban a Királynő Huszárjai; a Király Huszárjai mindkettő nehéz technikával rendelkező harcfelderítő képeséggel rendelkezik és ezen képességeket alkalmazva mind a mai napig a hadrend szerves része.

Ezek alapján a kérdés jogosan felmerülhet: miért nincs ma hasonló műveleti feladatokat is ellátó és képeséggel bíró huszár alakulat a Honvédség szervezeti struktúrájában? A kérdés megválaszolására figyelembe kell vennünk, hogy a II. Világháború után a magyar haderő szervezete, felszerelése, kiképzése a korabeli politikai célok és az azokban megfogalmazott országvédelemi alapelvek érdekében szovjet mintán alapultak. A biztonságpolitikai körülmények megváltozása, a hidegháború és az 1955-ben létrehozott Varsói Szerződés előtt álló várható konfrontáció szükségessé tették a totális technikai modernizációt, melynek a nagy történelmi múlttal rendelkező magyar huszárság teljes mértékben áldozatul esett. Teljesen eltűnt a haderőből a „magyar huszár” s vele minden hozzá kapcsolódó hadtörténelmi tapasztalat és mentalitás. A hadosztály szinten felállított motorizált, könnyű páncélozott technikai eszközökkel felszerelt felderítő zászlóaljok alegységei a huszárság felderítő feladatrendszerét vették át, ugyanakkor mellőzve a huszárok harcászati helyzetfelismeréshez alkalmazkodó támadó szellemét.

A szovjet mintára létrehozott és kiképzett felderítő szervek megfelelő tűzerő hiányában feladatukat a passzív, vagyis harc nélküli felderítési módok alkalmazásával alapvetően felfedés nélkül, vagyis rejtetten kellett végrehajtaniuk.

4.8.1 A HUSZÁRSÁG MŰVELETI SAJÁTOSságAI, ALKALMAZÁSI TERÜLETEI

A kezdetektől és fennállása során a lovon harcoló magyar huszárság mindvégig a keleti könnyűlovas harcmodor megjelenítője volt a harctereken. A huszárságot a magyar irreguláris könnyűlovasság regularizációja és a magyar királyi haderőbe történt beintegrálása hozta létre, melynek harceljárásait és harcértékét mindvégig irreguláris gyökerei határozták meg.

A huszárságot nem a fegyverzete, ruházata vagy felszerelése emelte az egyik legnagyobb könnyűlovassággá, hanem a fokozatosan ösztönössé vált haditapasztalat, a katonai tudás, a bátorság és a kezdeményező készség, melyekhez a kiképzés során a huszárok egyéni képességeit alakították. A fennmaradt szabályzatok²¹⁰ alapján megállapítható, hogy huszárság erényeinek kialakításában kiképzés súlypontját nem a nagy kötelékben bemutatott bonyolult harctéri manőverekre és azok mesteri végrehajtására helyezték, hanem a hadvezérei elgondolás érdekében a körülményeket messzemenően kihasználó harcászati helyzetfelismerésen alapuló kezdeményező készségre és a harc helyzetének megfelelő gyors parancsnoki döntések meghozatalára és végrehajtására.

A magyar huszárság műveleti feladatra történő újra élesztéséhez és modern haderőbe történő integrálásához figyelembe kell venni annak alább felsorolt eredeti harceljárásait és alkalmazási területeit:

- felderítés: figyelés, fülelés;
- harcfelderítés: rajtaütés, lesállás, harcérintkezés felvétele és fenntartása; az ellenség hadtápjának és hadműveleti alapjának zavarása;
- biztosítási feladatok: nyugvás-, menetbiztosítás;
- az ellenség üldözése;
- saját csapatok visszavonulásának fedezése.

Az 1848 – 49-es forradalom és szabadságharc hadtörténelmi eseményei²¹¹ is bizonyítják, hogy a fentieket mintegy komplex feladatrendszerben kell tekinteni és a magyar huszárság alkalmazkodóképességéből adódóan képes volt más lovassági alakulatok, sőt a budai vár visszavívásakor a gyalogság feladatainak végrehajtására is. Elég megemlíteni Klapka tábornok huszárjait, akik csatadöntő lovasságként törték át az osztrák sorygalyogság négyszögeit, vagy az I. világháború elején vívott limanovai ütközetre, ahol magyar huszárok

²¹⁰ Szolgálati határozványok amagyar királyi honvéd huszár legénység számára. Budapest, Pallas Részvénytársaság nyomdája, 1898.

²¹¹ prof. dr. CSIKÁNY Tamás: A szabadságharc hadművészete 1848 – 1849, Zrínyi Kiadó, 2015, ISBN 9789633276471

legelőször ló nélkül vívott gyalogsági harcban állították meg és sziklaként törték meg az orosz rohamokat.

4.8.2 A MŰVELETI FELADATOKAT ELLÁTÓ HUSZÁRSÁG INTEGRÁLÁSI LEHETŐSÉGEI ÉS TERÜLETEI A MODERN KOR HADEREJÉBE

Az évszázadok alatt kialakult harceljárások egyik alapja a könnyűlovas huszárság mozgékonyságában, és a lovastüzérség megjelenésével a megfelelő tüzező kombinációjában rejlett. Hasonlóan fontos volt a huszár és lova, fegyverzete (haditechnikai eszköze) teljes harmóniája, melyből adódóan, szinte minden harchelyzettel és terepviszonnal képesek voltak megküzdeni a harchelyzetek során. A huszárság sikerét annak köszönhetette, hogy a mozgékonyágát ötvözte a kezdeményező készséggel és a rendelkezésre álló vágó- és tüzfegyverek tökéletes és maximális kihasználásával.

A Magyar Honvédségben 1949-ig szervezetszerű elvárás volt, a NATO/EU haderőkben a mai napig szervezetszerű követelmény, amely STANAG szabványban²¹² is megjelenik, hogy a „NATO kompatibilis” dandárok harcfelderítő képességgel is rendelkezzenek. Ezt a feladatot az európai kontinensen és Kanadában „huszárnak”, az Egyesült Államokban lovasságnak („cavalry”-nek) nevezett dandárokból kikülönítve (vezényléssel, átalárendeléssel) biztosítják az összefegyvernemi harcászati-hadműveleti egységek (dandárok) szervezetébe.

Itt mindenképp meg kell jegyezni, hogy a nyugati harcfelderítő/lovassági(cavalry)/huszár alegységek és egységek közös jellemzője, hogy esetükben kompromisszummal alkalmazzák a páncélos/harcocsi csapatok esetében egyforma súllyal elvárt hármass követelményrendszernek, vagyis a tüzezőnek – páncélvédettségnek – gyorsaságnak az arányait. Míg a hagyományos páncélos alakulatok esetében elvárás, hogy ezek egyensúlyban legyenek, addig a harcfelderítő csapatok esetében a hangsúly az igen nagy tüzezőre/páncéltörő képességre és egyúttal a gyorsaság mellett a mozgásbiztosításra helyeződik, a saját páncélvédettség viszont kisebb fontossággal bír. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy nagy mozgékonyágú, igen nagy tüzerejű járművek adott esetben rendelkeznek páncélvédettséggel, de nem olyanal, mint ami legalább szemtől szemben (in the front arch) védelmet nyújtana az ellenség harcjárműveinek ugyanolyan kaliberű torony-, vagy tüzfegyverei ellen. Ennek sok technikai példája van a külföldi huszárezredeknel, pl. a francia 3. „Esterházy” huszárezred 105 mm harcocsi ágyúval felszerelt AMX-10 kerekess könnyű harcfelderítő járművei. Ugyanakkor a könnyű lövész dandárok közvetlen, szervezetszerű harcfelderítő

²¹² Bi-SC CAPABILITY CODES AND CAPABILITY STATEMENTS, 22. January 2020, 5000/FPR - 0070/TT-1758/Ser:NU0517,

támogatása is megoldható a MH-ban már rendszeresített könnyű terepjáró járművek megfelelő módosításaival, pl. a rendszeresített rakéta páncéltörő eszköz rajtuk való elhelyezésével, hozzájuk való integrálásával. A NATO-nak felajánlott magyar nehézdandár harcfelderítő támogatására kiválóan megfelel a rendszeresítés alatt álló Lynx gyalogsági harcjármű, tekintve, hogy rakéta-páncéltörő képességgel, és az annak használatát lehetővé tevő, nagy hatótávolságú elektrooptikai felderítő fedélzeti berendezésekkel is el van látva.

4.8.3 A HUSZÁRSÁGRA JELLEMZŐ IRREGULÁRIS HARCELJÁRÁSOK MODERN ALKALMAZÁSI LEHETŐSÉGEI

Napjaink konfliktusait figyelembe véve, ahol főként reguláris hadseregek küzdenek irreguláris ellenséggel szemben, a huszárság jelenleg szétosztott klasszikus harceljárásainak újra koncentrációja a modern kor haderejébe nélkülözhetetlenek és elengedhetetlenek tűnik.

A huszárság harcászati feladatainak és alkalmazásának irreguláris elemei pótolhatatlan segítséget nyújthatnának a haderő alkalmazásában, ill. a haderő azon elemeinek kiképzése során, melyek feladat végrehajtása során nem csak reguláris ellenséggel történő összecsapás várható.

A huszárság harcászati feladatai lehetnek:

- Felderítés: az eredeti szerepkörnek megfelelően a huszár egyéni és kötelékben végzett felderítő tevékenysége a passzív felderítésen - figyelésen (vizuális) és fülelésen (auditív) - alapul, mely a korszerű technikaifelderítő eszközök alkalmazásával egészülhet ki.
- Harcfelderítés: a felderített és azonosított ellenség valós erejének és harcértékének megállapítása, valamint zavarkeltés céljából a passzív felderítés kiegészül az aktív felderítési módok alkalmazásával, a rajtaütéssel és a lesállással. Ezt elsősorban a harcfelderítő alegységek három alapvető technikai jellemzője, vagyis a nagy manőversebesség, a nagy tüzerő és a még elfogadható páncélvédetség teszi lehetővé. A gyors elszakadásra képes és folyamatos mozgásban lévő, harcjárműves huszárjárőrök a begyűjtött információkat a korszerű kommunikációs eszközökön rövid időn belül el tudják juttatni az illetékes parancsnoki vezetési elemhez. Ha a felderítés sikeres, az azonosított ellenség elleni harc azonnali megkezdésével a meglepetés ereje is kihasználható. A megfelelő tüzerő birtokában a huszár járőr – vagy azok gyors egyesülése után kötelékben – azonnal megkezdheti az ellenség zaklatását, „csipkedését”, szándékának lassítását, erejének felörlését és nem utolsósorban harcértékének, elszántságának megállapítását. Folytathatják egészen addig, míg azt meg nem semmisítik, vagy – amennyiben jelentős túlerővel állnak szemben – a

megszerzett információkat azonnal továbbítják a C2 elem megfelelő szintjére, aki harcérintkezést átadja az arra kijelölt összefegyvernemi alegységnek, vagy a megadott adatok alapján a JTAC (Joint Terminal Attack Controller), vagy JFO (Joint Fires Observer) a pusztítást folytatja a hatókörben lévő tüzérséggel vagy a légi harctámogató erővel.

- Közel- és nyugvásbiztosítás: a huszárság vezetési pontok, kiemelt fontosságú objektumok közvetlen őrzés-védelmét is elláthatja, azokat főként meglepetésszerű diverziós támadások ellen, folyamatos és nagyobb távolságban történő járőrözéssel biztosíthatják.
- Előőrs: a védelemben lévő összefegyvernemi alegység vagy a harcérintkezés felvétele során a harcfelderítő huszárjárőr(ök) lehetőleg rövid idejű, statikus alkalmazása felderítő vagy biztosító tevékenységek végrehajtása során. A rejtett állásokból való gyors és heves tűzcsapással (leszállás) az ellenség pusztítása.
- Menetek oldal-, elő-, vagy utóvédje: konvojok, menetben lévő alegységek közel biztosítása, a menetek útvonalán kijelölt alternatív útvonalak folyamatos biztosítása és meglepetés elleni ellenőrzése.
- Az ellenség üldözése: az ellenség szétziláltságának függvényében a harcfelderítő huszárjárőr, szakasz, század vagy osztály szervezeti struktúrában a meghatározott terepszakaszig folyamatos zaklatással való ráhatást érvényesítenek és az ellenséget a szándékától tartósan eltérítik.
- Visszavonulás fedezése: a harcfelderítő huszárok a lehető legnagyobb erő és tüzérségi összehívásával végrehajtott ellenlökésekkel, melynél mindenkor a meglepetés erejének, a sebességnek és a rendelkezésre álló fegyverzetnek maximális kihasználása történik, a lehető legnagyobb veszteséget okozva lassítják az ellenség tényeresét lehetőséget teremtve a saját csapatoknak az elszakadásra.

A harcfelderítő csapatok sajátossága, hogy a fenti, hagyományos felderítő és más harcbiztosító harceljárásokon túl, nagy gyakorlattal kell rendelkeznie a hagyományosan a gépesített lövész és/vagy a harckocsizó csapatok tradicionális „támadó” jellegű feladatainak ellátásában és a páncéltörő tüzérség bizonyos feladatainak ellátásában. Más szóval, az összefegyvernemi harceljárásokból kiképzést kell kapniuk a „támadás/ellentámadás” témakörben is.

A harcfelderítő huszárok számára várhatóan a felderítés nem fog szigorúan vett külön és önálló harccselekményt képezni, hanem az az elől lévő járőrök harcának, az előerő

megóvásával és a siker várható reményével végrehajtott, ugyanakkor folyton megismétlődő erőszakos felderítésének, vagyis támadásának lesz a magától adódó eredménye. A felderítésnek ilyen elképzelése és végrehajtása mindenképp és mindenkor pozitívabb eredményt fog nyújtani az ellenség harcértékének, harci szellemének és erejének megállapítására, mint a (földi) felderítés ma követett módszere, miszerint a felderítést rejtetten kell végrehajtani („Látni és nem látszani!”).

A fentiekén kívül modern magyar harcfelderítő-huszárság békeidős alkalmazási területei közé tartozhat még:

- részvétel a tömeges migráció elleni határbiztosítási feladatokban²¹³ gyalog vagy lóháton;
- a reguláris és területvédelmi erők felkészítésein, ill. gyakorlatain, a szövetséges erőkkel közös gyakorlatokon, mint az irreguláris hadviselést alkalmazó ellenerő;
- a rendvédelmi szervek támogatása keretén belül lóháton környezetvédelmi járőrtevékenység vagy eltűnt személyek felkutatása a terepen.

4.8.4 A MODERN HARCFELDERÍTŐ HUSZÁRSÁG INTEGRÁLÁSA A MAGYAR HONVÉDSÉG HADRENDJÉBE ÉS ANNAK JAVASOLT SZERVEZETE

A modern harcfelderítő képességgel rendelkező huszárság integrálásához a Magyar Honvédség szervezeti struktúrájába a következő lehetőségeket és területeket kell megvizsgálni:

1. csak a reguláris haderő kötelékében (dán és francia modell);
2. csak a területvédelmi (tartalék) erők kötelékében (kanadai modell);
3. a reguláris és a területvédelmi (tartalék) erők kötelékében vegyesen (az 1. fejezetben bemutatott, a 19. század közepéig működő néhai magyar modell).

1. A Magyar Honvédség hadrendjében egy – parancsnokságból, törzsből, logisztikai századból, támogató századból, négy páncélozott harcfelderítő huszárszázadból – és egy, – két lovasított huszárszázadból, valamint lovagló tüzér ütegből (4 löveg) álló – lovasított (ceremoniális) huszárosztályból álló önálló harcfelderítő huszárezred létrehozása, mely külön századonként moduláris rendszerrel támogathatja, megerősítheti a reguláris gépesített dandárokat vagy a területvédelmi ezredekét és egyúttal folytathatja protokolláris feladatait vagy alkalmazhatja a lovasképességet. Ebben az esetben a jelenlegi MH szervezeti struktúra

²¹³ FARKAS Ádám, HORVÁTH Tibor, PADÁNYI József, PETRUSKA Ferenc: A Magyar Honvédség feladatai, szerepének és helyzetének jogi aspektusai a tömeges migráció kapcsán, In: Tálás, Péter (szerk.) Magyarország és a 2015-ös európai migrációs válság, Dialóg Campus Kiadó, 2017, 159-177

kiegészül, a feladatrendszer koncentráálásával a fentebb vázolt feladatokra specializált új alakulat jön létre. Amennyiben csak a NATO-nak felajánlott nehézdandár szervezetében, osztály erőben kerül létrehozásra a harcfelderítő képesség, azonnal felvetül a kérdés, hogy a felajánlott nehézdandár erőinek teljes elvonulása esetén az országvédelemre fordítható harcfelderítő képesség teljesen lecsökken, annak kialakítása rövid távon nem megoldható, hiszen igen komoly kiképzést kell folytatnia a teljes személyi állománynak a csapat- és a különböző technikai felderítési területek minden ágában ahhoz, hogy a szervezetszerű, és a NATO által is elvárt harcfelderítő képességet és tudást egyes harcos, jármű kezelői kötelék-, majd pedig szakasz és század szinten el lehessen sajátítani.

2. Csak a területvédelmi erőknél a már létrehozott ezred szervezeti struktúrában a kiegészítési területről egy-egy harcfelderítő huszárszázad létrehozása. Ebben az esetben az moduláris képesség korlátozottan valósulhat meg.

3. A reguláris és területvédelmi erőknél egyszerre létrehozva a harcfelderítő képességet, mely a fenti szervezeti struktúrával a modern harcfelderítő huszárezred a reguláris haderő része. A területvédelmi erőknél a regionális elven szervezett ezredek huszárszakaszaiból két harcfelderítő huszárszázad létrehozása, melyből egyik a Dunántúlon (pl. Székesfehérvár) a másik a Dunán innen (pl. Örkénytábor) diszlokál. Ez a két területvédelmi század a modern eszközök mellett lovasítható képességgel is bírhat. Ebben az esetben az integráció az MH teljes vertikumában megvalósulhat.

Napjainkban a kis erő, nagy tér vagy nagy erő, nagy tér párharcában élünk. Egyértelmű és egészen természetes, hogy az egyforma lehetőségek alapján kis erő a nagy erővel nem igen veheti fel a versenyt. Ugyanakkor az afganisztáni és az iraki missziókban a helyi ellenállók megtanították, hogy a kis erő győzelmének egyik kulcsa, hogy igyekezzünk még nagyobb ellenséges erőt is állandó meglepetések és bizonytalanságok elé állítani. Ehhez a rugalmas, minden helyzethez alkalmazkodni tudó vezetésen kívül, erkölcsileg magas szinten álló és megfelelő katonai kiképzettséggel rendelkező végrehajtó állomány is szükséges.

A reguláris haderő esetében a tradicionálisan bevált, de a modern korban is a leghatásosabb szervezeti struktúra az osztály, amely legalább négy azonos felépítésű gépesített harcfelderítő huszárszázadból áll. Az alapkövetelmény, hogy a századok önállóan is képesek legyenek feladatokat végrehajtani. Egy század parancsnokságból és törzsből, két azonos felépítésű szakaszból és egy támogató elemből áll. Minden egyes huszárszakasz szakasztörzsből és két rajból épül fel, amelyek egyenként 2 járművel felszereltek. A rajok alkalmazás tekintetében lehetnek harcászati motorkerékpárral, könnyű terepjáró járművel is felszereltek.

A modern harcfelderítő huszárezred a fenti két osztályon felül még további két olyan századból is állhat, melyből az első század a kijelölt erőket tradicionális módon lovasképességre képezi ki és képes akár díszelgési vagy egyéb lovasított katonai feladatot végrehajtani, míg a második százada modern technikával felszerelt kiképző század. Ezen századok is modern technikával felszereltek.

A kiképzési és a műveleti feladatok önálló és eredményes ellátásához a harcfelderítő huszárezred rendelkezik megfelelő moduláris támogató elemekkel, amely műszaki akadályelhárító és zártelepítő, logisztikai, egészségügyi és híradó-informatikai részlegekből állhat.

4.8.5 A MODERN (HARCFELDERÍTŐ) HUSZÁR JELLEMZŐI

A legfontosabb a néhai huszárerkölcс újra élesztése. A huszársághoz olyan szilárd jellemű, teljesítménycentrikus katonák szükségesek, akik nehéz körülmények között is nyugodtak maradnak, képesek megfontoltan cselekedni, jellemzőjük a csendes profizmus, az intelligencia, az erő, az eredményes egyéni és csoportos tevékenység. A huszárkiképzés végére rendelkezniük kell a legmagasabb szintű felelősség- és kötelességtudattal, kiváló mentális és fizikai felkészültséggel, kezdeményező készséggel, valamint erős hagyománytisztelettel. A huszársághoz mind a haderőből, mind a polgári életből pályázhatnak. Alapkövetelmény a szükséges elszántság és akarat megléte.

Meggyőződésem, hogy a magyar huszár tulajdonságainak céltudatos felhasználása a mai modern harcban még olyan ellenség ellen is sikeres lehet, amely jobban vannak felszerelve vagy túlerővel rendelkezik. A kiképzés során a történelmi tapasztalatokat fel kell használni a harcfelderítő harcmód elsajátításánál. A modern harctéren nem elég a vak elszántság, hanem tárgyilagosnak kell lenni annál is inkább, mert a múltból csak a dicsőséget látjuk tisztábban, a kudarokat pedig homályosabban. A korszerű fegyvereket alkalmazó harcviszonyok a mások, így könnyen előfordulhat, hogy elbizakodottságból vagy esetleg velejáráó felületességből a legnagyobb erőfeszítés és áldozat mellett is kudarcot vallunk a valóságban. Épp ezért a harcfelderítő huszársághoz olyan szilárd jellemű, teljesítménycentrikus katonák szükségesek, akik nehéz körülmények között is nyugodtak maradnak, képesek megfontoltan cselekedni, jellemzőjük a csendes profizmus, az intelligencia, az erő, az eredményes egyéni és csoportos tevékenység, akik a kiképzés végére rendelkeznek a legmagasabb szintű felelősség- és kötelességtudattal, kiváló mentális és fizikai felkészültséggel, kezdeményező készséggel, valamint erős hagyománytisztelettel.

4.8.6 A HARCFELDERÍTŐ HUSZÁRSÁG JAVASOLT ALAPVETŐ TECHNIKAI ESZKÖZEI

A fentiek alapján, ahhoz, hogy a modern kor a katonai műveletekben néhai eredményességét kamatoztathassa a következő technikai feltételek megvalósulását látom szükségesnek:

- mozgékony, jó manőverező és terepjáró képességgel rendelkező, gyors és jól álcázható jármű;
- korszerű felderítő eszközök, melyek lehetővé teszik az ellenséges célok hatékony felderítését;
- tüzérő, amely lehetőséget biztosít nagyobb létszámú, erősebb fegyverzetű, esetlegesen páncélvédettséget élvező ellenség elleni sikeres harc megvívásához.

Javasolt főbb haditechnikai eszközök:

- Kétkerekű Harcászati Motorkerékpár (KHM);
- MB G-280 pc. terepjáró toronyfegyverzettel és az MH-ban rendszeresített rakéta-páncéltörő eszközzel felszerelve;
- Gidrán harcjármű;
- Lynx gyalogsági harcjármű;
- Lynx 120 tűztámogató harcjármű.²¹⁴

A fenti eszközökön túlmenően meg kell említeni, hogy a NATO szövetségesek harcfelderítő alakulataiban használt, nagy tűzerejű járművek általában úgy vannak kialakítva, hogy a deszant-térben marad hely jellemzően 2, vagy 4 katona szállítására. Ezen katonák speciális felszerelésére is célszerű gondolni, őket mindenképp célszerű nagy hatóerejű kézi páncéltörő eszközzel kell felszerelni, hogy a harcfelderítő alegység páncéltörő képességét fokozni lehessen. Ennek különösen hegyi, nehéz, átszegdelt és beépített (városias) terepen való harcban van különösen nagy jelentősége, mivel harcjárműről szállva a felderítés, vagy kézi rakéta páncéltörő eszközzel ellenséges páncélozott célok vagy tüzelőállások, bunkerek megsemmisítése tovább fokozható.

A fenti eszközök közül a KHM teljesen új koncepció ezért szükségesnek tartom ezen értekezésben részletesebben vázolni az eszközt.

²¹⁴ Elérhető: <https://www.edrmagazine.eu/mobility-and-firepower-rheinmetall-presents-the-lynx-120-mechanized-fire-support-vehicle> (Letöltés dátuma: 2023.03.15)

4.9 A „HUNHUSSAR” ELNEVEZÉSRE JAVASOLT KÉTKERESKŰ HARCÁSZATI MOTORKERÉKPÁR (KHM) KONCEPCIÓ

Az I. világháború alatt és után a modern gépesített világban a hadseregek mindig használtak motorkerékpárokat, melyek a szárazföldi haderő különböző fegyvernemeinél, szakcsapatainál voltak rendszeresítve. A használt motorkerékpárok szélsőséges terepviszonyok és időjárási körülmények között is meg kellett állni a helyüket. Az alább vázolt koncepcionális kétkereskű harcászati motorkerékpár nemcsak mint közlekedésre szolgáló eszköz, hanem mintegy egyénileg is moduláris ill. platformrendszerű harceszközként szolgálhat a huszáralakulatoknál. A KHM a huszár egyéni harci járműve lehetne, mely gyors manőverező képesség és a modern felderítő- és fegyverrendszerek felső bukócsövön való moduláris rögzítésével, ill. kihasználásával hatékony eszköz lehet az ellenség felderítésében és eliminálásában, megsemmisítésében. A KHM a meglévő, városi közlekedésben használt erős felső bukócsővel ellátott motorkerékpár felépítményének (83.kép) és nagyteljesítményű motor (hibrid motor) erejének egyesítésével, felfegyverzésével jön létre. A felső bukócsőre fegyverzet és felderítő eszközök rögzítésével olyan egyéni harcászati jármű kerül létrehozásra, mely az egyénileg feladatot végrehajtó huszár kezelésében hatásos eszköz mind a hagyományos mind a nem konvencionális harc helyzetben.

77. kép

A koncepció alapjárműve

Elérhető: <https://onroad.hu/2013/04/02/kulonleges-motorok-bmw-c1/>

(Letöltés dátuma: 2020.02.14)

Az eszköz alkalmazása során a nagy teljesítményű hibrid (hagyományos belső égésű és elektromos) motor, mely a harc helyzetnek megfelelően különböző terepviszonyok között is gyors manőverezésre képes, a bukósisakba épített éjszakai harcra is alkalmas célzó berendezés által távvezérelt, a felső bukócsőre rögzített felderítő eszközök és fegyverzet (könnyűgéppuska (LMG), pct. rakéta és MGL gránátvető) megfelelő tüzert biztosít.

A KHM egyedülálló tulajdonsága, hogy minimális saját tömeg mellett nagy mennyiségű felderítő eszközt, fegyverzetet, lőszert, járulékos felszerelést képes gyors manőverekkel szállítani. Ez idáig egyetlen haderő sem próbálkozott hasonló konstrukciójú és rendeltetésű eszköz fejlesztésével. A tervezett feladat meghatározza a harcászati technikai és műszaki paramétereit, lehetőség van a belső égésű motor kiváltására megfelelő teljesítményű elektromos motorral, amely a hangtalan manőverképességet is lehetővé teszi. A harcászati motorkerékpár mechanikai szerkezetének különlegesen könnyűnek és terhelhetőnek kellett lennie, valamint kétoldalt bukócsővel kell ellátni.

A különleges külső borító felületeknél, mint fegyver és eszközkonzolként tervezett bukócső vagy az antennaburkolat, a harci repülőknél vagy hadihajóknál használt, kompozit szerkezeti technológiával gyártott anyagok használata. A mechanikusan legjobban igénybe vett részeknél, mint a lövés és tűzkiváltás során legjobban terhelt felső bukócsőnél alumínium-lítium ötvözet használata, mely egy speciális ragasztási és préselési technológiával jelentős önsúly- és költségcsökkentés érhető el. A KHM elektronikai rendszerének a lelke egy nagy teljesítményű, korszerű elektronikai rendszer, amely lehetővé teszi a bevetések magas fokú hatékonyságát, valamint a nagy túlélési valószínűséget. A fegyverzet és a felderítő eszközök nagyfokú automatizálása (távvezérelhetősége) és az optimális kölcsönös kapcsolat a huszár és a gép között biztosítja a mindenkorai harc helyzetben a reális és gyors célazonosítást, valamint az azokra történő gyors reagálást. A rendszer esetleges hibáit az integrált tesztelő és ellenőrző rendszer rögzíti és jelzi.

Az elektronikai rendszer további néhány fontos eleme:

- a huszár látómezőjébe, a motor alsó szélvédőjére a legfontosabb terep és útvonal adatok kivetítése (7. ábra);
- az összes fegyverzeti vagy egyéb adat megjelenítése a kormánymű képernyőjén vagy a motor szélvédőjén, melyekből tetszőleges adatok kiválaszthatók;
- tartalék megoldásként kézi adatbevitel és célkiválasztási lehetőség;
- sisakirányzék;
- hőkamera, éjjellátó, lézeres célmegjelölő, lézertáv mérő, navigációs panel

11. ábra

Szélvédőre vetített adatsor (Saját ábra)

Az alapkép forrása: <https://onroad.hu/2014/07/29/fenyuzes-kobon-bmw-k1600gtl-exclusive-teszt/>
(Letöltés dátuma:2021.01.14.)

- az elektronikus fegyverkezelő elhelyezése a kormányon
- oldal bukócsövek felhelyezése.

A KHM fegyverzetének fontosabb jellemzői között megemlíthető, hogy megfelelő tüzelési sávban határolt, stabilan rögzített és a sisakirányzékkal elektronikusan, akár a járműtől távolról is vezérelhető és elsüthető, de ugyanakkor a gyalogos harchoz szükség esetén kiszerezhető alapfegyverzet: a könnyűgéppuska, valamint két irányítható páncéltörő rakéta és MGL gránátvető is. Mindezen fegyverzetten felül modern felderítésre és célpontok azonosításra használható, a "nano drónok" kategóriájába tartozó légi eszköz is helyet kaphat a KHM eszközei között. A KHM vezetőtér mögötti csomagtartóján kap helyet a huszár egyéni felszerelése, a lőszerkészlet és a drón is.

4.9.1 FEJLESZTÉS ALATT ÁLLÓ MAGYAR KATONAI ELEKTROMOS MOTORKERÉKPÁR

Az elmúlt években volt szerencsém közreműködni Védelmi Innovációs Kutatóintézetben fejlesztett magyar elektromos katonaimotorkerékpáridolgozásában, mely alapvetően enduro-kialakítású. Ez az eszköz jelen fejlesztési állapotában csak közlekedésre alkalmas.

78. kép
A bemutatott magyar prototípus (saját felvétel)

4.9.2 KÜLFÖLDI ELEKTROMOS KATONAI MOTOR KONCEPCIÓK

Amerikai Egyesült Államok - Silent Hawk

Az amerikai haderő felismerte, hogy a hangtalan és gyors mozgás rendkívül előnyöket biztosít a harctéren. Ebből kiindulva kerültek képbe a motorkerékpárok, mint lehetséges hangtalan harci járművek. Jelenleg is folyamatban van egy Silent Hawk névre keresztelt hangtalan katonai motorkerékpár fejlesztése.

79. kép
Silent Hawk

Elérhető: <https://onroad.hu/2017/06/04/silent-hawk-hibrid-elektromos-katonai-motor/> (Letöltés dátuma: 2022.10.18)

A Silent Hawk alapvetően egy hibrid meghajtású jármű, melyet a Logos Technologies cég fejleszt, ugyanakkor Alta Motors is beszállt a munkába. A tervek szerint a jármű belső égésű motorral és villanymotorral fel lesz szerelve, amely lehetővé teszi, hogy az elektromos meghajtás mellett hagyományos ásványi vagy növényi olajból készített benzinnel, gázolajjal is működjön.

A hibrid technológia mellett kétkerék meghajtást is terveznek, ami jelentős előnyt biztosítana nehéz terep esetén. A fejlesztés kritikus pontja a motor tömege, mivel alapvető szempont, hogy az eldőlő motort az alkalmazó katonának egyénileg kell felállítania.

Oroszország- Kalasnyikov UM-1

80. kép

Az orosz Kalasnyikov UM-1

Elérhető: <https://www.sportmotor.hu/magazin/kalasnyikov-um1-elektromos-motor> (Letöltés dátuma: 2020.04.05)

Az orosz hadsereg is kifejezte igényét egy elektromos motor fejlesztésére, mintegy előre menve az ezen a téren kialakult technológiai versenybe. Hozzá kell tenni, hogy a katonai szakértők között számos szkeptikus hang is elhangzott az elektromos motorok - egyelőre nem éppen tömeges – katonai alkalmazását illetően. Technológiai értelemben az akkumulátorok által biztosított erőforrást kritizálják, azonban a fejlesztés folyamatos és várhatóan néhány év múlva megjelenik a kétszeres kapacitású szilárdtest-akkumulátorok is. A Kalasnyikov motorja tiszta üzemű enduró-felépítésű, melyet LiFePO₄ akkumulátorról üzemeltetnek. Kalasnyikov ezzel az erőforrással 150 kilométert megtehet feltöltés nélkül, végsebessége 90 km/óra körül van.

A fenti nemzetközi példák figyelembevételével a kor színvonalának megfelelő, sőt azt esetenként megelőző haditechnikai eszközök a modern magyar műveleti huszárság részére is lehetőséget adnak arra, hogy a huszárság klasszikus harceljárásai integrálhatók legyenek a modern harc viszonya közé is.

4.10 RÉSZKÖVETKEZTETÉSEK

A Magyar Honvédség képességei között van egy tradicionálisan magyar elem, a huszárok lovasképessége, mely a jelenlegi protokolláris feladatai mellett kihasználva a ló teherhordó és mozgásképességét kihasználva lehetőséget teremthet sűrű erdős hegyes terepen vagy az időjárási viszonyok miatt gép- és harcjárművel járhatatlan terepen is meglepetések okozására az ellenségnek. A modern harc nem tűri a sablonosságot és egyenesen követeli a meglévő képességek kihasználását. Jelen részben bemutatni kívántam a ló képességeit, annak lehetséges és merész alkalmazását a modern harchoz köthető minden forma és törvényszerűségnek a mellőzésével. Csak remélni tudom, hogy hozzá tudtam járulni, ahhoz, hogy a lovasképesség lehetséges műveleti alkalmazását sikerrel bemutattam.

A fentiekben vázolt harcfelderítő huszárság csak igen szűk területét takarja a nemzeti gyökereken nyugvó modernizáció folyamatának. A történelem során bevált és nagy haditapasztalatra szert tett műveleti feladatokat végrehajtó huszárság újra életre keltése egyszerre adhat a katonai vezetés kezébe egy olyan katonai alakulatot, mely a modern technika kiváló alkalmazója és az egyéni áldozatvállalás mintaképe. A modern magyar huszárság teljes szervezete fokozatosan felállítható, állománya a legkorszerűbb fegyverekkel és felszereléssel ellátható. Harci ereje nem elsősorban a nagy és komplex fegyverrendszerekből, hanem az egyes katonák teljesítményéből és lehetőségeiből fakad. Tagjai egyedülálló — a polgári életben is jól hasznosítható —, sokoldalú és professzionális felkészültséggel rendelkeznek.

A haderőfejlesztés természetesen nem néhány hónap alatt megtervezett és végrehajtott folyamat, hanem hosszan tartó és következetes tevékenységet takar. Ma ismét lehetőség van, mégpedig nagyobb, mint bármikor, hogy a harcban oly sikeres magyar huszárságot újra életre keltsük és a kor színvonalára emeljük.

BEFEJEZÉS

A KUTATÓMUNKA ÖSSZEGZÉSE ÉS ÖSSZEGZETT KÖVETKEZTETÉSEK

Az elemzés során egyértelművé vált számomra, hogy a huszárság klasszikus feladatrendszere és a jelenkorban a külföldi haderőkben aktív szolgálatban lévő lovassági és huszáralakulatok feladatai között több azonosság is van, melyet hazai viszonylatban teljes mértékben egy alakulatra, a létrehozott lovasított huszárságra adaptálni nem lehet, mert a Magyar Honvédség haderőösszetételében levő sajátosságok, feladatrendszerek nem teszik ezt lehetővé. A bemutatott és elemzett lovassági és huszáralakulatok már jó néhány ország haderejében magas szinten hajtják végre feladataikat. Ezen feladatrendszereket illetően, illetve szempontjából a használható tapasztalatokat azonban át lehet venni és ezek egyes elemeit, mint a huszárosztály parancsnoka alegységszinten a lehetőségeimhez mérten modelleztem. Kutatómunkám során elvégeztem az összegyűjtött adatok, ismeretek, vélemények analízisét majd szintézisét, mindezt azzal a céllal, annak érdekében, hogy a tárgyilagosan megfogalmazott következtetésekhez jussak el. Az értekezésben tudományos szándékkal bemutattam és összeállítottam a külföldi haderők lovassági és huszáralakulatainak összesítő táblázatát, mely segít megérteni, hogy azok milyen eszközökkel és milyen feladatokat hajtanak végre a 21. században. Úgy gondolom, hogy az általam bemutatott és javaslatként kidolgozott feladatrendszer irányelveiben és sajátosságaiban hozzájárul egyrészt az újra felállított honvédhuszárosztály további eredményes működéséhez, illetve a harcfelderítő képességgel rendelkező huszárság létrehozásához, ezáltal pedig a hazai honvédelmi rendszer erősödéséhez, hatékonyabbá, eredményesebbé tételéhez.

Az elemzés végrehajtása után arra a következtetésre jutottam, hogy a más haderőkben rendszerben maradt és modernizált, 21. századi huszárság kettős feladatrendszerrel rendelkezik. Egyrészt műveleti erőként a harcbiztosítás fontos feladatait végzi, másrészt ceremoniális feladatokat hajt végre. Mindkét erő komolyan és elhivatottan őrzi huszárszellemisségét, az elődök tapasztalatainak feldolgozását, valamint rugalmasan alkalmazkodott a modern hadviselési körülményekhez. Az alakulatok messzemenőkéig megőrizték a helyzethez való alkalmazkodást, a bonyolult harcászati helyzetekben oly szükséges önálló kezdeményezőképességüket, a problémamegoldó képességüket. Az értekezés kidolgozása során megállapítottam, hogy külföldön megmaradt huszárság a modern harceszközök alkalmazására irányuló speciális felkészítésben és kiképzésben leginkább a modern viszonyok között vívott

háborús tapasztalatokat reálisan dolgozza fel, mindezt teszi úgy, hogy az adott alakulat katonai hagyományait tudatosan ápolja és beilleszti a kiképzésbe. A modern huszáralakulatok rugalmasságukat azzal is bizonyítják, hogy konkrétan a legutóbbi háborúkat, hadműveleteket elemzik és az eredményeket feldolgozzák, majd tesznek javaslatot a modernizációjukra. Megállapítottam továbbá, hogy korunk, a 21. század katonai feladataiban kiemelt szerepet játszanak a kiskötélékek moduláris és a haditechnikai eszközök platform-rendszerű alkalmazása, melyek irányításában és végrehajtásában a huszárságra oly jellemző feladatorientáltság napjainkban is döntőnek bizonyul. Korunk, a 21. század hadviselésében a haditechnika rohamosan fejlődik, melynek alapvető célja, hogy kiváltsa, illetve megóvja a saját élőrőt. A huszárság szempontjából ez sincs másképp, viszont a személyi állomány megóvása mellett a hatékonyság szempontjából továbbra is fontos a szembenálló fél harcértékének megállapítása.

Ha a gyalogság a hadtörténelem folyamán mindig is a világ hadseregeinek alapfegyvernemét jelentette, akkor a lovasság a ló által annak mindig is a motorja volt. A két világháború közötti időszakban a motorizáció fejlődése váltotta fel a lovat, mint a társadalom és a haderők „motorját”. Hasonlóképpen, a lovasság is egyre gazdagabb lett technológiában, lecserélve a lovat a páncélozott járművek lóerejére, amely tovább fejlesztette a lovasság mobilitását, gyorsaságát és átütőképességét.

A lovasságon belül a huszárság mindig is olyan hadműveleti eszköz volt, amely alkalmas nagy területek ellenőrzésére kevés erővel, rövid idő alatt nagy távolságok megtételére és az információ megszerzésére, illetve arról a parancsnokok tájékoztatására. A technológiai fejlődés még ezen a területen is új lehetőségeket ad a modern huszárságnak, a műholdakkal való kapcsolattól a harctéri figyelő és csapásmérő drónokig.

A huszárság még napjainkban is katonakeresztis tulajdonságokban és technológiában gazdag csapatnem, amely egyaránt képes különböző szervezeti szintű csoportokban működni, akár két vagy több járműves kötelékben felderítést végrehajtani, vagy páncélozott eszközeinek tömeges alkalmazásával, tűzerejével, manőverképességével képes harcot indítani és eredményesen befejezni. Fő jellemzője a sebesség, az egységek mobilitása, a rugalmasság, a merészség, az agresszivitás és a kezdeményezőkézség. Legfőbb erénye az áldozatkészség, amely a rendfokozat nélkülítő a tábornokig összefogja és a huszárszellemiség adja, az áldozat és a fegyelem, ez a két erény a huszárság lelke.

A KUTATÁS ÖSSZEGZETT EREDMÉNYEI

A kutatómunkám elé tűzött célok teljesítésével az alábbi összegzett következtetésekre jutottam:

1. A huszárságról fontos információk találhatóak a magyar jogtörténeti forrásokban és az angol nyelvű enciklopédiákban. A huszárság korabeli és a 21. századi huszárság feladatai között párhuzam található.
2. A külföldi huszáralakulatok magyarok által, vagy magyar mintára kerültek felállításra és a modern szövetséges haderők katonai kultúrájának szerves része maradt a huszárszemlélet.
3. A külföldön a honvédelmi rendszerben megtartott lovassági és huszáralakulatok feladatai, szervezete és főbb haditechnikai eszközei tökéletesen megfelelnek a kor kihívásainak, így szükségszerűen jelen vannak a 21. századi hadikultúrában. A szövetségi haderők huszár és lovassági alakulatainak áttekintő táblázata, mely egyedülálló módon egyértelműsíti és komplex módon bemutatja a modern haderők rendszerben lévő lovassági és huszáralakulatait teljesen új kutatási eredménynek tekinthető.
4. A 20. század végén és a 21. század elején folyt műveletekben alkalmazott lovasképesség összefoglaló bemutatása teljesen új megközelítést tesz lehetővé, mely a képesség meglétére és megfelelő körülmények közötti alkalmazására hívja fel a figyelmet. A harcfeladat végrehajtásához mindig a legjobb, leghatékonyabb, legcélravezetőbb eszközt kell megtalálni és ebben nem szabad figyelmen kívül hagynunk a lovak képességeit sem.
5. Végül az állami protokoll feladatokban lóháton közreműködő, az MH Vitéz Szurmay Sándor Budapest Helyőrség Dandár Gróf Nádasdy Ferenc Huszárosztálya számára fogalmaztam meg, elsődlegesen lovasított protokolláris feladatok bővítésének lehetőségeit.

ÚJ TUDOMÁNYOS EREDMÉNYEK

Az alábbiakat tartom új tudományos eredménynek:

1. Bemutattam és rávilágítottam, hogy a magyar történelem folyamán a jogalkotásban és a külföldi angol nyelvű enciklopédiákban a huszárságról, szervezetéről, fegyverzetéről és feladatairól források találhatóak.
2. Bemutattam és összegeztem a szövetséges haderőkben napjainkban is aktív hadrendben lévő lovassági és huszáralakulatokat, azok szervezetben elfoglalt helyét, alárendeltségét, szervezetét, főbb haditechnikai eszközeiket és feladataikat.

3. Nemzetközi példákon keresztül bemutattam a lovasképesség műveleti alkalmazását és ennek lehetséges hazai alkalmazására javaslatokat dolgoztam ki.
4. Összegezve bemutattam a Magyar Honvédség állami protokolláris feladatokban közreműködő alegységeit, az újonnan felállított, a magyar katonai lovaskultúrát megjelenítő lovasított huszáralakulat létrehozásának folyamatát és feladatait. Javaslatokat dolgoztam ki a huszárok további a protokolláris turisztikai és országimázs építő feladatokra.
5. A külföldi harcfelderítő lovassági és huszáralakulatok mintája alapján javaslatot dolgoztam ki egy modern, harcfelderítő huszáralakulat felállítására és egy lehetséges egyéni huszárjármű, egy kétkerekű harcászati motorkerékpár koncepciójára.

A KUTATÁS ÉS TUDOMÁNYOS EREDMÉNYEK FELHASZNÁLHATÓSÁGA ÉS AJÁNLÁSOK TOVÁBBI KUTATÁSRA

Megítélésem szerint a kutatási célkitűzésekkel összhangban elkészített értekezés, illetve annak eredményei a következő területeken használhatók fel:

1. NATO Lovassági Kiválósági Központ létrehozása Örkénytáborban

A Lovassági Kiválósági Központ (Cav COE) olyan nemzetközi katonai szervezet lenne, amely a NATO-tagországok és a partnerországok műveleti és ceremoniális lovassági- ill. huszáralakulatainak vezetőit és szakembereit célirányosan képezik harcfelderítő feladatokra, lovasképesség műveleti alkalmazására és lovasított protokoll szakterületre, továbbá az egyetemes katonai lovaskultúra és lovassportok népszerűsítésére. Segítenek a doktrínák kidolgozásában, azonosítják a levont tanulságokat, javítják az interoperabilitást és a képességeket, valamint kísérletezéssel tesztelik és validálják az új műveleti koncepciókat. Elismert szakértelmet és tapasztalatot kínálnak, amely a szövetség javára szolgál, és támogatják a NATO átalakítását, miközben elkerülik a szövetségen belül már meglévő eszközök, erőforrások és képességek megkettőzését. Az örkénytábori lovas tradícióknak megfelelően visszaállított lovas rész, ill. a nagy gyakorló és lőtér közelsége ideális helyszín lehet a Cav COE működéséhez.”

2. A jövő tisztjeinek oktatásában

A Nemzeti Közszerületi Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző karán tanuló honvédtisztjelöltek hadtudományi oktatására, hadtörténelmi vonatkozásban pedig különös tekintettel és kapcsolódásként a magyar huszárság hatására a külföldi haderőkre.

3. A Magyar Honvédség modernizációjában

A Magyar Honvédség Vezérkara részére a harcfelderítő képesség kialakításához, új hadrendi elemként egy modern haditechnikai eszközökkel felszerelt „elit” huszáralakulat felállításához, valamint a lovasképesség műveleti alkalmazásának megtervezéséhez.

4. A haderő technikai modernizációjában

A haderő és a hazai hadiipar keretén belül új haditechnikai eszköz és harceljárás kidolgozásához.

5. Az ifjúság hazafias és honvédelmi nevelésében, valamint az oktatási rendszerben folyó az iskolai lovasoktatásban.

A jövő generációinak hatékony hazafias és honvédelmi nevelése adja az egyik alapját a nemzet megmaradásának. Az oktatási rendszerbe illeszkedően az iskolai lovasoktatás, a ló és a lóval való kapcsolat a személyiség fejlődésének fontos és hatékony eleme, hiszen aki nem képes egy állatról gondoskodni, annak akaratát irányítani, akkor nem képes saját magát sem.

FELHASZNÁLT IRODALOM

Könyvek, folyóirat cikkek, tanulmányok

- ÁGH Attila: *Konfliktusok, háborúk*. Budapest, Zrínyi Katonai Kiadó, 1989, ISBN 963 326 592 4
- BÁRÁNY Zoltán: A hadműveleti szinten végrehajtott művelet tervezés folyamata, Honvédségi Szemle 142. 2014./2.
- BODA József nb. vezérőrnagy – BOLDIZSÁR Gábor ezredes – KOVÁCS László ezredes – OROSZ Zoltán altábornagy – PADÁNYI József dandártábornok – RESPERGER István ezredes– SZENES Zoltán ny. vezérezredes: Fókusz és együttműködés. A hadtudomány kutatási feladatai, Honvédségi Szemle 2016/3. szám,
- BUTTERY, David: *Messenger of Death: Captain Nolan and the Charge of the Light Brigade*, Barnsley, Pen & Sword, 2008, ISBN978-1-84415-756-3
- CSERI Dávid: *Erőt s Erényt! Egy magyar huszártiszt, Pettkó-Szandtner Tibor élete és visszaemlékezései*, Magánkiadás, Győr, 2014 ISBN: 9789630890151,
- CSERI Dávid: *Elfeledett Lovaslegendáink*, Magánkiadás, 2016, ISBN: 9789631249866
- CSIKÁNY Tamás: *A szabadságharc hadművészete 1848 – 1849*, Zrínyi Kiadó, 2015, ISBN9789633276471
- DENISON György: *A lovasság története*, ford: Szeles Dénes, Budapest, Aigner Lajos Kiadása. 1884.
- Dr. ERDÉLYI Gyula: *A magyarok hadművészete*, Budapest, Könyv- és Lapüzem, 1933
- FARKAS Ádám, HORVÁTH Tibor, PADÁNYI József, PETRUSKA Ferenc: *A Magyar Honvédség feladatai, szerepének és helyzetének jogi aspektusai a tömeges migráció kapcsán*, In: Tóth, Péter (szerk.) *Magyarország és a 2015-ös európai migrációs válság*, Dialóg Campus Kiadó, 2017, 159-177. old.
- Dr. GÖCZE István: *A tudományos kutatás módszerei*. Hadtudományi Szemle, 4, 2011/3, 157–166.
- GÖRÖG Ibolya: *Protokoll az életem*, Athenaeum kiadó, Budapest, 2017 ISBN 978-963-14-3416-3
- GRÁFIK Imre: *A nyereg*, A Néprajzi Múzeum tárgykatalógusai 6., Néprajzi Múzeum, Budapest, 2012.

- Dr. GRAU, Lester, W. – BARTLES, Charles, K.: *The Russian Way of War Force Structure, Tactics, and Modernization of the Russian Ground Forces*, Foreign Military Studies Office, 2017
- GYOMLAY Gyula: Bölcs Leo taktikája mint magyar történeti kút forrás, Budapest, Magyar Tudományos Akadémia, 1902.
- GYÖRFFY-VILLÁM András, HECKER Walter, JANKOVICS Marcell, SZELESZTEY László: *Lovas Nemzet*, Helikon Kiadó, Budapest, 2004
- HAJDICSNÉ VARGA Katalin: A honvédelmi nevelés a magyar oktatási rendszerben nevelési terület céljai, módszerei a kezdetektől napjainkig – *Képzés és gyakorlat*, 2015. 13. évfolyam 1-2. szám. (DOI: 10.17165/TP.2015.1-2.4)
- HECKMAIR, Bernd - MICHL, Werner: *Erleben und lernen, Einführung in die Erläbnispedagogik.(Megélni és tanulni. Bevezetés az élménypedagógiába)*, 7. kiadás, Ernst Reinhardt, München/Basel, 2012, 115.
- IMREH István: *A törvényhozó székely falu*, Bukarest, Kriterion kiadó, 1983
- JENEY Lajos Mihály: *A portyázó, avagy a kisháború sikerrel való megvívásának mestersége korunk géniusza szerint. Hága. 1759*, Budapest: Magvető Könyvkiadó.
- JORNANDES, De rebus Geticis 40. fej.
- KUN SZABÓ István sz. k. vezérőrnagy: *Honvédelmi nevelés stratégiai megközelítésben*, Honvédségi Szemle 2017/5
- LIDDELL HART, Basil Henry: *Stratégia*, Budapest: Európa Könyvkiadó. 1954.
- MAGYAR I. – GYÖRFFY-VILLÁM A.: *Idomító lovaglás, Spanyol Lovas Iskola Magyarországon*, Balaton-felvidéki Szabadidő Sportegyesület, 2010.
- NOLAN, Louis Edward: *The training of cavalry remount horses, new edition*, London, Parker son and Bourn., 1861.
- NOLAN, Louis Edward: *Cavalry; Its History And Tactics*, Third Edition, London 1860, Bosworth & Harrison, 215, Regent St.
- PETTKÓ-SZANDTNER Tibor: *A magyar kocsizás*, Budapest, Veszprémi nyomda, 1996
- PADÁNYI József, PETRUSKA Ferenc: *A Magyar Honvédség feladatai, szerepének és helyzetének jogi aspektusai a tömeges migráció kapcsán*, In: Tálás, Péter (szerk.) *Magyarország és a 2015-ös európai migrációs válság*, Dialóg Campus Kiadó, 2017, 159-177. old.
- PUSZTAI Zsófia: *Mesterlovász oktatási segédanyag*, Nemzeti Agrárgazdasági Kamara, 2019, 29.

- RAAFLAUB Kurt A.: Homer, the Trojan War, and History (Homérosz, a trójai háború és a történelem) *Classical World* 1998, 91/5, 386–403.
- SZABÓ, Tibor; HORVÁTH, Tibor (Az interjút adta) Nyeregben a Ludovika Huszár Díszszakasz, Bonum Publicum 2015
- SZAJKÓ Gyula: Az út és úthálózatok értékelése a hadszíntéri logisztikai felderítés végrehajtásakor. *Hadmérnök* 14, 2019/4.
- SZENDY István: A hadtudományról magyar szemmel. *Magyar Tudomány* 2012. évi 11. száma 1362.
- VÉGH Ferenc: A dán haderő. *Haditechnika*, 2007/3. 2–6.
- ZACHAR József: A franciaországi Bercsényi-huszárezred története 1721–1791. *Hadtörténelmi Közlemények*, 105. 1992/4.
- ZACHAR József: Bercsényi László (1689–1778). *Hadtörténelmi Közlemények*, 25. 1978/ 1.
- ZSUFFA Sándor: *A huszár szó és a magyar huszárság eredete hajdani hadszervezeti rendszerünk stb. megvilágításában*, Budapest, Madách Könyvkiadó, 1935

Egyezmények, jogszabályok, szabályzatok, kézikönyvek

- A honvédelmi szervezetek 2019. évi feladatainak, valamint a 2020–2021. évi tevékenysége fő irányainak meghatározásáról szóló 3/2019. (I. 31.) HM utasítás
Elérhető: <http://www.kozlonyok.hu/kozlonyok/Kozlonyok/13/PDF/2019/2.pdf>
(Letöltés dátuma: 2021.02.12.)
- A magyar nyelv szótára, A Magyar Tudományos Akadémia megbízásából készítettek CZUCZOR Gergely- FOGARASI János, M. Tudom. Akad. Rendes tagok. Harmadik kötet. Pest. Emich Gusztáv magyar akadémiai nyomdásznál. 1865.
- A magyar nyelv szótára, A Magyar Tudományos Akadémia megbízásából készítettek CZUCZOR Gergely - FOGARASI János M. Tudom. Akad. Rendes Tagok. Második kötet. Pest. Emich Gusztáv magyar akadémiai nyomdásznál. 1864.
- Army Dress Regulations (All Ranks) Ministry of Defence PS12(A) January 2011 Nr. 01.231.
- BÁRCZI Géza - ORSZÁGH László (szerk.): A magyar nyelv értelmező szótára I–VII. kötet, Akadémiai Kiadó Első kiadás: 1959–1962
- BÁTHORY Zoltán – FALUS Iván (főszerk.) 1997: *Pedagógiai lexikon A–H, I. kötet.* Keraban Könyvkiadó, Budapest, 1997

- Bi-SC Capability Codes And Capability Statements, 22. January 2020, 5000/FPR - 0070/TT-1758/Ser:NU0517
- BOKOR József (szerk.). Valkó vármegye, A Pallas nagy lexikona. Arcanum: FolioNET (1893–1897, 1998.). ISBN 963 85923 2
- Corpus Juris Hungarici. Millenniumi emlékkiadás Márkus Dezső (szerk.): Magyar Törvénytár 1000-1895. 1000-1526. évi törvénycikkek - Corpus Juris Hungarici. Millenniumi emlékkiadás 1. (Budapest, 1899)
- Diplomáciai Lexikon, A Nemzetközi Kapcsolatok Kézikönyve, Éghajlat Könyvkiadó Budapest, 2018, 621. Elérhető: http://real.mtak.hu/80560/1/diplomaciai_lexikon.pdf (Letöltés dátuma: 2021.04.12.)
- Field Manual No. 3-98 (2015): Reconnaissance and Security Operations, Headquarters Department of the Army, Washington, DC. Elérhető: https://armypubs.army.mil/epubs/DR_pubs/DR_a/pdf/web/fm3_98.pdf (Letöltés dátuma: 2019.11.05.)
- Encyclopaedia Britannica >Third edition - Encyclopaedia Britannica [190218832] Editor: MacFarquhar, Colin, approximately 1745-1793 Editor: Gleig, George, 1753-1840 Date printed: 1797, 790. Elérhető: <https://digital.nls.uk/encyclopaedia-britannica/archive/192547779#?c=0&m=0&s=0&cv=6&xywh=2104%2C-121%2C5735%2C4251> (Letöltés dátuma: 2021.12.12.)
- Encyclopædia americana. A popular dictionary of arts, sciences, literature, history, politics and biography, a new ed.; Ed. by Francis Lieber, Vol VI. Boston, 1851., 494. Elérhető: <https://quod.lib.umich.edu/m/moa/ajd6870.0006.001/494?rgn=full+text;view=image;q1=hussar> (Letöltés dátuma: 2021.12.13.)
- Encyclopædia Britannica, seventh edition, Volume 11, 1771, Grotius-HYD Elérhető: <https://digital.nls.uk/encyclopaedia-britannica/archive/193638940#?c=0&m=0&s=0&cv=770&xywh=4074%2C283%2C2093%2C1552> (Letöltés dátuma: 2021.12.12.)
- Encyclopaedia Britannica, Eighth edition, Volume 12, Hume-JOM 1856, Elérhető: <https://digital.nls.uk/encyclopaedia-britannica/archive/193696087#?c=0&m=0&s=0&cv=73&xywh=343%2C174%2C2285%2C1694> (Letöltés dátuma: 2021.12.13.)

- HM munkabizottsági jegyzőkönyv 2015.02.20. Jkv sz. 61-74/2015. Vezeti Kun Szabó István vezérőrnagy (HM TKHÁT, helyettese Korom Ferenc dandártábornok (HVK HDMCSF)
- Magyarország legnagyobb folyói, Központi Statisztikai Hivatal, 8.1.1.2.
- Magyar szavak és toldalékok eredete. Főszerk. Zaicz Gábor. Budapest: Tinta. 2006. = A Magyar Nyelv Kézikönyvei, 12. ISBN 963-7094-01-6
- Magyar szavak és toldalékok eredete. Főszerk. Zaicz Gábor. Budapest: Tinta. 2006. = A Magyar Nyelv Kézikönyvei, 12. ISBN 963-7094-01-6
- Magyar Köztársaság Nemzeti Lovas Díszegysége működési rendjéről szóló 24/2005. (BK 14) BM utasítás
- MH BHD dandárparancsnok írásos jelentése Nytsz. 510-20/2018
- Szent Biblia, ford. Károli Gáspár, Magyarországi Református Egyház Egyetemes Konventje, Budapest, 1949
- Szolgálati határozványok amagyar királyi honvéd huszár legénység számára. Budapest, Pallas Részvénytársaság nyomdája, 1898.
- UK Ministry of Defence, Britain's Army for the 90s (London: HMSO CM1595 1991), 16
- 284/2018 sz. HVKF parancs Elérhető: <http://www.kozlonyok.hu/kozlonyok/index.php?m=0&p=kozlart&ev=2018&szam=9&k=13> (Letöltés daátuma:2021.04.12.)
- 293/2023. (VII. 6.) Korm. rendelet a Magyar Honvédség által védendő létesítmények kijelöléséről, valamint a magyar állam folytonosságát és függetlenségét megtestesítő ereklyék köréről és az őrzésükre vonatkozó szabályokról szóló 78/2011. (V. 12.) Korm. rendelet módosításáról
- 51/2012. (XII. 21.) számú EMMI rendelet 1. melléklete
- 51/2012. (XII. 21.) számú EMMI rendelet 2. melléklete

Internetes és egyéb források

- A brit Királyi Lovastestőrség éves szemléje Elérhető: <https://www.army.mod.uk/news-and-events/news/2023/03/the-household-cavalry-mounted-regiment-pass-their-major-general-s-inspection-with-flying-standards/> (Letöltés dátuma: 2023.03.30)

- André-Claude de la Clavière Marquis de Chamborant. Elérhető: <https://www.amicalechamboranthussards.fr/> (Letöltés dátuma: 2019. 11. 22.)
- Aosta-Mechanized-Brigade/6th-Lancieri-di-Aosta-Regiment Elérhető: <https://www.esercito.difesa.it/en/organization/The-Chief-of-General-Staff-of-the-Army/Southern-Operational-Forces-Command/Aosta-Mechanized-Brigade/6th-Lancieri-di-Aosta-Regiment> (Letöltés dátuma: 2023.02.16.)
- Az 1. lovashadosztály története Elérhető: <https://www.army.mil/1stcav#org-history> (Letöltés dátuma: 2023.03.23)
- Az 1. lovashadosztály lovasított részlege Elérhető: https://www.army.mil/article/130405/1st_cavalry_division_horse_cavalry_detachment_photo_release_2 (Letöltés dátuma: 2022. 02.12)
- A „Repülő oszlop” hadművelet Elérhető: <https://www.dvidshub.net/news/363277/1st-cavalry-division-and-battle-manila-75-years-later> (Letöltés dátuma: 2022. 02.25)
- Brigada 'Guzmán el Bueno' X
Elérhető: https://ejercito.defensa.gob.es/unidades/Cordoba/brimzx_guzmanelbueno/Organizacion/RAC_N.10/index.html (Letöltés dátuma: 2023.01.02.)
- Brigata-pozzuolo-del-friuli/Reggimento-Genova-Cavalleria 4 Elérhető: <https://www.esercito.difesa.it/organizzazione/capo-di-sme/Comando-Forze-Operative-Nord/brigata-pozzuolo-del-friuli/Reggimento-Genova-Cavalleria-4> (Letöltés ideje: 2023.02.12.)
- Brigada 'Aragón' I Elérhető: https://ejercito.defensa.gob.es/unidades/Zaragoza/bri_aragon/Noticias/2022/077-p4-tirador.html (Letöltés dátuma: 2022.12.29)
- Brigada "Canarias" XVI Elérhető: https://ejercito.defensa.gob.es/unidades/Las_Palmas/brilcanxvi/Organizacion/index.html (Letöltés dátuma: 2023.01.04.)
- Brigata di Cavalleria "Pozzuolo del Friuli" Elérhető: <https://www.esercito.difesa.it/organizzazione/capo-di-sme/Comando-Forze-Operative-Nord/brigata-pozzuolo-del-friuli> (Letöltés dátuma: 2023.03.31)
- Brigada 'Rey Alfonso XIII' II de la Legión
Elérhető: <https://ejercito.defensa.gob.es/unidades/Almeria/brileg/Organizacion/index.html> (Letöltés dátuma: 2022.12.29.)

- Canadian Army of Today/ A kanadai haderő napjainkban, Elérhető: <http://www.army-armee.forces.gc.ca/en/index.page>, (Letöltés dátuma: 2019.12.09.)
- Commandement du renseignement (Hírszerző parancsnokság). Elérhető: www.defense.gouv.fr/terre/l-armee-de-terre/le-niveau-divisionnaire/commandement-du-renseignement/commandement-du-renseignement (Letöltés dátuma: 2019. 11. 20.)
- CORRELL, Diana Stancy (2019): How the ‘Horse Soldiers’ helped liberate Afghanistan from the Taliban 18 years ago Elérhető: <https://www.militarytimes.com/news/your-military/2019/10/18/how-the-horse-soldiers-helped-liberate-afghanistan-from-the-taliban-18-years-ago/> (Letöltés dátuma: 2022:02.11.)
- Enter the horsemen Elérhető: <https://laststandonzombieisland.com/2014/06/02/enter-the-horsemen/> (Letöltés dátuma: 2022.12.14.)
- Eerste opkomst Cavalerie Ere-Escorte Elérhető: <https://www.rhpca.nl/nieuws/eerste-opkomst-cavalerie-ere-escorte> (Letöltés dátuma:2023.03.08)
- FALLON, Sir Michael(2016): Written statement - HCWS367, Strategic Defence and Security Review - Army:, Elérhető: <https://www.parliament.uk/business/publications/written-questions-answers-statements/written-statement/Commons/2016-12-15/HCWS367/>, (Letöltés dátuma: 2019.12.14.)
- Folgore Paratroopers Brigade/3rd Savoy Cavalry Regiment Elérhető:<https://www.esercito.difesa.it/en/organization/The-Chief-of-General-Staff-of-the-Army/Northern-Operational-Forces-Command/Folgore-Paratroopers-Brigade/3rd-Savoy-Cavalry-Regiment> (Letöltés ideje: 2023.02.12)
- Francia huszárok az „Opération Sentinelle” műveletben. Elérhető:<https://www.francebleu.fr/infos/societe/metz-les-hussards-sont-de-retour-a-la-maison-1554137025>, (Letöltés dátuma: 2020.04.01.)
- Gardehusarregimentets opgaver og enheder Elérhető: <https://www.forsvaret.dk/da/organisation/haeren/gardehusarregimentet/opgaver-og-enheder/> (Letöltés ideje: 2021.04.11.)
- Grupo de Caballería Acorazado 'Húsares de la Princesa' II/4 Elérhető:https://ejercito.defensa.gob.es/personal/Escudos/grupo_caballeria_acorazado_husares_princesa.html (Letöltés dátuma: 2022.12.29.)

- Grupo de Caballería Ligero Acorazado 'Milán' XVI
Elérhető:https://ejercito.defensa.gob.es/personal/Escudos/grupo_caballeria_milan_xv_i.html (Letöltés dátuma: 2023.01.04.)
- Grupo de Caballería Acorazado 'Calatrava' II/16
Elérhető:https://ejercito.defensa.gob.es/personal/Escudos/grupo_caballeria_calatrava.html (Letöltés dátuma: 2023.01.03.)
- HÉRODOTOSZ: Kürosz – Xerxész (ford. Devecseri Gábor) Elérhető:
<https://mek.oszk.hu/00400/00466/00466.htm> (Letöltés dátuma: 2023.02.11.)
- Hesteskadronen ved Gardehusarregimentet Elérhető:
<https://www.forsvaret.dk/globalassets/fko---haren/ghr/dokumenter/2022/-gardehusarregimentet-hesk-introfolder-2018-1-.pdf> (Letöltés dátuma: 2023.02.23)
- Historie Regiment Huzaren van Boreel/ A Boreel huszárezred története, Elérhető:
<https://www.huzarenvanboreel.nl/index.php/over-ons/historie-regiment/historie-regiment-huzaren-van-boreel/>, (Letöltés dátuma: 2019.11.30)
- Household Cavalry, Elérhető: <https://www.army.mod.uk/who-we-are/corps-regiments-and-units/royal-armoured-corps/household-cavalry/> (Letöltés dátuma: 2020.04.02.)
- Jogelőd huszárezredek: 10. királyi huszárezred (a Welszi herceg ezrede) – 10th Royal Hussars (Prince of Wales's Own); 11. Huszárok - 11th Hussars; 14. királyi huszárezred - 14th King's Hussars; 20. Huszárezred - 20th Hussars, Elérhető:
<https://www.nam.ac.uk/explore/kings-royal-hussars> (Letöltés dátuma: 2019.12.14.)
- Julia Alpine Brigade/2nd Piemonte Cavalry Regiment
Elérhető:<https://www.esercito.difesa.it/en/organization/The-Chief-of-General-Staff-of-the-Army/Alpine-Troops-Command/Julia-Alpine-Brigade/2nd-Piemonte-Cavalry-Regiment> (Letöltés ideje: 2023.02.11.)
- Kincsem – Nemzeti Lovas Program Elérhető: <http://old.magyar-lovaskultura.hu/pages/nlp.htm> (Letöltés dátuma: 2019.09.23)
- dr. habil. KRAJNC Zoltán mérnök alezredes (2007): Kanada és a nemzetközi terrorizmus elleni harc (egy NATO-tagállam politikájának, és gyakorlatának elemzése), A geopolitikai tanács NATO tudományos pályázatára „a nemzetközi terrorizmus elleni harc kanadai szempontból” témakörben, Elérhető:
<http://real.mtak.hu/6403/1/Kanada.pdf> (Letöltés dátuma: 2019.12.09.)

- Line Cavalry Elérhető: <https://www.esercito.difesa.it/en/organization/Armies-and-Corps/Cavalry/Pagine/Line-Cavalry.aspx> (Letöltés dátuma: 2023.03.30)
- LAGNEAU, Laurent 2019: Le 2e Régiment de Hussards sera bientôt doté de 48 nouveaux quads Polaris MV850. 2019. Elérhető: www.opex360.com/2019/05/21/le-2e-regiment-de-hussards-sera-bientot-dote-de-48-nouveaux-quads-polaris-mv850/ (Letöltés dátuma: 2019. 11. 22.)
- Les 250 ans du 3ème régiment de hussards de Metz. Elérhető: <https://france3-regions.francetvinfo.fr/grand-est/2014/02/12/les-250-ans-du-3eme-regiment-de-hussards-de-metz-413873.html> (Letöltés dátuma: 2019. 11. 21.)
- Magyar Katolikus Lexikon. Elérhető: <http://lexikon.katolikus.hu/E/Esterh%C3%A1zy.html> (Letöltés dátuma: 2019. 11. 22.)
- MARCELLINUS, Ammianus ránc maradt művei (ford:Pirchala Imre) 319. Elérhető: http://real-eod.mtak.hu/3139/1/MTA_Konyvek_111782_1_000803701.pdf (Letöltés dátuma: 2023.02.11.)
- MARELLINUS, Ammianus: Rerum gestarum libri XXXI. 2 Elérhető: https://romaikor.hu/tudomany_es_technika/hadtudomany_es_hadmuveszet/a_romai_vilag_hadmuveszete/keso_romai_hadmuveszet/a_iv_szazad_hadmuveszete/cikk/a_hunok_hadmuveszete (Letöltés dátuma: 2022.12.01.)
- MARCELLINUS, Ammianus: Rerum Gestarum Libri Qui Supersunt, Edidit Wolfgang Seyfarth, Adivvantibus Liselotte Jacob-Karau Et Ilse Ulmann, Vol. Ii, Libri XXVI-XXXI, Stuttgartiae Et Lipsiae In Aedibus B. G. Teubneri Mim, Elérhető: <https://archive.org/details/seymarth-ammiani-marcellini-rerum-gestarum-libri-qui-supersunt-vol.-2-1978> (Letöltés dátuma: 2021.11.12.)
- Mobility and firepower: Rheinmetall presents the Lynx 120 mechanized fire support vehicle Elérhető: <https://www.edrmagazine.eu/mobility-and-firepower-rheinmetall-presents-the-lynx-120-mechanized-fire-support-vehicle> (Letöltés dátuma: 2023.03.15)
- Najprzystojniejszy batalion/ A legjobbképű zászlóalj, Elérhető: <http://www.polska-zbrojna.pl/home/articleinmagazineshow/20257?t=Najprzystojniejszy-batalion> (Letöltés dátuma: 2020.01.01.)

- Naszywka Szwadron Kawalerii Wojska Polskiego Elérhető: <https://woj-pol.pl/products-page/wojsko-polskie/naszywki-i-emblematy/naszywki-wojskowe/naszywka-szwadron-kawalerii-wojska-polskiego/>
(Letöltés dátuma: 2023.01.24)
- Patrulla de Reconocimiento de Caballería (Cavalry Reconnaissance Patrol) Elérhető: https://ejercito.defensa.gob.es/gl/unidades/Badajoz/bri_extremadura_xi/Noticias/2018/RAC16PARECA2018.html (Letöltés dátuma: 2023.01.03.)
- Pulk Reprezentacyjny Wojska Polskiego/A lengyel hadsereg díszezrede, Elérhető: <https://preprwp.wp.mil.pl/pl/pages/struktura-2017-01-16-j/>, (Letöltés dátuma: 2020.01.01)
- Regimiento de Caballería Almansa
Elérhető: http://caballipedia.es/Regimiento_de_Caballer%C3%ADa_Almansa#Organizaci.C3.B3n_actual (Letöltés dátuma: 2023.01.02.)
- Reggimento Nizza Cavalleria, Elérhető: <https://www.esercito.difesa.it/organizzazione/capo-di-sme/Comando-Truppe-Alpine/Brigata-Alpina-Taurinense/Reggimento-Nizza-Cavalleria-1> (Letöltés ideje: 2023.02.11.)
- Reggimento-Lancieri-di-Montebello-8 Elérhető: <https://www.esercito.difesa.it/organizzazione/capo-di-sme/Comando-Forze-Operative-Sud/Brigata-Mec-Granatieri-di-Sardegna/Reggimento-Lancieri-di-Montebello-8> (Letöltés dátuma: 2023.02.18.)
- Reggimento-Cavalleggeri-di-Lodi-15 Elérhető: <https://www.esercito.difesa.it/organizzazione/capo-di-sme/Comando-Forze-Operative-Sud/Brigata-Meccanizzata-Pinerolo/Reggimento-Cavalleggeri-di-Lodi-15>
(Letöltés dátuma: 2023.02.28.)
- Regimiento de Caballeria 'Montesa' Número 3 Elérhető: <https://ejercito.defensa.gob.es/unidades/Ceuta/rcac3/> (Letöltés dátuma: 2022.12.28.)
- Regimiento de Caballeria 'Montesa' Número 3
Elérhető: <https://ejercito.defensa.gob.es/unidades/Ceuta/rcac3/Organizacion/materiales/index.html> (Letöltés dátuma: 2023.12.30.)
- Regimiento de Caballería "Lusitania" n.º 8
Elérhető: https://ejercito.defensa.gob.es/unidades/Madrid/bripacii/Organizacion/RCA_B_Lusitania_8.html (Letöltés dátuma: 2023.12.30.)

- Regimiento De Caballeria "Alcántara"10 Elérhető:
<https://ejercito.defensa.gob.es/unidades/Melilla/rcac10/index.html> (Letöltés dátuma: 2022.12.28.)
- Regimiento de Caballería "España" N° 11 Elérhető:
<https://ejercito.defensa.gob.es/unidades/Zaragoza/rclac11/> (Letöltés dátuma: 2022.12.28.)
- Regimiento de Caballería 'FARNESIO' N°12 Elérhető:
<https://ejercito.defensa.gob.es/en/unidades/Valladolid/farnesio12/> (Letöltés dátuma: 2022.12.28.)
- Regimiento de Caballería 'FARNESIO' N°12
Elérhető:<https://ejercito.defensa.gob.es/unidades/Valladolid/farnesio12/Organizacion/materiales/Combate/combate.html> (Letöltés dátuma: 2023.12.30.)
- Regimiento de Caballería Villaviciosa
Elérhető:http://caballipedia.es/Regimiento_de_Caballer%C3%ADa_Villaviciosa#Organizaci.C3.B3n_actual (Letöltés dátuma: 2023.01.04.)
- Regiment Huzaren Prinses Catharina-Amalia Elérhető:
<https://www.rhpc.nl/vereniging-rhpc/algemeen> (Letöltés dátuma: 2023.01.20)
- Russia wins Equestrian Marathon at IAG 2021. Elérhető: <https://www.aviation-defence-universe.com/russian-team-wins-the-cup-of-equestrian-marathon-international-competition-in-the-republic-of-tyva/> (Letöltés dátuma: 2021.12.04.)
- Российские мотострелки пересели на лошадей по приказу командования, 2019.
Elérhető: <https://bigasia.ru/rossijskie-motostrelki-pereseli-na-loshadej-po-prikazu-komandovaniya/> (Letöltés dátuma: 2021.11.11.)
- Scuola di Cavalleria Elérhető: <https://www.esercito.difesa.it/organizzazione/capo-di-sme/comando-per-la-formazione-specializzazione-e-dottrina-dell-esercito/Scuola-di-Cavalleria> (Letöltés dátuma: 2023.03.30)
- The all-army stage of the "Horse marathon" competition started at the Kara-Haak training ground in the Republic of Tyva. Elérhető:
<https://eng.mil.ru/en/mcis/news/more.htm?id=12301694@egNews> (Letöltés ideje: 2022.12.02.)
- The King's royal hussars/ A király huszársága, Elérhető:
<https://www.army.mod.uk/who-we-are/corps-regiments-and-units/royal-armoured-corps/kings-royal-hussars/> (Letöltés dátuma: 2019.12.12.)

- The Royal Armoured Corps Elérhető: <https://www.army.mod.uk/who-we-are/corps-regiments-and-units/royal-armoured-corps/> (Letöltés dátuma: 2019.09.02.)
- The Royal Canadian Hussars - A királyi kanadai huszárok, Elérhető: <https://www.canada.ca/en/army/corporate/2-canadian-division/the-royal-canadian-hussars-montreal.html> (Letöltés dátuma: 2019.12.05.)
- The Royal Armoured Corps Elérhető: <https://www.army.mod.uk/who-we-are/corps-regiments-and-units/royal-armoured-corps/queens-royal-hussars/> (Letöltés dátuma: 2019.09.02.)
- The Royal Armoured Corps Elérhető: <https://www.army.mod.uk/who-we-are/corps-regiments-and-units/royal-armoured-corps/> (Letöltés dátuma: 2019.09.02.)
- The Queen's Own Hussars/ A királynő huszárezrede, Elérhető: <https://www.nam.ac.uk/explore/queens-own-hussars> (Letöltés dátuma: 2019.12.12.)
- The Queen's Royal Irish Hussars/ Királynői Ír Huszárezred, Elérhető: <https://www.nam.ac.uk/explore/queens-royal-irish-hussars> (Letöltés dátuma: 2019.12.12.)
- The Queen's Royal Hussars/A Királynő Huszársága, Elérhető: <https://www.army.mod.uk/who-we-are/corps-regiments-and-units/royal-armoured-corps/queens-royal-hussars/> (Letöltés dátuma: 2019.12.14.)
- The Queen's Royal Hussars Today/A királynő huszársága napjainkban, Elérhető: <https://winstonchurchill.org/publications/finest-hour/finest-hour-181/queens-royal-hussars-today/> (Letöltés dátuma: 2019.12.11.)
- The Sherbrooke Hussars - A Sherbrooke huszárok, Elérhető: <https://www.canada.ca/en/army/corporate/2-canadian-division/the-sherbrooke-hussars.html> (Letöltés dátuma: 2019.12.08.)
- TIHANYI Tamás 2010: Szép lány hozta haza idegenből, Elérhető: <https://www.feol.hu/cimlapon/2010/10/szep-lany-hozta-haza-idegenbol> (Letöltés ideje: 2022. 11.10.)
- SNOJ Péter 2017: Tettekkel tudunk bizonyítani, Elérhető: <https://honvedelem.hu/hirek/hazai-hirek/tettekkel-tudunk-bizonyitani.html> (Letöltés ideje: 2022. 11.10.)
- Voorwoord regimentscommandant /Ezredparancsnoki előszó, Elérhető: <https://www.huzarenvandoreel.nl/index.php/voorwoord-regimentscommandant/> (Letöltés dátuma: 2019.11.27.)

- 1st Cavalry Division/1. Lovashadosztály, Elérhető: <https://www.army.mil/1stcav/> (Letöltés dátuma: 2020.04.02.)
- 1st Cavalry Division Horse Detachment/ Az 1. lovashadosztály lovasított részlege, Elérhető: <https://www.sofmag.com/1st-cavalry-division-horse-detachment/>(Letöltés dátuma: 2020.02.01.)
- 1st Hussars - Az 1. huszárok, Elérhető: <https://www.canada.ca/en/army/corporate/4-canadian-division/1-hussars.html> (Letöltés dátuma: 2019.12.06.)
- 1er régiment de hussards parachutistes Elérhető: <https://www.defense.gouv.fr/terre/nos-unites/nos-regiments/1er-regiment-hussards-parachutistes> (Letöltés ideje:2021.12.12.)
- 1er régiment étranger de cavalerie/A Francia Idegenlégió 1. külföldi lovasezrede, Elérhető: <https://www.defense.gouv.fr/terre/nos-unites/nos-regiments/1er-regiment-etranger-cavalerie> (Letöltés dátuma: 2023.01.02)
- 1er régiment étranger de cavalerie/A Francia Idegenlégió 1. külföldi lovasezrede, Elérhető: <https://foreignlegion.info/1er-regiment-etranger-de-cavalerie-historique/> (Letöltés dátuma: 2020.01.12.)
- 1er régiment étranger de cavalerie/A Francia Idegenlégió 1. külföldi lovasezrede, Elérhető: <https://www.defense.gouv.fr/terre/l-armee-de-terre/le-niveau-divisionnaire/3e-division/1er-regiment-etranger-de-cavalerie>; (Letöltés dátuma: 2019.09.20.)
- 2e régiment de hussards Elérhető: <https://www.defense.gouv.fr/terre/nos-unites/nos-regiments/2e-regiment-hussards> (Letöltés dátuma: 2022.11.02.)
- 3e régiment de hussards Elérhető: <https://www.defense.gouv.fr/terre/nos-unites/nos-brigades/brigade-franco-allemande/3e-regiment-hussards> (Letöltés dátuma: 2022. 11. 22.)
- 8th canadian hussars/ 8. kanadai huszárok, Elérhető: <https://www.canada.ca/en/army/corporate/5-canadian-division/8-canadian-hussars.html> (Letöltés dátuma: 2019.12.07.)
- 8th canadian hussars/ 8. kanadai huszárok, Elérhető: <http://www.cmp-cpm.forces.gc.ca/dhh-dhp/his/ol-lo/vol-tom-3/par1/arm-bli/8CH-eng.asp>, (Letöltés dátuma: 2019.12.05.)

- 8th-kings-royal-irish-hussars/ A király 8. ír huszárezrede, Elérhető: <https://www.nam.ac.uk/explore/8th-kings-royal-irish-hussars>; (Letöltés dátuma: 2019.09.11.)
- 8th-Lancieri-di-Montebello-Regiment/Pagine/The-Equestrian-Military-Centre.aspx Elérhető:<https://www.esercito.difesa.it/en/organization/The-Chief-of-General-Staff-of-the-Army/Southern-Operational-Forces-Command/Grenadiers-of-Sardinia-Mechanized-Brigade/8th-Lancieri-di-Montebello-Regiment/Pagine/The-Equestrian-Military-Centre.aspx> (Letöltés dátuma: 2023.02.18)
- 9th-Guide-Cavalrymen-Regiment Elérhető: <https://www.esercito.difesa.it/en/organization/The-Chief-of-General-Staff-of-the-Army/Southern-Operational-Forces-Command/Garibaldi-Bersaglieri-Brigade/19th-Guide-Cavalrymen-Regiment> (Letöltés dátuma: 2023.02.27.)
- 11 Lubuska Dywizja Kawalerii Panczernej Elérhető: <https://www.wojsko-polskie.pl/11dkpanc/> (Letöltés dátuma: 2022.03.22)
- 11 Luchtmobiele Brigade/11. Légiszállítású dandár, Elérhető: <https://www.defensie.nl/organisatie/landmacht/eenheden/11-luchtmobiele-brigade> (Letöltés dátuma: 2019.11.26.)
- 13 Lichte Brigade/ 13. könnyű dandár, Elérhető: <https://www.defensie.nl/organisatie/landmacht/eenheden/13-lichte-brigade> (Letöltés dátuma: 2019.11.27.)
- 43 Gemechaniseerde Brigade/43. gépesített dandár, Elérhető: <https://www.defensie.nl/organisatie/landmacht/eenheden/43-gemechaniseerde-brigade> (Letöltés dátuma: 2019.11.27.)
- 132nd-Ariete-Armoured-Brigade/5th-Lancers-of-Novara-Regiment Elérhető: <https://www.esercito.difesa.it/en/organization/The-Chief-of-General-Staff-of-the-Army/Northern-Operational-Forces-Command/132nd-Ariete-Armoured-Brigade/5th-Lancers-of-Novara-Regiment> (Letöltés dátuma: 2023.02.16.)
- 1471. évi XXI. törvénycikk: a királyi katonák senkinek se tegyenek kárt, különben a király azok kapitányai útján adasson elégtételt, Elérhető: <https://net.jogtar.hu/ezet-torveny?docid=47100021.TV&searchUrl=/ezet-torvenyei?keyword%3Dhad> (Letöltés ideje: 2023.12.13)

- 1542. évi (besztercebányai) L. törvénycikk, a huszár zsoldja Elérhető:
<https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=54200050.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fpagenum%3D9> (Letöltés dátuma: 2023.01.13)

1. MELLÉKLET – ÁBRÁK ÉS KÉPEK JEGYZÉKE

ÁBRÁK

1. ábra: Az Udvari Lovasság szervezeti felépítése (Saját szerkesztés)
2. ábra: Az ezred laktanyája az objektumokkal (Saját szerkesztés)
3. ábra: A tervezett huszárlaktanya kialakításának 1. üteme 36 lóra (saját tervezés)
4. ábra: Kincsem Park Huszárlaktanya- fejlesztési tervek 120 lóra
5. ábra: Protokoll alakzat általános összetétele (Saját tervezés)
6. ábra: Fogadás a Budavári Palota Oroszlános udvarában (Saját tervezés)
7. ábra: Áttekintő a Budavári Palota protokoll feladataihoz (Saját tervezés)
8. ábra: Lovasított díszjárőr és díszkiséret alakzatai (Saját tervezés)
9. ábra: A Vérmező lehetséges hasznosítása ceremoniális lovasított feladatokra (Saját tervezés)
10. 12 ábra: Nyitott lovaspálya elvi vázlata (Saját tervezés)
11. ábra: Szélvédőre vetített adatsor (Saját ábra) Az alapkép forrása:
<https://onroad.hu/2014/07/29/fenyuzes-kobon-bmw-k1600gtl-exclusive-teszt/> (Letöltés dátuma: 2021.01.14.)

KÉPEK

1. kép: Csikó tanítása
Elérhető:https://zablaeskengyel.blog.hu/2018/12/07/hogyan_kezdzunk_a_fiatal_lo_idomita_sahoz (Letöltés dátuma: 2022.03.11.)
2. kép: Az 1. lovashadosztály jelvénye
Elérhető:<https://www.army.mil/1stcav> (Letöltés ideje: 2022. 12. 21)
3. kép: Bemutató
Elérhető:https://www.army.mil/article/249740/we_are_the_cavalry_mounted_demonstrations_resume_at_fort_hood (Letöltés dátuma: 2022.03.12)
4. kép: A Királyi Páncélozott Hadtest jelvénye
Elérhető: <https://www.army.mod.uk/who-we-are/corps-regiments-and-units/royal-armoured-corps/> (a letöltés dátuma: 2022.04.12)
5. kép: Az ezred új jelvénye (az ezredparancsnok ajándéka) (2023.03.23)
6. kép: A lovastestőr szemle (saját felvétel)
7. kép: A reggeli szemle az istállóban (saját felvétel)

8. kép: Az ezred jelvénye

Elérhető: <https://www.defense.gouv.fr/terre/nos-unites/nos-regiments/1er-regiment-etranger-cavalerie> (Letöltés dátuma: 2023.01.02)

9. kép: A hadosztály jelvénye

Elérhető: <https://www.wojsko-polskie.pl/11dkpanc/> (Letöltés dátuma: 2022.03.22)

10. kép: A svadron jelvénye

Elérhető: <https://woj-pol.pl/products-page/wojsko-polskie/naszywki-i-embematy/naszywki-wojskowe/naszywka-szwadron-kawalerii-wojska-polskiego/>
(Letöltés dátuma: 2023.01.24)

11. kép: A lengyel ceremóniális lovasság díszelgési feladaton

Elérhető: <https://www.polska-zbrojna.pl/home/articleshow/20455?t=-Rotmistrz-brzmi-wspaniale-czyli-Swieto-Kawalerii-Polskiej> (a letöltés dátuma: 2020.12.03.)

12. kép: Az iskola karjelzése

Elérhető: <https://www.esercito.difesa.it/organizzazione/capo-di-sme/comando-per-la-formazione-specializzazione-e-dottrina-dell-esercito/Scuola-di-Cavalleria> (Letöltés dátuma: 2023.03.30)

13. kép: A dandár logója

Elérhető: <https://www.esercito.difesa.it/en/organization/The-Chief-of-General-Staff-of-the-Army/Northern-Operational-Forces-Command/Pozzuolo%20del%20Friuli-Cavalry-Brigade/Pagine/The-Crest.aspx> (Letöltés dátuma: 2023.03.31.)

14. kép: Az ezred sapkajelvénye és parolija

Elérhető: <https://www.esercito.difesa.it/organizzazione/capo-di-sme/Comando-Truppe-Alpine/Brigata-Alpina-Taurinense/Reggimento-Nizza-Cavalleria-1> (Letöltés ideje: 2023.02.11.)

15. kép: Az ezred sapkajelvénye és parolija

Elérhető: <https://www.esercito.difesa.it/en/organization/The-Chief-of-General-Staff-of-the-Army/Alpine-Troops-Command/Julia-Alpine-Brigade/2nd-Piemonte-Cavalry-Regiment> (Letöltés ideje: 2023.02.11.)

16. kép: Az ezred sapkajelvénye és parolija

Elérhető: <https://www.esercito.difesa.it/en/organization/The-Chief-of-General-Staff-of-the-Army/Northern-Operational-Forces-Command/Folgore-Paratroopers-Brigade/3rd-Savoy-Cavalry-Regiment> (Letöltés ideje: 2023.02.12.)

17. kép: Az ezred sapkajelvénye és parolija

Elérhető: <https://www.esercito.difesa.it/organizzazione/capo-di-sme/Comando-Forze-Operative-Nord/brigata-pozzuolo-del-friuli/Reggimento-Genova-Cavalleria-4>

(Letöltés ideje: 2023.02.12.)

18. kép: Az ezred sapkajelvénye és parolija

Elérhető: <https://www.esercito.difesa.it/en/organization/The-Chief-of-General-Staff-of-the-Army/Northern-Operational-Forces-Command/132nd-Ariete-Armoured-Brigade/5th-Lancers-of-Novara-Regiment>

(Letöltés dátuma: 2023.02.16.)

19. kép: Az ezred sapkajelvénye és parolija

Elérhető: <https://www.esercito.difesa.it/en/organization/The-Chief-of-General-Staff-of-the-Army/Southern-Operational-Forces-Command/Aosta-Mechanized-Brigade/6th-Lancieri-di-Aosta-Regiment>

(Letöltés dátuma: 2023.02.16.)

20. kép: Az ezred sapkajelvénye és parolija

Elérhető: <https://www.esercito.difesa.it/organizzazione/capo-di-sme/Comando-Forze-Operative-Sud/Brigata-Mec-Granatieri-di-Sardegna/Reggimento-Lancieri-di-Montebello-8>

(Letöltés dátuma: 2023.02.18.)

21. kép: Az ezred lovasított díszelgési feladaton

Elérhető: <https://www.esercito.difesa.it/organizzazione/capo-di-sme/Comando-Forze-Operative-Sud/Brigata-Mec-Granatieri-di-Sardegna/Reggimento-Lancieri-di-Montebello-8>

(a letöltés dátuma: 2023.02.18)

22. kép: Az ezred lovasított járőre biztosítási feladaton

Elérhető: <https://www.esercito.difesa.it/organizzazione/capo-di-sme/Comando-Forze-Operative-Sud/Brigata-Mec-Granatieri-di-Sardegna/Reggimento-Lancieri-di-Montebello-8>

(a letöltés dátuma: 2023.02.18)

23. kép: Az ezred sapkajelvénye és parolija

Elérhető: <https://www.esercito.difesa.it/organizzazione/capo-di-sme/Comando-Forze-Operative-Sud/Brigata-Meccanizzata-Pinerolo/Reggimento-Cavalleggeri-di-Lodi-15>

(Letöltés dátuma: 2023.02.28)

24. kép: Az ezred sapkajelvénye és parolija

Elérhető: <https://www.esercito.difesa.it/en/organization/The-Chief-of-General-Staff-of-the-Army/Southern-Operational-Forces-Command/Garibaldi-Bersaglieri-Brigade/19th-Guide-Cavalrymen-Regiment>

(Letöltés dátuma: 2023.02.27.)

25. kép: Az ezred címere

Elérhető: <https://www.exercito.pt/pt/quem-somos/organizacao/ceme/cft/rl2> (Letöltés dátuma: 2023.01.09.)

26. kép: Az ezred címere

Elérhető: <https://www.exercito.pt/pt/quem-somos/organizacao/ceme/cft/brigrr/rc3> (Letöltés dátuma: 2023.01.09.)

27. kép: Az ezred címere

Elérhető: <https://www.exercito.pt/pt/quem-somos/organizacao/ceme/cft/brigint/rc6> (Letöltés dátuma: 2023.01.09.)

28. kép: Az ezred címere

Elérhető: <https://ejercito.defensa.gob.es/unidades/Ceuta/rcac3/> (Letöltés dátuma: 2022.12.28.)

29. kép: Az ezred címere

Elérhető: https://ejercito.defensa.gob.es/unidades/Madrid/bripacii/Organizacion/RCAB_Lusitania_8.html (Letöltés dátuma: 2023.12.30.)

30. kép: Az ezred címere

Elérhető: <https://ejercito.defensa.gob.es/unidades/Melilla/rcac10/index.html> (Letöltés dátuma: 2022.12.28.)

31. kép: Az ezred címere

Elérhető: <https://ejercito.defensa.gob.es/unidades/Zaragoza/rclac11/> (Letöltés dátuma: 2022.12.28.)

32. kép: Az ezred címere

Elérhető: <https://ejercito.defensa.gob.es/en/unidades/Valladolid/farnesio12/> (Letöltés dátuma: 2022.12.28.)

33. kép: A harccsoport címere

Elérhető: https://ejercito.defensa.gob.es/personal/Escudos/grupo_caballeria_acorazado_husares_princesa.html (Letöltés dátuma: 2022.12.29.)

34. kép: A harccsoport címere

Elérhető: https://ejercito.defensa.gob.es/personal/Escudos/grupo_caballeria_ii_legion.html (Letöltés dátuma: 2022.12.29.)

35. kép: A harccsoport címere

Elérhető: http://caballipedia.es/Regimiento_de_Caballer%C3%ADa_Almansa#Organizaci.C3.B3n_actual (Letöltés dátuma: 2023.01.02.)

36. kép: A harccsoport címere

Elérhető:https://ejercito.defensa.gob.es/personal/Escudos/grupo_caballeria_calatrava.html (Letöltés dátuma: 2023.01.03.)

37. kép: A lovassági harccsoport címere

Elérhető:https://ejercito.defensa.gob.es/personal/Escudos/grupo_caballeria_acorazado_villaviciosa.html (Letöltés dátuma: 2023.01.04.)

38. kép: A könnyűlovassági harccsoport címere

Elérhető:https://ejercito.defensa.gob.es/personal/Escudos/grupo_caballeria_milan_xvi.html (Letöltés dátuma: 2023.01.04.)

39. kép: US SF lovaskatona

Elérhető: <https://www.militarytimes.com/news/your-military/2019/10/18/how-the-horse-soldiers-helped-liberate-afghanistan-from-the-taliban-18-years-ago/> (Letöltés ideje: 2022.12.02.)

40. kép: Málházási kiképzés a brit haderőben (Saját felvétel)

41. kép: Orosz specnaz lovasok

Elérhető: <https://eng.mil.ru/en/mcis/news/more.htm?id=12301694@egNews> (Letöltés ideje: 2022.12.02.)

42. kép: Lengyel felderítők lóháton

Elérhető: <https://www.polska-zbrojna.pl/Mobile/ArticleShow/24311> (Letöltés ideje: 2022.11.30)

43. kép: Olasz lovaskatona lövészetben

Elérhető: <https://www.ecodellapista.it/i-lancieri-di-montebello-in-esercitazione/> (Letöltés ideje: 2022.11.30.)

44. kép: Osztrák katonai málhásló

Elérhető: Natürlich blond - Haflinger beim Bundesheer
<http://www.doppeladler.com/oebh/tragtiere.htm> (Letöltés ideje: 2022.11.30.)

45. kép: Az ezred sapkajelvénye

Elérhető:<https://www.forsvaret.dk/da/organisation/haeren/gardehusarregimentet/opgaver-og-enheder/> (Letöltés ideje: 2021.04.11.)

46. kép: Az I. páncélos gyalogzászlóalj huszárjai CV9035 típusú gyalogsági harcjárműben

Elérhető:<https://www.forsvaret.dk/da/organisation/haeren/gardehusarregimentet/> (Letöltés dátuma: 2023.04.20)

47. kép: A lovasított huszárszázados

Elérhető: <https://portals.clio.me/dk/historie/7-9/emner/historiske-temaer/lokalhistorie-sjaelland/introduktion/> (Letöltés dátuma: 2020. 11.06.)

48. kép: Az ezred sapkajelvénye

Elérhető: <https://www.defense.gouv.fr/terre/nos-unites/nos-regiments/1er-regiment-hussards-parachutistes> (Letöltés ideje: 2021.12.12.)

49. kép: Az 1. ejtőernyős huszárezred huszár járőre missziós területen

Elérhető: <https://archives.defense.gouv.fr/terre/l-armee-de-terre/le-niveau-divisionnaire/3e-division/11e-brigade-parachutiste/regiments/1er-regiment-de-hussards-parachutistes.html> (Letöltés dátuma: 2021. 08. 31.)

50. kép: Az 1. ejtőernyős huszárezred huszár járőre missziós területen

Elérhető: <https://www.defense.gouv.fr/terre/nos-unites/nos-regiments/2e-regiment-hussards> (Letöltés dátuma: 2022.11.02.)

51. kép: „Chamborant” huszár Polaris MV850 quaddal

Elérhető: www.opex360.com/2019/05/21/le-2e-regiment-de-hussards-sera-bientot-dote-de-48-nouveaux-quads-polaris-mv850/ (Letöltés dátuma: 2019. 11. 22.)

52. kép: Az ezred sapkajelvénye

Elérhető: <https://www.defense.gouv.fr/terre/nos-unites/nos-brigades/brigade-franco-allemande/3e-regiment-hussards> (Letöltés dátuma: 2022. 11. 22.)

53. kép: A 3. huszárezred barettje a „hongrois” vitézkötéssel

Elérhető: <http://rh3res.unblog.fr/insignes-et-traditions/> (Letöltés dátuma: 2019. 08. 30.)

54. kép: A 3. huszárezred járőre terepen

Elérhető: <https://archives.defense.gouv.fr/terre/l-armee-de-terre/le-niveau-divisionnaire/1re-division/3e-regiment-de-hussards.html> (Letöltés dátuma: 2021.06.13.)

55. kép: Az ezred sapkajelvénye

Elérhető: <https://www.huzarenvanboreel.nl/index.php/over-ons/historie-regiment/geschiedenis-van-het-zwaluwstaartje/> (Letöltés dátuma: 2021.12.13.)

56. kép: Fennek felderítő harcjármű

Elérhető: <https://renkum.nieuws.nl/kunstcultuur/39766/ook-de-huzaren-van-boreel-lopen-de-airborne-wandeltocht/>; (A letöltés dátuma: 2019.09.01.)

57. kép: Az ezred parolija

Elérhető: <https://www.defensie.nl/onderwerpen/emblemen/emblemen-koninklijke-landmacht/regiment-huzaren-prinses-catharina-amalia> (Letöltés dátuma: 2023.01.20)

58. kép: Az ezred díszalegysége lovon

Elérhető: <https://www.sytzama.nl/wp-content/uploads/2023/10/RHPCA-CO-g-22.jpg>
(Letöltés dátuma: 2023.03.21.)

59. kép: A huszárezred sapkajelvénye

Elérhető: <https://www.canada.ca/en/army/corporate/5-canadian-division/8-canadian-hussars.html> (Letöltés dátuma: 2019.12.07.)

60. kép: A huszájárőr műveleti területen

Elérhető: <http://www.army-armee.forces.gc.ca/en/vehicles/g-wagon.page>; (A letöltés dátuma: 2019.09.01.)

61. kép: Az ezred sapkajelvénye

Elérhető: <https://www.canada.ca/en/army/corporate/2-canadian-division/the-sherbrooke-hussars.html> (Letöltés dátuma: 2019.12.08.)

62. kép: A huszárok lövészetén

Elérhető: <https://www.canada.ca/en/army/services/equipment/vehicles/g-wagon.html>
(Letöltés dátuma: 2020.01.20.)

63. kép: Az ezred sapkajelvénye

Elérhető: <https://www.canada.ca/en/army/corporate/2-canadian-division/the-royal-canadian-hussars-montreal.html> (Letöltés dátuma: 2019.12.05.)

64. kép: Kiképzésen (TAPV)

Elérhető: <https://canadianarmytoday.com/defining-the-tapv/>; (A letöltés dátuma: 2019.09.02.)

65. kép: Az ezred sapkajelvénye

Elérhető: <https://www.canada.ca/en/army/corporate/4-canadian-division/1-hussars.html> (Letöltés dátuma: 2019.12.06.)

66. kép: Műveleti területen

Elérhető: <https://www.theobserver.ca/2015/07/02/1st-hussars-association-seeking-to-set-up-monument-in-sarnia> (a letöltés dátuma: 2021.01.12)

67. kép: Az ezred sapkajelvénye

Elérhető: <https://www.army.mod.uk/who-we-are/corps-regiments-and-units/royal-armoured-corps/queens-royal-hussars/> (Letöltés dátuma: 2019. 09. 02.)

68. kép: Winston Churchill huszárhadnagy 1895-ben
Elérhető: <https://collection.nam.ac.uk/detail.php?acc=1992-10-143-1547> (A letöltés dátuma: 2019.12.14.)
69. kép: A Királynő Huszárjai Irakban
Elérhető: <https://collection.nam.ac.uk/detail.php?acc=2007-06-8-28> (Letöltés dátuma: 2021.03.03.)
70. kép: Az ezred sapkajelvénye
Elérhető: <https://www.army.mod.uk/who-we-are/corps-regiments-and-units/royal-armoured-corps/kings-royal-hussars/> (Letöltés dátuma: 2019.12.12.)
71. kép: Az ezred sapkajelvénye
Elérhető: <https://www.army.mod.uk/who-we-are/corps-regiments-and-units/royal-armoured-corps/kings-royal-hussars/> (Letöltés dátuma: 2019.12.12.)
72. A Királyi Huszárok felderítő lovasjárőre Boszniában 1997-ben
Elérhető: <https://collection.nam.ac.uk/detail.php?acc=2018-01-70-7> (Letöltés dátuma: 2019. 12.14.)
73. kép: A Királyi Huszárok harckocsija – Challenger 2
Elérhető: <https://www.moddb.com/groups/armies-of-the-world-all-military-fans/images/the-kings-royal-hussars/>; (Letöltés dátuma: 2019.08.30.)
74. kép A harccsoport címere
Elérhető: https://ejercito.defensa.gob.es/personal/Escudos/grupo_caballeria_acorazado_husares_princesa.html (Letöltés dátuma: 2022.12.29)
75. kép: Protokoll ruházati formák (saját felvétel)
76. kép: Megjelenési összkép a protokoll eseményeken lóháton
Elérhető: <https://www.onkormanyzat.szilvasvarad.hu/hirek/1761-lipicai-lovak-orszagos-esemenyeken> (Letöltés dátuma: 2022.11.04)
77. kép: Kiképzési öltözeti forma
Elérhető: <https://bhd.honvedseg.hu/cimke/verseny/page/2/> (Letöltés dátuma: 2022.11.06)
78. kép: A Királyi Lovarda
Elérhető: <https://mernokvagyok.hu/blog/2020/02/12/ujraalkotott-kiralyi-lovarda/>
(Letöltés ideje: 2022.12.01)
79. kép: A koncepció alapjárműve

Elérhető: <https://onroad.hu/2013/04/02/kulonleges-motorok-bmw-c1/> (Letöltés dátuma: 2020.02.14)

80. kép: A bemutatott magyar prototípus (saját felvétel)

81. kép: Silent Hawk

Elérhető: <https://onroad.hu/2017/06/04/silent-hawk-hibrid-elektromos-katonai-motor/>
(Letöltés dátuma: 2022.10.18)

82. kép: Az orosz Kalasnyikov UM-1

Elérhető: <https://www.sportmotor.hu/magazin/kalasnyikov-um1-elektromos-motor>
(Letöltés dátuma: 2020.04.05)

**2. MELLÉKLET – A NATO TAGORSZÁGOK
LOVASSÁGI ÉS HUSZÁR ALAKULATAINAK
ÁTTEKINTŐ TÁBLÁZATA**

NATO tagországok lovassági alakulatai					
Ország	Alakulat neve	Alapítás éve	Feladatrendszer	Haditechnikai eszközök	Megjegyzés
Amerikai Egyesült Államok	1. Lovashadosztály (1st Cavalry Division) Parancsnokság 1."Ironhorse" Páncélos Dandár harccsoport, 2."BlackJack" Páncélos Dandár harccsoport, 3."GreyWolf" Páncélos Dandár harccsoport, 1."RedTeam"hadosztályközvetlen tüzerdandár, 1."AirCav" Légilovassági dandár, 1."WagonMasters"ho.közvetlen logisztikai támogató dandár, "Maverick" vezetéstámogató zászlóalj, ceremoniális lovasított részleg (30 lóval).	Függetlenségi háború 1775 – 1783	USA szárazföldi haderejének páncélos ill. páncélos felderítő magasabbegysége, melynek a feladata az ellenséges erők felderítése, a harcérintkezés 12 1st Cavalry Division/1. Lovashadosztály, 13 1st Cavalry Division Horse Detachment/ Az 1. lovashadosztály lovasított részlege, folyamatos fenntartásával szétbontakozásának. megakadályozása, harcban annak elpusztítása, legyőzése.	M-1 Abrams harckocsi; •Bradley gyalogsági harcjármű; •M109A6 Paladin 155mm önjárótarack.	Egyik alapítója és kiképzője: Fabriczi Kováts Mihály huszár ezredes
Egyesült Királyság	Királyi Páncéloshadtest (Royal Armoured Corps)	átszervezve 1990-93 között	az ellenséges erők közvetlen harcérintkezéssel és a harc-kocsik tűzerejével történő pusztítása vagy legyőzése. Ezek mellett ceremoniális feladatokat látnak el. Udvari Lovasság Lovasított Ezrede (Household Cavalry Mounted Regiment) van kijelölve.	Challenger–2 harckocsi; Warrior harcjármű; Bulldog & FV430 harcjármű; Jacka–2 felderítő-harcjármű-platform; Coyote TSV 6×6 támogató szállító jármű; Panther légi szállító jármű; Scimitar páncélozott felderítő-harcjármű;	

				Wolfhund harcászati támogató jármű; RWMIK Land Rover katonai terepjáró.	
Franciaország	Francia Idegenlégió 1. külföldi lovasezrede (1er Régiment Étranger de Cavalerie)	1921	a szemben álló fél erőinek, eszközeinek felderítése aktív harcfelderítéssel, majd gyors és pontos tűzzel való pusztítása.	AMX 10 RC harckocsi; Panhard VBL 4×4 terepjáró személygépkocsi.	
Lengyelország	11. Lubuska páncélos lovashadosztály (11 Lubuska Dywizja Kawalerii Pancernej)	1992	az ellenséges erők szétbontkozásának megakadályozása, harcban védelmének áttörése és annak mélységébe kijutása, meghatározott terepszakaszok elfoglalása.	Leopard-2A4PL harckocsi; Leopard-2A5PL harckocsi; T-72PL harckocsi; KTO Rosomak gyalogsági harcjármű.	
Olaszország	Lovassági Iskola (Scuola di Cavalleria) "Pozzuolo del Friuli" Lovas dandár (Brigata di Cavalleria "Pozzuolo del Friuli") 1. "Nizza" lovasezred - Reggimento "Nizza Cavalleria" (1°) 2. "Piemonte" lovasezred - Reggimento "Piemonte Cavalleria" (2°) 3. "Savoy" lovasezred - Reggimento "Savoia Cavalleria" (3°) 4. "Genova" lovasezred - Reggimento "Genova Cavalleria" (4°) 5. "Novara" lándzsászred - Reggimento "Lancieri di Novara" (5°) 6. "Aosta" lándzsászred - Reggimento "Lancieri di Aosta" (6°) 8. „Montebello” lándzsászred -	1849 1690 1692 1692 1682 1828 1774	harcfelderítő feladatok végrehajtása	"Centaur" tank 1-2-3 változatai; "Lince" Light Multirole Tactical Vehicle (LMTV).	

	Reggimento "Lancieri di Montebello" (8°) 15."Lodi" könnyűlovassági ezred - Reggimento "Cavalleggeri di Lodi" (15°) 19. „Guide” könnyűlovassági ezred - Reggimento "Cavalleggeri Guide" (19°)	1859 1859			
Portugália	Lándzsás ezred – Regimento de lanceiros n.º 2 (RL2) 3.Lovasezred – Regimento de Cavalaria N.º 3 (RC3) 6. Lovasezred – Regimento de Cavalaria N.º 6 (RC6)	1833 1707 1709	Testőrségi és katonai rendész feladatok. Felderítési adatok biztosítása a Gyorsreagálású Dandár sikeres harca érdekében. Felderítési adatok biztosítása a Beavatkozó Dandár sikeres harca érdekében.	Yamaha TDM 900; Mitsubishi L200; Land Rover Defender 110; Toyota Land Cruiser; Panhard Ultrav M11; HMMWV; Commando V-150 harcjármű; PANDUR-2 harcjármű.	
Spanyol-ország	Cavalry Regiment "España" No. 11 Light Armored Cavalry Group "Reyes Católicos" II of the Legion Cavalry Regiment "Farnesio" No. 12 Armored Cavalry Group "Almansa" II/10 Armored Cavalry Group "Calatrava" II/16 Armored Cavalry Group "Villaviciosa" II/61 Cavalry Regiment "Lusitania" No. 8 Cavalry Regiment "Montesa" No. 3 Cavalry Regiment "Alcántara" No. 10 Light Armored Cavalry Group "Milán" XVI	17-18. század folyamán.	harcfelderítő és biztosító harcfeladatok végrehajtása	Centauro; Leopard-2A4; Leopard 2E; Pizzaro hajmű; VEC (Cavalry Exploration Vehicle); LMV (Light Multipurpose Vehicle).	

NATO tagországok huszáralakulatai					
Ország	Alakulat neve	Alapítás éve	Feladatrendszer	Haditechnikai eszközök	Megjegyzés
Dánia	Gárdahuszárezred – Gardehusarregimentet	1614	Harcfelderítő alakulat alaprendeltetési feladata a szembenálló fél erőinek felderítése és a harcérintkezés folyamatos fenntartásával a szembenálló erők lekötése, lehetőleg megsemmisítése. Lovas svadron: A dán királyi ház protokolleseményein vesznek részt, lóháton és gyalog protokoll őrzés-védelmi (például díszőrszolgálat, díszsorfal, díszkíséret) feladatokat látnak el, ugyanakkor különleges jogrendi helyzetben a Királyi Testőrséget erősítik meg.	Leopard-2 A5 harckocsi; M113 lánctalpas csapatszállító harcjármű; Piranha-III AFV felderítő változata; Mercedes LAPV 6.1 könnyű páncélozott terepjáró jármű.	magyarok alapították Báthory István lengyel király halála után annak 3 huszártisztje.
Egyesült Királyság	A Királynő Huszársága – The Queen’s Royal Hussars (The Queen’s Own and Royal Irish)	1993	az ellenséges erők felderítése és a harckocsik tűzerejével annak elpusztítása vagy legyőzése	Challenger 2 harckocsi; Warthog páncélozott terepjáró; Scimitar Mark 2 páncélozott felderítő jármű.	

	A Király Huszársága – The King’s Royal Hussars	1992	az ellenség erőinek felkutatása és azonnali kezdeményezéssel történő megsemmisítése	Challenger 2 harckocsi; Scimitar Mark 2 páncélozott felderítő harcjármű.	
Franciaország	1. „Bercheny” ejtőernyős huszárezred – 1er Régiment de Hussards Parachutistes (1er RHP)	1720	3. hadosztály, 11. ejtőernyős dandár egyetlen páncélozott technikával felszerelt légiszállítású és deszant képességekkel rendelkező ezrede. Feladat: harcfelderítés közvetlen harcérintkezéssel, vagy az ellenség mélységében, páncélozott eszközök elleni harc és a saját területen oldal- és hátbiztosító feladatok. Az ezred könnyű páncélozott eszközökkel felszerelt harcbiztosító alakulat, amelynek személyi állománya ejtőernyős alkalmazásra, technikai eszközei légideszant vagy légiszállítással való kijuttatásra van felkészítve	PANHARD ERC 90 SAGAIE felderítő harcjármű 90 mm ágyúval; PANHARD VBL könnyű páncélozott terepjáró gépkocsi MILAN pct. rakétával; AMX 10 RCR felderítő harcjármű 105 mm ágyúval; VAB páncélozott szállító harcjármű.	Alapító: gróf Bercsényi László Ignác
	2. „Chamborant” Huszárezred – 2e „Chamborant” Régiment de Hussards (2e RH)	1735	a francia szárazföldi haderő Hírszerző Parancsnokságának (Commandement du renseignement –COMRENS) alárendeltségébe tartozik. Az ezred	PANHARD VB2L könnyű páncélozott felderítő jármű, amely nagyávolságú figyelő, kép- és adatrögzítő, illetve adatátviteli berendezésekkel,	Alapító: gróf Esterházy Bálint József

			alaprendeltetési feladata felderítési adatok gyűjtése az ellenségről és a terepről.	illetve optikai, fényképező és videofelszerelésekkel van felszerelve; Polaris MV850 quad.	
	3. „Esterházy” Huszárezred – 3ème „Esterhazy” régiment de Hussards (3e RH)	1764	A francia szárazföldi haderő 1. hadosztályának állományába tartozó francia–német közös dandár (brigade franco-allemande – BFA) egyik francia felajánlású ezrede. A 2. huszárezred feladata harcbiztosítási felderítési feladatok önálló végrehajtása, amelynek során az ellenséget elsődlegesen a harcfelderítés aktív alkalmazásával derítik fel és a fegyverzet és tüzesszerek kombinált alkalmazásával pusztítják el. Kiemelt feladata az ellenség páncélos kötelékeinek felderítése, szétbontkozásának megakadályozása és a saját páncéltörő eszközökkel lehetőség szerinti pusztítása.	AMX 10 RCR felderítő harcjármű 105 mm ágyúval; PANHARD VBL könnyű páncélozott terepjáró gépkocsi MILAN pct. rakétával; VAB páncélozott szállító harcjármű.	Esterházy Bálint Miklós herceg
Hollandia	Boreel Huszárezred – Regiment Huzaren van Boreel (RHB)6	1813	A holland haderő speciális ISR (Intelligence, Surveillance and Reconnaissance) alakulata, amelynek alegységeit	Leopard 2A6 harckocsi;	

			moduláris alapon rendelik át a holland szárazföldi haderő dandárjaihoz.	Fennek páncélozott felderítő harcjármű; KTM LC4 motorkerékpár.	
	Katarina Amália hercegnő huszárezred-Regiment Huzaren Prinses Catharina Amalia	2020	Elsődlegesen a holland királyi udvar protokoll feladatainak lovasított díszelgő és zenei biztosítása.		
Kanada	8. Kanadai Huszárok – 8th Canadian Hussars (Princess Louise's)	1893	8. kanadai huszárezred a kanadai szárazföldi haderő 5. hadosztályának 15 elsőlépcsős tartalékosokkal feltöltött páncélozott huszárezredként működik. A huszárezred feladata a tartalékos állomány kiképzése és missziós feladatokra történő felkészítése	G Wagon – Light Utility Vehicle Wheeled (LUVW); Medium Support Vehicle System (MSVS); Tactical Armoured Patrol Vehicle (TAPV).	
	Sherbrooke Huszárok – Sherbrooke Hussars	1965 február 15	2. kanadai hadosztály 35. kanadai dandárharcsoport tartalékos páncélozott felderítőezrede. Az ezred feladata a tartalékos huszárok harcfelderítő feladatokra történő kiképzése és missziós feladatokra történő felkészítése	G Wagon – Light Utility Vehicle Wheeled (LUVW); Tactical Armoured Patrol Vehicle (TAPV); Military Commercial OffThe-Shelf (MilCOTS); Medium Support Vehicle System (MSVS).	

	Királyi Kanadai Huszárok – The Royal Canadian Hussars (Montreal)	1958	2. kanadai hadosztály tartalékos állományú 34. dandárharcsoportjának páncélozott felderítő alakulata. Fő feladata, hogy támogassa a reguláris haderőt hazai békefeladatainak ellátásában, ezenkívül részt vegyen békefenntartó műveletekben és különböző ENSZ-missziókban	G Wagon – Light Utility Vehicle Wheeled (LUVW); Tactical Armoured Patrol Vehicle (TAPV).	
	1. Huszárok – 1st Hussars	1892	a 4. kanadai hadosztály 31. kanadai dandárharcsoport páncélozott felderítőezrede a kanadai tartalék haderő része, feladata kiképzett tartalékos személyi állomány biztosítása a Kanadai Haderő részére a hazai és az afganisztáni missziós feladatainak ellátásához.	Tactical Armoured Patrol Vehicle (TAPV); G Wagon – Light Utility Vehicle Wheeled (LUVW); Medium Support Vehicle System (MSVS); Light Support Vehicle Wheel (LSVW).	
Spanyolország	A 4/II „hercegnő huszárjai” páncélozott lovassági harcsoport - Grupo de Caballería Acorazado "Húsares de la Princesa" II/4.	1833	harcfelderítési és biztosítási feladatok végrehajtása a dandárparancsnok érdekében.	VEC (Cavalry Exploration Vehicle); LMV (Light Multipurpose Vehicle).	

3. MELLÉKLET – SAJÁT, A TÉMÁBAN MEGJELENT PUBLIKÁCIÓK

1. Huszárezredek szervezete és feladatai a szövetségi haderőkben 1. rész – Dánia, Franciaország, Hadtudományi Szemle 13. évfolyam (2020) 2. szám 63–78. • DOI: 10.32563/hsz.2020.2.6
2. Huszárezredek szervezete és feladatai a szövetségi haderőkben II. (Hollandia, Kanada, Egyesült Királyság), Hadtudományi Szemle 13. évfolyam (2020) 3. szám 5–22. • DOI: 10.32563/hsz.2020.3.1
3. A szövetséges haderők lovassági alakulatainak szervezete és feladatai a 21. században: Fókuszban az Egyesült Királyság, Franciaország, az Amerikai Egyesült Államok és Lengyelország, HONVÉDSÉGI SZEMLE: A MAGYAR HONVÉDSÉG KÖZPONTI FOLYÓIRATA, 149 (3). pp. 56-66. ISSN 2060-1506
<https://doi.org/10.35926/HSZ.2021.3.5>
4. A Honvéd Huszár Díszalegység létrehozása és tervezett részvétele az állami protokolláris feladatokban, HONVÉDSÉGI SZEMLE: A MAGYAR HONVÉDSÉG KÖZPONTI FOLYÓIRATA, 149 (6). pp. 95-104. ISSN 2060-1506 DOI:
<https://doi.org/10.35926/HSZ.2021.6.7>
5. The hussars as functional players in 21st century military security, MILITARY NATIONAL SECURITY SERVICE: NATIONAL SECURITY REVIEW Issue 1/2022 https://www.knbsz.gov.hu/hu/letoltes/szsz/2022_1_NSR.pdf
6. The concept of the armoured reconnaissance hussars in the hungarian defence forces, MILITARY NATIONAL SECURITY SERVICE: NATIONAL SECURITY REVIEW Issue 2/2022 https://www.knbsz.gov.hu/hu/letoltes/szsz/2022_2_NSR.pdf
7. A lovasképesség lehetséges műveleti alkalmazása, Hadtudomány 2023/1. DOI 10.17047/HADTUD.2023.33.1.91
8. A huszárság lehetséges feladatai a hazafias és honvédelmi nevelésben, Hadtudományi Szemle 16. évfolyam (2023) 2. szám 163–170. • doi: 10.32563/hsz.2023.2.12

4. MELLÉKLET – TÁRSSZERZŐI NYILATKOZAT

TÁRSSZERZŐI NYILATKOZAT

Alulírottak ezennel kijelentjük, hogy az Ádám Barnabás ezredes és Csögér Bálint szerzők által készített „A huszárság lehetséges feladatai a hazafias és honvédelmi nevelésben” című publikáció létrejöttében — mint társszerzők — az alábbi arányban vettünk részt, illetve működtünk közre. Ezt a publikációt a későbbi minősítési eljárásban az alábbi százalékos szerzői arányok figyelembevételével, de egymástól eltérő tudományos eredményeket összefoglaló tézisek beadásával kívánjuk felhasználni.

	Társszerző neve ¹	Részvételi arány (%)	Aláírás
1.	Ádám Barnabás ezds	50	
2.	Csögér Bálint	50	

Dátum: 2015.05.22